

TÜRK-İŞ TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN

YÖNETİM KURULU
ÇALIŞMA RAPORU

11 NİSAN 2000
ANKARA

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN

**YÖNETİM KURULU
ÇALIŞMA RAPORU**

TÜRK-İŞ
11 NİSAN 2000
ANKARA
Tarih:.....
Demirbaş 1517
Tasın. No: 331. 8806 R. 1

Bilgiye ulaştırıldı

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU ÜYELERİ

- 1- Bayram MERAL
- 2- Hüseyin KARAKOÇ
- 3- Mustafa KUMLU
- 4- Salih KILIÇ
- 5- Çetin ALTUN
- 6- Bedrettin KAYKAÇ
- 7- Mehmet KAFES
- 8- H.Hüseyin KAYABAŞI
- 9- Rahmi YAMAN
- 10- Mustafa ÖZTAŞKIN
- 11- Mustafa ÇAVDAR
- 12- Mustafa TÜRKEL
- 13- Korkut GÜLER
- 14- Ömer ÇELİK
- 15- Zeki POLAT
- 16- Hayrettin DEVRİMÖZ
- 17- Yener KAYA
- 18- Mürsel TAŞÇI
- 19- Ergin ALŞAN
- 20- Ali Ekber GÜVENÇ
- 21- Metin TIRYAKIOĞLU
- 22- Turgut YILMAZ
- 23- Tamer ERALAN
- 24- Mustafa BAĞÇECİ
- 25- Mustafa ÖZBEK
- 26- Behzat ERDAL
- 27- Nazım TUR
- 28- Fikret BARIN
- 29- Tevfik ÖZÇELİK
- 30- Kamil ÖZDEMİR
- 31- Hayrettin ERDOĞAN
- 32- Sadık ÖZBEN
- 33- TÜRK-KOOP-İŞ
- 34- Sabri TOPÇU
- 35- Ergün ATALAY
- 36- Turan UZUN
- 37- Atilay AYÇİN
- 38- Raif KILIÇ
- 39- Cengiz TEKE
- 40- Mustafa BAŞOĞLU
- 41- Cemail BAKINDI
- 42- Orhan ATAY
- 43- Ziya SONAY
- 44- Nihat YURDAKUL
- 45- Mustafa SOLMAZ
- 46- Önder KONULOĞLU
- 47- Özay ANDIÇ

- TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI
TÜRK-İŞ GENEL SEKRETERİ
TÜRK-İŞ GENEL MALİ SEKRETERİ
TÜRK-İŞ GENEL EĞİTİM SEKRETERİ
TÜRK-İŞ GENEL TEŞK.SEKRETERİ
TARIM-İŞ GENEL BAŞKANI
ORMAN-İŞ GENEL BAŞKANI
TÜRKİYE MADEN-İŞ GENEL BAŞKANI
GENEL MADEN-İŞ GENEL BAŞKAN YARD.
PETROL-İŞ GENEL BAŞKANI
PETROL-İŞ GENEL SEKRETERİ
TEKGIDA-İŞ GENEL SEKRETERİ
TEKGIDA-İŞ GENEL MALİ SEKRETERİ
ŞEKER-İŞ GENEL BAŞKANI
TEKSİF SENDİKASI GENEL BAŞKANI
TEKSİF SENDİKASI GENEL SEKRETERİ
DERİ-İŞ GENEL BAŞKANI
AĞAÇ-İŞ GENEL BAŞKANI
SELÜLOZ-İŞ GENEL BAŞKANI
BASIN-İŞ GENEL BAŞKANI
BASİSEN GENEL BAŞKANI
BASS GENEL BAŞKANI
ÇİMSE-İŞ GENEL BAŞKANI
KRİSTAL-İŞ GENEL BAŞKANI
TÜRK METAL GENEL BAŞKANI
TÜRK METAL GENEL BAŞKAN VEKİLİ
DOKGEMİ-İŞ GENEL BAŞKANI
YOL-İŞ GENEL BAŞKAN VEKİLİ
YOL-İŞ GENEL SEKRETERİ
TES-İŞ GENEL BAŞKAN YARD.
TES-İŞ GENEL SEKRETERİ
TEZKOOP-İŞ GENEL BAŞKANI
(Bir yıl süre ile ihraç edilmiştir.)
TÜMTİS GENEL BAŞKANI
DEMİRYOL-İŞ GENEL BAŞKANI
T.DENİZCİLER GENEL BAŞKANI
HAVA-İŞ GENEL BAŞKANI
LİMAN-İŞ GENEL BAŞKANI
HABER-İŞ GENEL BAŞKANI
SAĞLIK-İŞ GENEL BAŞKANI
TOLEYİS GENEL BAŞKANI
TÜRK HARB-İŞ GENEL BAŞKANI
TGS GENEL BAŞKANI
BELEDİYE-İŞ GENEL BAŞKANI
BELEDİYE-İŞ GENEL BAŞKAN YARD.
TÜRK-SEN GENEL BAŞKANI
HÜR-SEN GENEL BAŞKANI

SUNUŞ

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 18'inci çalışma dönemi 1-5 Aralık 1999 tarihlerinde Ankara'da toplanan Onsekizinci Genel Kurulumuzla tamamlanmıştır. 19'uncu çalışma dönemimizin ilk Başkanlar Kurulu 14 Şubat 2000'de Adapazarı'nda toplanmıştır. Bu Çalışma Raporumuz, 11 Nisan 2000'de Ankara'da toplanacak olan ikinci Başkanlar Kurulu'na sunulmak üzere hazırlanmıştır.

Son Genel Kurulumuzdan bugüne kadar geçen süre içinde en önemli gelişme, işbaşındaki 57. Hükümetin IMF'ye verdiği niyet mektubuyla başlayan yeni istikrar programı uygulaması olmuştur. Üç yıllık bu programın ilk yılının ilk çeyreği sonuçlanırken, tek hedefi enflasyonu düşürmek olan sözkonusu programın henüz başarı işaretleri vermediği görülmektedir. İstikrar programının geçmiş programlarla benzeşen yönü, yük dağıtımını gene çok adaletsiz bir biçimde yapmayı amaçlaması, "yapısal reformlar" adı altında çalışanların sosyal hak ve kazanımlarına yeni saldırıları öngörmesidir.

Ülke ekonomisini yönetilemez duruma getiren siyasetçiler ve onların dayandıkları uluslararası finans kuruluşları her defasında emekçileri özveriye zorlayarak bunalımdan çıkış yolunu aramaktadırlar. Ancak bu yaklaşım, artık toplumun geniş kesimleri tarafından tepkiyle karşılanmaktadır. TÜRK-İŞ, bu sürdürülemez ve kabul edilemez politikalara karşı örgütlü gücünü toplumun diğer kesimleriyle birleştirerek kararlılıkla ortaya koymayı öncelikli hedef olarak belirlemiştir. Önümüzdeki dönem, mücadelemizi birlik içinde ve kararlılıkla sürdürülmesi gereken bir dönem olarak öne çıkmaktadır.

Dikkatlerinize sunulan Çalışma Raporumuzun birinci bölümünde "Ekonomik ve Sosyal Alandaki Gelişmeler" son 4 aydaki gelişmelere özellikle de istikrar programının TÜRK-İŞ açısından anlamına vurgu yapacak bir biçimde özetlenmektedir

Raporun ikinci bölümünde "İşçi Hak ve Özgürlüklerini Koruma Çalışmaları" mız özet bir biçimde bilgilerinize sunulmaktadır.

Üçüncü bölümde, "TÜRK-İŞ Çalışma Birimlerinin Etkinlikleri" ayrı ayrı ve gene özet bir biçimde dikkatinize sunulmaktadır. En son ayırında, Muhasebe Müdürlüğümüzün hazırladığı "TÜRK-İŞ Mali Raporu" verilmektedir.

Saygılarımızla,

YÖNETİM KURULU

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

SAHİFE

I- EKONOMİK VE SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

1- ÜRETİM, TÜKETİM, YATIRIM, İSTİHDAM, TİCARET GSMH ve Sektörel Büyüme Hızlarındaki Gelişmeler	1
. Tüketim ve Yatırım.....	5
. İstihdam ve İşsizlik.....	8
. Dış Ticaret.....	12
. Ödemeler Dengesi.....	16
2- KAMU MALİYESİ	
. Bütçe Gelişmelerine İlişkin Değerlendirmeler.....	19
3- İSTİKRAR PROGRAMI VE TÜRK-İŞ	
. İstikrar Programının Kaynakları.....	26
. Ücret Politikalarında Yeni Baskılar.....	31
. Para Politikası Belirsizlikler İçermektedir.....	33
. İç Borçlanma.....	34
. Dış Borçlar.....	35
4- BÖLÜŞÜME İLİŞKİN GELİŞMELER	
. Gelir Dağılımı.....	37
. Fiyat Gelişmeleri.....	41
. Gıda Harcaması.....	46
. Asgari Ücret.....	48
. Ücretler.....	53

II- İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA ÇALIŞMALARI

. TÜRK- İŞ 18. Genel Kurulu.....	57
. Helsinki Zirvesi'ne Yönelik Ortak Bildiri.....	71
. TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nın Asgari Ücret İle İlgili Basın Toplantısı.....	72
. "Global Mariner" Semineri.....	73
. Başbakan Sayın Bülent Ecevit'e Sunulan Talepler	73
. Sivil İnisiyatif Toplantısı.....	75
. AB Komisyonu Türkiye Temsilcisi Karen Fogg'un Ziyareti	76
. Kıyak Emekliliğin Onaylanmasına Tepki.....	76
. Emek Platformu Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	77
. TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	79
. "Kötü Koşullarda Çalışan ve Yaşayan Çocuklar" Toplantısı	81
. Sivil İnisiyatif Toplantısı.....	82
. "Avrupa Birliği Yolunda Sosyal Diyalog" Forumu.....	84
. TÜRK-İŞ Alternatif SSK Tasarısı.....	85

. TÜRK-İŞ Özelleştirme Toplantısı: Özelleştirme Eylem Programı	85
. POAŞ İhalesini Protesto.....	86
. İçişleri Bakan'ı Saadettin Tantın'a Açık Mektup.....	87
. TÜRK-İŞ Bölge Temsilcileri ve Şube Başkanları Toplantıları	88
. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü.....	89
. 4207 Sayılı Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Yönelik Kanun Tasarısını Değiştirme Çabalarına Tepki	90
. Medyanın Özelleştirme Tutumuna Tepki.....	91
. Milli Prodüktivite Merkezi 39. Genel Kurulu.....	91
 TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ	
2000 Yılı Toplu İş Sözleşmeleri.....	94
Ücret Artışlarında "Hedeflenen Enflasyon" Yaklaşımı	97

III- TÜRK-İŞ ÇALIŞMA BİRİMLERİNİN ETKİNLİKLERİ

1- Araştırma Merkezi Çalışmaları.....	99
2- Sosyal Güvenlik Çalışmaları	
. 4447 Sayılı Kanuna Tepkiler.....	100
. Bireysel Emeklilik.....	101
. 4792 Sayılı Kanun İle İlgili Çalışmalar.....	102
. TÜRK-İŞ ve Bakanlık Tarafından Hazırlanan SSK Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı Karşılaştırılması.....	105
3- Eğitim Çalışmaları	
. TÜRK-İŞ 2000 Yılı Eğitim Programı Ön Hazırlıkları...	108
. İş Güvencesi Paneli.....	108
. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinlikleri.....	109
. Çevre ve İşçi Sağlığı İş Güvenliği Çalışmaları.....	110
. Çalışan Çocuklar Bürosu Faaliyetleri.....	111
4- Teşkilatlandırma Çalışmaları	
. Teşkilatlandırma Çalışmaları.....	112
. Tüketicinin Korunması Çalışmaları.....	114
5- Hukuk Merkezi Çalışmaları	
. Büro Çalışmaları.....	116
. Taraf Olunan Davalar.....	118
6- Dış İlişkiler Merkezi Çalışmaları	
. ETUC Balkanlar İstikrar Paketi Toplantısı.....	120
. Sivil Toplum Demokratikleşme, Katılım ve Güneydoğu Avrupa İstikrar Paketi Toplantısı.....	121
. Bulgaristan İşçi Sendikaları Konfederasyonu Kongresi	122
. AB-Türkiye Karma İstişare Komitesi Toplantısı.....	123
. ETUC Yönetim Kurulu Toplantısı.....	124
7- Mali Rapor.....	126

I- EKONOMİK ve SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

1- ÜRETİM, TÜKETİM, YATIRIM, İSTİHDAM, TİCARET

GSMH ve Sektörel Büyüme Hızlarındaki Gelişmeler

Türkiye ekonomisi 2000 yılına eksi büyüme ile girmiştir. Geçtiğimiz yıl Türkiye ekonomisinde, Uzak Doğu Asya krizinin devam eden olumsuz etkileri ile birlikte global krizin yaygınlaşma ihtimali ve erken seçim kararının getirdiği belirsizlik ortamı belirleyici olmuştur.

1999 yılının ilk çeyreğinde yüzde 8.9 oranında gerçekleşen gayri safi yurtiçi hasıla düşüş hızı, ikinci çeyrekte yüzde 1.8'e yavaşlamış, üçüncü çeyrekte ise özellikle 17 Ağustos depreminin sanayi ve ticaret sektörleri üzerindeki olumsuz etkisine de bağlı olarak tekrar artmış ve yüzde 5.6'ya yükselmiştir.

TABLO: GSMH ve SEKTÖREL BÜYÜME HIZLARI

(Sabit Fiyatlarla, Yüzde Değişme)

	1998					1999		
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	IV. Dönem	Yıllık	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Tarım	5.2	3.9	6.8	18.0	8.4	-6.8	-9.0	-3.8
Sanayi	9.9	2.9	1.9	-5.4	2.0	-9.9	1.2	-8.3
Hizmetler	9.2	3.3	1.1	-2.4	2.4	-8.5	-2.2	-5.2
GSYİH	9.2	3.3	2.7	-1.2	3.1	-8.9	-1.8	-5.6
GSMH	9.5	4.5	2.6	0.6	3.9	-8.6	-3.3	-6.6

Kaynak: DİE

Böylece, 1999 yılı Ocak-Eylül dönemi toplamı itibariyle gayri safi yurtiçi hasıladaki daralma yüzde 5.3 oranında olmuştur. Aynı dönemde net dış alem gelirleri, özellikle faiz giderlerindeki artış nedeniyle, bir önceki yıla göre azalmış ve böylece gayri safi milli hasıla'daki daralma GSYİH'daki daralmanın üzerinde gerçekleşerek yüzde 6.1 olmuştur.

1999 yılının ilk dokuz aylık dönemindeki GSMH'daki gerilemede; özel nihai tüketim harcamalarındaki yüzde 3.7 ve özel yatırım harcamalarındaki yüzde 17.8 (özel kesim makine teçhizat yatırımlarındaki düşüş yüzde 28.5) oranlarındaki düşüşün etkisi vardır.

Tarım Sektörü; 1999 yılının ilk çeyreğinde yüzde 6.8, ikinci çeyrekte yüzde 9.0 olan katma değer düşüş hızı, üçüncü çeyrekte yüzde 3.8 olarak gerçekleşmiş ve dokuz aylık toplam itibariyle tarım sektöründeki gerileme yüzde 5.1 oranında olmuştur.

Alt sektörler itibariyle tarım sektörüne bakıldığında, çiftçilik ve hayvancılık kesimi itibariyle 1999 yılının üçüncü çeyreğinde katma değerdeki düşüşün yüzde 4.2 olduğu, ormancılık kesiminde ise yüzde 11.3 oranında katma değer artışı sağlandığı görülmektedir. Balıkçılık kesiminde de sağlanan yüzde 8.9 oranındaki artış sonucu tarım sektöründeki gerileme yüzde 3.8 ile sınırlı kalmıştır.

Tarım üretimindeki mevsimselliğe bağlı olarak yılın üçüncü çeyreğinde tarımsal katma değerdeki gelişim önem kazanmaktadır. Çünkü bu dönemde tarım sektörünün GSYİH içindeki payı nispi olarak yüksektir. Örneğin 1999 yılının birinci ve ikinci çeyreğinde sırasıyla yüzde 4.5 ve yüzde 8.6 olan sektör payı, yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 24.6 gibi önemli paya ulaşmaktadır. Buna bağlı olarak, yılın üçüncü çeyreğinde tarım sektöründeki daralmanın sanayi ve hizmetler sektörlerindeki daralmanın gerisinde kalması sonucu, bu dönemde GSYİH'daki daralma çok daha fazla olmamıştır.

TABLO: TARIMSAL KATMA DEĞERDEKİ ARTIŞ HIZI

(Sabit Fiyatlarla, Yüzde Değişme)

	1999			Dokuz Aylık	
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	1998	1999
Çiftçilik ve Hayvancılık	-5.7	-10.5	-4.2	6.1	-5.5
Ormancılık	-16.1	4.3	11.3	-0.2	-1.8
Balıkçılık	4.8	5.9	8.9	18.5	6.4
Tarım sektörü	-6.8	-9.0	-3.8	6.1	-5.1

Kaynak: DİE

Sanayi Sektörü; 1999 yılının ilk çeyreğinde yüzde 9.9 oranında düşüş gösteren sanayi katma değer artış hızı, ikinci çeyrekte yüzde 1.2 oranında artmış ve fakat bu artış eğilimi sürmemiş ve üçüncü çeyrekte yüzde 8.3 oranında gerileme meydana gelmiştir.

Yılın ilk çeyreğinde yüzde 10.9 oranında daralan imalat sanayi katma değeri, ikinci çeyrekte toparlanarak yerini yüzde 0.7 gibi sınırlı bir artışa bırakmıştır. Ancak yılın üçüncü çeyreğinde imalat sanayi katma değerinde yüzde 9.2 oranında daralma yaşanmıştır. Bu daralmada 17 Ağustos depreminin önemli payı bulunmaktadır. Çünkü depremin meydana geldiği bölgenin imalat sanayi içindeki payı yüzde 18'e ulaşmaktadır. Nitekim DİE'nin "İmalat Sanayine Depremin Etkisi Anketi"nin sonuçlarına göre, depremin yol açtığı üretim kaybı, Türkiye imalat sanayi içinde yüzde 0.95 oranında hesaplanmıştır. Ayrıca deprem öncesi üretim kapasitesi yüzde 87 iken, deprem sonrası yüzde 51 seviyesine gerilemiştir.

1999 yılının Temmuz-Eylül dönemini kapsayan üçüncü çeyrekte toplam imalat sanayi üretim değerinin içinde kamunun payı yüzde 23.4 olmuş ve gelişme hızı bir

önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 16.6 oranında gerilemiştir. İmalat sanayinin bazı alt sektörlerinde üretim düşüşleri kamu kesimi itibariyle; gıda maddelerinde yüzde 60.7, dokumada yüzde 20.9, ağaç ve mantar ürünlerinde yüzde 52.2, kağıt ve kağıt ürünlerinde yüzde 26.7, diğer kimyasal ürünlerde yüzde 27.9, çeşitli petrol ve kömür türevlerinde yüzde 70.7, metal eşya sanayiinde yüzde 20.6 oranlarında olmuştur. Üretim gerilemesi gözlenen sektörlerin genelde deprem bölgesinde yoğunlaşan kamu kuruluşları olduğu dikkati çekmektedir.

Bu dönemde özel imalat sanayi kesiminin payı yüzde 76.6 olmuş ve gelişme hızı yüzde 6.7 oranında gerilemiştir. Bu kesimde; içki, tütün, dokuma, giyim eşyası, lastik ürünleri, makine sanayi ve otomotiv sanayiinde yüzde 10'un üzerinde üretim azalışı görülmüştür.

Madencilik ve enerji katma değerlerinde de benzeri bir gelişme yaşanmıştır. Yılın üçüncü çeyreğinde sırasıyla yüzde 7.4 ve yüzde 1.8 oranlarında daralma yaşanmıştır. Oysa ikinci çeyrekte yüzde 5.3 ve yüzde 2.9 oranlarında katma değer artışı sağlanmıştı.

TABLO: SANAYİ SEKTÖRÜ KATMA DEĞER ARTIŞ HIZLARI
(Sabit Fiyatlarla, Yüzde Değişme)

	1999			Dokuz Aylık	
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	1998	1999
Madencilik ve Taşocakçılığı	-20.5	5.3	-7.4	11.8	-7.6
İmalat sanayi	-10.9	0.7	-9.2	4.0	-6.4
Elektrik, gaz, su	2.4	2.9	-1.8	6.4	1.1
Sanayi sektörü	-9.9	1.2	-8.3	4.7	-5.7

Kaynak: DİE

Bu gelişmeler sonucunda, sanayi sektörü katma değeri yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 8.3 oranında azalırken, Ocak-Eylül dönemindeki daralma ikinci çeyrekteki nispi iyileşmenin etkisiyle yüzde 5.7 oranında kalmıştır.

Hizmetler Sektörü; Hizmetler sektörü katma değerinde yılın ilk çeyreğinde yüzde 8.5 oranındaki gerileme yılın ikinci çeyreğinde yüzde 2.2 olarak gerçekleşmiş, üçüncü çeyrekte ise düşüş hızı yüzde 5.2'ye çıkmıştır.

Üçüncü çeyrekteki daralmada, özellikle inşaat ve ticaret sektörleri katma değerindeki yüzde 8.9 ve yüzde 8.0 oranlarındaki gerileme etkili olmuştur. Bu dönemde , yılın ikinci çeyreğinde yüzde 0.9 oranında artış gösteren ulaştırma-haberleşme sektörü de daralmadan payını almış ve yüzde 1.9 oranında gerilemiştir. 1999 yılında ithalatta görülen azalma, aynı dönemde ithalat vergilerinin reel olarak gerilemesine yol açmıştır.

TABLO: HİZMETLER SEKTÖRÜ KATMA DEĞER ARTIŞ HIZLARI
(Sabit Fiyatlarla, Yüzde Değişme)

	1999			Dokuz Aylık	
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	1998	1999
İnşaat	-2.7	-5.3	-8.9	0.4	-6.1
Ticaret	-13.5	-4.4	-8.0	3.6	-8.3
Ulaştırma-Haberleşme	-7.8	0.9	-1.9	7.0	-2.8
Mali kuruluşlar	7.9	7.5	2.5	6.7	5.9
Konut sahipliği	2.0	2.1	1.0	2.2	1.7
Serbest meslek ve hizmetler	-8.3	-0.8	-5.4	4.8	-4.8
İthalat vergisi	-22.2	-5.7	-5.9	3.5	-11.3
Hizmetler sektörü	-8.5	-2.2	-5.2	4.1	-5.2

Kaynak: DİE

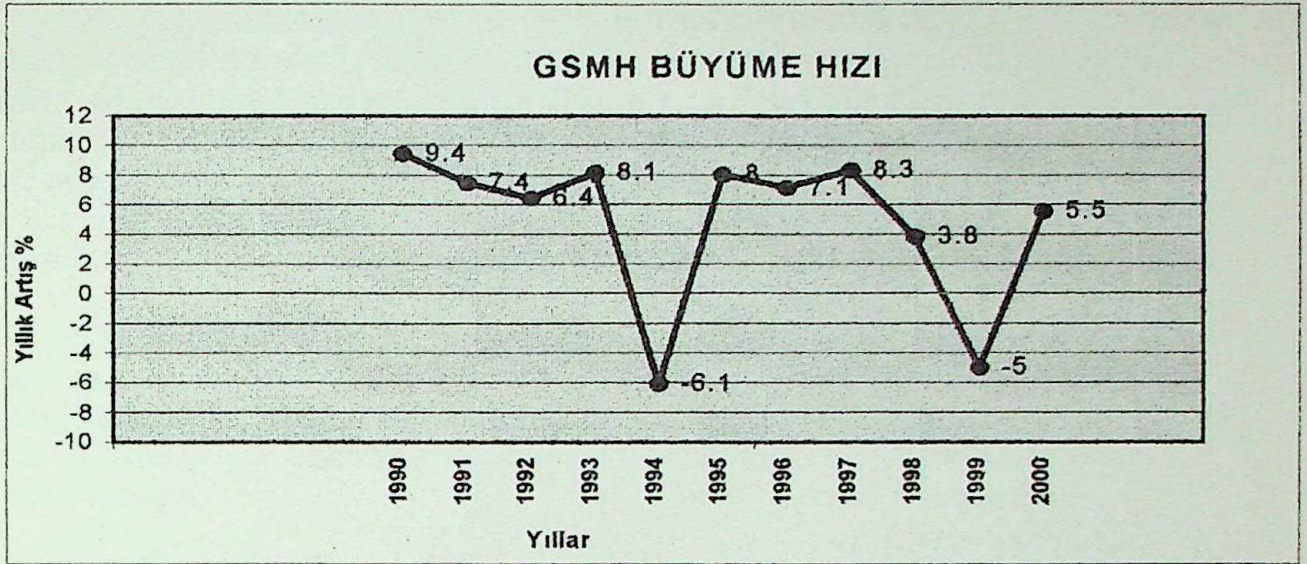
Eylül ayında 2000 yılı program çalışmaları kapsamında yapılan tahminlerde 1999 yıl sonu itibariyle GSMH büyümesinin negatif yüzde 2.0 oranında olacağı tahmin edilmişti. Bu öngörü, 9 Aralık 1999 tarihinde Uluslararası Para Fonu (IMF)'na verilen Niyet Mektubu çerçevesinde negatif yüzde 2.1 olarak revize edilmiştir. Ancak 1999 yılının ilk dokuz aylık dönemi itibariyle yukarıda değinilen gerçekleştirmeler, GSMH'daki daralmanın anılan yıl itibariyle yüzde 4.5-5.0 civarında gerçekleşeceğini göstermektedir.

Programda büyüme hızının 2000 yılında yüzde 5.5 civarına yükseleceği öngörülmektedir. Sektörler itibariyle büyüme hızlarının tarım sektöründe yüzde 3.7, sanayi sektöründe yüzde 6.0, hizmetler sektöründe ise yüzde 6.6 olması beklenmektedir.

Kuşkusuz 1999 yılında negatif yüzde 5.0 civarında bir büyüme hızından 2000 yılında pozitif yüzde 5.5 civarında bir büyüme hızına ulaşmak, makro ekonomik dengeler açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Geçmiş yıllarda da ekonomik büyüme hızında benzeri sıçramalar görülmüştür. Ancak, istikrarlı bir biçimde büyüyen bir ekonomide sağlanacak yıllık yüzde 5.5 civarındaki büyüme ile negatif bir büyümenin gerçekleştiği yılın ardından sağlanacak aynı orandaki büyüme farklıdır. Reel anlamda bir büyüme olmakla beraber, aslında ekonomide meydana gelen kaybın nispeten giderilmesi anlamındadır ve ülkenin sermaye birikimine getirdiği katkı, istikrarlı büyüme eğilimindeki ekonomilerdeki katkıya eş değer değildir.

Nitekim benzeri gelişmenin yaşandığı 1994 yılında GSMH yüzde 6.1 oranında azalmış ve fakat izleyen 1995 yılında ise yüzde 8.0 oranında ekonomik büyüme sağlanmıştır. Ancak GSMH sabit fiyatlarla 1993 yılında 97.7 katrilyon lira iken 1994 yılında 91.7 katrilyon liraya gerilemiş, 1995 yılında ise 99 katrilyon lira olarak

gerçekleşmiştir. 1994 yılındaki gerileme göz ardı edilirse, 1993 yılına göre 1995 yılındaki artış oranı sadece yüzde 1.4 olmaktadır.

2000 yılında öngörülen büyümenin kaynağını, esas olarak deprem sonrası yeniden yapılanma harcamalarının da etkisiyle kamu ve özel sektör yatırımlarındaki artışın oluşturacağı varsayılmaktadır. Ayrıca, reel faizde sağlanacak düşüşün ve yapısal reformlar sonucu ekonomide kaynak kullanımında sağlanacak etkinliğin, hem mevcut büyüme potansiyelinin daha etkili biçimde kullanılmasını sağlaması hem de potansiyel büyüme hızının daha da yükselmesine katkıda bulunması siyasal iktidar tarafından beklenmektedir.

Tüketim ve Yatırım

Toplam yurtiçi talep 1999 yılının ilk çeyreğinde yüzde 11.9 oranında düşüşün ardından ikinci çeyrekte yüzde 0.4 oranında artmış ve fakat üçüncü çeyrekte yeniden azalarak yüzde 2.9 oranında gerilemiştir. Böylece yılın dokuz aylık dönemi itibariyle yurtiçi talepteki daralma yüzde 4.5 oranında olmuştur. Oysa 1998 yılının aynı dönemi itibariyle yurtiçi talepteki artış yüzde 2.9 olmuştur. Yurtiçi talepte gözlenen bu gerileme, büyük ölçüde özel nihai tüketim harcamaları ile özel sektör sabit sermaye yatırımlarından kaynaklanmıştır. 1999 yılının ilk dokuz aylık dönemi itibariyle özel kesim nihai tüketim harcamaları yüzde 3.7 ve özel sabit sermaye yatırımları yüzde 17.8 oranında daralmıştır. Aynı dönemde kamu tüketimi ve kamu sabit sermaye yatırımlarında artış söz konusudur.

Harcama yöntemi ile hesaplanan GSYİH sonuçlarına göre, 1999 yılının ilk çeyreğinde yüzde 7.9 oranında daralan özel tüketim harcamalarındaki bu eğilim ikinci çeyrekte de devam ederek yüzde 0.6 oranında azalmış, üçüncü çeyrekte ise yüzde 2.9

oranında gerileme göstermiştir. Böylece, 1999 yılı Ocak-Eylül dönemi itibariyle özel nihai tüketim harcamalarındaki artış hızı negatif olarak gerçekleşmiştir. 1998 yılının aynı döneminde özel tüketim artış hızı sınırlı bir düzeyde de olsa yüzde 0.6 olmuştur.

1999 yılının ilk dokuz aylık döneminde, özel tüketim harcamalarında gözlenen gerilemenin temel nedeni, yüksek reel faizler olmanın yanısıra, özellikle deprem felaketi sonrası tüketimde gözlenen doğrudan veya dolaylı daraltıcı eğilimdir. Örneğin, belirsizliğin egemen olduğu 1999 yılının ilk çeyreğinde dayanıklı tüketim malları harcaması yüzde 7.4 gerilemiş ve fakat ikinci çeyrekte yüzde 5.2 genişleme görülmüştür. Deprem felaketi sonrası, üçüncü çeyrekte tekrar daralma görülmüş ve dayanıklı tüketim harcamalarındaki gerileme yüzde 8.6 olmuştur.

1999 yılının Ocak-Eylül döneminde devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 6.9 oranında artmıştır. Kamu tüketimindeki artış esas olarak diğer cari harcamalardaki yükselmeden kaynaklanmıştır. Anılan dönemde maaş ve ücret harcamalarındaki artış yüzde 3.0 düzeyinde olurken, diğer cari harcamalardaki artış yüzde 12.7 oranında gerçekleşmiştir.

Yılın ilk ve ikinci çeyreğinde sırasıyla yüzde 10.2 ve yüzde 2.1 oranında artan kamu tüketimi üçüncü çeyrekte yüzde 9.1 oranında gerilemiştir.

TABLO: TÜKETİM HARCAMALARI

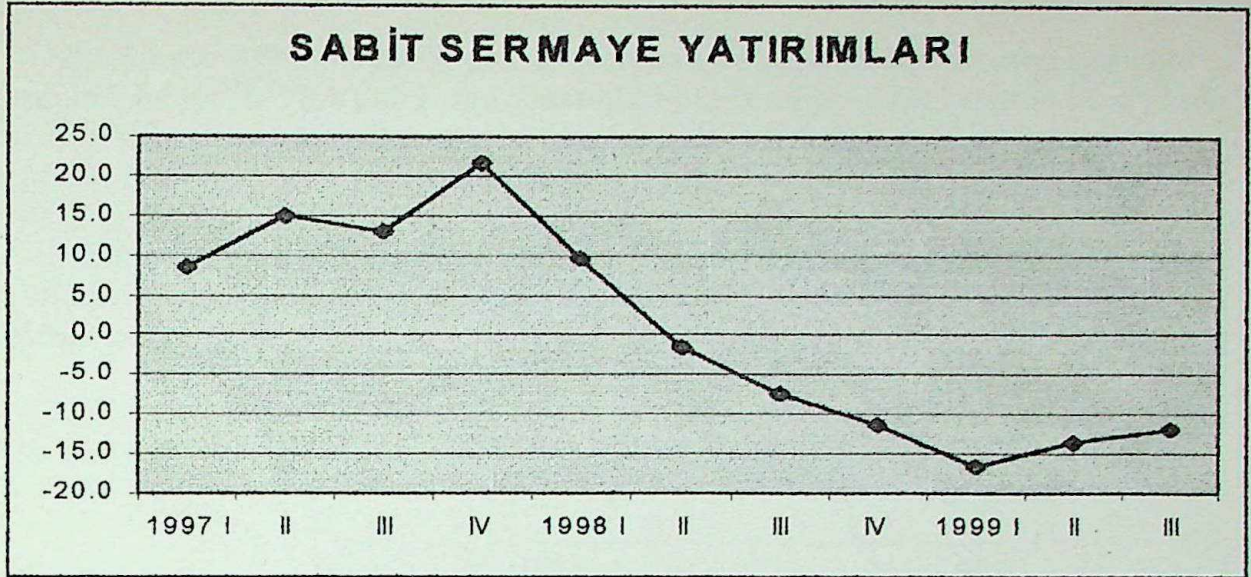
(Sabit Fiyatlarla, Yüzde Değişme)

	9 Aylık Dönem			
	1998		1999	
	Gelişme hızı	Pay	Gelişme hızı	Pay
Özel nihai tüketim harcamaları	0.6	67.0	-3.7	69.4
Devletin nihai tüketim harcamaları	7.8	7.8	6.9	7.5

Kaynak: DİE

İç ve dış talepteki olumsuz gelişmeler, kredi maliyetindeki yükselme, 1999 yılının anılan dönemi itibariyle sabit sermaye yatırımlarının gerilemesinde önemli etken olmuştur.

1999 yılının ilk üç aylık döneminde yüzde 16.6 oranında gerileyen toplam sabit sermaye yatırımları, ikinci üç aylık dönemde yüzde 13.7 oranında, üçüncü çeyrekte de yüzde 11.9 oranında gerilemiştir. Bu gelişmeler sonucunda, son yıllarda gerileme eğilimi gösteren sabit sermaye yatırımlarındaki daralma devam etmiştir. 1998 yılı Ocak-Eylül döneminde yüzde 3.9 oranında azalan sabit sermaye yatırımları, 1999 yılının aynı döneminde yüzde 13.9 oranında gerilemiştir.

1999 yılının ilk dokuz aylık döneminde kamu sabit sermaye yatırımları yüzde 4.2 oranında artarken, özel sabit sermaye yatırımları yüzde 17.8 oranında gerilemiştir. Özel sektör yatırımlarındaki bu gelişmede, makina-teçhizat yatırımlarındaki gerileme en önemli etkindir. Bu alandaki gerileme, üç aylık dönemler itibariyle sırasıyla yüzde 29.3, yüzde 33.9 ve yüzde 21.0 oranında olmuştur.

TABLO: GAYRİ SAFİ SABİT SERMAYE OLUŞUMU GELİŞME HIZI
(Sabit Fiyatlarla Yüzde Değişme)

	1998			1999		
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Sabit Sermaye Oluşumu	9.6	-1.5	-7.5	-16.6	-13.7	-11.9
Kamu Sektörü	32.2	-0.4	0.8	2.1	21.8	-8.0
Makine teçhizat	19.2	-1.2	-9.9	8.4	108.9	5.6
Bina inşaatı	96.5	-3.3	37.3	-7.3	3.2	-8.8
Bina dışı inşaat	20.4	1.3	-7.0	3.1	-7.4	-15.7
Özel Sektör	7.1	-1.7	-9.6	-19.1	-21.2	-13.1
Makine teçhizat	12.2	-1.2	-16.3	-29.3	-33.9	-21.0
Bina inşaatı	-0.8	-2.5	-1.1	-1.3	-0.1	-4.6

Kaynak: DİE

Değerlendirme yapılan Ocak-Eylül dönemi toplamı itibariyle sabit sermaye oluşumunun GSYİH içindeki payı 1999 yılında da, geçen yılın aynı dönemine göre düşük oranda da olsa gerileme göstermektedir. Gayri safi yurtiçi milli hasıla içindeki sabit sermaye yatırımlarının payı 1997 yılının ilk dokuz aylık toplamında yüzde 30.2 iken, 1998 yılında yüzde 29.0 ve 1999 yılının aynı döneminde yüzde 26.0 olmuştur.

Söz konusu 1999 yılının ilk dokuz ayı itibariyle yapılan toplam sabit sermaye yatırımlarının yüzde 21.4'ünü kamu yatırımları oluştururken özel kesimin payı yüzde 78.6 olmuştur. Oysa 1998 yılının aynı dönemi itibariyle kamu yatırımlarının payı yüzde 23.4 ve özel kesim yatırımlarının payı yüzde 76.6 idi.

Makine-teçhizat yatırımlarının gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı 1999 yılının ilk dokuz ayı itibariyle kamu kesiminde artarken, özel kesimde bir önceki yıla göre gerileme göstermiştir.

TABLO: GAYRİ SAFİ SABİT SERMAYE YATIRIMLARININ GSYİH PAYI
(Sabit Fiyatlarla Yüzde Pay)

	1998			1999		
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Sabit Sermaye Oluşumu	28.2	31.8	26.2	25.9	28.1	24.4
	100	100	100	100	100	100
Kamu Sektörü	11.9	17.4	22.4	14.5	24.6	23.4
Makine teçhizat	27.3	22.8	27.5	29.0	39.2	31.6
Bina inşaatı	23.8	24.6	26.8	21.6	20.8	26.5
Bina dışı inşaat	48.9	52.6	45.7	49.4	40.0	41.9
Özel Sektör	88.1	82.6	77.6	85.5	75.4	76.6
Makine teçhizat	63.5	62.5	51.6	55.5	52.4	46.9
Bina inşaatı	36.5	37.5	48.4	44.5	47.6	53.1

Kaynak: DİE

Yatırımsız bir ekonomik yapının, sürdürülebilir ve istikrarlı büyümeyi gerçekleştirememeye yanısıra özellikle istihdam ve işsizlik üzerindeki olumsuz etkisi büyük önem taşımaktadır.

İstidam ve İşsizlik

İşsizlik sorunu tüm yakıcı etkisini ülkemizde sürdürmektedir. AB'ne uyum sürecinde olan Türkiye, özellikle istihdam politikaları konusunda bir çok uygulamayı öncelikle gerçekleştirmek durumundadır. Yapılan değerlendirmelerde, Türkiye'nin beşeri sermaye açısından aday ülkeler arasında en olumsuz koşulları taşıyan ülke olduğu, rekabet edebilirlik açısından "düşük nitelikli işgücü-düşük ücret" biçiminde özetlenebilecek tehlikeli bir eğilim içinde bulunduğu işaret edilmektedir.

Bugün gelişmiş olan çoğu ülke istihdam politikalarında stratejik bir değişikliğe gitmekte ve istihdamı, uyguladıkları ekonomik politikanın bağımsız değişkeni olarak kabul etmektedir. Milli hasılda sağlanan artışın işgücü fazlasını makul bir sürede emeceği varsayımının geçerli olmadığı ve düşük gelir gruplarının, sağlanan yüksek büyüme hızından istihdam aracılığıyla yararlanamadıkları ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde 1980'li yıllardan itibaren egemen olan ekonomik politika yaklaşımlarda sanayileşme bir yana bırakılmış, üretken yatırımlara kaynak ayrılmamış, rant ilişkileri ağırlık kazanmıştır. Bu olumsuz etkenlere ek olarak; hızlı nüfus artışı, iç ve dış göçler, yetersiz gelir, bölgeler arası gelişme farklılıkları, eğitim politikalarındaki sorunlar, çalışma yaşamına ilişkin yetersiz düzenlemeler gibi sorunlar, her geçen gün daha da ağırlaşan istihdam ve işsizlik sorununun çözümünü ertelenemez boyutlara getirmiştir.

İşsizlikle mücadele ve istihdamın arttırılması bugün çoğu ülkenin gündeminde ilk sırada yer almaktadır. Bu konudaki veriler, -yetersiz ve eksik de olsa- sorunun boyutunu ülkemiz açısından çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır.

DİE tarafından uygulanan Hanehalkı İşgücü Anketi'nin Nisan 1999 tarihli açıklamasına göre yurtiçi işgücü piyasasındaki son durum şu şekildedir:

- Ülkemizde kurumsal olmayan sivil nüfus (okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzur evi, özel nitelikli hastane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler ile yabancı uyruklular dışında kalan nüfus) bir önceki yılın aynı dönemine göre 1 milyon 034 bin kişilik artışla 64 milyon 409 bin olmuştur.
- 12 ve daha yukarı yaştaki çalışabilir nüfus son bir yıllık dönemde 1 milyon 132 bin kişi artmış ve 48 milyon 839 bin kişi olmuştur. Buna karşın toplam işgücü 1 milyon 098 bin artışla 23 milyon 779 bin kişi olarak tahmin edilmektedir.
- Toplam istihdam, Nisan 1999 sonuçlarına göre bir önceki yılın aynı dönemine göre 819 bin kişi artarak 22 milyon 049 bin olmuştur. Ancak sanayi ve hizmetler sektöründe son bir yılda istihdamda gerileme vardır. Tarım sektöründe ise artış gözlenmektedir. Tarımın toplam istihdam içindeki payı 1998 Nisan ayında yüzde 42.5 iken bir yıl sonra yüzde 45.8'e yükselmiştir. Aynı dönemlerde sanayinin toplam istihdam içindeki payı yüzde 23.0'dan yüzde 20.5'e, hizmetler kesiminin payı ise yüzde 34.5'den yüzde 33.7'ye gerilemiştir.
- İşsiz sayısı 1 milyon 730 bin, işsizlik oranı ise yüzde 7.3 olarak tahmin edilmektedir. İşsiz olanlar arasındaki eğitimli gençlerin oranı, bir yıl öncesine göre biraz gerilemesine karşın yüzde 25.9 gibi önemli orandadır.
- Eksik istihdamın işgücü içindeki oranı Nisan 1998'de yüzde 6.0 iken, Nisan 1999'da yüzde 6.9 olarak tahmin edilmiştir. Kentsel yerlerde istihdam edilenlerin işgücü içindeki oranı yüzde 7.6, kırsal yerlerde ise yüzde 6.3'tür. Cinsiyet

durumuna göre eksik istihdam; kentsel yerlerde erkeklerde yüzde 8.2, kadınlarda yüzde 4.8 olurken, kırsal yerlerde erkeklerde yüzde 9.5, kadınlarda yüzde 1.5 oranındadır.

- İşgücüne katılma oranı 1999 Nisan döneminde yüzde 48.7 olarak gerçekleşmiştir. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, işgücüne katılma oranının erkeklerde yüzde 69.0'dan yüzde 68.32'e gerilediği, kadınlarda ise yüzde 26.4'den yüzde 29.72'ye yükseldiği görülmektedir.

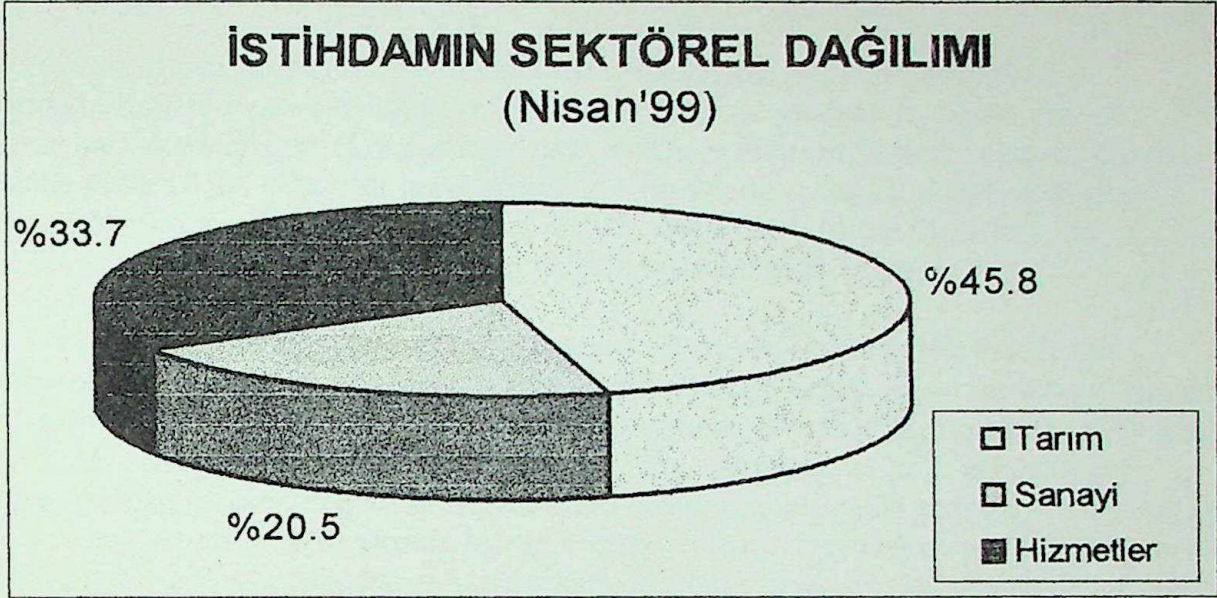
TABLO : YURTIÇİ İŞGÜCÜ PİYASASINDAKİ GELİŞMELER
(12 ve daha yukarı nüfus)

	Nisan 1998	Ekim 1998	Nisan 1999
Nüfus (bin kişi)	63.375	63.897	64.409
İşgücü(bin kişi)	22.681	23.415	23.779
İstihdam(bin kişi)	21.230	21.958	22.049
İşgücüne Katılma oranı (%)	47.5	48.5	48.7
Sektörel İstihdam			
Tarım	9.030	9.534	10.906
Sanayi	4.878	4.912	4.521
Hizmetler	7.322	7.512	7.434
İstihdamın işteki Durumu			
Ücretli ve Yevmiyeli	9.113	9.565	9.044
Kendi hesabına ve işveren	6.621	6.626	6.482
Ücretsiz Aile İşçisi	5.496	5.767	6.523
İşsizlik Oranı (%)	6.4	6.2	7.3
Eksik İstihdam Oranı (%)	6.0	5.7	6.9
İşsizlik + Eksik İstihdam Nedeniyle Atıl Durumda Bulunan İşgücü Oranı (%)	12.4	11.9	14.2

Kaynak: DİE

Yurtiçi yapısal dönüşümün başta gelen özelliğinden birisi de, faaliyet sektörü itibariyle istihdamın dağılımıdır. Gelişmişliğin önemli bir göstergesi olan ve sanayileşmede arzu edilen düzeye gelineemediğinin, tarım toplumu niteliğinin ağırlığını sürdürdüğünü gösteren istihdamın sektörel yapısı da ülkemizde olumsuz göstergelerden biri olarak devam etmektedir. 1995 yılında istihdamın sektörel dağılımında tarım kesiminde çalışanların payı yüzde 47.4, sanayi kesiminde yüzde 20.9 ve hizmetler kesiminde yüzde 31.7 oranındadır. Nisan 1999 dönemi itibariyle toplam istihdamın yüzde 45.8'i verimi düşük olan tarım sektöründe çalışmaktadır.

dağılımında tarım kesiminde çalışanların payı yüzde 47.4, sanayi kesiminde yüzde 20.9 ve hizmetler kesiminde yüzde 31.7 oranındadır. Nisan 1999 dönemi itibariyle toplam istihdamın yüzde 45.8'i verimi düşük olan tarım sektöründe çalışmaktadır.

İstihdamın yüzde 20.5'ini sanayi sektöründe çalışanlar oluştururken, sürekli artış eğilimindeki hizmetler sektörünün payı yüzde 33.7'dir. Tarım sektöründeki istihdam edilenlerin sayısı düşürülmesine rağmen halen 10 milyonu aşkın kişi bu sektörde istihdam edilmektedir. Bunun yarısından fazlası ücretsiz aile işçisidir. Ücretsiz aile işçilerinin de yaklaşık yüzde 70'ini kadınlar oluşturmaktadır.

TABLO: İSTİHDAMIN SEKTÖREL DAĞILIMI*
(12 ve daha yukarı nüfus)

	Tarım		Sanayi		Hizmetler	
	Bin kişi	yüzde	Bin kişi	yüzde	Bin kişi	yüzde
1991	9.863	49.3	4.174	20.8	5.986	29.9
1992	8.631	44.1	4.167	21.3	6.781	34.6
1993	9.356	47.5	4.160	21.1	6.189	31.4
1994	9.591	47.2	4.462	22.0	6.261	30.8
1995	9.879	47.4	4.359	20.9	6.597	31.7
1996	9.751	45.6	4.621	21.6	7.005	32.3
1997	9.607	45.3	4.574	21.6	7.020	33.1
1998	9.030	42.5	4.878	23.0	7.322	34.5
1999	10.096	45.8	4.521	20.5	7.434	33.7

Kaynak: DİE

* Nisan dönemi itibariyle.

Bölgeler arası dengesizlikler, nüfus artış hızının yüksekliği, tarım ve sanayi politikalarının istikrarsızlığına paralel olarak yaşanan ve son yıllarda terör gibi sorunların eklenmesiyle devam eden kırsal göç, şehir nüfusunu sağlıklı bir şekilde önemli oranda artırmaya devam etmektedir.

Bu sorunların ekonomik alana yansımaları karşımıza istihdam sorununu çıkarmaktadır. Kır-kent arasındaki refah düzeyi farkının giderek açılması, kırsal kesimde kalkınmanın gerçekleştirilememesi, kentlere ekonomilerinin talep ettiğinden çok daha fazla göçün olmasını beraberinde getirmektedir. Özellikle metropol olan kentlere yönelen göç, bu bölgelerde aşırı ölçüde nüfus birikimine yol açarken, sağlıklı yaşama koşullarını ve işsizliği de beraberinde getirmektedir.

Kentlerde alt yapının yetersizliği, sanayi kesiminde istihdam olanaklarının yaratılamaması, göç edenlerle birlikte hizmet sektöründe sağlıklı ve üretken olmayan istihdam şekillerini genişletmiştir. Kırdan kente göçün körüklediği marjinal sektör ya da enformel sektör olarak adlandırılan bu sektörün, sağlıklı ve hızlı göç olayının yaratmış olduğu güvencesiz bir istihdam alanı olduğu açıktır. Söz konusu sektör, asgari ücret ve/veya asgari ücretin altında bir gelir düzeyiyle ve sosyal güvenceden yoksun koşullarda çalışan çok sayıda kişiyi barındırmaktadır.

Bu durum, sosyal alanda ve çalışma ilişkilerinde yaşanan çoğu sorunun temelini oluşturmaktadır.

İstihdamın "işteki durum" itibarıyla dağılımı incelendiğinde; son verilere göre, toplam istihdamın yüzde 41.0'ı, yani 9 milyon 044 bini ücretli ve yevmiyeli olarak çalışmaktadır. Kendi hesabına ve işveren olarak çalışanların sayısı 6 milyon 482 bin (yüzde 29.4), ücretsiz aile işçisi olarak çalışanlar 6 milyon 523 bin kişi ile istihdamın yüzde 29.6'sını oluşturmaktadır.

Ekonomik krizin doğrudan çalışanları etkilediğinin bir göstergesi, ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların istihdamındaki gerilemedir. Tarım dışı sektörlerde ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların toplamı Ekim 1998 döneminde 8 milyon 911 bin kişi iken Nisan 1999 döneminde 8 milyon 526 bin kişiye gerilemiştir. Ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların istihdamı söz konusu dönemde 385 bin kişi daralmıştır.

Türkiye, aktif işgücü piyasası politikalarına ağırlık vermek, bu çerçevede istihdamı genişletici ve işsizlikle mücadeleyi amaçlayan politikaların uygulanmasına bir an önce başlamak zorunluluğuyla karşı karşıya bulunmaktadır.

Dış Ticaret

1999 yılında yurtiçi talep ve üretimde yaşanan daralma ile birlikte yaşanan global krizin dış pazarlarımızı etkilemesi ve dış fiyatlardaki gerileme Türkiye'nin dış ticaretini olumsuz etkilemiştir.

Türkiye'nin 1999 yılındaki ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 1.4 oranında gerileyerek 26,6 milyar dolar olurken, ithalatımız yüzde 11.4 oranındaki gerilemeyle 40,7 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. 1999 yılı itibariyle dış ticaret açığı bir önceki yıla göre yüzde 25.6 gerileyerek 14,1 milyar dolar olmuştur. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise, ithalattaki yüksek düşüşe bağlı olarak 1998 yılında yüzde 58.7 iken 1999 yılında yüzde 65.3'e yükselmiştir.

TABLO: DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ

(milyon \$, revize rakamlar)

	1996	1997	1998	1999
İhracat	23.224	26.245	26.974	26.588
İthalat	43.627	48.585	45.921	40.692
Dış Ticaret Dengesi	-20.403	-22.340	-18.947	-14.103
İhracat/İthalat (yüzde)	53.2	54.0	58.7	65.3

Kaynak : DİE

İhracatta 1998 yılının sonlarında başlayan gerileme 1999 yılının hemen hemen tüm aylarında devam etmiş, Ağustos ayında yaşanan deprem felaketinin de etkisiyle bu ayda ihracattaki düşüş yüzde 15.7'ye ulaşmıştır. Ekim ve Kasım aylarında kısmi bir toparlanma söz konusu olmakla beraber Aralık ayında ihracat önceki yılın aynı ayına göre yüzde 0.3 azaldı.

Aylar itibariyle 1999 yılında ithalattaki gelişmeler de olumsuz olmuştur. 1988 yılının son çeyreğinde gerileyen ithalat 1999 yılının ilk üç ayında daha da derinleşmiş ve yüzde 31.42'e ulaşmıştır. İzleyen aylarda ithalattaki daralma biraz yavaşlamış, depremin yaşandığı Ağustos ayında ithalattaki düşüş yüzde 15.6'ya yükselmiştir. Eylül ve Ekim aylarında ithalattaki düşüş önemli ölçüde yavaşlamış, Kasım ayında yükselerek yüzde 5.6 olarak gerçekleşmiştir. Aralık ayında ithalatta ciddi bir artış gerçekleşmiş ve yılın önceki ayına göre artış oranı yüzde 14.7 olmuştur. Aralık ayındaki 4 milyar 439 milyon liralık ithalatın 2 milyar 717 milyon dolarlık bölümünü ara malları, 1 milyar 128 milyon dolarını sermaye malları oluşturmuştur. Aralık 1999'da tüketim malları ithalatı 581 milyon dolar olmuş ve artış oranı yüzde 23 düzeyine ulaşmıştır.

TABLO: AYLIK DIŞ TİCARET
(Milyon Dolar)

	İhracat			İthalat		
	1998	1999	%	1998	1999	%
Ocak	2.193,9	1.864,4	-15,0	3.105,6	2.202,5	-29,1
Şubat	2.063,9	2.160,2	4,7	3.875,0	2.792,8	-27,9
Mart	2.477,5	2.363,6	-4,6	4.363,7	2.992,2	-31,4
Nisan	1.917,3	1.903,9	-0,7	3.633,7	3.328,1	-8,4
Mayıs	2.417,9	2.180,7	-9,8	4.174,8	3.384,4	-18,9
Haziran	2.261,7	2.030,0	-10,2	4.167,5	3.524,9	-15,4
Temmuz	2.209,4	2.172,1	-1,7	4.192,5	3.616,0	-13,7
Ağustos	2.237,4	1.885,1	-15,7	3.729,4	3.147,5	-15,6
Eylül	2.208,0	2.167,7	-1,8	3.659,8	3.637,6	-0,6
Ekim	2.495,4	2.606,4	4,4	3.637,7	3.558,4	-2,2
Kasım	2.252,6	2.369,6	5,2	3.511,7	3.708,8	5,6
Aralık	2.239,1	2.232,4	-0,3	3.870,1	4.439,0	14,7
Yıllık Toplam	26.974,0	26.588,4	-1,4	45.921,4	40.691,5	-11,4

Kaynak: DİE

1999 yılında gerçekleştirilen toplam ithalat içinde en yüksek payı yüzde 65.3 oranı ile ara malları ithalatı oluştururken, sermaye malları ve tüketim malları ithalatı daha sonraki sırayı almış ve toplam ithalat içindeki payları sırasıyla yüzde 21.5 ve yüzde 12.4 olmuştur. Ara malı ithalatı yıllık 26.6 milyar dolar olarak gerçekleşirken tüketim malı ithalatı 5.1 milyar dolar olmuştur. 1999 yılında mal grubu dağılımı kapsamındaki kalemlerin tümünde daralma söz konusudur.

TABLO: İTHALATIN DAĞILIMI
(Milyon \$)

	1996	1997	1998	1999
Sektörel Dağılım				
Tarım	2.172	2.421	2.130	1.655
Madencilik	5.090	5.138	3.758	4.254
İmalat	36.339	40.908	39.914	34.692
Diğer	26	92	120	90
Mal Gruplarına Göre Dağılım				
Sermaye Malları	10.336	11.051	10.665	8.730
Ara Mallar	28.737	31.871	29.562	26.571
Tüketim Maddeleri	4.424	5.536	5.322	5.063
Diğer	129	301	372	327

Kaynak : DİE

Ana sektörler itibariyle toplam ithalatın önemli bir bölümü (yüzde 85.3'ü) imalat sanayii ürünleridir ve 1999 yılında bu sektörde yapılan ithalat tutarı, bir önceki yıla göre biraz gerileme göstermesine karşın 34.7 milyar dolar olmuştur.

1999 yılında ham petrol ithalatı bir önceki yıla göre yüzde 32.2 oranındaki artışla 2 milyar 84 milyon dolardan 2 milyar 755 milyon dolara yükselmiştir.

Ana mal grupları bazında 1999 yılında gerçekleştirilen ihracatın yarısından fazlasını (yüzde 52.3) 13,9 milyar dolar ile tüketim malları oluşturmuştur. Ara malları ihracatı ise 10.8 milyar dolar olmuştur ve bir önceki yıla göre yüzde 2.8 gerileme söz konusudur.

1999 yılı itibariyle ihracatın sektörel dağılımına bakıldığında, ana sektörlerle göre ihracatın yüzde 89.4 oranı ile önemli bölümünü imalat sanayi oluşturmuştur. 1999 yılı itibariyle bu sektörde yapılan ihracat tutarı 23.8 milyar dolardır. Türkiye'nin ihracatının önemli bir ağırlığını tüketim maddeleri ve ara mallar taşımaktadır. 1999 yılında sermaye malları ihracatı yüzde 29.0 oranında artışla 1.8 milyar dolara ulaşmıştır.

TABLO: İHRACATIN DAĞILIMI

(Milyon \$)

	1996	1997	1998	1999
Sektörel Dağılım				
Tarım	2.481	2.712	2.717	2.430
Madencilik	369	405	364	385
İmalat	20.358	23.116	23.873	23.757
Diğer	16	12	20	15
Mal Gruplarına Göre Dağılım				
Sermaye Malları	1.104	1.263	1.393	1.796
Ara Mallar	9.745	11.032	11.150	10.841
Tüketim Maddeleri	12.357	13.941	14.416	13.895
Diğer	18	25	15	56

Kaynak : DIE

Ülke gruplarına göre dış ticaretin dağılımına bakıldığında, Türkiye'nin 1999 yılı itibariyle ağırlık yine Avrupa Birliği ülkeleriyledir. İhracatımızın yüzde 53.9'u ve ithalatımızın yüzde 52.6'sı bu kapsamdaki üyelerle yapılmaktadır.

1999 yılında AB kapsamındaki ülkelere yönelik ihracatımız artış gösterirken, OECD üyesi olmayan ülkelere karşı gerilemiştir. Bağımsız Devletler Topluluğu'na yapılan ihracat 1998 yılında 2.7 milyar dolar iken, 1999 da 1.5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ödemeler Dengesi

1999 yılına ait dış ticaret verileri tüm aylar itibariyle, ödemeler dengesi ise Ocak-Kasım dönemi itibariyle mevcuttur. Bu veriler çerçevesinde bir değerlendirme yapıldığında; dış ticaretteki gelişmeler yukarıda da değinildiği üzere, iç ve dış talep daralmasının yaşandığı son dönemde bavul ticaretini de kapsayan mal ihracatı, özellikle ithalat harcamalarındaki nominal gerileme sonucu dış ticaret açığı bir önceki yıla göre daha düşük seviyede olmuştur. 1998 yılının Ocak-Kasım döneminde 12 milyar 913 milyon dolar olan dış ticaret dengesi açığı 1999 yılının aynı döneminde 9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

1999 yılının ilk on bir aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre net diğer mal ve hizmet gelirleri azalarak 6.4 milyar dolar olmuştur. 1998 yılında bu kalemden elde edilen gelir 23.5 milyar dolardır.

Turizm gelirleri 1999 yılı Ocak-Kasım döneminde, bir önceki yıla göre yüzde 28.3 oranında azalarak 4.977 milyon dolar olmuştur. DİE verilerine göre gelen turist sayısında azalma vardır. Faiz geliri aynı düzeyde kalırken, söz konusu dönemde görünmeyen gelirler hesabında yer alan diğer mal ve hizmet gelirleri ise yüzde 30.6 oranında gerileyerek 10 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

TABLO: CARİ İŞLEMLER DENGESİ
(milyon \$)

	1997	1998	*1998	*1999
Cari İşlemler Dengesi	-2.638	1.871	1.777	-507
Dış Ticaret Dengesi (1)	-15.358	-14.332	-12.913	-9.007
Diğer Mal ve Hizmet Dengesi	7.854	10.476	9.553	3.741
A- Diğer mal ve Hizmet Gelirleri	21.273	25.802	23.519	17.105
Turizm	7.002	7.177	6.938	4.977
Faiz	1.900	2.481	2.151	2.119
Diğer	12.371	16.144	14.430	10.009
B- Diğer mal ve Hizmet Giderleri	-13.419	-15.326	-13.966	-13.364
Turizm	-1.716	-1.754	-1.663	-1.400
Faiz	-4.588	-4.823	-4.283	-4.877
Diğer	-7.115	-8.749	-8.020	-7.087
Karşılıksız Transferler (Resmi+Özel)	4.866	5.727	5.137	4.759
İşçi Gelirleri	4.229	5.397	4.846	4.196

Kaynak : DİE, TCMB, DPT

1) Bavul Ticareti Dahil

(*) Ocak-Kasım dönemi itibariyle

1999 yılının ilk on bir aylık döneminde faiz giderleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13.9 oranında artarak 4.9 milyar dolara ulaşmıştır. Söz konusu

TABLO: ÜLKELERE GÖRE YILLIK DIŞ TİCARET
(Milyon \$)

	1997	1998	1999
Toplam İhracat	26.261,1	26.974,0	26.588,3
A- OECD Ülkeleri	15.583,1	16.979,4	18.039,4
1- AB Ülkeleri	12.247,8	13.498,0	14.332,8
2- EFTA Ülkeleri	414,3	356,7	361,6
3- Diğer OECD Ülkeleri	1.921,1	3.124,7	3.344,0
B- Türkiye Serbest Bölgeleri	-	830,9	780,5
C- OECD Üyesi Olmayan Ülkeler	10.677,9	9.163,7	7.768,4
1- Avrupa + BDT Ülkeleri	4.684,1	3.979,7	2.749,4
2- Afrika ülkeleri	1.233,9	1.819,1	1.659,1
3- Amerika Ülkeleri	205,3	234,2	243,1
4- Ortadoğu Ülkeleri	2.769,5	2.190,5	2.204,8
5- Diğer Asya Ülkeleri	1.168,6	635,9	696,0
6- Diğer Ülkeler	616,6	304,3	216,0
Toplam İthalat	48.558,7	45.921,4	40.691,5
A- OECD Ülkeleri	34.815,1	33.472,0	28.326,1
1- AB Ülkeleri	24.869,7	24.074,7	21.418,9
2- EFTA Ülkeleri	1.287,2	1.169,2	926,3
3- Diğer OECD Ülkeleri	8.658,2	8.228,0	5.980,9
B- Türkiye Serbest Bölgeleri	-	417,6	507,9
C- OECD Üyesi Olmayan Ülkeler	13.743,6	12.031,8	11.857,6
1- Avrupa + BDT Ülkeleri	4.646,1	4.673,0	4.669,5
2- Afrika ülkeleri	2.197,3	1.758,4	1.689,7
3- Amerika Ülkeleri	763,6	724,5	494,6
4- Ortadoğu Ülkeleri	3.228,1	1.943,1	1.988,1
5- Diğer Asya Ülkeleri	2.546,9	2.652,7	2.392,0
6- Diğer Ülkeler	361,7	307,3	623,6

Kaynak : DİE

Türkiye dış ticaretinde Almanya, İtalya, ABD, Fransa, İngiltere ve Rusya büyük öneme sahiptir. Bu ülkelerin ithalat ve ihracatımızdaki payları aşağı yukarı aynı ağırlıktadır.

Ancak 1999 yılında ithalattaki gerilemeye bağlı olarak çeşitli ülkelerle olan dış ticaret dengesi de değişmiştir. Örneğin Almanya'dan yapılan ithalat 1999 yılında bir önceki yıla göre 1.4 milyar dolar gerilemiştir. Oysa ihracat tutarında önemli bir değişiklik gözlemlenmemiştir.

dönemde turizm giderleri yüzde 15.8 oranında, görünmeyen giderler hesabında yer alan diğer mal ve hizmet giderleri ise yüzde 11.6 oranında azalarak sırasıyla 1.4 ve 7.1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

1999 yılı Ocak-Kasım döneminde işçi gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13.4 oranında gerileyerek 4.2 milyar dolara ulaşmıştır. Böylece net karşılıksız transfer gelirleri 4.8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Bu gelişmeler çerçevesinde , 1998 yılı Ocak-Kasım döneminde 1.777 milyon dolar fazla veren cari işlemler dengesi, 1999 yılının aynı döneminde 507 milyon dolar açık vermiştir.

1999 yılı Ocak-Kasım döneminde rezerve hariç tutulduğunda 6.7 milyar dolar tutarında net sermaye girişi olmuştur. Bilindiği gibi, 1997'de Asya Bölgesinde ve 1998'de Rusya Federasyonu'nda ortaya çıkan ekonomik krizin de etkisiyle sermaye hareketleri çıkışla sonuçlanmıştı. 1999 yılının anılan döneminde ki gelişmelerin temelinde, kısa vadeli sermaye hareketleri ve portföy yatırımlarındaki artışlar bulunmaktadır. Uzun vadeli sermaye girişinde ise geçen yılın aynı dönemine göre belirgin bir düşüş görülmektedir.

TABLO: SERMAYE HAREKETLERİ
(milyon \$)

	1997	1998	*1998	*1999
Sermaye Hareketleri	8.737	773	905	6.700
Doğrudan Yatırımlar	554	573	442	30
Portföy Yatırımları	1.634	-6.386	-6.104	2.453
Uzun Vadeli Sermaye Girişleri (Net)	4.788	3.985	3.661	-93
Kısa Vadeli Sermaye Girişleri (Net)	1.761	2.601	2.906	4.130

Kaynak : TCMB

(*) Ocak-Kasım dönemi itibariyle

Aralık 1999 sonu itibariyle 23.2 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen Merkez Bankası uluslararası Rezervleri, Şubat sonu itibariyle 23.6 milyar dolar seviyesindedir.

2- KAMU MALİYESİ

Bütçe Gelişmelerine İlişkin Değerlendirmeler

2000 yılının bütçe büyüklüklerine bakıldığında son birkaç yılın bütçelerinin izini süren bir çaresizlikle karşılaşılmaktadır. Buna göre, bütçe sistemi esnekliğini ve iktisadi/mali politika aracı olma özelliğini büyük ölçüde yitirmiştir. Bütçenin nereneysel yüzde 90'ı bağlı ödenek durumuna gelmiştir. Başka bir deyişle, bütçenin harcama kalemleri arasında değişiklik yaparak ekonomik ve sosyal yaşamı yönlendirmek ve kamu kaynaklarını etkin olarak kullanmak artık mümkün değildir.

Aşağıdaki tabloda bütçenin dört önemli harcama kalemi bakımından sunulan son çeyrek yüzyıllık gelişme, 2000 yılı dönemecinde hangi harcama kalemlerinin dizginlenmesi, hangilerinin geliştirilmesi gerektiği konusunda net bir görüntü vermektedir. Buna karşılık, son yıllarda her yeni bütçenin geçmiş yılın bütçesini aratması gibi, 2000 yılı bütçesi de dengeleri daha da bozucu özellikler taşımaktadır.

Bütçenin **personel ödeneklerine** ayrılan bölümü, 1980 sonrasında, 1989-93 dönemi hariç sürekli bir azalış eğiliminde olmuştur. Azalışlarda iki anlamlı dönüm noktası vardır: 24 Ocak 1980 ile 5 Nisan 1994. Öte yandan, 1989-93 dönemi artışı ise, bıçağın kemiğe dayandığı bir dönemin ardından gelen bahar eylemlerinin doğrudan uzantısında bulunmaktadır. 2000 yılının yeni hedefleri ise, personel ödeneklerini 1980'lerde geriletildiği düzeyin daha da gerisine düşürücü özelliktedir. Yılın ilk iki ayına ilişkin gerçekleştirmeler, bütçe hedeflerinin dahi altında kaldığına işaret etmektedir. Yılın ilk dört ayında Ocak ayındaki yüzde 15'lik maaş artışının aşılabacağı anlaşılmaktadır. Bunun, Bütçe Kanununun 46. maddesi gereğince telafi edilmesi yasal bir zorunluluk olarak Hükümetin karşısına çıkacaktır.

Yatırım ödenekleri ise bütçenin en ağır çöküntüye uğramış kalemini oluşturmaktadır. 1988'e kadar bütçenin beşte birine yakın bölümü yatırımlara ayrılıyorken, bu pay 5 Nisan Kararlarından sonra Cumhuriyet tarihimizde ilk kez yüzde 10'un altına geriletilmiştir. 1999 yılı gerçekleşme sonuçlarına göre, yatırımların bütçe içindeki payı ilk kez yüzde 6'nın da altına inerek yüzde 5.5 düzeyinde kalmıştır. 2000 yılı hedefi bunun dahi altındadır: Yüzde 5. Bu oran, tarihimizin en düşük başlangıç teklifini oluşturmaktadır. Yıllardır yatırımlara ilişkin gerçekleştirmelerin başlangıç ödeneklerinin dahi altında kalması nedeniyle bu düşük başlangıç oranının bile tutturulamama olasılığı büyüktür. Nitekim, ilk

iki ayın gerçekleşmesine bakıldığında, bütçe tasarruf önlemleri başlangıç aylarında en çok yatırımlar üzerinden yapıldığından, binde 5 (yüzde yarım) düzeyini aşmadığı görülmektedir.

**TABLO : BÜTÇENİN ÖNEMLİ HARCAMA KALEMLERİNDE
AĞIRLIK KAYMALARI**
(Gerçekleşen bütçe harcamalarının yüzdesi olarak)

	1975-80	1981-83	1984-88	1989-93	1994-95	1996-98	1999	2000*	Ocak-Şubat 2000
Personel/Bütçe	35.4	26.5	23.6	37.5	29.8	25.1	24.7	21.3	19.4
Yatırım/Bütçe	19.8	19.7	18.1	12.8	7.0	6.8	5.5	5.0	0.5
KİT Trans/Bütçe	12.1	12.8	4.2	4.7	2.5	1.3	0.7	1.1	1.6
Faiz/Bütçe	2.7	6.2	16.4	20.6	33.4	35.5	38.3	45.0	60.2
4 Kalem/Bütçe	70.0	65.2	62.3	75.6	72.7	68.7	69.2	72.4	82.7

Kaynak: DPT, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler(1950-1995), Bütçe Gerekçeleri ve Kamu Hesapları Bülteni .

* 2000 Yılı Bütçesi başlangıç hedefleri.

KİT'lere bütçeden yapılan transferlerin de, bütün "karadelik" söylemine rağmen, 1984 sonrasında kesintiye uğratıldığı yukarıdaki tablodan izlenebilmektedir. 1996-98 yıllarında KİT transferlerinin bütçe içindeki payı artık yüzde 1'ler seviyesindedir. Hatta, 1999 gerçekleşmesi yüzde 1'in dahi altına inmiştir. Oysa bu pay 1984 öncesinde bütçenin sekizde biri mertebesinde bulunmaktaydı. 1983 sonrasında iktidar olan zihniyet, KİT'leri iç ve dış piyasalardan yüksek maliyetlerle fon toplayarak yatırım yapmaya yöneltmiş ve bu kuruluşları yüksek faiz ve döviz kuru yükümlülükleri altına sokmuştur.

Buna rağmen, KİT'ler 1992 sonrasında daha iyi bir yönetim sonunda toparlanmaya ve 1994'teki olumsuz konjonktüre karşın dönem karı elde etmeye başlamışlardır. Öyle ki, KİT'lerden bütçeye yapılan kar transferleri bütçe büyüklüğünün yüzde ikisi civarında bir paya ulaşmaya başlamıştır. Bir başka deyişle, KİT-bütçe arasındaki karşılıklı transferlerden, iddia edilenlerin aksine, bütçe kazançlı çıkmaya başlamıştır. Üstelik bu hesaba dahil olmayan yeni bir gelişme daha vardır: Son iki yıldır mali tekel konumundaki bazı KİT'lerin aylık satış hasılatlarının belirli bir yüzdesi bütçeye aktarılmaktadır.

Diğer yandan, KİT'lerden bütçeye yönelen önemli vergi katkıları da hesaba dahil değildir. Yüksek Denetleme Kurulu raporlarına göre, KİT'lerin ulusal gelir içindeki payları yüzde 9 dolayında olmasına karşın Türkiye'deki toplam vergi gelirlerinin üçte birini sağlama başarısını göstermektedirler.

Bu koşullarda KİT'lere daha verimli olmaları, yatırımlarını geliştirebilmeleri için bütçeden sermaye transferi yapmamak, hatta onları bütünüyle gözden çıkararak satmaya yönelmek, bindiği dalı kesmeye çalışan bir yönetim anlayışını yansıtmaktadır. Ama ne yazık ki, Türkiye'de devleti yönetmeye talip olanlar kendilerini kamu yöneticisi olmaktan ziyade, kamu malvarlığını özel sektöre aktarma misyonuyla görevli saymaktadırlar. Özelleştirme İdaresi Başkanının depremde hasar gören Tüpraş yangınıyla ilgili olarak söyledikleri tam da böyle bir zihniyeti yansıtmaktadır.

Yukarıdaki tablonun **faiz kaleminin gelişme seyri** izlendiğinde, yatırımlardan, KİT'lerden, kamu personelinden esirgenen ödeneklerin nereye gittiği çok çıplak bir biçimde gözlemlenmektedir. Faiz kısılcasına giren bütçede 2000 yılı için başlangıç teklifinde bile yüzde 45'lik bir faiz tahsisatı yapıldığı görülmektedir. Bir başka deyişle, hükümetimiz 2000 yılına bütçesinin sadece yüzde 55'ine hakim bir iktidar olarak girmektedir. IMF ve sermaye çevrelerinin başlıca kaygısı, yüzde 45'lik faiz bölümünün hiçbir aksamaya uğratılmaması ve bütün diğer harcama türlerine kıyasla öncelikli ödeme kalemi olmasıdır. IMF telkinleriyle faiz dışı bütçenin GSMH'ya oranla yüzde 4'lük bir fazla vermesinin istenmesinin tek ve yegane amacı da, bu fazlanın faiz borçlarını ödemeye tahsis edilmesi olmaktadır.

TABLO: FAİZ ÖDEMELERİNİN YÜKSELİŞİ
(Yüzde değerler)

	1983	1985	1991	1993	1994	1996	1998	1999	2000*	Ocak-Şubat 2000
Faiz /Bütçe Harca.	8,1	12,7	18,5	24,0	33,2	38,2	39,6	38,3	45,0	60,2
Faiz/Vergi Gelirleri	10,9	17,6	30,6	44,1	50,8	68,5	66,9	72,4	87,9	114,5

Kaynak: DPT, Yıllık Programlar; Ekonomik ve Sosyal Göstergeler;
Maliye Bakanlığı, Bütçe Gerekçeleri; Kamu Hesapları Bülteni.

*Bütçe teklifi

İkinci tablonun verileri 1983-2000 döneminde faizlerin bütçe giderlerine ve vergi gelirlerine oranlarını vermektedir. Faizlerin bütçeyi tutsak almasının daha çarpıcı örnekleri Ocak-Şubat 2000 uygulamasıyla ortaya çıkmıştır. Yılın

ilk iki ayında bütçe harcamalarının yüzde 60'ı faiz harcamalarına tahsis edilmek zorunda kalmıştır. Böylece bütçede faiz, personel ödemesi ve sosyal güvenlik kuruluşlarına transfer biçimindeki üç kalemin toplam bütçe harcamalarına oranı yüzde 90'ı bulmuştur. Başka deyişle, faiz harcamaları bütçeyi tam anlamıyla teslim almış durumdadır.

Bunun daha iyi görebilmek için vergi gelirlerinin yüzde kaçının faizlere aktarıldığının hesabı yapılabilir. Tablodaki veriler daha ilginç ve daha çarpıcı bir gelişmeye işaret etmektedir: Faizler vergi gelirlerinin giderek artan bir miktarını yutmaya başlamış, 1999'da toplam vergi gelirlerimizin yüzde 72'si devletin borç faizlerine giderken bu oran 2000 yılı için yüzde 88 olarak öngörülmüştür. Ancak yılın ilk ayında, tüm vergi gelirleri faiz ödemelerine yetmemiştir. Bu nedenle faiz ödemelerinin vergi gelirlerine oranı yüzde 114.5 olmuştur. TÜRK-iş yıllardır bu tür bir gelişme konusunda uyarılarda bulunmaktadır.

Yılın ilk ayında mutlak rakamlar olarak vergi gelirleri 4.1 katrilyon TL, faiz giderleri ise 4.7 katrilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Vergi dışı bütçe gelirleri devreye sokularak faiz ödemeleri ancak karşılanabilmiştir. Bütçenin vergi ve vergi dışı gelirleri toplamı Ocak-Şubat aylarında 4.9 katrilyon TL olmuştur. Böylece, bütçenin toplam gelirlerinin yüzde 95.1'i faizlere aktarılmış olmaktadır.

1999 yılında vergi gelirleri tahsilatında beklenenin altında başarı sağlanmasının iki nedeni olmuştur. Birincisi, 1998 yılında çıkarılan kapsamlı vergi düzenlemelerinin zamansız ve önemli oran indirimlerine yer vermesinin doğrudan ve ilk etkisinin vergi gelirlerini azaltmak yönünde çalışmasıdır. İkincisi, ekonomik durgunluğun, özellikle gelir esnekliği yüksek vergi türlerinde tahakkuk ve tahsilatı çok olumsuz etkilemesidir.

2000 yılının ilik iki ayında vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 176 gibi başarılı bir artış göstermesine karşın, bu çabanın bir anlamda boşa gitmesi söz konusu olmuştur; çünkü aynı dönemde faiz ödemeleri yüzde 196'lık bir artış göstermiş, bu nedenle vergi gelirleri faiz giderleri artışına yetişememiştir.

Bu sonuçlar, sorunun sadece kamu maliyesinin kötü yönetiminden kaynaklanmadığını da ima ediyor. Daha kesin kanıtlar ise, İstanbul Sanayi Odası'nın büyük sınıai firmalara ilişkin anket sonuçlarından çıkıyor. Buna göre ilk 500 büyük firmanın karlarının yüzde 87'sinin faaliyet dışı alanlardan yani esas olarak devlete borç verme karşılığında elde edilen faiz/repo gelirlerinden

sağlandığı, izleyen ikinci en büyük 500 firmada ise faaliyet dışı karların toplam karların yüzde 127'sine ulaştığı görülüyor. Özellikle bu ikinci küme firmaların verilerinin de çok açık bir biçimde gösterdiği gibi, Türkiye'nin gözde firmaları dahi, devletin şimdiye kadarki yüksek rantlar aktaran borçlanma politikası üzerinden karlılıklarını sağlayabilmektedirler. Dolayısıyla, kamu maliyesi krizi olarak sunulan olgunun aslında özel sektörün de krizi olduğu ama bunun büyük bir ustalikle sadece kamuya mal edildiği görülmektedir.

**TABLO : 2000 YILI BÜTÇE VE PROGRAMININ
BAZI BAŞLANGIÇ HEDEFLERİ**

	<u>Miktar (katrilyon TL)</u>	<u>Yüzde Dağılım</u>
Harcamalar	46.9	100.0
-Personel ödeneği	10.1	21.3
-Yatırım harcaması	2.3	5.0
-Faiz harcaması	21.1	45.0
-Sosyal güvenlik transferi	3.6	7.7
-Tarımsal destekleme	0.4	0.9
-Diğer cari ve diğer transfer	9.4	20.0
 Gelirler	 32.5	
-Vergi gelirleri	24.0	
-Diğer gelirler	8.5	
 Bütçe Açığı		
-14.4		
Faiz Dışı Denge	+ 6.7	
 GSMH	 125.0	
		Yüzde
Faiz dışı fazla/GSMH		% 5.4
 Ekonomik Büyüme		% 5
Enflasyon-TEFE		% 20
Enflasyon-TÜFE		% 25
12 Aylık Ortalama Enflasyon (TEFE)		% 38.5
12 Aylık Ortalama Enflasyon (TÜFE)		% 44.3
Deflatör		% 42.5

Kamu hizmetlerine vergi gelirlerinden yeteri kadar kaynak ayrılamayacağı kabul görmüş olmalı ki, 1999 yılında ilk kez "kamu hizmetlerinin fiyatlandırılması"na ilişkin bir düzenlemeye Bütçe Kanunu Tasarısı'nda yer verilmek zorunda kalınmıştı. Seçim öncesinde kamuoyunun tepkisini çeker düşüncesiyle geçici bütçede yer verilmeyen bir düzenleme, eski 1999 Bütçe Tasarısı'nın Meclis'e yeniden sunulmasıyla yeniden gündeme gelmişti. Aynı düzenleme, 2000 Mali Yılı Bütçe Kanununda da yer almaktadır. Gerçi ilgili düzenleme fiyatlandırmayı belirli kamu hizmetleriyle sınırlandırmaktadır; ancak bir kez bu yol açıldığında, tıpkı kanserojen hücrelerin yayılması gibi, fiyatlandırmanın yavaş yavaş tüm kamu hizmetlerine yaygınlaştırılmasına doğru bir yöneliş başlayacaktır. Bu konuya vergi yükümlüsü çalışanlar açısından bakıldığında, kendilerine sunulan kamu hizmetlerinin fiyatını esasen vergi olarak ödemiş durumda sayılmaları gerekirken adeta ikinci bir kez fiyat ödemeye zorlanmış olmaktadır. Bu durum, zaten bedava sunulması gereken sağlık ve eğitim gibi kamusal hizmetlerden giderek paralı olarak yararlanmaya zorlanan bu kesimlerin konumunu daha da zayıflatacaktır. Sonuç olarak, faiz ödemeleri yoluyla sermaye kesimine özel bir fayda sağlanmasının faturası çalışanlara ödettirilmiş olmaktadır. Tepkisiz kalınması durumunda, açılan bu kapının her yıl daha fazla zorlanacağını unutmamak gerekmektedir.

2000 yılı bütçe hedeflerinin dikkati çeken özelliklerinden biri de, sosyal güvenlik kurumlarına yapılacak transferlerin bütçe içindeki payının düşürülmesi olmaktadır. Yüzde 7.7 olarak belirlenen bu pay, faiz transferlerinin altında biri düzeyinde kalmaktadır. Buna rağmen, bütçeyi faiz ödemelerinin değil de sosyal güvenlik kurumları açıklarının batırdığı söylenebilmekte ve kamuoyunda oluşturulan bu kasıtlı önyargılarla anti-sosyal bir sosyal güvenlik yasasının çıkarılması başarılabilmektedir. 2000 yılının ilk iki ayının gerçekleşmeleri, üç sosyal güvenlik kuruluşuna bütçenin yüzde 9.9'u oranında bir transfear yapıldığını göstermektedir. Ancak bunun dörtte birinin Emekli Sandığı'na devletin işveren olarak yapmak zorunda olduğu prim katkılarından oluştuğu hatırlanmalıdır.

Tarıma yönelik transferlerin ise bütçenin yüzde birinin dahi altında tutulması, 2000 yılında kemer sıkıtılacak kesimler arasında tarımsal üreticilerin de başı çekeceğini göstermektedir.

Personel ödeneklerinin düşüklüğüne yeniden dönülürse, son çeyrek yüzyılın en düşük personel ödeneğinin ayrılabilmesi esas olarak beklenen enflasyon aldatmacası üzerinden gerçekleştirilmiş gözükmektedir. Öngörülen enflasyon rakamının kasıtlı olarak düşük tutularak maaşların reel düzeyinin

geriletilmesi senaryosu Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren defalarca sahneye konulduğu için bunun ilgili kitlelerce anlaşılmaması olanaksızdır. Bununla birlikte, hükümetin 12 aylık tüketici fiyatlar TÜFE) ortalaması olarak seçtiği yüzde 44.3 rakamı yerine, 2000 yılı Aralık ayı itibariyle hedeflenen enflasyon rakamını seçmiş olması, çift yönlü bir aldatmaca anlamına gelecektir. 2000 yılında yaşanacak enflasyona ilişkin gerçekleşme beklentileri işveren kesiminde yüzde 50’nin üzerinde iken, kamu personelinin ve sözleşme dönemi sona eren özel sektör çalışanlarının, belediye işçilerinin yüzde 25’lik artışa mahkum edilmesi demek, bütçeden maaş/ücret alan veya toplu sözleşme hakkından yararlanmayanların reel ücret düzeyinin önemli bir gerilemeye konu olması demektir.

Öte yandan, kamu hizmetlerinin kalitesi öncelikle istihdam edilen kamu personelinin kalitesiyle ve işgörme şevkiyle doğru orantılıdır. Geçim sorunlarıyla boğuşan ve istikrar programının yükü altında bu denli ezilen kamu personelinin daha iyi eğitim, daha iyi sağlık hizmeti vb. vermesi nasıl beklenebilecektir sorusunun yanıtlanabilmesi gerekmektedir. Toplumda oluşan ve bütçe aracılığıyla sürdürülen eşitsizlikler, Türkiye’de sağlıklı nesillerin yetiştirilmesini tehdit eder boyutlara ulaşmış bulunmaktadır.

Öte yandan, satın alma güçlerinin bu denli geriletilmesine çalışanların tepkisiz kalmayacağı tahmin edilebilir. Bütçe TBMM’de görüşülürken, 1999 Kasım ayında, sermaye çevrelerinin sözcülerinin dahi bu denli düşük ücret artışlarına karşı açıklamalar yaptıkları görülmüştür. Her ne kadar bu konuda samimi bir tutum izlenmese de, sermayenin bir bölümü ücretin sadece bir maliyet etkeni olmayıp aynı zamanda bir talep etkeni olduğunun farkındadır. Ekonominin 5 yıl arayla yeniden 1999’da eksi 5.5 civarında küçülmesinin beklendiği koşullarda durgunluğu aşmanın önemli bir ögesi de satın alma güçlerinin desteklenmesi olacaktır. Oysa, tek önceliği fiyatlar genel seviyesini düşürmeye vermiş ve bunun tek yolunun da geniş kitlelerin satın alma güçlerinin düşürülmesinden geçtiğine inanmış ve bu konuda IMF-Dünya Bankası telkinlerini benimsemiş siyasal yönetimlerimiz, doğru ile yanlış karıştırmaya başlamışlardır. Durgunluk ile enflasyona karşı iktisat politikası araçları çatışıyorsa, önceliği durgunluk giderici politikalara vermenin gereği açıktır. Bu, toplumun geniş kesimlerinin ortak talebi durumuna gelmiş bulunmaktadır.

3-İSTİKRAR PROGRAMI VE TÜRK-İŞ

IMF ile bir stand by anlaşması çerçevesinde yürürlüğe sokulmak istenen 3 yıllık orta vadeli istikrar programı, işçi ve memur kesimi ile bunların emeklilerini ve tarımsal üreticileri çok yakından ilgilendirmektedir. Bu programla ilgili bazı saptamalar burada eleştirel bir bakışla sunulmaktadır.

İstikrar Programının Kaynakları

Hükümetin açıkladığı belgeler, programın üç ana kaynağının olacağını göstermektedir. Bunlar:

- IMF ile yapılan stand-by anlaşması sonrasında IMF ve Dünya Bankası'ndan sağlanacak kaynaklar ile uluslararası finans piyasalarından sağlanacak uygun koşullu krediler;
- Faiz dışı bütçe dengesinin fazla verdirilmesi yoluyla sağlanacak kaynaklar (bunun, 2000 Bütçesi için 6.7 katrilyon TL olması öngörülmüştür);
- Özelleştirmelerin hızlandırılması yoluyla elde edilecek kaynaklar.

Bu üç kaynağın da, kamu maliyesi üzerindeki borç yükünün hafifletilmesinde kullanılması, böylece faiz oranlarının ve enflasyonun geriletilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu kaynakların niteliğine bakıldığında çalışan kesimler açısından önemli kaygılar dile getirilebilir.

a) Dış Kaynak Sağlanması

Dış kaynak temini kamu maliyesinin sıkıntısını azaltabilecek, ancak iç borçların bir bölümünün dış borca dönüştürülmesine yol açacağı için riskli bir operasyon olacaktır.

Türkiye'nin 104 milyar dolar dış borcu, 43 milyar dolar iç borcu bulunmaktadır. Eğer dışardan 10 milyar dolar serbest kullanımlı dış kaynak gelir ve bununla iç borcun bir kısmı ödenirse, borç miktarımız değişmeyecek, ancak bileşimi değişmiş olacaktır. Bu, önemsiz bir yer değiştirme değildir. Çünkü:

-Türkiye'nin milli geliri yaklaşık yüzde 5.5 küçülmenin yaşandığı 1999 yılı sonunda 200 milyar dolar dolayında olup, iç ve dış borç toplamının (147 milyar dolar) milli gelire oranı yüzde 73'ü aşmaktadır. Döviz cinsinden borç yükümlülüğümüzün artması bu oranı daha tehlikeli hale getirir. Borç bileşiminde

dış borç oranının artması, bir ülkenin dışarıya ekonomik/mali bağımlılığının artması anlamına gelir.

-Bunu pekiştiren bir diğer neden ise, her yıl ödenen dış borç anapara ve faiz toplamının giderek yükselmesidir. Nitekim Türkiye 1999'da 17 milyar doları aşkın dış borç ödemesi yaparken, 2000 yılında 22 milyar dolar ödemek durumundadır. Bu miktar, ihracat gelirlerimize yakındır. Dış borç ödemelerinin artması, sonuçta iç borçları tekrar arttırabilmektedir; çünkü yeterli vergi kaynağı yaratılamadığı durumda, dış borçları ödemek için iç borçlanmaya gidilmektedir. Türkiye'de yıllardır görülen durum budur.

-Eğer her yıl ödenen dış borç anapara miktarı kadar taze dış borç girişi sağlanamazsa, dışarıya net sermaye aktarımı olayı oluşmakta ve ülkeyi yoksullaştırıcı bir süreç başlamaktadır. Türkiye'de yıllardır görülen bir diğer durum da budur.

-Nihayet, iç borçların dış borca dönüştürülmesinin yarattığı daha önemli bir sakınca, borçlu ülkenin hükümlerlik haklarının giderek elinden kaçmasıdır. Bağımsız bir ülke, kendi parasıyla yaptığı iç borçlanmayı, eğer bu borçlanma dayanılmaz bir noktaya gelirse, para basarak üzerinden atabilme imkanını her zaman elinde tutmaktadır. Ancak, hiçbir ülke (ABD hariç), uluslararası kalpazanlık yapamaz, yani dolar basamaz. İşte bu nedenle de iç borcun dış borca dönüşümü bu nedenle hafife alınacak bir olay değildir. Ama tam da bu nedenle, IMF gibi finans kuruluşları, para basmak gibi olağan veya olağanüstü iktisat politikası araçlarımızı elimizden almak isterler. Buna politikacılarımızın itirazsız evet demeleri, kolaycı siyaseti benimsemiş olmaları ve uzun vadeli hedefleri gözden kaçırmalarıyla açıklanabilir.

İşveren kesiminin talebi de bu yöndedir. Bunun nedeni, dar çıkarıcı bakış açısından kurtulamamalarıdır. Kendi üzerlerine ilave vergi yükü veya benzeri yükler gelmemesi için, kamu maliyesini baskı altına alan kısa vadeli/yüksek maliyetli iç borçların uzun vadeli dış borçlarla yer değiştirmesini savunmaktadırlar (Özelleştirmeyi savunmalarının bir nedeni de budur).

İşçi ve memur kesiminin, geniş halk kesimlerinin, bu tür bir politikayı savunması için hiçbir neden bulunmamaktadır. Sermaye çevrelerinin bu talebini desteklemek için neden yoktur, çünkü ücretliler kendi üzerlerine düşen vergi sorumluluğunu fazlasıyla yerine getirmektedirler. Zaten eğer sermaye kesimi de ücretliler kadar vergi ödüyor olsaydı, Türkiye'de bütçe açığı olmayacaktı. O halde sorunun kalıcı çözümü, irili ufaklı tüm sermaye gruplarının ödeme güçleriyle orantılı bir vergi yükünü taşımalarından geçmektedir. Bu nedenle TÜRK-İŞ, sermayenin vergiden kaçışının bir sonucu ve nedeni olarak ortaya

ıkan borç krizinin, i borçların dış borçlara dönüştürülmesi biçiminde kısa vadede çözülmesine sıcak bakmamaktadır; tam tersine bu operasyonun riskleri üzerine dikkat çekerek kamuoyunu uyarmak gereğini hissetmektedir.

b) Btçelerin Faiz Dışı Fazla Vermesi

Türkiye’de btlerin onyıllardır açık verdiği bilinmektedir. Bu açığın son 10 yıldıki nedenini tek başına kamu borçlarının faiz yükü oluşturmaktadır. Türkiye bu sürece 1984 yılından itibaren, zal Hkmetinin vergi almak yerine borç almak politikasıyla girmiş, 1992’den itibaren ise izleyen hükümetlerce bu politika esas olarak sürdürülmüştür.

Faizlerin btde ezici bir yük oluşturmaya başlaması nedeniyle, faiz dışı harcamalar sürekli olarak baskı altına alınmaya başlanmıştır. Faiz demelerine ayrılan payın yükselmesi, kamu hizmetlerinin gerek miktarında gerekse kalitesinde sürekli aşınmalara yolaçmıştır.

IMF onayından geçtikten sonra parlamentomuzdan geçerek kanunlaşan 2000 yılı btsinde harcamaların yüzde 45’inin (vergi gelirlerinin yüzde 88’inin) faiz giderlerine ayrılıyor olmasının anlamı, siyasal iktidarların btnin yarısı üzerinde yönetim haklarını yitirme durumuna gelmiş olmalarıdır. Faizlerle oynama olanağı bulamadıkları için, faiz dışı bt dengesiyle daha fazla ilgilenilmeye başlanmıştır. Ancak bu ilgi, faiz dışı harcamaların kısılması, böylece faiz dışı btnin fazla vermesini gözettiği için hayırlı olmamıştır. Faiz dışı btnin fazla vermesini sağlamaya çalışmak, faiz giderlerini daha kolay ödeyebilmek adına yapılmaktadır. Bu politikanın bedelini, btden maaş alan toplu sözleşmesiz çalışanlar, yatırımcı kuruluşlar, eğitim, sağlık gibi sosyal hizmetlerden ve tarımsal desteklemeden yararlanan dar gelirli yurttaşlar ödemektedir.

Yıllardır faiz dışı bt dengeleri fazla vermeye zorlanmıştır. Bt işlevini yitirmiş, toplumsal hizmet kavramı silinmeye başlamıştır. Ancak, buna rağmen, i borç anapara stoklarının artması önlenememiştir. Bu stok, şubat sonu itibariyle 25.9 katrilyon TL düzeyine yükselmiş bulunmaktadır.

Bütün bu nedenlerle, 2000 yılı btsinde IMF’nin talebi doğrultusunda milli gelirin yüzde 5.4’ oranında yani 6.7 katrilyon lira tutarında bir faiz dışı fazla verilmesinin hedeflenmesine, ücretlilerin sevinmesi için bir neden bulanmamaktadır. **Bu fazla, topluma yönelik hizmetlerin kısılması üzerinden sağlanmaktadır. Bu fazla, borç faizlerini daha iyi ödeyebilmek adına gerçekleştirilmektedir.** stelik bu durumun önümüzdeki üç yıl boyunca sürdürülmesi planlanmaktadır. Sendikal kesimin buna destek vermesi demek, kendi bindiği dalı kesmek anlamına gelecektir.

Buna karşı seçenek gene aynıdır: Toplumun ücretliler dışındaki kesimlerinin de ücretliler kadar vergi vermesi... Böylece, borçlanma, bir kamu finansmanı türü olmaktan çıkarılabilecektir.

c) Özelleştirmenin Hızlandırılması

1999 yılında bilinen nedenlerle hız kesen özelleştirmenin 2000 yılında olağanüstü bir hıza kavuşması amaçlanmaktadır. Öyle ki, 1986-1999 döneminde 14 yıl süresince sadece 4.5 milyar dolarlık bir özelleştirme yapılabilmişken, sadece 2000 yılında 7.6 milyar dolarlık bir özelleştirme hedeflenmektedir. 2001 ve 2002 yıllarında da sırasıyla 6 ve 4 milyar dolarlık hedefler de dikkate alındığında, üç yılın hedefi 17.6 milyar dolar gibi çok iddialı bir noktaya varmaktadır.

Şimdiye kadarki yavaş temposunda dahi uygulamanın nasıl bir talana, usulsüzlüğe, hukuk dışılığı, istihdam ve ücret kayıplarına, sendikasızmalaşmalarına konu olduğu bilindiği için, temponun hızlandırılmak istenmesi, çalışanlar açısından büyük bir tedirginlik konusudur.

Uluslararası finans kuruluşlarının, gelişmekte olan ülkelere özelleştirmeyi dayatmaları, hatta vücut buldukları gelişmiş ülkelerde olduğundan daha kapsamlı uygulanmasını talep etmeleri anlaşılır bir şeydir. Dünyanın egemen ülkeleri ve onların güdümündeki çok uluslu şirketler, bir ekonomik bağımsızlık simgesi olan kamu girişimciliğini geriletmekten sayısız ekonomik çıkarlar elde etmektedirler. Dünya çapında egemenliklerini pekiştirmek için, yollarındaki dikenleri ayıklamaktadırlar.

Ulusal çıkar perspektifini büyük ölçüde yitirmiş siyaset esnafınca yönetilen ülkelerde, beynelmilel sermayenin bu saldırısına karşı yerel sermaye de hiçbir direnç göstermemektedir. İç pazar kavgası vermek bakımından gelişmiş ülke sermayesine kıyasla çok daha az ulusalcı nitelikler sergileyen gelişmekte olan ülke sermayesi, olayı çok kısa vadeli ve dar çıkarları açısından görmektedir. Bu nedenle, özelleştirmeye karşı çıkmak yerine şiddetle desteklemekte ve hızlandırmaya çalışmaktadır.

Bu olgu, Türkiye açısından bakıldığında, oldukça yeni bir süreçtir. 1980'lerin başlarında TÜSİAD Başkanı dahi kamu işletmelerinin büyük bölümünün faaliyetlerini sürdürmeleri gerektiği, özel kesimin bu işletmelerde ve onların faaliyet alanlarında gözü olmadığını açıklayabiliyordu. 1988'e kadar Türkiye'de özel sermaye kesin bir özelleştirmeci tavır takınmış değildi. Ancak daha sonra, kamu finansman krizinin derinleşmesi ve 1990'larda küreselleşmenin yarattığı basınçlar yeni tavır alışlara yolaçtı.

Sermayenin özelleştirmeyi savunmasının asıl nedenleri şöyle özetlenebilir:

- a) Kamu açıkları dolayısıyla üzerine gelebilecek vergi zorlamasından kaçınmak;
- bunun için özelleştirme gelirlerinin bütçe açıklarına yama yapılmasını savunmak;
- b) kendisine yeni değerlenme (kar) alanları yaratmak;
- c) özelleştirme uygulamasının sağlayacağı ekonomik rantlardan yararlanmak;
- d) kamu ekonomik girişimciliğinin rekabetinden kurtulmak;
- e) kamu girişimciliğinden doğrudan zarar görmüyor olsa dahi, bunun arzettiği potansiyel tehditten kesin olarak kurtulmak için ideolojik düzlemde başlattığı anti-devletçi söylemde zafere ulaşmak.

Sermaye açısından bu nedenlerin varlığına rağmen, sözkonusu nedenlerin sermayenin uzun vadeli genel çıkarlarıyla tam olarak örtüşebildiğini ileri sürmek mümkün değildir. Buna rağmen, bugünkü koşullarda sermayenin özelleştirmeci çizgisinden geri adım atması olanaksız gibidir.

Aslında, kamu kesiminin finansman krizi sadece kamu kesiminin yarattığı veya sadece kamunun kötü yönetiminden kaynaklanan bir süreç değildir. Kamu maliyesi krizi aslında özel sermayenin krizini de içinde taşımaktadır. Bir başka deyişle, özel kesim, kendi krizini de kamu kesimi üzerinden çözme kolaycılığına alıştırmıştır. Bunun bir örneği yukarıdaki sayfalarda verildi: Eğer devletin borç politikasıyla yarattığı saadet zinciri olmasaydı, en büyük özel firmaların büyük bölümü dahi 1997-99 döneminde zarar ediyor olacaktı. Demek ki, kamu kesimi, özel kesimin krizini hafifletme misyonunu da sürdürmekte, böylece kendi krizinin çapını sürekli büyütmektedir.

Şimdi artık sürdürülemez bir noktaya gelindiği için, bu saadet zinciri kopmak zorundadır. İşte tam bu noktada sermayenin talebi, özelleştirmenin hızlandırılması ve buradan elde edilecek gelirlerin (özelleştirme yasasının aksi hükümlerine rağmen) bütçeye transfer edilmesi olmaktadır. Sermayenin tavrına bakıldığında, kamu borçlanması sağladığı rantların son bulmasına uyum sağlayabileceği sinyali vermede, ama borç yerine vergi almak isteyecek bir iktidar yapısına asla izin vermek istemeyeceğini belli etmektedir.

Özelleştirmeye direnen en zinde güç bugüne kadar tüm ülkelerde, özellikle de gelişmekte olan ülkelerde ve Türkiye’de işçi sendikaları olmuştur. Çünkü, özelleştirmenin doğrudan tehdit ettiği kesim işçi kesimidir. Öte yandan ücretliler, sendikalı olsunlar veya olmasınlar, doğrudan istihdam kaygısı taşıyor veya taşıyorlar, özelleştirmenin genel olarak örgütlenme haklarına ve ulusal çıkarlara aykırılık taşıdığının ve kamu finansman krizinin kalıcı bir çözümünü oluşturmadığının giderek daha fazla farkına varmaya başlamışlardır.

Ücret Politikalarında Yeni Baskılar

2000 yılı bütçesi önümüzdeki dönemin ücret bastırmalarının habercisi özelliğini taşımaktadır. Personel ödeneklerinin bütçe giderlerine oranı, 1984-88 arasındaki en olumsuz dönemdeki oranın dahi altına çekilmek istenmektedir. Bunun yolu, gene bir enflasyon aldatmacası olmaktadır.

Aldatmaca iki yönlüdür. **Birincisi**, gerçekleşmiş yani bilinen değil, gerçekleşecek yani bilinmeyen ve dolayısıyla politik olarak yönlendirilebilen bir enflasyon hedefinin alınmasıdır. Bu yöntem yıllarca uygulanmış ve dönem sonunda ücretlilerin enflasyon alacakları görmezden gelinmiştir.

İkincisi hangi yönetime göre hesaplanmış enflasyonun dikkate alınacağı meselesidir. Hükümetin açıkladığı 2000 yılı enflasyon hedefleri ikilidir. Bunlardan Aralık 1999-Aralık 2000 ayları itibariyle öngörülen enflasyon TEFE için yüzde 20, TÜFE için yüzde 25'tir. Ancak bu hesaplama yönteminde aradaki dönemde fiyat hareketleri izlenmemiş olmaktadır. Örneğin enflasyon yıl içinde yüzde 200'lere çıkıp inse, bu hesaplama bunu dikkate almayacaktır. Bu yüzden, dikkate alınması gereken, hükümetin açıkladığı 12 aylık ortalama enflasyon hesabıdır; gerçek anlamda yaşanan enflasyonu yansıtacak olan hesaplama budur. Bunun oranları ise, gene resmi hedeflere göre, TEFE için yüzde 38.5, TÜFE için yüzde 44.3'tür.

Hükümet, kamu personeli için kendi ilan ettiği yüzde 44.3 ortalama enflasyon oranını esas almamakla katmerli bir aldatmaca içine girmiş bulunmaktadır. Kaldı ki, 2000 yılı Ocak ve Şubat ayları enflasyon gerçekleştirmelerinin gösterdiği gerçek, 12 aylık ortalama enflasyon rakamlarının önemli ölçüde aşılabileceğidir. Bunlardan yüzde 38.5 olan TEFE oranı şimdiden geçerliliğini yitirmiştir. Yılın kalan 10 aylık bölümünde hiç fiyat artışı olmasa dahi, 1999'dan devreden yüzde 26.5 oranındaki TEFE enflasyon stoku nedeniyle, 2000 yılı ortalama TEFE artışı yüzde 38.7'den daha az olamayacaktır. Dolayısıyla enflasyon hedefleri revize edilmek zorundadır. Ortalama enflasyon, en iyimser tahminle, TEFE için yüzde 45'in üzerinde, TÜFE için ise yüzde 55 dolayında gerçekleşebilecektir. Bu nedenle, 2000 yılı için ücretlilerin minimum ücret artışı talebi yüzde 55'in altında olmamalıdır.

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların büyük bölümü 1999'da bağtlanan kamu toplu iş sözleşmeleri dolayısıyla 2000 yılını kazasız atlatacak durumdadır. Ancak, 2001 yılı sözleşmelerinin kolay geçmeyeceği ve iktidarın 1995 tarzı bir dayatma içine gireceği sinyallerini şimdiden verdiği görülmektedir.

Sermayenin tutumu ise değişmeye ve sertleşmeye başlamıştır. Henüz sonbaharda, bütçe hedeflerinin ilk tartışıldığı haftalarda (Kasım başlarında) büyük

sermayenin etkili isimleri önemli çıkışlar yaparak 2000 yılı bütçesiyle getirilmesi öngörülen iki parça halinde toplam yüzde 25'lik (kümülatif gerçek artış yüzde 20.75'tir) ücret/maaş artışının insafsızlık olacağını dile getirmişlerdi. Ancak bugün sermayenin toplumsal tepkilere ilişkin kaygılarının dağıldığı ve istikrar programına son bir çözüm olarak sarılmaya başladığı görülmektedir.

Ama gene de, işveren kesiminin kamuda düşük ücret/maaş artışı olmasına verdiği ilk tepkilerin arkasında, bir başka önemli neden daha vardı. Türkiye'de, benzeri bazı gelişmekte olan ülkelerdeki gibi, stagflasyonist bir sürecin varlığından sözedilebilir. Bu sürecin varlığı, ücret-istihdam bağlantılarının teoride beklendiği gibi gerçekleşmesine engel oluyor. Bir başka deyişle, reel ücretlerin düşmesiyle yatırımların ve istihdamın artacağı yönündeki neo-liberal beklenti gerçekleşmiyor. Çünkü, gelir seviyesi esasen düşük olan bizim gibi ülkelerde, ücretin maliyet faktörü olarak oynadığı rolden daha fazlasını talep faktörü olarak oynadığı rol belirliyor.

Böyle olunca da, yatırımların ve istihdamın artışını uyarıcı etken, ücret düşüşü değil de ücret artışları oluyor. Ücretler düştüğünde ise, sermaye birikimi ve istihdam üzerinde negatif etkiler söz konusu oluyor. İşte, Türkiye'de iş dünyasının bir bölümü, büyük ölçüde deneyimlerine dayalı sezgileriyle bu ilişkiyi kavramış görünüyordu. O nedenle de, ekonominin esasen iki yıllık bir durgunluk sürecinden geçtiği bir dönemde, kamunun ücret bastırmalarına daha fazla başvurmasını olumlu bir ilaç olarak göremediğini, buna olan kuşkularını dile getirmişti.

Bu gerçekçi tavır şimdilerde geçmişte kalmış görünmektedir. Özellikle büyük sermaye çevreleri, sadece hükümetin yüzde 25'lik ücret zammı hedefini desteklemekle yetinmemekte, kendi ücret zammı hedeflerini de bununla sınırlandırmaklarını kamuoyuna duyurmaktadırlar. Büyük sermayenin hizmetindeki medya da, bu tavır alışları büyük puntolarla haber yapmakta, köşe yazarlarıyla da bunu olumlu bir gelişme olarak yorumlamaktadır. Dolayısıyla, işçi-memur kesimi yeniden özveriye zorlanmak istenmektedir. Bu genel saldırıya karşı kamuoyunu ikna edici açıklama çabalarının önemi büyüktür.

Unutulmaması gereken bir nokta da, 24 Ocak 1980 ve 5 Nisan 1994 Kararları uygulandığı zaman, ücret düzeylerinin nisbeten iyi durumda olduğu dönemlerden geçiliyordu. Oysa, 1994 sonrasında ücret bastırmaları gündeme getirilmiştir. 2000 yılında, 1980 ve 1994'te olduğu gibi kamu ve özel işverenin üzerinden kısıntı yapılmasını düşünebileceği ücret düzeyleri yoktur.

Para Politikası Belirsizlikler İçermektedir

Merkez Bankası'nın açıkladığı sıkı para politikası, 2000 yılı bütçe ve program hedeflerini destekler mahiyettedir. Açıklanan para programı, bir "yarı-para kurulu" politikası görüntüsünü vermektedir.

Merkez Bankası'nın açıkladığı para programının en önemli bölümü, döviz kurlarının 2000 yılı sonu TEFE hedefi olan yüzde 20'ye endekslenmesi ve bu hedefe aylık nominal çıpalarla varılmak istenmesidir. Döviz kuruna ilişkin bu irade beyanı, öncelikle, enflasyon hedefi için olduğu kadar, programın bütünü için de bir kararlılık gösterisi niteliğindedir. Bunun ücretlileri ilgilendiren ilk pratik sonucu, ücret artışlarının öngörülen marj içinde kalması yönünde yeni baskıların gündeme geleceğidir.

Para programının bir diğer hedefi, faiz vergisinden sonra kamu kağıtlarından çekilerek döviz ve borsaya akma eğilimine giren fonları disipline etme arzusudur. Nitekim, Aralık-Ocak aylarında ortaya çıkan ilk sonuç, dövizden kısmi bir kaçış olmuştur. Ancak, borsanın cazibesi azaldığında, faizler de düşmeye devam ederse, yeniden döviz yöneliş olabileceği daha önce TÜRK-İŞ Dergisi içinde yer alan yorumlarda belirtilmişti. Şimdi, Mart 2000'den bakıldığında tam da gözlenen durum budur: Dövizdeki çıpaya bağlı sınırlı artışa rağmen, dolarizasyon sürecinde (döviz talebinde, döviz tevdiat hesapları artışında) yeni bir hızlanma görülmeye başlanmıştır. Bu süreç çok hızlanır ve Merkez Bankası piyasalarla bir kol bükme yarışına girerse, bunun sonuçları belirsizlikler ve ciddi olumsuzluklar taşıyacaktır.

Daralan bütçe uygulaması sürerken faizlerin düşüşü kalıcı olarak sağlanamazsa, durgunluğun pekişeceği bir ortama girilebilir. Bu arada, açıklanan kur politikası ihracatı teşvik edici nitelikte olmadığı için dış talepte (yani ihracatta) da daralmanın sürmesi beklenebilecektir. Bunun sonucu daha fazla işsizlik, daha fazla iflas, daha fazla belirsizlik demektir.

Bir diğer olasılık ise, faizlerin kararlı olarak düşmesi, bunun sonucunda kredi talebinin ve yatırımların, otomobil gibi dayanıklı tüketim mallarının canlanması olabilir. Bu canlanma ithalatı arttıracak (nitekim ithal otomobillerin toplam satışlara oranı ilk kez yüzde 50'yi geçmiştir), cari işlemler açığının büyümesine yolaçacaktır. Bu açık dışardan giren sermayeyle finanse edilse bile (mevcut döviz çıpası uygulaması bunu destekleyebilir), mevcut koşullarda sürdürülemez bir gelişme özelliği gösterecektir.

Dolayısıyla, bugünkü görünümüyle açıklanan program çeşitli riskler ve belirsizlikler taşıyan, bir anlamda piyasaların tepkisini tam göremeyen bir kumar özelliği taşımaktadır. Siyasal istikrarsızlık belirsizlikleri sadece arttıracaktır.

İç Borçlanma

Kamu harcamalarının olağan finansman yöntemi vergiler olmakla beraber, Türkiye’de siyasal irade, kamu gelirlerinin kamu giderlerini karşılamaya yetmemesi sonucunda oluşan açıkları, tahvil ve/veya hazine bonosu ihraç ederek veya Merkez Bankası’ndan kısa vadeli avans kullanılarak karşılama yoluna gitmiş ve iç borçlanma politikası kurumsallaştırılmaya başlanmıştır.

Aşağıdaki tablodan da izleneceği üzere, 1998 yılının sonunda 11.6 katrilyon lira olan iç borç stoku 1999 yılı sonunda yüzde 97.4 oranında artışla 22.9 katrilyon liraya ulaşmıştır. 1999 yılı itibariyle iç borç stokunun 19.7 katrilyon lirası tahvil, 3.2 katrilyon lirası ise bonodan oluşmaktadır.

İç borç stokunun GSMH’ya oranının 1999 yılında, milli gelirdeki düşüşe de bağlı olarak yüzde 27.6’ya ulaşması beklenmektedir. Bu oranın, her zaman ifade edildiği gibi borçların oransal büyüklüğü açısından fazla tehlikeli boyutlara ulaşmadığının bir göstergesi olduğu ileri sürülse de, vergi gelirlerinin önemli bir bölümünün borç faiz ödemelerine gittiği ülkemizde bu yapı önemli bir tikanıklığa işaret etmektedir.

TABLO: İÇ BORÇ STOKU

(cari fiyatlarla trilyon lira)

Yıllar	Tahvil	Bono	Avans + Konsolide Borçlar	Toplam İç Borç Stoku	İç Borç Stoku / GSMH(%)
1990	23	5	29	57	14.4
1991	33	18	46	98	14.8
1992	86	42	66	194	17.6
1993	191	64	102	357	17.9
1994	239	304	256	799	20.6
1995	512	631	218	1.361	17.3
1996	1.250	1.528	371	3.149	21.0
1997	3.571	2.375	338	6.283	21.4
1998	5.772	5.841	0	11.613	21.9
1999	19.683	3.237	0	22.920	27.6**
2000*	23.610	2.272	0	25.882	-

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

* Şubat sonu itibariyle

** tahmin

Tablo’da dikkati çeken bir nokta, iç borç toplamı içinde kısa vadeli bir finansman kaynağı olan bononun payında 1999 yılında görülen gerilemedir. 1998 yılında bononun iç borç içindeki payı yüzde 50.3’e yükselirken, 1999 yılında söz konusu pay yüzde 14.1 olmuştur. Bu gelişmenin temel nedeni, Hazine’nin iki yıl vadeli sabit faizli

ve üç yıl vadeli değişken faizli tahviller ihraç ederek iç borç stokunun vadesini uzatmasıdır. 1998 yılında 238 gün olan iç borçlanma vadesi 1999 yılında 479 güne yükselmiştir. 2000 yılı Ocak-Şubat döneminde ise iç borçlanma ihalelerinde ortalama vade 427 gün olmuştur.

1999 yılında yüzde 100'lerin üzerinde seyreden iç borçlanma faiz oranları, 2000 yılı Ocak-Şubat döneminde yapılan ihalelerde yüzde 40,2'ye gerilemiştir. Bu düşüşte, enflasyonla mücadele programı çerçevesinde maliye, para ve kur politikaları uygulamasında sağlanan gelişmeler belirleyici olmuştur. Ayrıca, faiz dışı bütçe ve dış finansman imkanlarındaki iyileşme sonucunda, yılın ilk iki ayında Hazine iç piyasalarda net geri ödeyici olmuş ve mali piyasalar üzerindeki baskısı önemli ölçüde hafiflemiştir.

Dış Borçlar

Dış borçlardaki artış da iç borç yapısındaki çarpıklığa eşlik etmektedir. Türkiye'nin dış borç stokuna ait veriler Hazine Müsteşarlığı tarafından sürdürülen çalışmalar çerçevesinde yenilenerek açıklanmaktadır. Yeni seri esas alınarak dış borç tutarına bakıldığında; 1996 yılında 84.1 milyar dolar olan dış borcun 1997 yılında yüzde 8.5 oranında artışla 91.3 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. 1998 yılında ise dış borç stoku yüzde 13.8 oranında artarak 103.9 milyar dolara ulaşmıştır. 1999 yılı üçüncü çeyreği sonunda ise dış borç stoku 104.4 milyar dolar olarak hesaplanmıştır.

TABLO: DIŞ BORÇLAR

(yeni serilere göre, Milyon Dolar)

	Dış Borç Stoku	Kısa Vadeli	Orta-Uzun Vadeli
1996	84.076	20.517	63.559
1997	91.262	22.634	68.628
1998	103.861	27.236	76.625
1999 ⁽¹⁾	104.380	30.201	74.179

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(1) Eylül sonu itibarıyla

1999 yılının Eylül ayı sonu verilerine göre, orta ve uzun vadeli borçlarda 1998 yılı sonuna göre yüzde 3.2 oranında azalma ve fakat kısa vadeli borçlarda ise yüzde 10.9 oranında artış olmuştur. Kısa vadeli borçların toplam dış borç stoku içindeki payı 1996 yılında yüzde 24.2 iken, bu oran 1997 yılında yüzde 24.5 ve 1998'de 26.2 olmuş ve 1999 yılı üçüncü çeyreğinde 28.9 olmuştur.

Dış borç stokunun borçlulara göre dağılımına bakıldığında, 1999 yılı üçüncü çeyreği sonunda orta ve uzun vadeli borç stokunun yüzde 67.3'ünü oluşturan 49.9

milyar dolarlık kısmının kamu kesimine, yüzde 32.6'lık bölümünü oluşturan 24.2 milyar dolarlık bölümünün ise özel kesime ait olduğu görülmektedir.

1999 yılı Eylül sonu itibariyle, yerel yönetimlerin dış borç borcu 2.9 milyar dolara ulaşırken, uygulanan politikalarla borç sarmalına sokulan KİT'lerin dış borç toplamı 3.2 milyar dolar olmuştur.

1996 yılında toplam 11.4 milyar dolarlık borç ödemesi yapılmış, bunun 7.2 milyar dolarını anapara, 4.2 milyar dolarını da faiz ödemeleri oluşturmuştur. 1997 yılında ise anapara olarak 7.8 milyar dolar ve faiz olarak 4.6 milyar dolar olmak üzere toplam 12.4 milyar dolar borç ödemesi gerçekleştirilmiştir. 1998 yılında ise toplam 16.5 milyar dolar dış borç ödemesinin 11.7 milyar dolarını ana para ve 4.8 milyar dolarını faiz ödemeleri oluşturmuştur.

1999 yılı Eylül ayı sonunda ise milyar dolar anapara, milyar dolar faiz olmak üzere toplam milyar dolar dış borç servisi yapılmıştır.

TABLO: DIŞ BORÇ SERVİSİ

(yeni serilere göre, Milyon Dolar)

	1996	1997	1998	1999*
Dış Borç Servisi	11.418	12.418	16.513	17.717
Anapara	7.218	7.830	11.690	13.233
Faiz	4.200	4.588	4.823	4.484

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(1) tahmin

Dış borçlardaki artış yurtdışına net kaynak aktarımı ile sonuçlanmaktadır. Uluslararası sermaye kuruluşlarının temel aldığı gösterge, bu borç aktarım mekanizmasında tikanıklığın olmamasıdır.

4- BÖLÜŞÜME İLİŞKİN GELİŞMELER

Türkiye’de bölüşüm ilişkilerinin her zaman gündemde ve tartışma konusu yapılan bir alan olduğu bilinmektedir. Ancak gelir bölüşümünde dar ve sabit gelirli çalışanlar için varolan olumsuz yapı, özellikle 1980 sonrası uygulanan ekonomik ve sosyal politikalarla daha da eşitsiz duruma gelmiştir. Gelir bölüşümü eşitsizliği 1990’lı yıllarda da sürmüştür. Bir başka deyişle, uygulanan politikalar sonucu Türkiye, toplumun orta kesimini oluşturması gereken tarımda emek ve küçük sermaye ile çalışanlarla salt emekle çalışanlar yani işçiler ve memurlar aleyhine gelir bölüşümünün giderek bozulduğu bir süreci yaşamaktadır.

Gelir bölüşümünün adaletsiz olduğu bir ülkede toplumsal huzursuzluğun olması kaçınılmazdır. Varolan eşitsizlikleri azaltma ve gelir düzeyi düşük kesimlerin gelirlerini ekonomik gelişmeye paralel olarak arttırmak bu bakımdan önem taşımaktadır.

Oysa, Türkiye’nin makro-ekonomik dengelerindeki olumsuzluğu gidermek amacına dönük olarak siyasal iktidar tarafından uygulanmak istenen ekonomik programın temel eksenini yine geniş halk kesimlerinin “özverine” dayandırılmak istenmektedir.

Nisan 1999 seçimlerinden sonra oluşan 57’inci Hükümetin ekonomik programı, “Türkiye’yi enflasyondan kurtarmak, büyüme ve toplumun bütün kesimleri için daha iyi yaşam standardı beklentilerini arttırmak” hedefi üzerine odaklanmıştır.

IMF’ye verilen “Niyet Mektubu”nda bu amaç vurgulanmış ve enflasyonla mücadele programının hedefleri ve enflasyonla mücadele genel stratejisi sıralanmıştır. Programın dayandığı üç temel unsur; programın başlangıcında kamu sektörü temel fazlasının mümkün olduğunca yüksek tutulması, yapısal reformlar ve tutarlı gelir politikaları ile desteklenmiş sıkı döviz kuru taahhütleri kadar olarak açıklanmıştır.

Aslında Türkiye’deki gelir bölüşümü eşitsizliğini ortaya koyan veriler, fedakarlık yapması gereken kesimleri de göstermektedir. Gelir dağılımında geçmiş on yılda yaratılan değişimi incelemekten ve anlamadan bir yorumda bulunmak yanıltıcı olmaktadır. D.İ.E. tarafından yapılan ve üretim faktörlerinin GSYİH’den aldığı payı gösteren çalışmanın sonuçları, emek ile sermaye gelirleri arasındaki dönüşümü ortaya koymaktadır. Buna göre, işgücü ödemelerinin GSYİH içindeki payı 1987 yılında en düşük olan yüzde 20.7 iken, en yüksek yüzde 31.9 ile 1991 yılında gerçekleşmiştir. Daha sonraki yıllarda bu pay giderek azalma eğilimine girmiş ve 1994 yılındaki ekonomik krizi izleyen 1995 yılında yüzde 22.2 oranına gerilemiştir. 1996 yılından itibaren çalışanların gayri safi yurtiçi hasıladan aldığı pay nispi olarak yükselmiş ve 1998 yılında yüzde 25.5 olarak gerçekleşmiştir.

TABL0: ÜRETİM FAKTÖRLERİNE GÖRE MİLİ GELİRİN DAĞILIMI
(Yüzde)

	İşgücü Ödemeleri	Sermaye Geliri (Faiz-Kar-Kira)	Sabit Sermaye Tüketimi	Üretim ve İthalat Vergileri
1987	20.7	64.2	7.0	8.1
1988	21.5	63.2	7.4	7.8
1989	24.0	61.8	6.5	7.6
1990	27.2	58.3	5.9	8.6
1991	31.9	53.3	6.2	8.6
1992	31.7	53.5	6.1	8.7
1993	30.9	54.2	5.7	9.3
1994	25.5	59.0	7.0	8.5
1995	22.2	61.4	6.5	9.9
1996	24.2	60.7	5.3	9.8
1997	25.8	57.1	6.1	11.1
1998	25.5	57.7	6.3	10.5

Kaynak : D.İ.E

Kira, faiz ve kar gelirleri toplamından oluşan sermaye gelirlerinin GSYİH'dan aldığı pay söz konusu oniki yıllık dönemde, emek gelirlerinin aldığı pay ile tersine bir gelişme izlemiştir. Diğer bir ifade ile, emek gelirlerinin payı yükseldikçe sermaye gelirlerinin payı düşmüş, sermaye gelirlerinin payı yükseldikçe emek payında azalma olmuştur. Nitekim dönem başlangıcı olan 1987 yılında sermaye gelirlerinin GSYİH'dan aldığı pay yüzde 64.2 iken 1991 yılında en düşük değeri olan yüzde 53.3 oranına gerilemiş ve fakat daha sonra, emek payındaki azalmaya paralel bir biçimde yükselerek 1995 yılında yüzde 61.4' yükselmiş ve fakat 1998'de biraz gerilemeyle yüzde 57.9 olmuştur.

Gelir dağılımındaki bozulmanın artarak devam ettiğinin diğer bir önemli göstergesi de DİE tarafından yapılan "Hanehalkı Gelir Dağılımı Anketi" çalışmasının sonuçlarıdır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre; 1987 yılında milli gelirden yüzde 5.2 oranında pay alan en düşük yüzde 20'lik hane grubunun 1994 yılında aldığı pay yüzde 4.9'a gerilemiştir. En üst yüzde 20'lik hane grubunun gelirden aldığı pay ise aynı dönemde yüzde 49.9'dan yüzde 54.9'a yükselmiştir. Ülkedeki alt ve orta gelir düzeyindeki yüzde 60'lık hane grupları dikkate alındığında gelir dağılımı çarpıklığının boyutları daha net görülmekte, yoksullaşma sürecinin alt ve orta gelir grubunu oluşturan kesimlerde hızlandığını ortaya çıkarmaktadır. 1987 yılında, alt ve orta gelir düzeyini oluşturan hane halkının yüzde 60'ı gelirin yüzde 28.9'unu alırken, bu pay 1994'de yüzde 26.1'e düşmüştür.

TABLO: GELİR DAĞILIMI

(Hanelerin % 20'lik Dilimlerine Göre)

Hanehalkı Yüzdeleri	1987 (%)	1994 (%)
Birinci %20	5.2	4.9
İkinci %20	9.6	8.6
Üçüncü %20	14.1	12.6
Dördüncü %20	21.2	19.0
Beşinci %20	49.9	54.9

Kaynak: DİE

Türkiye'deki gelir gruplarına göre, en zengin ile en yoksul arasındaki dengesizlik uçurum boyutlarında iken, uygulanan politikalarla bu uçurum daha da artırılmaktadır.

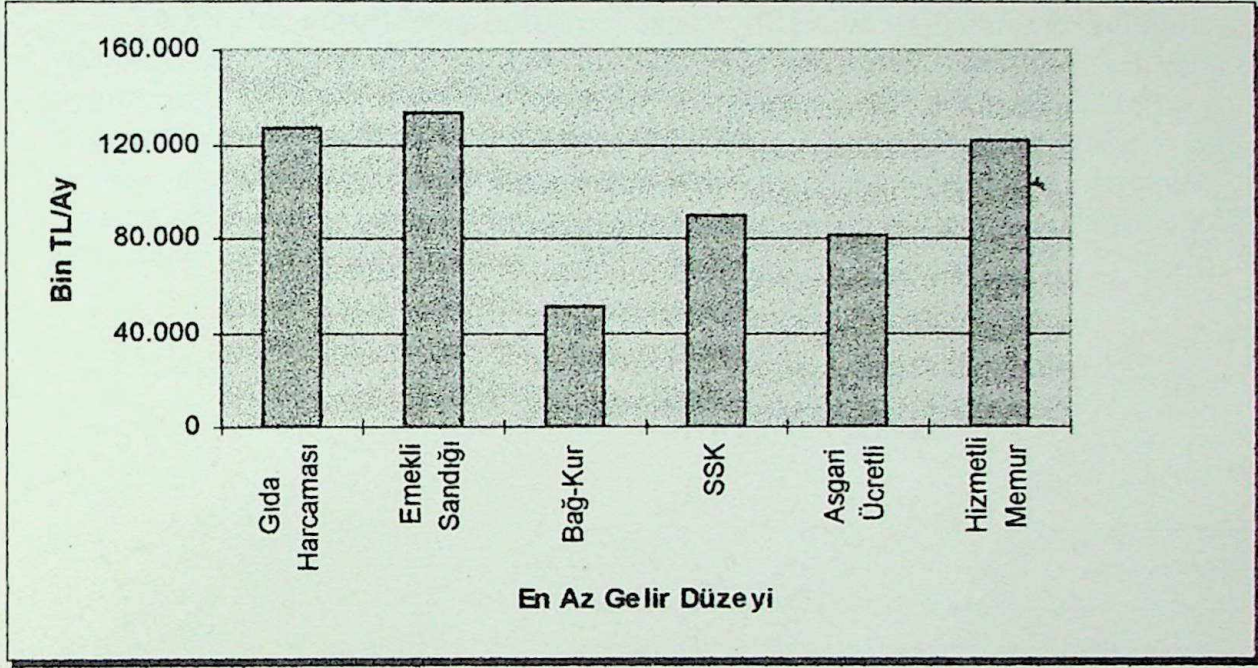
Sonuç itibariyle, enflasyonla mücadele programının temelini, yine enflasyondan en fazla mağdur olan kesimlerin gelirlerinin reel olarak düşürülmesi oluşturmaktadır. Uygulanması düşünülen ve IMF'ye taahhüt edilen önlemler hemen yürürlüğe girmiş ve çalışanların yoksullaşma süreci hız kazanmıştır. Enflasyonla mücadele programının bir ayağını oluşturan "gelirler politikası" çerçevesinde ücret ve fiyat artışlarının hedef enflasyon ile aynı oranda belirlenmesi amaçlanmış ve 2000 yılının başında bu yaklaşım uygulamaya konulmuştur.

Türkiye'deki yoksulluğun ulaştığı boyut ve dar gelirli kesimlerin içinde bulundukları yaşama koşullarının bir göstergesi aşağıdaki tabloda tüm çarpıcılığıyla görülmektedir.

TABLO: GIDA HARCAMASI ve EN AZ GELİR DÜZEYİ

	Ocak 1998	Ocak 1999	Ocak 2000
Gıda Harcaması (TL/Ay)	52.898.000.-	85.900.000.-	126.353.000.-
Net Asgari Ücret (TL/Ay)	24.518.025.-	57.620.790.-	80.550.900.-
15/1 Hizmetli Maaşı (TL/Ay)	49.080.000.-	87.448.000.-	121.079.000.-
SSK En Az Emekli Aylığı (TL/Ay)	39.726.400.-	70.046.200.-	88.975.810.-
BAĞ-KUR En Az Emekli Aylığı (TL/Ay)	21.371.940.-	37.585.463.-	51.043.225.-
EMEKLİ SANDIĞI En Az Emekli Aylığı (TL/Ay)	53.095.000.-	95.632.000.-	133.002.000.-

Buna göre, asgari ücret, emekli aylıkları, kamu çalışanlarının maaş artışı sınırlı düzeyde olmuştur. Ocak 2000 yılı itibariyle son oniki ayda net asgari ücret yüzde 39.8, en düşük memur aylığı olan hizmetli maaşı yüzde 38.5, en düşük SSK emekli aylığı yüzde 27.0, en düşük Emekli Sandığı emekli aylığı yüzde 39.1, en düşük BAĞ-KUR emekli aylığı ise yüzde 35.8 oranında artmıştır. Oysa sadece gıda harcaması tutarı son oniki ayda yüzde 47.1 oranında artış göstermiştir. Resmi verilere göre enflasyondaki yıllık artış ise yüzde 68.8 olarak gerçekleşmiştir.

Dar ve sabit gelirli yaygın bir kesim açısından, elde edilen ücret-maaş/emekli gelirinin tamamı harcansa bile gıda harcamasını karşılamaktan uzak kalmaktadır. Yaşamını sürdürebilmek için asgari gıda harcamasının bile yapılamadığı, temel gereksinimlerin karşılanamadığı bir yapıda “kitlesele yoksullaşma” üzerinde ciddi olarak durulması gereken bir konu olmaktadır.

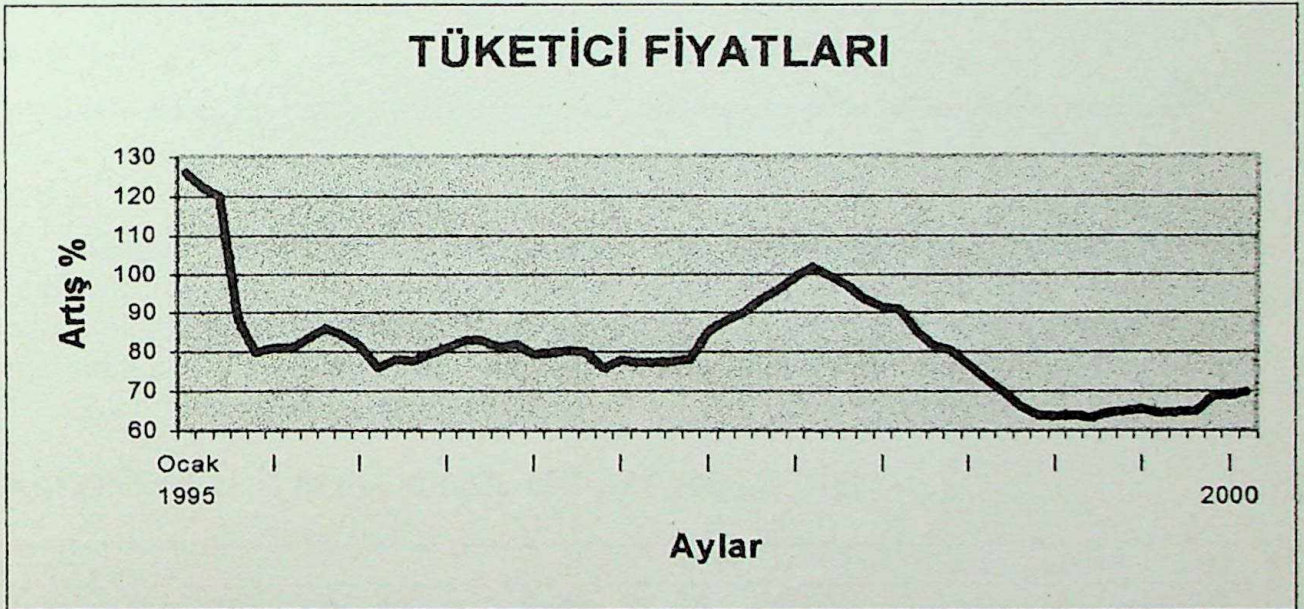
Gelir dağılımı bir ülkedeki tüketim, tasarruf hacmini ve tüketim bileşimini etkilemektedir. Bölüşüm sorunu, sadece var olanı paylaşmak olarak görülmemelidir. Gelir dağılımının düzeltilmesiyle, ülkede toplam kaynakların dengeli dağılması sonucunda piyasa genişlemesinin sağlanacağı, ekonomide üretim potansiyelinin artacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

Gelir dağılımındaki eşitsizliğin ve adaletsizliğin düzeltilebilmesi sosyal devlet anlayışının bir sonucudur. Sosyal devletin hizmet anlayışı içinde, iktisaden zayıf olan büyük çoğunluğa insan onuruna yaraşır bir düzeyde yaşam koşullarını sağlamak önde gelen görevdir. Ancak siyasal iktidarın böyle bir önceliğinin bulunmadığı, uyguladığı ekonomik ve sosyal politikalarla kısa sürede ortaya çıkmıştır.

Fiyat Gelişmeleri

Yüksek enflasyon yaklaşık yirmi yıldır ekonominin ve toplumun en önemli sorunu olmaya devam etmektedir. Düşük enflasyonlu ekonomilerin bir yılda yaşadığı fiyat artışlarının daha çoğu Türkiye’de bir ayda gerçekleşmektedir.

Türkiye’de gerçekleşen enflasyonun son yıllardaki gelişimine bakıldığında, 1994 yılında yaşanan ekonomik krizin ardından yüzde 125.5 düzeyine yükselen tüketici fiyatlarının, 1995 yılı sonunda yüzde 76.0’a gerilediği, 1996 yılında yükselmeye başlayarak 1998 yılı Ocak ayında tekrar üç haneli rakamlarla ifade edilmeye başlanmış ve fakat uygulanan maliye ve para programlarıyla 1998 yılı sonunda yüzde 69.7 oranına gerilemiştir. 1999 yılında tüketici fiyatları artışı son oniki ay itibariyle yüzde 68.8 olarak gerçekleşmiştir.

Toptan eşya fiyatları da benzeri eğilim göstermiş, 1993 yılında yüzde 60.3 olan son oniki aylık fiyat artışı 1994 yılında yüzde 149.6’a yükselmiştir. 1995 yılında yüzde 64.9’a kadar gerileyen toptan eşya fiyat artışları, izleyen yıllarda tekrar yükselmiş ve 1997 yılında yüzde 91.0 olarak gerçekleşmiştir. 1998 yılında ise, Hükümetin bütçe hedefleri doğrultusunda belirlediği yüzde 50’lik hedefin 4.3 puan üzerinde yüzde 54.3 olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılı sonu itibariyle toptan eşya fiyat artışı yüzde 62.9 oranındadır.

TABLO: TÜKETİCİ ve TOPTAN EŞYA FİYATLARI
(Yüzde Değişme)

Yıllar	Tüketici Fiyatları Endeksi		Toptan Eşya Fiyatları Endeksi	
	Son Oniki Aylık	Yıllık Ortalama	Son Oniki Aylık	Yıllık Ortalama
1991	71.1	66.0	59.2	55.3
1992	66.0	70.1	61.4	62.1
1993	71.1	66.1	60.3	58.4
1994	125.5	106.3	149.6	120.7
1995	76.0	89.0	65.6	86.0
1996	79.8	80.4	84.9	75.9
1997	99.1	85.7	91.0	81.8
1998	69.7	84.6	54.3	71.8
1999	68.8	64.9	62.9	53.1

Kaynak : D.İ.E

(*)1990-1994 dönemi için (1987=100), 1995 ve sonrası için (1994=100) temel yılı endeks esas alınmıştır.

Siyasal iktidar, 2000-2002 dönemi için öngördüğü temel makro-ekonomik hedefler çerçevesinde toptan eşya fiyat endeksi yıl sonu artış hızını 2000 yılından başlayarak sırasıyla yüzde 20.0, yüzde 10.0 ve yüzde 5.0 oranlarında; tüketici fiyatları endeksindeki yıl sonu artış hızını ise aynı dönem itibariyle yüzde 25.0, yüzde 12.0 ve yüzde 7.0 oranlarında hedeflemektedir.

TABLO: 2000-2002 DÖNEMİNDE ENFLASYON HEDEFİ (1)

	1999*	1999**	2000*	2001*	2002*
Tüketici Fiyatları Endeksi- yıl sonu artış %	68.8	65.4	25.0	12.0	7.0
Toptan Eşya Fiyatları Endeksi- yıl sonu artış %	62.9	60.8	20.0	10.0	5.0

Kaynak : DPT

* Tahmin

** Gerçekleşme

(1) 9 Aralık 1999 tarihinde IMF'ye verilen Niyet Mektubu çerçevesinde belirlenen tahmin ve hedefler

Görüldüğü gibi, 1999 yılının sonunda IMF'ye verilen tüketici ve toptan eşya fiyat artış oranlarıyla ilgili tahmin bile bir ay sonra, öngörülen oranın üstünde gerçekleşmiştir.

2000 yılı Şubat ayı itibariyle fiyat gelişmeleri değerlendirildiğine; 1999 yılı Aralık ve 2000 yılı Ocak ayındaki yüksek oranların ardından fiyat artışlarının yavaşladığı ve Şubat ayında toptan eşya fiyat artış hızının yüzde 4.1 ve tüketici fiyatları artış hızının ise yüzde 3.7 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Böylece, Şubat ayı itibariyle, bir önceki yıl sonuna göre toptan eşya fiyat artış hızı artış hızı yüzde 10.1, tüketici fiyatları artış hızı ise yüzde 8.7 olarak gerçekleşmiş; oniki aylık artış hızları ise sırasıyla yüzde 67.5 ve yüzde 69.7 olmuştur.

TABLO: ŞUBAT AYI İTİBARIYLA FİYAT ENDEKSLERİNDE GELİŞMELER
(1994=100)

	Aylık % Değişme		12 Aylık % Değişme		12 Aylık Ortalama % Değişme	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
TEFE						
Genel	3,4	4,1	48,3	67,5	64,8	56,3
- Tarım	3,9	7,6	52,6	39,0	77,2	39,0
- Madencilik	5,2	3,8	39,8	100,6	45,0	73,4
- İmalat	3,0	2,9	45,8	80,0	60,0	63,1
- Enerji	4,4	2,5	63,1	68,8	70,7	66,0
Özel	3,5	4,6	50,7	54,1	68,9	48,6
- Tarım	3,9	7,6	39,7	39,0	77,2	39,0
- Madencilik	1,3	6,7	44,1	59,6	62,2	45,7
- İmalat	3,3	3,0	49,7	63,6	64,2	54,5
Kamu	2,9	2,7	39,7	118,7	51,1	84,9
- Madencilik	6,9	2,9	38,1	117,7	38,7	85,4
- İmalat	2,2	2,7	34,7	131,8	48,3	89,5
- Enerji	4,4	2,5	63,1	68,8	70,7	66,0
TÜFE						
Genel	3,2	3,7	63,9	69,7	78,5	65,8
- Gıda,İçki,Tütün	3,1	6,5	49,8	59,7	72,0	49,9
- Giyim ve Ayakkabı	-2,3	-3,3	64,2	44,5	76,0	49,5
- Konut ve Kira	4,4	4,0	81,3	86,5	88,2	87,1
- Ev Eşyası	2,8	1,9	61,7	61,2	76,7	58,6
- Sağlık	3,9	4,8	88,2	74,8	100,2	76,6
- Ulaştırma	3,5	3,0	54,4	88,3	69,0	76,1
- Eğlence ve Kültür	4,4	2,9	64,3	55,4	86,2	59,2
- Eğitim	0,1	0,2	94,9	79,7	105,4	83,8
- Otel.,Pasta.,Lokanta.	7,3	4,5	80,3	54,5	89,3	65,8
- Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,0	2,8	51,8	67,8	62,8	57,2

Kaynak : DİE

TEFE= Toptan Eşya Fiyatları Endeksi

TÜFE= Tüketici Fiyatları Endeksi

*Şubat ayı itibariyledir.

Şubat ayında fiyat artış hızı tarım sektöründe yüksek seviyesini korurken (yüzde 7.6), diğer sektörlerde hem bir önceki yılın aynı ayına göre hem de bir önceki aya göre yavaşlamıştır.

Şubat ayında toptan eşya fiyatları kamu kesiminde yüzde 2.7 oranında artmıştır. Kamu kesiminde fiyat artışları bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında, madencilik sektöründe yüzde 6.9'dan yüzde 2.9'a, enerji sektöründe yüzde 4.4'den yüzde 2.5'e gerilemiş, imalat sanayiinde ise yüzde 2,2'den yüzde 2.7'ye yükselmiştir.

Şubat ayında Toptan Eşya fiyatları artış hızı özel kesimde yüzde 4.6 olmuştur. Özel kesim fiyat artışlarının yüksek kalmasında tarım sektörü belirleyici olmuştur. Tarım sektöründe Ocak ayında yüzde 7.9 oranında artan fiyatlar Şubat ayında da bu eğilimini koruyarak yüzde 7.6 oranında artış kaydetmiştir. Tarım sektöründe fiyat artışlarının yüksek seyretmesinde ağır kış koşullarının da etkisiyle özellikle yaş sebze ve meyve fiyatlarındaki artışlar etkili olmuştur. Özel kesim madencilik sektöründe fiyat artış hızı 1999 yılı Şubat ayında yüzde 1.3'den, 2000 yılı aynı ayında yüzde 6.7'ye yükselmiştir. Özel kesim imalat sanayii fiyat artış hızında ise Ocak ayına ve bir önceki yılın Şubat ayına göre gerileme söz konusudur. 2000 yılı Ocak ayında yüzde 5.8 oranında gerçekleşen özel kesim imalat sanayii fiyat artış hızı, Şubat ayında 2.8 puanlık bir azalma ile yüzde 3.0'e inmiştir.

Toptan eşya fiyatlarında görülen bu gelişim, kamu ile özel kesim arasında enflasyona neden olma tartışmalarının da gerekçesi olmaktadır. 1999 yılının Eylül ayı itibariyle, kontrol altında tutulan kamu kesimi fiyatları, 57'inci Hükümetin de kurulmasıyla başta petrol ürünleri olmak üzere artmaya başlamıştır. Aynı dönem itibariyle kamu kesiminde son oniki aydaki toptan eşya fiyat artışları yüzde 81.0 oranında olurken, özel kesim fiyat artışı hızı yüzde 47.1 olmuştur. Ancak enflasyonla mücadele programının uygulanmasıyla birlikte hükümetin hedeflenen enflasyon doğrultusunda kamu fiyatlarını kontrol altında tuttuğu görülmektedir.

Çalışanları doğrudan etkileyen tüketici fiyatları, ana harcama gruplarına göre değişik oranlarda artmıştır. TÜFE artış hızı, 2000 yılı Şubat ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre 0.5 puan artarak yüzde 3.7 olarak gerçekleşmiştir. 2000 yılı Ocak ayına göre ise TÜFE artış hızında 1.2 puanlık bir gerileme söz konusudur. Şubat ayında TÜFE artışında, gıda-içki-tütün, konut, sağlık ve otel-lokanta-pastane sektörlerindeki fiyat artışları belirleyici olmuştur. Gıda alt grubunda fiyatlar, Şubat ayında yüzde 7.6 oranında artış kaydetmiş ve bu alt sektörün TÜFE genel endeksindeki artışa katkısı 1.7 puan olmuştur. Konut sektöründe de fiyatlar yüzde 4.0 oranında artış göstermiştir. Bu sektörün (kira dahil), TÜFE genel endeksi aylık artış hızına katkısı 1.2 puan olmuştur. Ayrıca hastane ve hastane hizmetlerinde, eğlence ve kültür hizmetlerinde fiyat artışları yüksek seviyede gerçekleşmiştir.

2000 yılı Şubat ayı itibariyle tüketici fiyatları endeksinin özellikle konut, ulaştırma, eğitim ve sağlık alt sektörlerindeki artış dikkati çekmektedir. Konut ve kira

alt sektöründeki fiyat artışları, konut yatırımlarının gerek genel ve gerek iç göçten kaynaklanan kentsel nüfus artışına oranla geri kalmasına bağlı olarak konut sayısının yetersizliği ve bu sektördeki arz-talep dengesizliğinden kaynaklanmaktadır. Kira artışını azami oranının hedeflenen enflasyon oranını geçmemesi yönündeki yasal düzenlemenin piyasalara nasıl yansıtacağı ise tartışmalıdır. Eğitim ve sağlık sektöründeki fiyat artışında görülen yükselmenin nedeni ise, yetersiz kalan devlet kurumlarına karşılık özel sektörün, hizmet karşılığı istediği fiyatı uygulama olanağı bulmasıdır. Bu alt sektörlerde özel kesimin davranış biçimi enflasyon hedefini doğrudan etkilemektedir.

TABLO: KENTSEL YERLER TÜKETİCİ FİYATLARI ARTIŞI (%)
(1994=100)

	Aylar	İndeks	Bir Önceki Aya Göre	Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre	12 aylık Ortalamaya Göre	Altı Aylık Artışa Göre
1998	Şubat	960.0	4.4	12.0	99.3	89.9	45.9
	Mart	1001.3	4.3	16.8	97.2	91.4	41.8
	Nisan	1048.0	4.7	22.2	93.6	92.6	37.0
	Mayıs	1084.7	3.5	26.5	91.4	93.4	33.0
	Haziran	1111.1	2.4	29.6	90.6	94.0	29.6
	Temmuz	1148.4	3.4	33.9	85.3	93.6	24.9
	Ağustos	1193.8	4.0	39.2	81.4	92.6	24.4
	Eylül	1274.0	6.7	48.6	80.4	91.4	27.2
	Ekim	1351.1	6.1	57.6	76.6	89.6	28.9
	Kasım	1409.1	4.3	64.3	72.8	87.3	29.9
	Aralık	1455.4	3.3	69.7	69.7	84.6	31.0
1999	Ocak	1525.3	4.8	4.8	65.9	81.5	32.8
	Şubat	1573.7	3.2	8.1	63.9	78.5	31.8
	Mart	1637.5	4.1	12.5	63.5	75.8	28.5
	Nisan	1717.2	4.9	18.0	63.9	73.5	27.1
	Mayıs	1767.7	2.9	21.5	63.0	71.3	25.4
	Haziran	1825.2	3.3	25.4	64.3	69.5	25.4
	Temmuz	1894.9	3.8	30.2	65.0	68.2	24.2
	Ağustos	1974.6	4.2	35.7	65.4	67.1	25.5
	Eylül	2092.8	6.0	43.8	64.3	66.1	27.8
	Ekim	2225.2	6.3	52.9	64.7	65.3	29.6
	Kasım	2318.7	4.2	59.3	64.6	64.8	31.2
	Aralık	2456.6	5.9	68.8	68.8	64.9	34.6
2000	Ocak	2575.9	4.9	4.9	68.9	65.2	35.9
	Şubat	2671.3	3.7	8.7	69.7	65.8	35.3

Kaynak : DİE

Enflasyon çalışanların yaşam düzeyini doğrudan etkilemektedir. Enflasyonu geriletmek bu bakımdan büyük önem taşımaktadır. Ancak enflasyonun çalışanlara etkisi, gelirlerinin gerçekleşen enflasyon oranının altında kalması sonucu ortaya çıkmaktadır. Elde edilen gelirin nispeten yetersiz olduğu bir yapıda fiyat artışları yaşama koşullarını -ücretler enflasyona endeksli olsa ve ücret artışı gerçekleşen enflasyon oranı kadar artsa bile- kötüleştirmektedir.

Gıda Harcaması

Konfederasyonumuz Araştırma Merkezi'nin belirlemelerine göre, bir işçi ve karısı ile birlikte iki bağımlı çocuktan oluşan ortalama dört kişilik bir ailenin dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapılması gereken harcama tutarı Şubat 2000 ayı itibariyle 130 milyon lirayı aşmıştır. Geçtiğimiz yılın aynı döneminde bu tutar 89 milyon lira olarak hesaplanmıştı. Böylece, hesaplanan aylık gıda harcaması tutarındaki artış sonucu çalışanlar bir yıl öncesine göre bugün yaklaşık olarak 42 milyon lira daha fazla harcama yapma zorunluluğuyla karşı karşıya kalmıştır. Sadece 2000 yılının ilk iki ayında gıda için yapılmak gereken ek harcama gereği 8 milyon liraya ulaşmıştır.

Oysa 2000 yılının başında "milenyum asgari ücreti" olarak net 80 milyon 550 bin lira olarak yürürlüğe giren asgari ücretteki artış bir önceki döneme göre 11 milyon 920 bin lira tutarında olmuştur. Bir diğer ifadeyle, asgari ücret artışından gelen bu tutarın üçte ikisi gıdadaki fiyat artışlarına gitmiştir .

"Gıda harcaması" ile ilgili hesaplama yapılırken farklı yaş ve cinsiyet gruplarına göre bilimsel veriler çerçevesinde oluşturulan beslenme kalıbı esas alınmaktadır. Bir işçinin ailesi ile birlikte, fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı esas alınarak, çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları yerlerden fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcamasına ulaşılmaktadır.

TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından her ay düzenli olarak yapılan "gıda harcaması" çalışmasının Şubat'2000 sonuçlarına göre:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin dengeli beslenebilmesi için yapılması gereken asgari harcama tutarı bir önceki aya göre yüzde 3.5 oranında artışla Şubat 2000 ayında 130 milyon 790 bin liraya ulaştı. Geçtiğimiz yıldaki aylık artış oranı yüzde 3.2 olmuştu.
- Gıda harcaması tutarı son bir yıl itibariyle yüzde 47.5 oranında artış gösterdi. Bir önceki yılın aynı ayında gıda için 88 milyon 667 bin lira harcanması gerekiyordu ve bir yıllık artış oranı yüzde 60.0 olarak hesaplanmıştı.

- 2000 Şubat ayı ile 1999 Aralık ayı kıyaslandığında, yani 2000 yılının ilk iki ayı itibariyle artış oranı yüzde 6.4 olmuştur. Bu oran geçtiğimiz yıl aynı dönem için yüzde 4.9 olarak hesaplanmıştı.
- Oniki aylık ortalamalara göre, gıda harcaması tutarındaki değişim oranı 1999 yılında yüzde 79.8 iken, 2000 yılının aynı döneminde yüzde 51.0 olarak gerçekleşmiştir.

TABLO: DÖRT KİŞİLİK AİLENİN GIDA HARCAMASI

Aylar	Gıda Harcaması Tutarı (TL/Ay)	Önceki Aya Göre Artış %	Aralık Ayına Göre Artış %	Son Oniki Aylık Artış %	Son Oniki Aylık Ortalama Artış %	Son Altı Aylık Artış %
Şubat'99	88.667.000	3.2	4.9	60.0	79.8	29.3
Mart'99	90.986.000	2.6	7.7	62.1	76.3	23.4
Nisan'99	93.323.000	2.6	10.4	59.1	72.8	20.8
Mayıs'99	95.838.000	2.7	13.4	57.0	69.7	16.3
Haziran'99	97.266.000	1.5	15.1	55.5	66.9	15.1
Temmuz'99	101.342.000	4.2	19.9	53.1	64.3	18.0
Ağustos'99	105.037.000	3.6	24.3	53.2	62.2	18.5
Eylül'99	108.393.000	3.2	28.3	47.0	59.2	19.1
Ekim'99	115.979.000	7.0	37.2	50.1	57.3	24.3
Kasım'99	118.455.000	2.1	40.2	43.8	54.9	23.6
Aralık'99	122.952.000	3.8	45.5	45.5	53.1	26.4
Ocak'00	126.353.000	2.8	2.8	47.1	51.9	24.7
Şubat'00	130.790.000	3.5	6.4	47.5	51.0	24.5

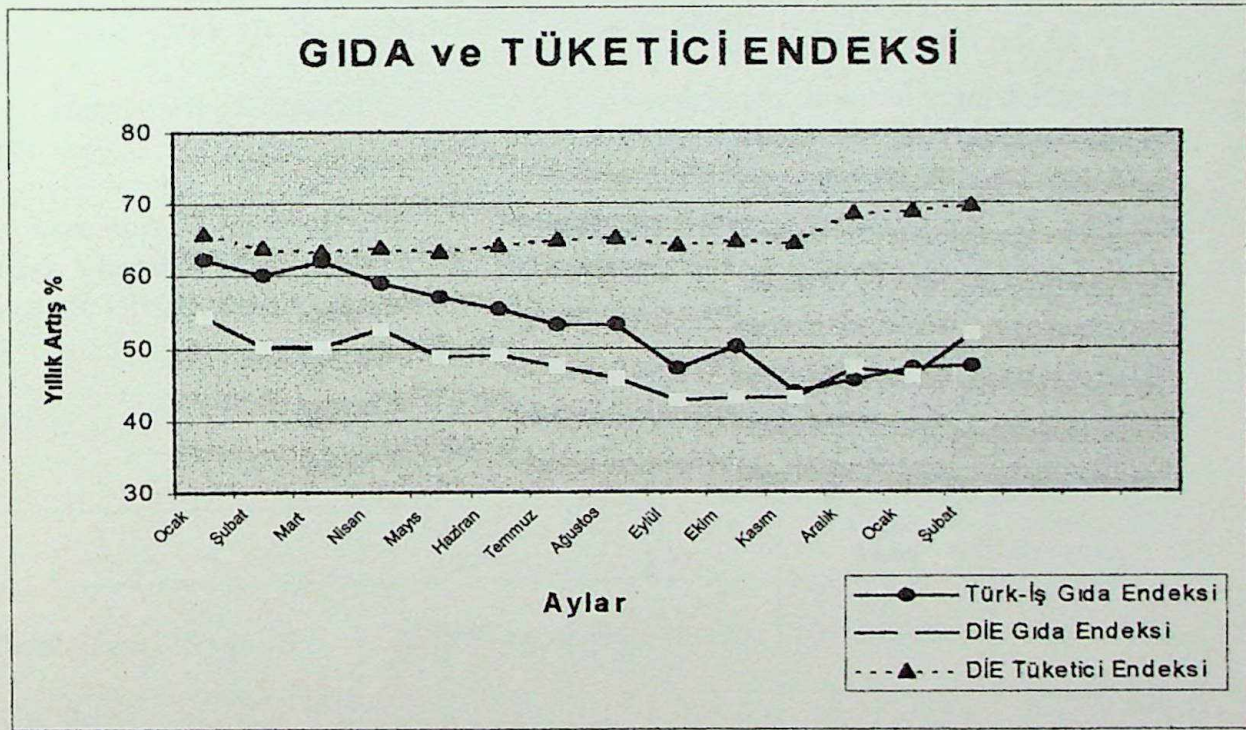
Kaynak: Türk-İş Araştırma Merkezi

Gıda harcaması tutarındaki artışa bağlı olarak “yoksulluk sınırı”da değişmektedir. Bilindiği üzere, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı hanehalkı tüketim harcamaları anketinin sonuçlarına göre, hanelerin toplam harcamaları içinde gıda harcamalarının payı yüzde 32,9 oranı ile ilk sırayı almaktadır (gıda,içki, tütün harcamalarının payı yüzde 35.6). Gıda yanısıra yapılmak gereken kira, ulaşım, yakacak, giyim, eğitim, kültür gibi temel gereksinimler de dikkate alındığında dört kişilik ailenin zorunlu giderler için yapması gereken aylık harcama tutarı ortaya çıkmaktadır. Bir anlamda yoksulluk sınırı olarak da nitelendirilen bu tutar Şubat 2000 itibariyle *397 milyon 538 bin lira* olarak hesaplanmaktadır.

Kuşkusuz gıda fiyatlarındaki değişim tüketici fiyatlarındaki eğilimin de göstergesi olmaktadır. Ancak gıda fiyatlarındaki artış oranı ile tüketici fiyatlarındaki artış oranı –fiyat artışları bölümünde de yer aldığı üzere- aynı düzeyde değildir. Gıda harcaması artışında son aylar itibariyle (Şubat 2000 hariç) bir gerileme gözlemlenmektedir. Bu durum, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1994=100 temel yıllı

kentsel yerler tüketici fiyatları indeksine de yansımaktadır. DİE'nin Tüketici Fiyatları İndeksi incelendiğinde, Ocak 2000 ayı itibariyle gıda (sigara ve tütün, içecekler hariç) indeksindeki yıllık artış yüzde 46.0 iken, tüm harcama gruplarını kapsayan genel indeks yıllık artışı yüzde 68.9 olarak hesaplanmıştı. Ancak 2000 yılı Şubat ayında, kış koşullarına bağlı olarak özellikle sebze ve meyve fiyatlarındaki artışın da etkisiyle aylık gıda fiyatları artışı yüzde 7.6 olmuştur. Son oniki ay itibariyle gıda artışı ise yüzde 51.8 oranında gerçekleşmiştir. Aynı ay itibariyle genel tüketici fiyat artışı aylık yüzde 3.7 ve yıllık yüzde 69.7 olmuştur. Görüldüğü gibi genel tüketici indeksi ile alt grubu oluşturan gıda indeksi arasında yıllık bazda 17.9 puanlık bir fark bulunmaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi'nin her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcamasındaki değişim ile DİE gıda indeksindeki değişim son aylar itibariyle aşağıdaki grafikte görülmektedir. Genel olarak gıda fiyatlarındaki değişim eğilimi TÜRK-İŞ ve DİE verilerinde benzerdir. Ancak dikkati çeken bir nokta, gıda fiyatları ile genel tüketici fiyatları arasındaki farkın -son ay hariç- giderek artmakta olmasıdır.

Asgari Ücret

"Asgari ücret artışları Hükümet temsilcileri, sendika temsilcileri ve işveren temsilcilerinden oluşan Asgari Ücret Komisyonu tarafından belirlenmektedir. Ancak Hükümet 2000 yılındaki asgari ücret artışlarının hedeflenen enflasyon oranı ile aynı doğrultuda olmasını sağlamak için çalışacaktır."

Bu taahhüt, 57'inci Hükümet tarafından 9 Aralık 1999 günü IMF'ye verilen Niyet Mektubu'nda yer almıştır.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu çalışmalarının sürdüğü bir dönemde yapılan bu açıklama sonrası gelişmeler öngörüldüğü biçimde olmuş ve asgari ücret, Hükümet-işveren oy çokluğu ile belirlenerek 1 Ocak 2000 gününden itibaren yürürlüğe girmiştir.

2000 yılının ilk altı aylık dönemi itibariyle geçerli olacak asgari ücret; 16 yaşından büyük işçiler için 109.800.000.-TL/Ay, 16 yaşından küçük işçiler içinse 93.600.000.-TL/Ay olarak belirlenmiştir. 2000 yılının ikinci altı aylık döneminde geçerli olacak asgari ücret ise; 16 yaşından büyük işçiler için 118.800.000.-TL/Ay, 16 yaşından küçük işçiler içinse 101.250.000.-TL/Ay olarak uygulanması kararlaştırılmıştır.

İşçi kesiminin muhalefetiyle belirlenen bu asgari ücret tutarı 2000 yılının ilk yarısı için yüzde 17.3 ve yılın ikinci yarısı için yüzde 8.2 oranında bir artışı ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, gerçekleşen yıllık enflasyon oranının yüzde 68.8 olduğu bir ekonomik yapıda, elde edilen asgari ücretin "yoksulluk ücreti" bile kabul edilemeyecek tutarda olduğu gerçeği göz ardı edilerek, IMF'nin isteği doğrultusunda asgari ücret yıllık yüzde 26.9 oranında yükseltilmiştir.

Belirlenen bu asgari ücret brüttür. Yani belirlenen tutardan sigorta işçi primi, gelir vergisi, zorunlu tasarruf gibi kesintiler yapılmaktadır. Bu durumda ele geçen asgari ücret daha da azalmakta ve asgari ücretle ilgili mevzuatta yapılan tanımda "işçilere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım, kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücret" denilmesine karşın, bu sağlanmamaktadır.

TABLO: ASGARİ ÜCRETTEN YAPILAN KESİNTİLER
(TL/Ay)

	Ocak 1999	Temmuz 1999	Ocak 2000	Temmuz 2000
Brüt Asgari Ücret	78.075.000.-	93.600.000.-	109.800.000.-	118.800.000.-
SSK Primi	4.961.250.-	13.104.000.-	15.372.000.-	16.632.000.-
Gelir Vergisi	10.930.500.-	9.543.600.-	11.022.300.-	12.156.300.-
Damga Vergisi	374.760.-	449.280.-	658.800.-	712.800.-
Zorunlu Tas.	1.561.500.-	1.872.000.-	2.196.000.-	2.376.000.-
Kesintiler Top.	20.454.210.-	24.968.880.-	29.249.100.-	31.877.100.-
Kesinti Oranı	%26.2	%26.7	%26.6	%26.8
Net asgari Ücret	57.620.790.-	68.631.120.-	80.550.900.-	86.922.900.-

Belirlenme yöntemi ve temel alınan ilkeler çerçevesinde, daha belirlendiği tarihten itibaren yetersiz ve tartışmalı duruma dönüşen asgari ücretin, bugünkü koşullarda işçinin ailesiyle birlikte insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücret olma niteliği bulunmamaktadır.

TÜRK-İŞ, çalışanların ekonomik ve sosyal durumlarının düzenlenmesine yönelik önemli uygulamalardan biri olan asgari ücrete büyük önem vermekte, etkin bir sosyal politika aracı olarak, çalışanların düşük ücretlere karşı korunması ve çağdaş bir toplum içinde yaşayan işçinin, ailesi ile birlikte olağan ihtiyaçlarını karşılayan düzeyde asgari ücretin belirlenmesini talep etmektedir.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nda işçi kesimini temsil eden üyeler, Komisyonun kararına aşağıdaki gerekçelerle muhalif kalmışlardır:

“Asgari ücret, işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücrettir.

Asgari ücret, çalışanların yaşama ve çalışma şartlarının düzenlenmesine yönelik önemli uygulamalardan birisidir. Asgari ücretin belirlenmesi çalışmalarında, etkin bir sosyal politika aracı olarak çalışanların düşük ücretlere karşı korunması ve çağdaş bir toplum içinde yaşayan işçinin, ailesi ile birlikte olağan ihtiyaçlarını karşılayan düzeyde asgari ücretin belirlenmesi bu açıdan önem taşır.

Emek karşılığında elde edilen ücret, hemen hemen tek gelir kaynağı olması nedeniyle işçi açısından büyük önem taşımaktadır. İşçinin yaşama düzeyini büyük ölçüde aldığı ücret belirlemektedir. Bu yönüyle ücretin yalnız ekonomik değil, aynı zamanda sosyal bir olgu olarak değerlendirilmesi gerekir.

İşçi kesimi, uzun yıllardır savunduğu asgari ücretin, kutsal ve sosyal ücret kavramlarına yaraşır, insanca yaşama düzeyini sağlayacak, gelir dağılımındaki adaletsizliği düzeltecek, işsizliğin sürekli etkilediği işgücü arz ve talebi arasındaki dengesizlik nedeniyle çalışanların sömürülmesine engel olacak düzeyde belirlenebilmesi için çaba göstermektedir.

Anayasada, “sosyal devlet” ilkesinden hareketle, “Devlet çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır” hükmü yer almıştır.

Devletimizin, ülkede uygulanmasını kabul ettiği ve taahhüt ettiği bu Anayasa kuralı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne paralel bir düzenlemedir. Nitekim “Çalışan her kimsenin kendisine ve ailesine insanlık haysiyetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekirse her türlü sosyal koruma vasıtalarıyla da

tamamlanan adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır hükmü Beyanname'nin ana ilkesini oluşturmaktadır.

Ücret hakkının, temel insan haklarının güvencesi altında bir "sosyal hak" niteliğini taşıması, asgari ücret kavramının da kaynağını ve temelini oluşturmaktadır.

Asgari ücretlere ilişkin uluslararası yasal düzenlemelerde "aşırı düşük ücretlere karşı koruma" amacı ön plandadır. Ülkemizde de asgari ücreti yasal yoldan belirlemenin temelinde bu amaç bulunmaktadır. Özellikle niteliksiz işçilerin, yoğun işsizlik nedeniyle, işveren tarafından istismarını engellemeye yönelik bir önlem olma niteliği ağır basmaktadır.

ILO Anayasası'nın girişinde, "işçinin ve ailesinin yalnızca geçimini temin eden ücret, insanca yaşamaya yeterli bir ücret değildir. Halbuki işçinin insanca yaşaması için yeterli ücrete sahip olması gerekir" görüşüne yer verilmiştir. Asgari ücretle ilgili olarak da, "asgari ücret, işçiye uygun yaşama normlar sağlayacak bir ücretin garanti edilmesidir" saptamasında bulunulmuştur.

Asgari ücret konusunda göz önüne alınacak uluslararası nitelikteki bir diğer belge de "Avrupa Sosyal Şartı"dır. Şart, bir bakıma, yukarıda da değinilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ekonomik ve sosyal haklar yönünden tamamlayıcısı konumundadır.

1961 tarihinde imzalanan bu Şart'ta yer alan "Tüm çalışanların kendileri ve ailelerine yeterli bir yaşam düzeyi sağlamak için adil bir ücret alma hakkı vardır" biçimindeki hüküm, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde ülkemiz açısından da büyük önem taşımaktadır.

İşçi kesiminin asgari ücret belirleme çalışmalarındaki hareket noktasını, bu alandaki sözleşme ve tavsiye kararlarında yer alan ilke ve görüşler oluşturmaktadır.

Bu çerçevede, işçi kesimi olarak;

*Asgari ücret, işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir düzeyde belirlenmesi,

* Perakende fiyatlar üzerinden belirlenen tutarın, işçinin eline net geçecek biçimde düzenlenmesi;

* Belirleme yapılırken, işçinin ailesiyle birlikte tüketim harcamalarının esas alınması,

* Asgari ücretin ulusal düzeyde, sanayi/tarım ve yaş, cinsiyet ayrımı yapılmadan belirlenmesi;

* İşçinin satın alma gücünün ileriye dönük olarak korunabilmesi için gerekli bir iyileştirmenin ayrıca ilave edilmesi;

* Belirlenen asgari ücretin adil gelir dağılımını sağlamaya yönelik olması ve refahtan pay içermesi;

İlkeleri savunulmuş ve asgari ücret belirlenirken bu ilkelerden hareket edilmesi talep edilmiştir.

Asgari ücreti belirlemekle görevli Komisyonun yaptığı çalışmalar sırasında, savunulan bu görüşlerin bir çoğuna yer verilmemiş, hükümet-işveren oy çokluğuyla bu haklı talepler sürekli olarak göz ardı edilmiştir. Asgari ücret daha belirlenirken tartışmalı ve çelişkili yönleri kapsamıştır.

Asgari Ücret Yönetmeliği, asgari ücreti *"İşçilere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücret"* biçiminde tanımlamaktadır.

Aldığı ücretle yaşamını sürdürmek durumunda olan işçi ve ailesinin, belirlenen asgari ücret düzeyi ile yönetmelikte de sıralanan zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden karşılayabilmesi mümkün değildir. Yetersiz olarak belirlenen ve kesintiler nedeniyle eksik ödenecek olan asgari ücret, *"sefalet ücreti"*ne dönüşmektedir.

Gerçekçi, insan unsurunu temel alan, bilimsel ve objektif bir asgari ücret, ancak işçi kesiminin ortaya koyduğu ve savunduğu ilkeler çerçevesinde belirlenebilecektir. Ancak böylesine bir ücret *"insan omuruna yaraşır bir yaşam düzeyi"* sağlamaya yetecektir.

Bu temel görüşümüz çerçevesinde olmadığından, 2000 yılı için belirlenen asgari ücrete işçi kesimi olarak katılmıyoruz."

Nitekim, yürürlüğe girdiği Ocak 1999 ayının ancak sonunda işçinin eline net 57.6 milyon lira olarak geçen asgari ücret, anılan yürürlük tarihinden Haziran 1999 ayına kadar geçen altı aylık süre sonunda yüzde 20.3 oranında gerilemiş, Temmuz 1999 ayında asgari ücretin tekrar yükselmesi sonucu satın alma gücü tekrar yükselmiş ve fakat 1999 yılının sonundaki kayıp yüzde 29.4'e ulaşmıştır. Ocak 2000 yılında asgari ücrette yapılan sınırlı artış reel kaybı gidermekten uzak kalmış ve Şubat 2000 ayında asgari ücretteki satın alma gücü Ocak 1999'a göre yüzde 23.9 gerilemiştir.

Asgari ücretin en son belirlendiği Aralık 1999 ayının hemen sonrasında Ocak ve Şubat aylarında gerçekleşen yüzde 4.9 ve yüzde 3.7 oranlarındaki enflasyon toplamı olan yüzde 8.7 oranı karşısında net asgari ücretteki iki aylık kayıp yüzde 8.0 olmuştur.

TABLO: NET ASGARİ ÜCRETTEKİ GELİŞMELER

	Fiyat İndeksi (Aralık 1998=100)	Net Asgari Ücret (TL/Ay)	Reel Net Asgari Ücret	Reel Net Ücret İndeksi (Aralık 1998=100)
Ocak 1999	104.8	57.620.790.-	54.981.670.-	95.4
Şubat 1999	108.1	"	53.303.228.-	92.5
Mart 1999	112.5	"	51.218.480.-	88.9
Nisan 1999	118.0	"	48.831.178.-	84.7
Mayıs 1999	121.5	"	47.424.519.-	82.3
Haziran 1999	125.4	"	45.949.593.-	79.7
Temmuz 1999	130.2	68.631.120.-	52.712.074.-	91.5
Ağustos 1999	135.7	"	50.575.623.-	87.8
Eylül 1999	143.8	"	47.726.787.-	82.8
Ekim 1999	152.9	"	44.886.279.-	77.9
Kasım 1999	159.3	"	43.082.938.-	74.8
Aralık 1999	168.8	"	40.658.246.-	70.6
Ocak 2000	177.1	80.550.900.-	45.483.286.-	78.9
Şubat 2000	183.6	"	43.873.039.-	76.1

Kaynak: Türk-İş Araştırma Merkezi

Ücretler

İşçiler, yaşama koşullarını belirleyen ve çoğu zaman tek gelirlerini oluşturan ücreti, sosyal ve ekonomik haklarının ana sorunu yapmışlardır. Çünkü ücret, daha iyi yaşama, barınma, sosyal güvenliğe kavuşma, sağlıklı yaşama koşullarının sağlanmasında temel unsur niteliğindedir. Ülkedeki ücret politikası, emeğin korunması ve çalışma koşullarının düzenlenmesi yanısıra adil gelir dağılımının sağlanmasında önemli bir araçtır. Ancak sadece ücret politikası uygulayarak ulusal ekonominin bazı temel sorunlarını çözüme kavuşturmak mümkün değildir. Ücret politikası çok daha geniş bir çalışmanın bir parçasıdır.

Bu alanda geliştirilen kavramlardan birisi de "ulusal gelirler politikası"dır. Gelirler politikası ekonomik kalkınma strateji ve programlarıyla yakından ilişkilidir. Bir ülkede ulusal ekonomi politikasının temel amaçlarını oluşturan makro hedefler arasında gerekli dengenin kurulması bu açıdan önemlidir. Bir yandan ekonomik kalkınma sağlanırken öte yandan çalışanların bu kalkınmanın sağladığı refahtan adil pay alması temel amaç olmak durumundadır.

Ancak 2000 yılının başından itibaren ülkede uygulanmaya başlanan ekonomik istikrar politikalarının en önemli eksenini olan ücret politikası ve buna bağlı olarak yürütülen gelirler politikası, çalışanların yaşama düzeylerini geriletmeye dönüktür. Türkiye'nin yakın geçmişinde de egemen olan bu yaklaşım tekrar çalışanlara dayatılmak istenmekte ve ekonomide yaşanan kriz gerekçe yapılarak başta ücretli çalışanlar olmak üzere tüm dar ve sabit gelirli toplum kesimlerinin gelirleri geriletilmeye çalışılmaktadır.

IMF'ye verilen Niyet Mektubu'nda; gelirler politikasının, enflasyondaki düşüşü ve döviz kuru politikasını desteklemek ve özellikle özel sektöre ücret ve fiyat artışlarını hedef enflasyon ile aynı oranda belirlemeleri hususunda yol göstermek açısından temel olacağı öngörülmüştür.

Nitekim "yol göstericilik" sermaye kesiminden hemen yansıma bulmuş ve Hükümetten toplu iş sözleşmelerine müdahale istekleri uç vermeye başlamıştır. "Toplu iş sözleşmeleri sanayii fazlasıyla zorluyor, bir çözüm bulunması gerekiyor" şeklinde kamuoyuna yansıyan görüşlerle ücret pazarlığına müdahale amaçlanmaktadır.

Özellikle 5 Nisan Kararları'nın ardından ücretlerin satın alma gücünde çok kısa bir zaman dilimi içerisinde meydana gelen gerilemenin 1997 yılından itibaren kısmen durdurulmuş olması ve reel ücretlerde nispi bir istikrar sağlanması, çalışanlar açısından önemli bir kazanım olmuştur. Ancak, çalışanların elde ettiği ücret gelirinin "yetecek ücret" düzeyinde olmadığı da bir gerçektir. Bu aşamada, fiyat artışları karşısında ücretlerin aşınmaması ve hatta artan refahtan pay alabilmek yönündeki taleplerin ücretlere müdahale çağrılarını neden olması, istikrar politikalarının ve sermaye kesiminin gerçek amacına dikkati çeken bir gelişme olmaktadır.

Kamu kesiminde istihdam edilen işçiler için ödenen aylık çıplak brüt ücret esas alınarak yapılan hesaplamada, 1995 yılı sonrasında reel ücretlerin gerilediği, Ocak 1997 itibariyle, yapılan toplu iş sözleşmesi ile elde edilen ücret zammına bağlı olarak ücretlerin reel anlamda geçmiş kayıpları gidermese de, nispi olarak iyileştiği ve 1995 yılı başında 100 olan reel ücret düzeyinin 1997 yılı başında alınan ücret zamları ile 92.6 düzeyinde olduğu görülmektedir. Söz konusu reel ücret düzeyi, Ocak-Haziran 1997 arası beş aylık dönemde meydana gelen fiyat artışları karşısında aşınarak 70.4 düzeyine gerilemiştir. Ücretlere, aylık eşel-mobil sistemi uygulamasının başladığı Temmuz 1997 ayından itibaren, her ay enflasyon oranı kadar zam uygulanmaya başlanması sonucunda 70.4 düzeyi toplu sözleşme döneminin sonuna kadar korunmuştur.

Bilindiği gibi, 1999 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri kapsamında bulunan işçilerin birinci altı aylık ücret zammı, "yüzde 30+15 milyon TL" olarak karara bağlanmıştır. Araştırma Merkezi'nin belirlemelerine göre, söz konusu ücret zammı varolan 164 milyon TL/Ay olan çıplak brüt ücrete uygulandığında, kamu kesiminde ortalama çıplak brüt ücret 1999 yılı Ocak ayında 228,2 milyon liraya ulaşmıştır. Toplu

iş sözleşmesinin sona erdiği döneme göre yüzde 39.1 oranında ücret zammı anlamındaki bu artış, Temmuz-Aralık 1998 dönemindeki enflasyon oranı olan yüzde 31.0 oranının üstündedir. Bu artışla 1995 Ocak ayı temel alındığında, geçmişin ücret kaybı büyük ölçüde giderilmiş ve reel artış sağlanmıştır.

Yapılan anlaşma ile, toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçilerin ücretlerine altışar aylık dönemler halinde "gerçekleşecek enflasyon ve ayrıca % 5'i tutarında refah payı ilavesi" uygulamasıyla, ücretlerin fiyat artışları karşısında satın alma gücü korunurken, reel ücretlerin artması da sağlanmış olmaktadır.

TABLO: KAMU KESİMİNDE ÜCRET- FİYAT GELİŞİMİ

	Ortalama Çıplak Brüt Ücret (TL/AY)	Ücret Endeksi	Ücret Artış Yüzdesi	Geçinme Endeksi	Fiyat Artış Yüzdesi	Reel Ücret Endeksi
Ocak 1995	21.912.000.-	100.0	16.0	100.0	40.0	100.0
Temmuz 1995	25.418.000.-	116.0	16.0	131.6	31.6	88.1
Ocak 1996	29.993.000.-	136.9	18.0	176.0	33.8	77.8
Temmuz 1996	35.992.000.-	164.3	20.0	240.6	36.7	68.3
Ocak 1997	64.210.000.-	293.1	78.4	316.5	31.5	92.6
(*)Temmuz 1997	66.071.000.-	301.5	2.9	428.4	35.4	70.4
Ocak 1998	97.109.000.-	443.2		630.1		70.4
Temmuz 1998	125.853.000.-	574.4		816.4		70.4
Ocak 1999	228.200.000.-	1.041.4	39.1	1.069.1	31.0	97.4
Temmuz 1999	300.539.000.-	1.371.6	31.7	1.340.7	25.4	102.3
Ocak 2000	424.662.000.-	1.938.0	41.3	1.804.6	34.6	107.9

Kaynak: TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

(*) Temmuz 1997'den itibaren aylık eşel-mobil uygulanmıştır.

(**) 1999 yılından geçerli olmak üzere, ortalama çıplak brüt aylık ücretin 164 milyon lira olduğu varsayılarak, ilk altı ay için %30+15 milyon TL ücret zammı uygulanmıştır. İyileştirme dikkate alınmamıştır. Ücret ortalaması "altı aylık dönem ortalaması" olarak düşünülmüştür.

(1) TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi tarafından, sendikalarından derlenen veriler ile toplu iş sözleşmesiyle sağlanan ücret zam oranları ve Kamu İşveren Sendikaları'nın ücret serileri dikkate alınarak düzenlenmiştir.

(2) DİE Tüketici Fiyatları Endeksi (1987=100) bazına göre düzenlenmiştir. 1996 yılı ve sonrası (1994=100) temel yılına göredir.

Toplu iş sözleşmesi dönemi içinde son yıllarda altışar aylık olarak uygulana gelen ücret zamlarının yıllık ortalaması alınarak bir değerlendirme yapıldığında şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır: 1991 yılı temel alındığında, ortalama çıplak brüt ücretlerin reel olarak 1994 kriz yılına kadar reel olarak yükseldiği ve fakat izleyen dört yıl içinde ciddi oranda gerilediği görülmektedir. Ekonomide krizin yaşandığı 1994 yılında kamu kesimi ücretlerinde reel aşınmanın fazla olmamasının temel nedeni, 1993

yılında bağitlanan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde ücret artışlarının enflasyon artışına bağlanmış olmasıdır.

Ancak bu arada dikkati çeken bir nokta, 1997 yılının ikinci altı aylık döneminden başlamak üzere yaklaşık on sekiz ay “aylık eşel mobil” uygulanmasına karşın, özellikle 1998 yılında ücretlerin satın alma gücünde görülen gerilemedir. Bunun temel nedeni, her ay gerçekleşen enflasyon kadar yapılan ücret artışının birikimli olarak yıl sonunda yüzde 69.7 olması ve böylece 1998 yılı sonunda çıplak brüt ücretin 165 milyon TL/Ay olarak hesaplanmasına karşın, ücretin yıllık ortalamasının 126,1 milyon TL/Ay olarak hesaplanması ve bir önceki yılın ortalama ücretine göre artış oranının yüzde 77 olmasıdır. Oysa 1998’de yıllık ortalama enflasyon oranı yüzde 84.6 olarak gerçekleşmiştir.

1999 yılında bağitlanan toplu iş sözleşmeleriyle ücretlerde sağlanan yükselmeye bağli olarak satın alma gücünde bir artış sağlanmakla beraber, 1991-1999 arası sekiz yıllık dönemin sonunda reel ücretlerdeki gerileme kısmen giderilebilmiştir. Ücretlerin satın alma gücündeki azalma söz konusu dönem itibariyle yüzde 6.1 olarak hesaplanmaktadır.

TABLO : KAMU KESİMİNDE YILLIK ORTALAMA ÜCRETİN GELİŞİMİ

	Ortalama Çıplak Brüt Ücret (TL/AY)	Ücret Endeksi	Geçinme Endeksi	Reel Ücret Endeksi
1991	2.447.000.-	100.0	100.0	100.0
1992	4.391.000.-	179.4	170.1	105.5
1993	7.802.000.-	318.9	282.5	112.9
1994	15.308.000.-	625.6	582.9	107.3
1995	23.665.000.-	967.1	1.128.4	85.7
1996	32.992.000.-	1.348.3	2.035.7	66.2
1997	71.272.000.-	2.912.6	3.780.3	77.0
1998	126.125.500.-	5.154.3	6.978.4	73.9
1999	264.369.500.-	10.803.8	11.507.4	93.9

Kaynak: TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

II- İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA ÇALIŞMALARI

Konfederasyonumuz 18.Genel Kurulu, 1-5 Aralık 1999 tarihlerinde Ankara'da toplanmış ve yeni çalışma dönemine ışık tutacak önemli kararlar almıştır.

Genel Kurul sonrasında ilk olağan Başkanlar Kurulu toplantısı, 14 Şubat 2000 tarihinde, Adapazarı'nda yapılmıştır.

TÜRK-İŞ 18. Genel Kurul kararları ve yeni çalışma döneminin geride bırakılan dört aylık zaman aralığında, işçi hak ve özgürlüklerinin korunması yönünde gerçekleştirilen faaliyetler ve çalışmalar ayrıntılı olarak bilgilerinize sunulmaktadır.

TÜRK-İŞ 18. Genel Kurulu

1 Aralık 1999 günü toplanan TÜRK-İŞ 18. Genel Kurulu, dört gün devam eden çalışmaları süresince ülke ve çalışanların içinde bulunduğu sorunları ve bu sorunlara karşı 1995/1999 döneminde yürütülen mücadeleyi değerlendirmiş, 5 Aralık'ta gündem gereği seçimlerle sona ermiştir.

TÜRK-İŞ Genel Kurulu, Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketinin temel ekonomik, demokratik ve siyasal taleplerinin yer aldığı bir kararı tespit ve ilan etmiştir. Dört ana başlık altında 150 maddede konumlandırılan bu ortak talepler, aynı zamanda önümüzdeki dönem çalışmaları ile ilgili ulaşılması gereken hedefleri göstermektedir.

Genel Kurul, söz konusu talepler arasında şu konuların "acil" ve "öncelikli" olark ele alınmasını ve bu talepler doğrultusunda mücadele edilmesi gerektiğini kararlaştırmıştır.

"- İşçi alacakları derhal ödenmelidir.

- Özelleştirme durdurulmalı, kamu kesiminin sorunları işçi ve işverenlerin de katılımıyla çözüme kavuşturulmalıdır.

- Taşeron mafyasıyla ve kaçak işçilikle etkin bir biçimde mücadele edilmeli ve bu uygulamalar engellenmelidir.

- Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı ILO Sözleşmesi uyarınca iş güvencesi sağlanmalıdır.

- İşçi-memur ayrımı, bu konudaki geçmiş çalışmalar ve uluslararası standartlar ışığında yeniden düzenlenmelidir.

- Başta hak grevi olmak üzere, grev hakkı üzerindeki tüm yasaklama ve kısıtlamalar, Türkiye'nin onaylamış bulunduğu 87 sayılı ILO sözleşmesi doğrultusunda kaldırılmalıdır.

- İşkolu yetkisine dayanarak işkolu düzeyinde toplu iş sözleşmesi bağtlama uygulaması yeniden getirilmelidir.

Genel Kurulumuz, TÜRK-İŞ'in bu öncelikli ve acil taleplerinin yerine getirilmesi ve kazanılmış haklarımızın korunması için ve özellikle kıdem tazminatımıza yönelik herhangi bir saldırı karşısında, her türlü meşru ve demokratik eylemin gerçekleştirilmesine, tüketici boykotlarının kullanılmasına, işçi sınıfının siyasal alandaki bağımsız gücünün güçlendirilip geliştirilmesine ve gerektiğinde üretimden gelen gücün ülke çapında ve tüm işkollarını kapsayacak biçimde etkili bir biçimde kullanılmasına karar vermiştir."

TÜRK-İŞ 18. Genel Kurulu'nda yeni çalışma döneminde çözümü beklenen istek ve taleplerimiz tam metin olarak aşağıda yer almaktadır.

A. DEMOKRATİKLEŞME

1- 12 Eylül döneminin anti-demokratik Anayasası ve diğer mevzuatı, sendikaların ve diğer demokratik kuruluşların da katılacağı bir tartışma sürecinde, evrensel demokrasi ilkelerine, onaylanmış uluslararası sözleşmelere ve tam üyelik için başvurduğumuz Avrupa Birliği standartlarına uygun hale getirilmelidir. Çoğulcu, özgürlükçü ve katılımcı demokrasi, tüm kurum ve kurallarıyla uygulanmalıdır. Demokrasinin önşartı, temeli ve ana kıstası, sosyal adalet, işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlüklerdir.

2- TÜRK-İŞ Ana Tüzük'ünde, Konfederasyon'un Amacı şöyle belirtilmektedir: "TÜRK-İŞ, insan hakları, çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi kuralları, Atatürk ilkeleri, milli, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti anlayışı çerçevesinde çalışanların hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacını taşır." Bu amaç hayata geçirilmelidir.

3- Türkiye Cumhuriyeti'nin Misak-ı Milli sınırları içindeki bütünlüğü ve bağımsızlığı özenle korunmalı, uluslararası tekelleci sermayenin sözcüsü ve beyni IMF'nin ve Dünya Bankası'nın ülkemizin bağımsızlığını zedeleyici tavırlarına karşı çıkılmalıdır. Çok taraflı Yatırım Anlaşması (MAI) imzalanmamalı, günümüzün kapitülasyonları olan "imtiyaz sözleşme ve şartlaşmalarında uluslararası tahkim" reddedilmelidir. Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinde ve genel olarak dış ilişkilerimizde, ulusal çıkarlarımıza zarar verebilecek, ulusal onurumuza gölge düşürebilecek veya bütünlüğümüzü ve bağımsızlığımızı tehdit edebilecek tutum ve davranışlardan kesinlikle kaçınılmalıdır.

4- Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısı korunmalıdır. Irkçılığın her türü lanetlenmeli, insanlığın evrensel kültür mirasına sahip çıkılırken ve ulusal kültürümüz geliştirilirken, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kültürel bütünlüğün geliştirilmesine, ülkemizin kültür zenginliğinin ve yerel özelliklerin korunmasına ve geliştirilmesine çaba gösterilmelidir.

5- TÜRK-İŞ, ifade edilen amacı ne olursa olsun, her türlü diktatörlüğe, darbelere, silahlı eylemlere ve teröre, hukukdışı baskılara, zor ve şiddet kullanarak görüşleri kabul ettirme ve iktidara gelme çabalarına karşıdır. TÜRK-İŞ, toplumsal ve siyasal taleplerin demokratik kanallardan büyük ölçüde gündeme getirilebildiği Türkiye'de, silahlı eylemlere ve teröre başvurulmasına karşı çıkmakta ve herkesi, ülkemizin demokratikleştirilmesi ve çalışanların

sorunlarının çözülmesi mücadelesine katkıda bulunmaya ve mücadelelerini meşru ve demokratik platformda sürdürmeye davet etmektedir.

6- Demokrasinin temeli örgütlü toplumdur. Şiddete dayanmamak, şiddeti savunmamak ve demokrasiyi ortadan kaldırmaya çalışmamak koşuluyla, her görüş ve düşünce serbestçe örgütlenebilmelidir. Toplumsal barışın ve huzurun ana dayanağı olan inanç, ibadet, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü özgürce kullanılabilirdir. Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasası demokratikleştirilmeli, milletvekili dokunulmazlığı yasama görevi ile sınırlı tutulmalıdır.

7- TÜRK-İŞ, kimseye potansiyel suçlu gözüyle bakılmamasını, herkesin Anayasa'da, onaylanmış uluslararası sözleşmelerde ve yasalarda yer alan temel hak ve özgürlüklerini eşit biçimde ve özgürce kullanabilmesini, güvenlik güçlerinin halkımıza hukuk devleti anlayışı içinde eşit, hoşgörölü ve saygılı davranmasını istemektedir.

8- TÜRK-İŞ, faili meçhul cinayetlerin önlenmesini, bunların faillerinin bulunmasını, insan haklarına saygılı hukuk devleti anlayışının tüm soruşturma ve kovuşturmalarda hakim kılınmasını, bir insanlık suçu olan işkencenin kesinlikle önlenmesini, işkencecilerin caydırıcı bir biçimde cezalandırılmalarını talep etmektedir. TÜRK-İŞ, terör olaylarında devletin resmi güçleri dışında hiçbir gücün kullanılmamasını talep etmektedir. Devletimizi ele geçirmeye çalışan çetelerle ve mafyayla etkili bir biçimde mücadele edilmelidir.

9- Türkiye Cumhuriyeti Devletinin tüm kurumları hukuk devleti anlayışıyla hareket etmelidir. Yargının tam bağımsızlığı sağlanmalıdır.

10- Demokratikleşmenin bir unsuru olarak, yerel yönetimlerin ve yerel meclislerin yetkileri artırılmalıdır. Köyde, işyerinde ve mahallede etkin bir yönetime katılma gerçekleştirilmelidir.

11- Basın ve yayın özgürlüğü en geniş biçimiyle tanınmalı ve idari kararlarla engellenememelidir.

12- Ülkemizde bilimin yol göstericiliği temel kabul edilmeli, egemenliğin kayıtsız şartsız ulusun olduğu anlayışı hakim kılınmalıdır.

13- Emek en yüce değerdir. Çalışanlar ve emekliler, toplumda hak ettikleri saygın yere sahip olmalıdır.

14- Toplumda, köşeyi dönmeci ve bireyci anlayışlar değil, halkın ve ülkenin çıkarlarını ön planda tutan ve örgütlü davranmayı savunan anlayışlar hakim kılınmalıdır.

15- TRT Yönetim Kurulu'nda 12 Eylül öncesinde işçilerin bir temsilcisi yer almaktayken, 12 Eylül sonrasında yapılan bir yasa değişikliğiyle, bu temsil yetkisi işçilerin elinden alınmıştır. TRT Yönetim Kurulu'nda işçilerin ve memurların yetkili örgütlerinin belirleyeceği temsilcileri bulunmalıdır.

16- Başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, tüm işletmelerde çalışanların yönetime etkin katılımı sağlanmalıdır. Ekonomik ve Sosyal Konsey demokratikleştirilmeli ve kuruluşu ve işleyişi kanunla düzenlenmelidir.

17- Sendikaların radyo ve televizyon kurması konusunda 13.4.1994 gün ve 3984 sayılı Yasa ile getirilen yasak kaldırılmalıdır. TÜRK-İŞ güncel konularda televizyon programları üretmeli, bunların anlaşmalı televizyon kanallarında yayımını sağlamalı ve bir televizyon kanalının kurulması veya kiralanması için gerekli çalışmaları yapmalıdır.

18- Üniversiteler özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalı, YÖK kaldırılmalıdır.

19- Dini eğitim ve öğretimde devletin gözetim ve denetimi etkinleştirilmelidir.

20- Meslek örgütleri bağımsız ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır.

B. EKONOMİK POLİTİKALAR

21- Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü gibi kuruluşlar, işçi temsilcilerinin de katılımıyla Uluslararası Çalışma Örgütü benzeri bir yapıya kavuşturulmalı ve demokratikleştirilmelidir. Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası tarafından gelişmekte olan ülkelere dayatılan biçimiyle istikrar ve yapısal uyum politikaları uygulamasından vazgeçilmelidir. 1980'li yıllardan bu yana, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda uygulanan ve sermayenin uluslararası çıkarlarına öncelik tanıyan ekonomik politikalar terkedilerek, insana öncelik veren ve sosyal devlet anlayışına dayalı ekonomik politikalar benimsenmelidir. TÜRK-İŞ, IMF'nin, özel sektörün ve hükümetlerin, işçi ücretleri, memur aylıkları ve emekli aylıklarındaki artışı, hedeflendiği ileri sürülen enflasyon oranıyla sınırlama niyetlerine ve imzalanmış toplu iş sözleşmelerinde yer alan işçi lehine düzenlemeleri tek taraflı olarak yürürlükten kaldırma girişimlerine karşı çeşitli alanlardaki gücünü gösterecek ve bu gücünü etkili bir biçimde kullanacaktır.

22- Gelişmekte olan ülkelerin iç ve dış borçlarının bu ülke ekonomilerini ipotek altına alan yükünün ortadan kaldırılması için uluslararası ve ulusal düzeyde politikalar geliştirilmeli ve hayata geçirilmelidir.

23- Hükümet, Türkiye tarafından onaylanmış 122 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi hükümleri uyarınca, tam istihdam sağlamaya yönelik bir politika izlemeli, işsizlikle etkili bir biçimde mücadele etmelidir. Devlet, istihdam yaratıcı üretken ve verimli yatırımlar yapmalıdır. Özel sektörün yatırımlarının teşvikinde istihdam yaratma özelliğine öncelik tanınmalıdır.

24- Gelir ve servet dağılımı, aktif devlet müdahalesiyle, adaletli hale getirilmelidir. Hayatın her alanında sosyal adalet sağlanmalıdır.

25- Türkiye'nin gelişmesi ve güçlenmesi ve halkımızın sorunlarının çözümü, kendi çıkarlarına herşeyin üstünde öncelik tanıyan işverenlerin denetimindeki piyasa kurallarına bırakılmamalıdır.

26- Devlet, ülke kalkınmasını demokratik planlama yoluyla yönlendirmelidir. Devlet, ülkenin ve halkın çıkarlarını gözönüne alarak, piyasaya aktif bir biçimde müdahale etmeli ve piyasayı yerli ve yabancı tekelci işletmelerin hakimiyetine bırakmamalıdır. Devlet, büyük işletmelerin kendi aralarında çeşitli biçimlerde anlaşarak piyasayı denetimleri altına alma girişimlerini önlemelidir.

27- Devlet, sosyal adaletin sağlanması doğrultusunda fiyatlara ve üretilen mal ve sunulan hizmetlerin kalitesine gerekli müdahalelerde bulunmalıdır.

28- Fabrikalar, bankalar, büyük ticarethaneler, büyük araziler ve çok miktardaki gayrimenkul üzerindeki bireysel tasarruf hakkı, ülkenin ve halkın çıkarları gerektirdiğinde, demokratik bir biçimde denetlenmeli ve ülkenin ve halkın çıkarları doğrultusunda yönlendirilmelidir. Devlet, aşırı kar peşinde koşanları denetim altına almalıdır.

29- Türkiye'de yaşayan vatandaşlarımızın yurtdışındaki mal varlığı ve banka hesapları tespit edilmeli, kamuoyuna açıklanmalı ve vergilendirilmelidir.

30- Yasalarda yer alan yükümlölüklerini yerine getirmeyen işverenlere uygulanacak yaptırımların ağırlaştırılarak, caydırıcı olması sağlanmalıdır.

31- Ülkede ve devlet yönetiminde israf, yolsuzluk, rüşvet, hırsızlık önlenmelidir.

32- Devlet, temel tüketim mallarına uygulayacağı subvansiyonlarla, dar ve sabit gelirliileri desteklemelidir.

33- Geniş halk kitlelerinin başlıca ızdırabı haline gelen yüksek enflasyon oranı düşürülmeli ve bir sorun olarak ülke gündeminden çıkarılmalıdır.

34- Çeşitli dönemlerde iktidardaki siyasal partilerin çıkarları doğrultusunda yönetilen, birer arpalık olarak kullanılan ve sermayeyi desteklemek amacıyla kurulup işletilen kamu kurum ve kuruluşları, özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturularak, halkımıza hizmet eder hale getirilmelidir. KİT'lerin yönetimi demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulmalı ve çalışanların Yönetim Kurulu üyeliği dahil, yönetime etkin şekilde katılımı sağlanmalıdır.

35- KİT'lere yeni kaynaklar aktararak, bu işletmelerin gelişkin teknoloji, verimli ve etken kuruluşlar haline gelmeleri sağlanmalıdır.

36- Ulusal savunma ile doğrudan ilgili sanayiler kamunun mülkiyetinde ve demokratik yönetiminde bulunmalıdır.

37- Ülkemizin önemli doğal kaynakları, çalışanların etkin yönetime katılımıyla, kamu kurum ve kuruluşları tarafından işletilmelidir. Kıyılar kamu mülkiyetinde olmalı ve ormanlar kamu mülkiyetinde kalmalıdır.

38- Enerji, bir kamu hizmeti olarak devletçe üretilmeli ve devletçe dağıtılmalıdır. Kamu işletmeleri eliyle çağdaş teknoloji deniz ve demiryolu ulaştırmacılığı geliştirilmelidir. Kamu hizmeti niteliğindeki posta ve telefon hizmetleri kamu kurum ve kuruluşları tarafından yerine getirilmelidir.

39- Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik ve siyasal bağımsızlığının ana dayanaklarından olan kamu iktisadi teşebbüsleri, özelleştirme adı altında değerlerinin çok altında fiyatlarla yerli ve yabancı kişi ve kuruluşlara yağmalatılmamalı, sendikasılaştırmanın ve işçileri köleleştirmenin bir aracı olan özelleştirme durdurulmalıdır. Günümüzde ulus-devletin ve vatandaşla Devletimiz arasındaki bağın daha güçlendirilmesinin ana araçlarından olan kamu kurum ve kuruluşlarının ve KİT'lerin özelleştirilmesi durdurulmalı ve engellenmelidir. Özelleştirmelerin iptaline ilişkin yargı kararları uygulanmalıdır. Yanlış siyasi kararlar nedeniyle veya sermayeyi desteklemek amacıyla uygun olmayan yerlerde ve geri teknolojiyle kurulan ve yeni teknoloji kullanılmasını sağlayacak yatırımlarla rasyonel hale getirilmesi olanaklı olmadığı, demokratik yapılı bir ekonomik ve sosyal konseyde görüşölüp karara bağlanarak tespit edilecek kamu işletmeleri, bir süreç içinde elden çıkarılmalı veya tasfiye edilmelidir. Bu işyerlerindeki işçiler başka kamu işyerlerine yerleştirilmelidir. Bu kararda yalnızca sözkonusu işletmenin karı veya zararı değil, bu işletmenin ülke ekonomisine, yöre ekonomisine ve toplumsal hayata doğrudan ve dolaylı olumlu etkileri de gözönünde bulundurulmalıdır.

40- Çay ve tütün gibi küçük üreticilik için önemli alanlarda kamu tekeli yeniden kurulmalıdır.

41- Yerli ürünlerin kullanımını özendiren politikalar izlenmelidir.

42- Kamu kurum ve kuruluşları özel sektöre fason üretim yaptırma uygulamasını asgariye indirmelidir. Kamu kurum ve kuruluşları ellerindeki makine ve teçhizatı geliştirerek ve etkili bir biçimde kullanarak, emanet işleri artırmalıdır.

43- Kayıt-dışı ekonomi ve vergi kaçakçılığı önlenmeli, vergi kaçıranlara devlet malını çalanlarla aynı ceza verilmelidir.

44- Sermaye ve tarıma sağlanan vergi ayrıcalıkları ve istisnaları kaldırılmalıdır. Vergi yükü, kazanç ve servete göre adaletli bir biçimde dağılmalıdır. Başta spekülâtörler, rantiyeler, büyük toprak sahipleri, büyük tüccarlar, ithalat ve ihracatçılar ve bankacılar olmak üzere tüm sermaye ve servet sahipleri etkili bir biçimde vergilendirilmelidir. İşçilerin ve memurların sırtındaki gelir vergisi ve dolaylı vergi yükü azaltılmalıdır. Asgari ücret miktarı kadar gelirden vergi kesilmemelidir. Doğal afetlere maruz kalan ücretlilerin vergi iadeleri, harcamaları sırasında almış oldukları fiş ve faturaların yok olması nedeniyle, toplam brüt gelirleri üzerinden hesaplanarak ödenmelidir.

45- Türkiye, Avrupa Birliği'nin eşit koşullarla tam üyesi olmalı, Avrupa Birliği ile olan ilişkiler bu anlayışla biçimlendirilmelidir. İthal ürünlerin yerli sanayimizi yok etmesine izin verilmemeli, gümrük birliğinin sakıncalarını giderici önlemler alınmalıdır.

C. SOSYAL POLİTİKALAR

46- Anayasanın emrettiği sosyal devlet anlayışı hayata geçirilmelidir. Depremlerden ve diğer doğal afetlerden zarar görenlerin barınma ve diğer ihtiyaçları, sosyal devlet anlayışı çerçevesinde, Devletimizce karşılanmalıdır. Çürük inşaatların ve yanlış yapılaşmanın sorumluları hakkında soruşturma açılmalıdır.

47- Aile toplumun temelidir. Devlet, her ailenin istihdam, konut, beslenme, sağlık, çocuk yetiştirme, eğitim ve ulaştırma konularındaki gereksinimlerinin karşılanmasında sorumluluk sahibi olmalı ve bu sorumluluğunu öncelikle yerine getirmelidir.

48- Kamu harcamalarında sosyal adaletin sağlanması ve sosyal devlet anlayışının gereklerinin yerine getirilmesine öncelik verilmelidir. Eğitim, sağlık, toplu konut, ulaştırma harcamalarının bütçe içindeki payı artırılmalıdır.

49- Sağlık hizmetleri devlet tarafından, parasız olarak sağlanmalıdır. Koruyucu hekimliğe önem verilmelidir. Sağlık personeli sayısı ve niteliği yükseltilmelidir.

50- Devlet bütçesinden eğitime ayrılan kaynaklar artırılmalıdır. Eğitim, devlet tarafından parasız olarak yapılmalıdır. Eğitim alanında özel teşebbüsün teşvik edilmesine son verilmeli, olanakları sınırlı öğrencilere yaygın bir biçimde ve yeterli miktarda burs sağlanmalıdır.

51- Eğitim programları çağın gelişmelerine ayak uydurmalı, çağdaş bilgilerle donanmış, düşünme ve problem çözme yeteneği gelişmiş bireyler yetiştirilmelidir. Okul, teçhizat ve eğitim personeli sayısı ve niteliği yükseltilmelidir. Mesleki eğitimde okul-işyeri bağlantısı geliştirilmelidir.

52- Kentlerde belediyelerin mülkiyetinde ve halkın denetimindeki toplu taşımacılık teşvik edilmelidir.

53- Asgari ücret, iki çocuklu bir ailenin insanca yaşamasına yeterli düzeyde olmalı ve altı ayda bir enflasyona ve ekonomik büyümeye endeksli olarak artırılmalıdır. Asgari ücret tespit komisyonu demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır.

54- Emekli, dul ve yetim aylıkları, gerektiğinde devlet desteğiyle yükseltilerek, bu kişilerin insanca yaşamalarına olanak sağlanmalıdır.

55- İşçi-memur ayrımı, Devletin ihtiyaçları, evrensel ilkeler ve günümüzdeki çalışma şartları gözönünde bulundurularak ve 28 Kasım 1976 tarihli Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanan Komisyon Raporu doğrultusunda, demokratik danışma ve karar mekanizmaları içinde, netleştirilmeli; işçi ücretleri ile memur aylıkları, insanca yaşamaya yetecek düzeye çıkarılmalıdır.

56- Ücretlerde, maaşlarda ve emekli aylıklarında yapılan artışlar en az bir önceki dönemin enflasyonu oranında olmalıdır.

57- Devlet, tüketiciyi koruyucu mevzuatın etkili bir biçimde uygulanmasını sağlamalıdır. TÜRK-İŞ, sendikal mücadelede, tüketiciyi koruyucu mevzuatı ve tüketici boykotlarını da etkili bir biçimde kullanacaktır.

58- Kamu kurum ve kuruluşları tarafından üretilen malların ve sunulan hizmetlerin fiyatlandırılmasında, "sosyal devlet" anlayışı temel alınmalıdır. Tanzim satışları, subvansiyonlar ve destekleme alımları gibi yollarla, gelir ve servet dağılımındaki büyük adaletsizliği azaltmaya yönelik girişimlerde bulunulmalıdır.

59- İş güvencesinin olmadığı koşullarda tek başına işsizlik sigortası büyük eksiklikler taşımaktadır. İş güvencesi sağlanmalı ve mevcut işsizlik sigortası, hak kazanma koşulları, hak düşürücü nedenler, işsizlik ödeneğinin miktarı ve süresi konularında Avrupa Birliği standartlarına uygun hale getirilmelidir. İşsizlik sigortasının sona ermesi durumunda devlet sosyal yardım yapmalıdır.

60- Kadınların işgücüne katılımlarını ve ücret veya maaş karşılığı çalışma olanaklarını artırmak, çalışmakta olanların karşılaştıkları sorunları çözmek için genel ekonomik ve sosyal politikalar geliştirilmelidir. Kadının toplumsal statüsünü iyileştirmeye yönelik, gerektiğinde olumlu ayırmacılık da içeren politikalar belirlenip, kalkınma planlarında yer almalı ve uygulamada somutlaştırılmalıdır. Kadın istihdamını engelleyen unsurların ortadan kaldırılması ve teşvik edici yasal düzenlemelerin yapılması ve uygulanması sağlanmalıdır.

61- Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 103, 140, 156, 157 ve 168 sayılı Sözleşmeleri onaylanmalı ve iş mevzuata aktarılmalıdır.

62- Medeni Kanun'da, Türk Ceza Kanunu'nda, İş Kanunu'nda ve diğer mevzuatta yer alan ve kadına karşı ayırmacılığa doğrudan ya da dolaylı olarak yol açan maddeler değiştirilmelidir.

63- Ücretli doğum izni artırılmalıdır. Analık haliyle bağlantılı olarak haksız işten çıkarmalara son verecek ve iş güvencesi sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

64- Üst sınır bir yıl olmak üzere, çalışan kadınlara ücretli süt izni kullanma hakkı verilmelidir.

65- Türkiye koşullarına uygun bir süre için, ücretli ebeveyn izni ve ailevi nedenlerle izin bütün işçiler için benimsenmelidir. Bu izinleri kullanan işçilerin aynı koşullarla, aynı yada benzer işlerine dönmeleri garanti edilmelidir.

66- 0-6 yaş grubu çocukların bakımı sosyal devlet anlayışıyla ele alınmalı ve yerel ve merkezi yönetimler bu amaca yönelik tesislerin kurulmasını, işletilmesini ve aile sahibi işçilerin hizmetine sunulmasını sağlamalıdır.

67- Şiddete uğrayan kadınlar için başvuru yerleri sağlanmalı, danışma hizmeti yapan kuruluşlar açılmalı, kadınların bu konuda bilinçlendirilmesi için eğitim verilmelidir.

68- Kadın işçiler için mesleki eğitim ve kız çocuklarının örgün eğitimden kesintisiz yararlanmasının olanakları yaratılmalıdır.

69- Kadın ve erkek işi ayırımına son verilmeli, yasalarda yer alan eşit değerdeki işe eşit ücret ilkesinin hayata geçirilmesi için gereken düzenlemeler yapılmalı, önlemler alınmalıdır.

70- Çalışan çocuklarla ilgili yasa ve diğer mevzuat dağınıklıktan kurtarılarak tek yasada toplanmalı; bu yasaya tarım kesiminde ve sokakta çalışan çocukların korunmasına ilişkin hükümler konmalı ve anılan yasa, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün asgari çalışma yaşını belirleyen 138 sayılı Sözleşme ve ilgili Tavsiye Kararlarına uygun olmalıdır. 15 yaşından küçük çocukların çalıştırılmaları kesinlikle engellenmelidir.

71- İtibari hizmet uygulaması tüm ağır ve tehlikeli işleri kapsayacak biçimde genişletilmelidir.

72- Yabancıların ülkemizde kaçak olarak çalışmaları önlenmelidir. Özellikle İncirlik Hava Üssündeki kaçak yabancı işçi istihdamına kesinlikle engel olunmalıdır. Kaçak işçi çalıştırmanın, bordroda düşük ücret ve kısa çalışma süresi göstermenin cezası artırılmalıdır. Kaçak işçilik, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, SSK ve Maliye Bakanlığı'nın sendikalarla birlikte yapacakları çalışmayla, önlenmelidir.

73- Sendikasıztırmanın bir aracı olarak kullanılan taşeronluk önlenmelidir. Günümüzde, 94 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi, ilgili Bakanlar Kurulu kararı ve kamu kesimi toplu iş sözleşmelerine konan hüküm uyarınca, kamu kurum ve kuruluşları tarafından ihaleyle yaptırılan tüm işlerde, işkolunda bağitlanmış toplu iş sözleşmesinin ücretlere ve diğer konulara ilişkin hükümlerinin sendika üyesi olmasalar dahi taşeron işçilerine ve fason olarak iş yapan işyerlerinin işçilerine uygulanması sağlanmalıdır. TÜRK-İŞ, taşeronlaşmaya karşı ülke çapında bir kampanya örgütleyecek, 94 sayılı Sözleşme ile ilgili mevzuatın öğrenilmesi ve kullanılması için daha yoğun bir çaba harcayacaktır.

74- Çalışma yaşamına ilişkin düzenlemeleri ihlal eden işverenlere verilen cezalar caydırıcı bir düzeye çıkarılmalıdır.

75- İşçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin mevzuat, yeni teknolojiler ve girdiler gözönüne alınarak, çağdaştırılmalıdır. İşçi sağlığı kurulları demokratik bir yapıya kavuşturulmalı, bu kurulların yetkileri artırılmalı ve etkin bir biçimde çalışmaları sağlanmalıdır. İşe yeni alınan işçilere, çalışma saatleri içinde, işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimi yaptırılmalıdır. TRT'de, sendikalarla işbirliği içinde, işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında düzenli programlar yayınlanmalıdır.

76- Sosyal güvenlik sosyal devlet anlayışıyla gerçekleştirilmelidir. Sosyal güvenliğin finansmanına devlet de katılmalı, sosyal sigorta primi işçi ve işveren payı azaltılmalıdır. Devlet, sosyal güvenliğin finansmanına katkıda bulunduğu oranda SSK yönetiminde temsil edilmelidir. SSK yönetimi demokratik ve özerk bir hale getirilmelidir. SSK, karşılığında prim almadığı sosyal risklerden sorumlu tutulmamalıdır. SSK'nın müfettiş sayısı artırılmalı, müfettişlerin yetkileri ve denetimi daha etkili hale getirilmelidir. SSK, özel sosyal güvenlik kuruluşları, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur sigortalıları arasında yükümlölükler ve haklar konusunda uyum sağlanmalıdır.

77- Ülkemizin, yüzyılımızdaki en büyük doğal felaketinin telaşı içinde olduğu ve depremzedelerin yardımına koştuğu bir dönemde, IMF'nin talimatları doğrultusunda kabul edilen 4447 sayılı Yasa ile yokedilen haklarımız geri verilmelidir. Yaşlılık aylığına hak kazanma koşulları, sigorta tekniği gözönünde bulundurularak, Sosyal Sigortalar Kurumu'na prim ödeyenlerin temsilcileri tarafından demokratik biçimde belirlenmelidir. Sosyal sigorta primlerinin işverenlerce zamanında yatırılmasını sağlayacak yasal ve idari düzenlemeler yapılmalıdır. SSK alacaklarının faizleri affedilmemeli, alacaklar taksitli bağlanmamalıdır. SSK genel kurulları her yıl toplanmalı ve önemli konularda karar ve ibra yetkisi tanınarak, danışma organı olmaktan çıkarılmalıdır. Sosyal güvenlikteki finansman açığının kapatılması için SSK gayrimenkullerinin satışı yoluna gidilmemelidir. SSK sağlık tesislerinin sağlık işletmesi haline getirilerek özelleştirilmesi girişimlerine son verilmelidir. Özel sigorta programları devlet tarafından sıkı bir biçimde denetlenmelidir.

78- Tüketim kooperatifçiliği ve kırsal kesimde demokratik kooperatifçilik desteklenmelidir. Tarım satış ve kredi kooperatiflerinin ve merkez birliklerinin yönetimi demokratik ve özerk olmalıdır.

79- Çevre korunmalı, çevrenin temizlenmesinin maliyetini kirletenler ödemelidir.

80- Çıraklık ve mesleki eğitim yeniden yapılandırılarak, çocuklar çıraklık ve mesleki eğitimin koruyucu şemsiyesi altına alınmalıdır.

81- Özellikle düzensiz sektörde ağır, tehlikeli ve kötü koşullarda çalışan 15-18 yaş grubundaki çocukların çalışma koşulları iyileştirilmeli; fiziksel ve ruhsal konumları çalıştıkları sektörlerle uygun olmayan çocukların çalışmaları önlenmelidir..

D. ÇALIŞMA YAŞAMI VE SENDİKAL HAKLAR

82- Ülkemizdeki çalışma mevzuatı bir bütün olarak Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ilkeleri ve Türkiye tarafından onaylanmış Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmelidir.

83- Avrupa Sosyal Şartı'nın Türkiye tarafından onaylanmamış olan maddeleri Bakanlar Kurulu tarafından derhal onaylanmalıdır.

84- Kamu kesiminde ve özel kesimde tüm ücretli çalışanların, Türkiye tarafından onaylanmış Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmeleri'nden kaynaklanan sendikalarda örgütlenme, toplu pazarlık ve grev haklarını kullanmalarının önündeki iç hukuk engelleri kaldırılmalıdır.

85- Kamu çalışanlarının Türkiye tarafından onaylanmış Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmelerinde yer alan sendikalaşma, toplu pazarlık ve grev haklarını kullanmalarının önündeki idari ve hukuksal engeller kaldırılmalıdır.

86- Tüm ücretli çalışanlar aynı hak ve özgürlüklere sahip olmalıdır. İşçi sınıfının ayrılmaz bir parçasını oluşturan memur ve sözleşmeli personel statülerindeki kamu çalışanları da diğer işçilerle birlikte örgütlenebilmelidir. Sözleşmeli personel uygulamasına son verilmelidir. İşçi statüsünde çalışanların memur ve sözleşmeli personel statüsüne geçirilmesi uygulamasına son verilmelidir.

87- İşçi ve memur statülerinde istihdam edilen ve aynı işi yapan kamu ücretli çalışanları arasında ücret ve diğer hak ve özgürlükler konusundaki farklar, işyerlerinde huzursuzluk yarattığı gibi, Türkiye tarafından onaylanmış 111 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'ni de ihlal etmektedir. Bu ayrımcılık, en gelişkin haklar diğer statülerde istihdam edilenlere yaygınlaştırılmak yoluyla, sona erdirilmelidir.

88- Tarım ve orman işçileri, ev hizmetlerinde çalışanlar, stajyer öğrenciler ve çıraklar, İş Yasası kapsamına alınmalıdır. Eve-iş-verme sistemi içinde çalışanlar da "işçi" sayılmalı ve işçiyi koruyucu mevzuatın kapsamı içine alınmalıdır. Özel radyo ve televizyonlarda ücret karşılığında çalışanlar 212 sayılı Basın İş Yasası kapsamına alınmalıdır.

89- Hizmet akdinin işveren tarafından geçerli bir nedene dayanmadan tek taraflı olarak feshedilmesine engel olunmalıdır. Bu konuda Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı Sözleşmesi'nin gerekleri iş mevzuatımıza yansıtılmalıdır. İşten çıkarmanın geçerli bir nedene dayanmaması durumunda verilecek yargı kararıyla sözkonusu işçi işe geri döndürülebilmelidir.

90- Haftalık çalışma süresi 1983 yılında yapılan bir yasa değişikliğiyle, ücrette bir azalma olmaksızın, 45 saate indirilmiştir. Avrupa Birliği ülkelerinde bu süre 40 saat ve altındadır. Haftalık çalışma süresi 40 saate indirilmelidir.

91- Mazeret izinleri ve yıllık ücretli izinler konularında Avrupa Birliği ülkelerinde geçerli olan düzeyler ülkemizde de uygulanmalıdır.

92- İş müfettişlerinin sayısı ve yetkileri artırılmalıdır.

93- 19.4.1981 gün ve 2448 sayılı Yasa ile toplu iş sözleşmeleri ile ödenebilecek ikramiye konusunda getirilen tavan kaldırılmalıdır.

94- 1475 sayılı İş Yasası'nın 14. maddesinde 12 Eylül sonrasında yapılan değişiklikle getirilen kıdem tazminatı tavanı kaldırılmalıdır. İşçinin kıdem tazminatı hakkında kesinlikle vazgeçilemez veya en küçük bir taviz bile verilemez. Bu hakkı daha da kısıtlamaya veya kaldırmaya yönelik herhangi bir ciddi girişime, üretimden gelen gücümüz ve siyasi gücümüz en etkili bir biçimde kullanılarak cevap verilecektir.

95- 12.7.1987 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan 87/11945 sayılı Bakanlar Kurulu kararı uyarınca ihtiyaç fazlası askerlik yükümlülerinin kamu kurum ve kuruluşlarında çalıştırılması uygulaması sona erdirilmelidir.

96- 1982 Anayasasının 18. maddesi ikinci fıkrasında olağanüstü hallerde vatandaşların zorla çalıştırılabileceği hükmü getirilmiştir. Türkiye tarafından onaylanmış 105 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'ni ihlal eden bu hüküm kaldırılmalıdır.

97- 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın sıkıyönetim komutanlarına işçi ve memurları işten çıkarma ve bölge dışına gönderme yetkisi veren hükümleri, Türkiye tarafından onaylanmış 111 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'ni ihlal eden bir düzenlemedir. Bu hüküm kaldırılmalıdır.

98- Her türlü işçi alacağı ilke olarak zamanında ödenmelidir. İşçi alacaklarının gecikmesinde yargı kararına gerek kalmaksızın en yüksek oranlı mevduat faizi uygulanmalıdır.

99- Devlet İstatistik Enstitüsü, enflasyon oranlarını saptayarak, ücret ve aylıkların belirlenmesi sürecini etkilemektedir. Ancak bu bilgiler sendikalara verilmemekte, sendikaların enflasyon oranlarının doğruluğunu denetleme olanağı ortadan kaldırılmaktadır. DİE'de işçilerin ve memurların yetkili örgütlerince belirlenecek temsilcileri bulunmalıdır.

100- Zorunlu tasarruf fonu için işçilerden yapılan yüzde 2'lik kesinti ile işverenlerin yüzde 3'lük katkısı, Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in 11.9.1996 tarihli gerekçesinde ifade edildiği gibi, işçi ücretlerine ve memur aylıklarına eklenmeli; 4447 sayılı

Yasada öngörülen işsizlik sigortasına yüzde 3'lük işveren katkısı ayrıca ödenmeli; zorunlu tasarruf fonundaki para, nemalarıyla birlikte, hak sahiplerine ödenmelidir; konut edindirme fonundaki kaynak, yasadaki amacına uygun olarak kullanılmalıdır. Deprem bölgesindekilerin zorunlu tasarruf fonundaki paraları ve nemaları ile konut edindirme fonunda hesaplarına yatırılmış para ve getirisi, depremzedelere derhal ödenmelidir.

101- 1 Mayıs, işçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kutlanmalı ve genel tatil olmalıdır.

102- Zorunlu emeklilik uygulamasına başvurulmamalıdır.

103- Giderek yaygınlaştırılan kısmi süreli çalışma veya diğer esnek çalışma biçimlerinde, işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler bakımından bir kaybın olmamasını sağlayacak düzenlemeler getirilmelidir. 5.7.1983 tarihinde çıkarılan Yüzde Yönetmeliği hükümleri uyarınca özellikle turizm sektöründe görülen "extra" çalışma uygulamasının işverenlerce istismar edilmesi önlenmeli, bu şekilde çalışan işçilerin sendikalaşmasının ve sendikal haklardan yararlanmasının önündeki engeller kaldırılmalıdır.

104- Eve-iş-verme sistemi içinde çalışanlar da sendikalara üye olabilmeli ve işkolunda bağışlanmış olan toplu iş sözleşmelerinin hükümleri bu kişiler için de geçerli olmalıdır.

105- Çıraklar ve stajyer öğrenciler, sendikal hak ve özgürlüklerden yararlanabilmelidir. 5.6.1986 gün ve 3308 sayılı Yasada, çırakların ve stajyer öğrencilerin sendikalaşması, toplu pazarlık hakkından yararlanması ve greve katılması konusundaki yasaklar kaldırılmalıdır.

106- Özel güvenlik görevlilerinin sendikalaşmasını yasaklayan 22.7.1981 gün ve 2495 sayılı Yasa iptal edilmeli ve özel güvenlik görevlilerinin sendikalaşmasına olanak tanınmalıdır.

107- Sendika üyeliklerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bildirme yükümlülüğü, yetki için başvurma tarihinde yerine getirilmelidir (ilgili madde: 2821/22).

108- Sendika üyeliklerini ilgili işverene bildirme yükümlülüğü yetkinin kesinleştiği tarihte yerine getirilmelidir (ilgili madde: 2822/13).

109- Sendika üyelik kayıtları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından değil, en fazla sayıda işçiyi temsil eden üst örgütün temsilcilerinin de yer aldığı bağımsız ve demokratik bir kurum tarafından tutulmalıdır.

110- İşyerinde çalışan sendika organlarında görevli işçilere de, işyeri sendika temsilcilerine tanınan teminat sağlanmalıdır. 135 sayılı ILO Sözleşmesindeki tanımıyla tüm işçi temsilcilerine sağlanan güvence, görevlerinin sona ermesinden sonra da belirli bir süre devam etmelidir.

111- 4.10.1983 gün ve 2908 sayılı Dernekler Yasası uyarınca, sendikacıların diğer ülkelerdeki toplantılara katılabilmeleri ve yabancı uyruklu sendikacıların ülkemizdeki toplantılara katılabilmeleri için İçişleri Bakanlığı'ndan izin alınması gerekmektedir. Bu izin koşulu kaldırılmalıdır.

112- 5.6.1986 gün ve 3308 sayılı Yasa (M.32/h) uyarınca, sendikaların eğitim fonlarının yüzde 25'lik bölümünün Hükümetin denetimindeki bir fona aktarılma zorunluluğu kaldırılmalıdır.

113- Sendika aidatının miktarı ve aidat dışında sendika üyesinin ücretinden yapılabilecek kesinti konusunda 2821 sayılı Yasa'da (M.23) yer alan kısıtlamalar kaldırılmalı, bu konu sendika genel kurullarının iradesine bırakılmalıdır.

114- İşyeri sendika temsilcilerinin sayısı konusunda 2821 sayılı Yasada (M.34) yer alan kısıtlamalar kaldırılmalı, yasada asgari miktar belirlenmeli, işyerinde uygulanacak sayı tarafların iradesine bırakılmalıdır.

115- Sendika kurucusu, sendika yöneticisi ve işyeri sendika temsilcisi olabilmek için öngörülen önkoşulların büyük bir bölümü Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye tarafından onaylanmış Sözleşmelerine aykırıdır. Bu anti-demokratik kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

116- Sendikacıların ve sendikaların siyasi alandaki faaliyetlerini kısıtlayan tüm yasaklama ve kısıtlamalar kaldırılmalıdır. TÜRK-İŞ, çalışanlar aleyhinde uygulama yapan hükümetler karşısında daha açık tavır alacak ve işçi sınıfının siyasi alandaki bağımsız gücünü daha da geliştirecek ve demokratik biçimde kullanacaktır. Çalışanların TBMM'de etkin bir biçimde temsilinin sağlanması için gerekli girişim ve çalışmalar yapılacaktır.

117- Sendikalar üzerindeki Devlet Denetleme Kurulu denetimi yetkisi sona erdirilmelidir, sendikaların denetimini yalnızca genel kurullar ve bu genel kurullarda seçilen denetim kurulları yerine getirmelidir.

118- 15.6.1985 gün ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Yasası, serbest bölgelerde kuruluşun sonraki on yıllık dönemde tüm grevleri yasaklamaktadır. Bu yasak kaldırılmalıdır. Serbest bölgelerde çalışan işçiler de tüm işçi haklarına ve sendikal hak ve özgürlüklere sahip olmalıdır.

119- Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde yetkili sendikanın tespiti, en fazla temsil niteliğine sahip işçi ve işveren sendika üst örgütleri temsilcilerinin de yer aldığı bağımsız ve demokratik bir kurum tarafından gerçekleştirilmelidir.

120- 12 Eylül öncesinde aynı işyeri için hem işyeri ve hem de işkolu toplu iş sözleşmesinin aynı anda uygulanması mümkündü. Günümüzde ise yalnızca ya işyeri, ya da işletme toplu iş sözleşmesi uygulanabilmektedir. İşkolu düzeyinde toplu iş sözleşmeleri bağtlanabilmelidir. İşkolu, işyeri ve işletme düzeylerinde toplu iş sözleşmeleri aynı anda uygulanabilmelidir.

121- Toplu sözleşme görüşmelerinin 60 gün süreyle kısıtlanması uygulamasına son verilmelidir.

122- Toplu pazarlık görüşmelerinde zorunlu arabuluculuk aşaması kaldırılmalı, taraflar isterlerse arabulucu kurumunu kullanmalıdır.

123- Bakanlar Kurulu tarafından 2822 sayılı Yasanın 11. maddesi uyarınca teşmil edilen bir toplu iş sözleşmesinin yürürlük süresi sona erene kadar işyerinde yeni bir toplu iş sözleşmesi bağtlanamamaktadır. Teşmil edilen bir toplu iş sözleşmesinin uygulandığı işyerindeki işçilerin bir sendikada örgütlenmeleri durumunda, bu süre içinde dahi yeni toplu sözleşme imzalanabilmelidir.

124- Bir toplu iş sözleşmesinin yürürlük süresi içinde yeniden menfaat uyuşmazlığı çıkarılabilmelidir.

125- Türkiye, tüm ücretli çalışanların grev hakkını düzenleyen 87 sayılı ILO Sözleşmesi'ni onaylamıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü yetkili organlarının 87 sayılı

Sözleşme ile ilgili olarak grev hakkı konusunda kabul ettiği ilkeler doğrultusunda, barışçıl olmak koşuluyla, her türlü grev yasal kabul edilmeli, onaylanmış Sözleşmenin gerekleri ülkemizde de geçerli kılınmalıdır. Genel Kurulumuz, tüm çalışanların haklı taleplerimiz için gerçekleştirdikleri tüm meşru ve demokratik eylemleri ve grevleri desteklemektedir.

126- 1402 sayılı Yasa uyarınca (M.3/f), sıkıyönetim dönemlerinde sıkıyönetim komutanı grev hakkının kullanılmasını sürekli olarak yasaklayabilir veya izne bağlayabilir. Bu düzenleme ve uygulama kaldırılmalıdır. Olağanüstü hal uygulanan bölgelerde olağanüstü hal valisinin grevleri durdurma yetkisi kaldırılmalıdır.

127- Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye tarafından onaylanmış 87 sayılı Sözleşmesi, barışçıl olmak koşuluyla iş yavaşlatma ve işyeri işgalinin yasal kabul edilmesini gerektirmektedir. Ülkemizdeki çalışma mevzuatı ve uygulama da buna uygun hale getirilmelidir.

128- Milli Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca doğrudan işletilen işyerlerinde 12 Eylül öncesinde grev yasağı yoktu; grev hakkının kullanılması bazı önkoşullara bağlanmıştı. Günümüzde bu işyerlerinde geçerli olan grev yasağı kaldırılmalıdır.

129- Genel grev yasal bir hak olarak tanınmalıdır. Hak grevi hakkı yeniden tanınmalıdır. Dayanışma grevi yasal bir hak olarak tanınmalıdır. Sendikasız işçilere de grev hakkı tanınmalıdır. İşçiler ve sendikalar, toplu sözleşme ile doğrudan ilişkili olmayan konularda da grev hakkına sahip olmalıdır. Konfederasyonların da grev kararı alma ve uygulama yetkisi olmalıdır.

130- Sendikanın yetkili organ kararlarıyla sorumlu olmadığı hiçbir eylem nedeniyle sendikaya mali yükümlülük getirilmemelidir.

131- Su, elektrik, havagazı, termik santrallerini besleyen linyit üretimi, tabii gaz ve petrol sondajı, üretimi, tasfiyesi ve dağıtımı ile, üretimi nafta veya tabii gazdan başlayan petrokimya işlerinde grev yasağı kaldırılmalıdır. Banka ve noterlik hizmetlerinde grev yasağı kaldırılmalıdır. Kamu kuruluşlarınca yürütülen şehiriçi deniz, kara ve demiryolu ve diğer raylı toplu yolcu ulaştırma hizmetlerinde grev yasağı kaldırılmalıdır. Eğitim ve öğretim kurumlarında grev yasağı kaldırılmalıdır. Sağlık hizmetlerinde acil servisler ve işler dışındaki birimlerde grev yasağı kaldırılmalıdır. Bu yasaklar, Türkiye tarafından onaylanmış bulunan 87 sayılı ILO Sözleşmesi ile temelden çelişmektedir.

132- Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye'nin onaylamış olduğu 87, 98 ve 151 sayılı Sözleşmelerden kaynaklanan sendikalaşma, grevli toplu pazarlık ve barışçıl eylem haklarını kullandıkları için işçiler, kamu çalışanları ve sendikacılar ve ayrıca sendikalar hakkında açılan davalar sona erdirilmeli, bu meşru haklarını kullanan kişiler ve kuruluşlar hakkında verilen cezalar iptal edilmelidir.

133- Bakanlar Kurulu'nun grev erteleme yetkisi kaldırılmalıdır.

134- Grev gözcülerine barınak yapılmasını yasaklayan hüküm kaldırılmalıdır. Grev sırasında grev uygulanan işyerinin girişlerine asılabilecek afiş ve pankartlar konusundaki kısıtlama ve yasaklamalar kaldırılmalıdır. Grev gözcülerinin sayısı ve faaliyeti konusundaki kısıtlama ve yasaklamalar kaldırılmalıdır.

135- 12 Eylül öncesinde alınan grev kararının 60 gün içinde uygulanması zorunluluğu yoktu. 2822 sayılı Yasada öngörülen bu düzenleme ILO ilkelerine de aykırıdır. Bu kısıtlama kaldırılmalıdır. 12 Eylül öncesinde, grev uygulama kararını 6 işgünü önceden işveren

bildirme zorunluluğu yoktu. 2822 sayılı yasada öngörülen bu düzenleme ILO ilkelerine de aykırıdır. Bu kısıtlama kaldırılmalıdır.

136- Grev sırasında işyerini terketme yükümlülüğü Türkiye tarafından onaylanmış Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmeleriyle çelişmektedir. Bu yükümlülük kaldırılmalıdır.

137- Usul hatası nedeniyle işçilerin ve sendikaların grev hakkının ortadan kalkması engellenmelidir.

138- Mahkemelerin, " grev hakkının iyi niyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve milli serveti tahrip edecek şekilde kullanılması" gibi gerekçelerle grevi durdurma hakkı (2822/47) kaldırılmalıdır.

139- Grevi uygulayan sendikanın işyerindeki üyelerinin dörtte üçünün sendika üyeliğinden ayrılması durumunda mahkemelere grevi durdurma yetkisi veren hüküm (2822/51) kaldırılmalıdır.

140- 12 Eylül öncesinde, uygulanan bir grevin ardından, bağitlanan toplu iş sözleşmesi ile grev süresinin ücretinin işçilere ödenmesi olanaklıydı. 2822 sayılı Yasanın 42. maddesi bu uygulamayı yasaklamaktadır. Bu yasak kaldırılarak, grev süresinin ücretinin ödenip ödenmeyeceği tarafların iradesine bırakılmalıdır.

141- Kamu kesimindeki geçici işçilerin kadroya geçirilmeleri sağlanmalıdır.

142- Mevsimlik işlerde işçilerin işe giriş ve işten çıkış tarihleri önceden belirlenmeli ve açıklanmalıdır. Geçici ve mevsimlik işçilerin çalışma süreleri uzatılmalıdır.

143- Ormancılıkta vahidi fiyat uygulamasına son verilmelidir. Orman yangın işçileri döner sermayeden alınıp katma bütçeye dahil edilmelidir. Dikim ve teras işleri taşeronla verilmemelidir.

144- Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı işyerlerine ilişkin mevzuat, çağdaş işçi haklarına ve sendikal hak ve özgürlüklere uygun hale getirilmelidir.

145- Kamu işveren sendikaları kapatılmalıdır.

146- Lokavt yasaklanmalıdır.

147-Kamu kesimi işverenlerinin özel sektör işverenleri ile aynı örgütlere üye olmaları yasaklanmalıdır.

148 - TÜRK-İŞ, daha da yoğunlaştıracığı eğitim faaliyetlerinde bu temel ilkeleri öne çıkaracak ve esas alacaktır.

149- TÜRK-İŞ, tüm ülke çapında kaçak işçilikle mücadele kampanyası düzenleyecek; sendikaların örgütlenme çalışmalarına destek sağlayacak, şirketlerin durumu ve yapısı konusunda gerekli bilgileri temin edecek; sendikalar arasında koordinasyonu düzenleyecek ve uluslararası düzeyde işbirliği ve dayanışmanın geliştirilmesi için gerekli girişimlerde bulunacaktır.

150 - TÜRK-İŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğünü ve bağımsızlığını, Atatürk ilkelerini ve aydınlanma ve çağdaşlaşma ülküsünü, laik ve demokratik sosyal hukuk devletini, insan haklarını ve parlamenter demokratik düzeni savunan ve her türlü zor ve şiddete karşı çıkan kuruluşlarla, bu kararların hayata geçirilmesi doğrultusunda

çabalarını hızlandırma ve eksikliklerini giderme fırsatını verecektir. Bu suretle Türkiye demokratikleşme ve insan hakları konusunda daha fazla gelişme ile başarılarını ortaya koyma olanağı sağlayacaktır.

**Türkiyenin adaylığının Kopenhag kriterleri dışında, Türk-Yunan ilişkileri, özellikle Kıbrıs sorunu gibi bir takım koşullara bağlanması tarafımızdan kabul edilemez bulunmaktadır. Türkiyenin AB adaylığının tescilinin, bu sorunların çözümünü kolaylaştıracağına da samimiyetle inanıyoruz..."*

TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nın Asgari Ücret İle İlgili Basın Toplantısı

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, 2000 yılı asgari ücretini belirlemek üzere 30 Eylül 1999 tarihinde başlattığı çalışmalarını 30 Aralık günü tamamlamıştır. Yeni Asgari Ücret, TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri'nin başkanlığındaki işçi kesiminin protesto ederek katılmadığı basın toplantısında kamuoyuna açıklanmıştır.

Yeni asgari ücretin belirlenmesinin ardından, aynı gün bir basın toplantısı düzenleyen TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Hükümetin, asgari ücretle çalışan dört milyon işçinin, IMF'nin isteklerine uyararak bir kez daha açlığa, yoksulluğa ve kederlerine terk edilmesine göz yumduğunu vurgulamıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, 2000 yılının zor ve mücadeleli bir yıl olacağını asgari ücretin tespitiyle kendisini şimdiden gösterdiğine işaret etmiş ve şu değerlendirmeyi yapmıştır.

"...Bugünkü Hükümet ve İşveren genelde enflasyonu kağıt üzerinde görmektedir. Pazardaki enflasyonla, kağıt üzerindeki enflasyon çok farklıdır. Yaptığımız araştırmalara göre 4 kişilik bir ailenin Aralık 1999 tarihi itibarıyla mutfak harcaması gideri 122 milyon 952 bin TL'ye ulaşmıştır.

Bugün ülkemizde yoksulluk sınırı 373 milyon lira, ayda 715 Dolar olarak hesaplanmaktadır.

2000 yılı bütçesinin yüzde 45'inin faizlere ayıran, batan 5 bankaya kaynak bulan siyasiler işçiye, memura ve emekliye geldiğinde bütün ülke kaynakları kurutulmaktadır.

Bugün siyasilere sormak istiyoruz. Lojmanda oturmanıza, sağlık ve sosyal ihtiyaçlarınızın Devlet tarafından karşılanmasına rağmen geçim sıkıntısı çektiğinizi söylüyorsunuz ?

Bugün ayda 80 milyon asgari ücretle çalıştırılmak istenen vatandaşlarımız için ne düşünüyorsunuz ? Merak ediyoruz !

En büyük eksiklik asgari ücretin tek kişi üzerinden tesbitidir. Asgari ücretle çalışan işçinin bakmakla sorumlu olduğu, eş ve çocukları dikkate alınmamaktadır. Bu hatalı ve keyfi bir tesbittir.

Tesbit edilen asgari ücret insanın insanca yaşaması için gereken koşulları sağlamasından çok uzaktır.

Sosyal devlet ilkesi unutulmuştur..."

"Global Mariner" Semineri

Ulaştırma işkolundaki altı sendika ile uluslararası üst örgütü ITF tarafından düzenlenen ve TÜRK-İŞ üyesi Türkiye Denizciler Sendikası tarafından organize edilen "Global Mariner" semineri 25-29 Aralık 1999 tarihleri arasında, İstanbul'da yapılmıştır.

Seminerin açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri, küreselleşme-özelleştirme-sendikalar bağlantısına dikkat çekmiş, küreselleşme ile ulusal ekonomilerin büyük şirketler tarafından parçalanmakta, ulus devlet karşıtı bir rüzgarın estirilmekte olduğunu vurgulamıştır.

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri, sermayenin serbest, emeğin ise elinin kolunun bağlı olduğu küreselleşme sürecinde, sendikaların yalnızca ekonomik ve sosyal haklara değil, aynı zamanda ülkenin bağımsızlığına yönelik saldırıları da göğüslemek görevi ile karşı karşıya olduğunu ifade etmiş, özetle şunları söylemiştir.

"...Küreselleşme ile ulusal ekonomiler büyük şirketler tarafından parçalanmakta, ulus devlet karşıtı bir rüzgar estirilmektedir. Küresel düzeyde egemenliklerini geliştiren şirketler devletlerin üzerinde egemenlik kurmaya başlamışlardır. Çünkü güç onların eline geçmiştir. Birçok ülkenin yıllık cirosu pek çok ülkenin milli gelirinin üzerindedir. Küreselleşme olgusu serbest piyasa ekonomisi iddialarını ortadan kaldırmaktadır. Çünkü tekelleşme artmaktadır. Çalışanlar artık daha güvencesiz koşullara zorlanmakta, sermaye sosyal devleti bir yük olarak görmektedir. İş güvencesinden hızla kurtulmak istenmekte, büyük sanayi ve finans kesimleri krizden çıkış yolunu emeğin kuralsız ve örgütsüz şartlar altında çalıştırılmasında bulmaktadır. Bu esnek çalışma koşullarının hemen uzantısı bir uygulama ise taşeronlaştırmadır. Taşeronlaşma emek piyasasının parçalanmasına yol açmakta, kadrolu işçinin yanında geçici işgücü yaratılmaya çalışılmaktadır. Rahatlıkla söyleyebiliriz ki küreselleşme esnek çalışmayı, taşeronlaştırmayı, özelleştirmeyi ve doğal olarak sendikasızlaştırmayı içermektedir"

Küreselleşmecilerin emek karşıtı hedeflerinden birisi devleti küçültmektir. Kamu yatırımlarından vazgeçmektir. Sosyal devleti tasfiye etmektir. Ülkemizde kamu kesiminde güçlü olan sendikaları etkisiz hale getirmek için binbir yola başvurulmaktadır. Sendikaların etkisiz hale getirilmesi halinde kamunun stratejik yatırımları daha kolay özel sektöre aktarılacaktır. Biz, emeğimizin ürünü olan kamu yatırımlarını bir kalemde özel sektöre ve yabancı sermayeye aktaran politikaların karşısındayız..."

Başbakan Sayın Bülent ECEVİT'e Sunulan Talepler

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 4 Ocak 2000 günü Başbakan Sayın Bülent ECEVİT'i ziyaret ederek ülkemizin temel sorunları ile Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketinin temel ve güncel taleplerine ilişkin bir mektup sunmuştur.

Söz konusu mektupta, öncelikle dikkate alınması istenen talep ve beklentiler şu biçimdedir.

“* 1 Ocak 2000 tarihinden geçerli olmak üzere uygulanacak brüt 109.800.000 ve net 80.682.660 liralık asgari ücretle, bir aylık mutfak harcamasının 123 milyon lira olduğu bir ortamda bir ailenin geçinmesi, takdir edersiniz ki, mümkün değildir. 11 Temmuz 1992 gün ve 3824 sayılı Yasa ile Bakanlar Kurulu'na verilen yetkinin kullanılması ve özel indirim tutarının asgari ücret düzeyine çıkarılması ile soruna geçici ve kısmi bir çözüm bulunmuş olacaktır.

* 4447 sayılı Yasayla 506 sayılı Yasa'ya eklenen Ek madde 38 ile, işçi emeklilerinin emekli aylıklarındaki artış bir önceki ayda gerçekleşen enflasyon oranı ile sınırlandırılırken, memur emeklilerine 6 aylık dönem için toplu zam verilmesi büyük huzursuzluk yaratacaktır. Bu yasa ile getirilen diğer düzenlemeler de, özellikle sağlık hizmetlerinde, önemli sorunlar çıkarmıştır. Bu aksaklıkların giderilmesi gerekmektedir. Deprem felaketi sonrasında işverenlerin SSK'ya olan borçları konusunda yapılan düzenlemelerin SSK'ya verdiği zarar devletimizce karşılanmalıdır.

* Bugüne kadarki özelleştirme uygulamaları birilerini zengin ederken, onbinlerce çalışanı işinden ve aşından etmiş, devletimize, ülkemize ve halkımıza büyük zararlar vermiştir. Sümerbank'ta ve diğer birçok işyerinde yaşananlar bunun en açık örnekleridir. Bu yanlış uygulamaların durdurulması ve sorunlara taraflar arasında yapılacak görüşmeler yoluyla ülkemiz ve halkımız yararına çözümler aranması gerekmektedir.

* Başta Belediyeler ve Orman Genel Müdürlüğü işçileri olmak üzere, bazı kamu işyerlerindeki işçiler aylardır çalışıp hak ettikleri ücretleri alamamaktadır. Erzurum Belediyesi işçilerinin alacaklarının ödenmesi konusunda verilen söz yerine getirilmemiştir. Çaykur ve birçok işyerinde ise 1999 Aralık ayında verilmesi gereken ikramiyeler henüz ödenmemiştir. Ramazan Bayramı öncesinde bu işçi alacaklarının öncelikle ödenmesi, bayramın daha huzurlu olarak geçmesini sağlayacaktır.

* Başta kamu işyerlerinde muvakkat işçilere işbaşı yaptırılmıştır. Ancak, aralarında Ağaçlandırma ve Erezyon, Milli Parklar ve Orkøy Genel Müdürlüklerinde genel bütçeden maaş alan 5400 muvakkat işçinin de bulunduğu bazı işçilere henüz işbaşı yaptırılmamıştır. Orman Genel Müdürlüğü döner sermaye bünyesinde istihdam edilen işçiler ise halen ücret hakkı bile olmadan çalıştırılmaktadır. Kamu işyerlerinde çalışan muvakkat işçilerin kadroya geçirilmesi, sorunu temelden çözecektir.

* Zorunlu tasarruf fonunda biriken ana para ve neması hak sahiplerine ödenmeli, bu konuda deprem felaketine uğrayanlara öncelik verilmelidir. Depremzedelerin vergi iadelerinin ödenmesinde fatura ve fiş sunma zorunluluğunun kaldırılması, yaraların sarılmasına katkıda bulunacaktır.

* Cumhuriyetimizin 77. yılında tarım ve orman işçilerinin İş Yasası kapsamına alınması büyük bir eksikliği giderecektir.

* 506 sayılı Yasa'da kaçak işçilikle mücadele açısından bazı olumlu değişiklikler yapılmış olmasına rağmen, bu konuda henüz somut adım atılmamış ve sendikalarla işbirliğine gidilmemiştir.

* Türkiye'nin onayladığı 158 sayılı ILO Sözleşmesi doğrultusunda iş güvencesinin sağlanması ve çalışma mevzuatımızın onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesi, Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinin daha kısa sürede tamamlanmasına

katkıda bulunacaktır. Bir taraftan emeklilik yaşı yükseltilirken, Gemi Sanayii gibi bazı işyerlerinde re'sen emeklilik yoluna başvurulması ise yeni sorunlar yaratmaktadır.

** İşçi-memur ayrımı konusunda uygulamadaki yanlışlıkların, yürürlükteki mevzuatımız ve uluslararası standartlar doğrultusunda düzeltilmesi, kamu kesiminde personel politikalarının daha sağlıklı bir biçimde yeniden yapılandırılmasının ön şartıdır."*

Sivil İnsiyatif Toplantısı (18 Ocak 2000)

Sivil İnsiyatif'i oluşturan yedi kuruluşun Genel Başkanları, 18 Ocak 2000 günü HAK-İŞ Genel Merkezi'nde biraraya gelmişlerdir.

Sivil toplum kuruluşları arasında diyalog, dayanışma ve işbirliğinin öneminin vurgulandığı toplantıda, Ekonomik ve Sosyal Konsey (ESK)'in yasal güvenceye kavuşturulması ve işlevsel hale getirilmesi istenmiş ve aşağıdaki kararlar alınmıştır.

*" * 7'li Sivil İnsiyatif, ESK'nin çalışma usul ve esasları hakkında 7 başkanın imzasıyla hükümete, sunulan taslağın takipçisi olacaktır.*

** Demokratikleşme sürecinde sivil toplum kuruluşları daha önemli bir aktif bir rol oynamaktadır ve oynayacaktır. Bu çabalarımız, ülkemizin AB'ye tam üyelik sürecine de katkı sağlayacaktır.*

** Kuruluşlarımız, ülkeye gerektiği gibi hizmet edebilmeleri için bağımsız ve güçlü olmalıdırlar. Bu süreç içerisinde sivil toplum örgütlerinin, mevcut imkan, görev ve yetkilerini kısıtlamaya yönelik kimi girişimlerden vazgeçilmelidir.*

Ayrıca, sivil toplum kuruluşlarının kuruluş yasalarında mevcut bazı müdahaleci düzenlemelerin ayıklanması ülkemizdeki demokratikleşme sürecinin de bir gereğidir.

** 7'li Sivil İnsiyatif, kuruluşlarımız ile hükümet arasında daha yakın, işlevsel ve verimli bir çalışma ortamının sağlanması için hükümet nezdinde gerekli girişimlerde bulunacaktır.*

Bu çerçevede kuruluşlarımız ile hükümet arasında güçlü bir diyalog mekanizmasının kurulmasını istiyoruz.

** Aşağıda öncelikleri sıralanan konular üzerinde Uzmanlar Kurulu tarafından çalışma yapılarak, Başkanlar Kurulu'na sunulacak ve uygun görülmesi halinde sonuçlar daha sonra hükümete ve kamuoyunun bilgisine sunulacaktır:*

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlıkları sürdürülen yasa tasarıları,
- Yerel Yönetimler Yasası,
- İş Ahiakı,
- Türkiye'nin Dış Tanıtımı,

- *Ulusal İstihdam Politikasının Oluşturulması.*
- *Ekonomik Politikalar ve Gelişmeler:*
 - * *Ekonomik Paket:Çeşitli Toplum Kesimlerine Etkileri,*
 - * *Ücretler ve Fiyatlar Dengesi,*
 - * *Vergi İadesi Sisteminin Çarpıklığı ve Sorunlar,*
 - * *Zorunlu Tasarruf Uygulaması ve Konut Edindirme Yardımının Durumu,*
- *Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Sosyal Partnerlerin ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü konulu bir Uluslararası Sempozyum düzenlenmesi,*
- *Demokratikleşme çabaları çerçevesinde Anayasa, Siyasi Partiler Yasası, Seçim Yasası.*

AB Komisyonu Türkiye Temsilcisi Koren Fogg'un Ziyareti

Ülkemiz gündeminde geniş ve önemli olarak yer alan Türkiye AB ilişkileri, AB Konseyi'nin 10 -11 Aralık 1999 tarihinde yapılan Helsinki Zirve Toplantısı ile yeni bir aşamaya girmiştir. Zirve sonucunda, ülkemizin AB adaylığı, bir "üyelik adaylığı" biçiminde, gecikmeli de olsa tescil edilmiştir.

Türkiye-AB ilişkilerinin Helsinki sonrası bu yeni aşamasında, Avrupa Komisyonu'nun Türkiye Temsilcisi Karen Fogg, 2 Şubat 2000 günü Konfederasyonumuzu ziyaret ederek, Genel Başkan ve Yönetim Kurulu Üyeleri ile biraraya gelmiştir. Türkiye - AB ilişkilerinin değerlendirildiği bu görüşmede Fogg, Türkiye'nin AB'ne üyelik adaylığı sürecinde, Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ETUC) ile ETUC üyesi TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK ve KESK arasındaki işbirliğinin daha da geliştirilmesinin önemine değinmiştir.

Fogg, özelleştirme, işten çıkarmalar ve işsizlik sigortasına ilişkin kaygılarını da dile getirirken, Türkiye ile tek pazar bütünlüğü içinde rekabet koşulları açısından tüm işletmelerin aynı yükümlülükleri taşıması gerektiğini belirterek, bunun için Türkiye'nin başta işçi sağlığı, iş güvenliği ve kadın-erkek eşitliği gibi konularda AB çalışma mevzuatını kendi mevzuatına yansıtması gerektiğini vurgulamıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, TÜRK-İŞ'in, ülkemizin AB'ne eşit hak, yetki, sorumluluk ve yükümlülükler statüsünde AB'nin tam üyesi olmasını istediğini ve hedeflediğini bildirmiş ve çalışmaların geçmişte olduğu gibi bundan sonra da bu yönde yürütüleceğini ifade etmiştir.

Kıyak Emekliliğin Onaylanmasına Tepki

Kamuoyunda "kıyak emeklilik" olarak bilinen yasa tasarısının TBMM'nde 28 Ocak 2000 tarihinde kabul edilmesi, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından 2 Şubat 2000 tarihinde yapılan bir açıklama ile kınanmıştır.

Yönetim Kurulu, konuyla ilgili açıklamasında, kabul işlemini büyük bir adaletsizlik olarak nitelendirmiş, emeklilere ve memurlara yaşama hakkı tanımayanların kendileri için devlet kesisinden son derece cömert davranmalarının halkın tepkisini çektiği ve parlamentoya duyulan güveni sarstığını vurgulamıştır. Cumhurbaşkanı'ndan yasanın yeniden görüşülmek üzere Meclis'e iade etmesinin ülkemiz çıkarları açısından en uygun tavır olacağını savunan Yönetim Kurulu, zorunlu tasarruf fonundaki birikime 1999 yılı için yüzde 1.6 oranındaki nema uygulamasını da son derece yanlış ve taraflı bir uygulama olarak nitelendirmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu açıklamasının bazı bölümleri şu şekildedir.

"...Aylık asgari ücretin net 80 milyon lira düzeyinde olduğu, çadırlarında su içinde yaşayan depremzedelerin sorunlarına daha çözüm bulunmadığı, yoksulluğun hızla yaygınlaştığı ülkemizde, milletvekillerinin kendilerine böylesine cömert davranmaları, büyük bir adaletsizliktir. 1966 yılından beri bu konuda çıkarılan yasaların Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesine rağmen Anayasa'nın ihlali olan bu yanlışta ısrar edilmesi ve bu kez bazı başka kamu görevlilerine de "sus payı" gibi bir hakkın verilmesi, ülkemizde yerleştirilmesi için büyük çaba harcadığımız siyasi ve toplumsal istikrar ile temelden çelişmekte ve haklı tepkilere yol açmaktadır. Ayrıca, bazı yüksek yargı mensuplarının temsil tazminat miktarlarının belirlenmesinin Bakanlar Kurulu'na bırakılması da Anayasa'ya aykırıdır.

1999 yılı enflasyonunun yüzde 68,8 ve 1999 yılında hazine bonosu faizinin yüzde 105 olduğu koşullarda zorunlu tasarruf fonundaki paraya yüzde 1,6 oranında bir nema uygulanması, büyük bir haksızlıktır. Birilerinin parasına enflasyonun çok üstünde bir faiz verilirken, işçinin ve memurun tasarrufuna yüzde 1,6'lık bir nema oranı belirlenmesi, hükümetin çalışanlara ve sermayeye bakışındaki farklılığı göstermektedir..."

Emek Platformu Başkanlar Kurulu Toplantısı

Emek Platformunu oluşturan 15 kuruluşun (TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DISK, KESK, TÜRKİYE KAMU-SEN, MEMUR-SEN, TÜRKİYE İŞÇİ EMEKLİLERİ CEMİYETİ, TÜM İŞÇİ EMEKLİLERİ DERNEĞİ, TÜM BAĞ-KUR Emeklileri Derneği, TMMOB, Türk Dış Hekimleri Birliği, Türk Eczacılar Birliği, Türk Tabipler Birliği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği, TÜRMOB) Genel Başkanlarından oluşan Emek Platformu Başkanlar Kurulu, 4 Şubat 2000 tarihinde, TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde toplanmıştır.

Hükümetin sosyal güvenlik alanında sözde "yeniden yapılandırma" özünde ise SSK'nu tümüyle işlevsiz hale getirmeye yönelik yasa tasarısı çalışmalarının birinci öncelikte görüşüldüğü toplantıda, emekli aylıkları ve işçi emekli aylıklarındaki artış, tasarrufu teşvik fonundaki paranın nemalandırılması, kamu çalışanlarının sendikal haklarına ilişkin yasal düzenlemeler, uluslararası tahkim ve milletvekillerinin emekliliği konuları ele alınmıştır.

Toplantıdan sonra yayınlanan Emek Platformu Başkanlar Kurulu bildirisinde, güç ve eylem birliğinin daha etkin ve kurumsal işleyişle sürdürme kararlılığında olduğu açıklanmış, sosyal güvenlik kuruluşlarında ve politikalarında IMF ve Dünya Bankası'nın yaptığı ve ulusal çıkarlarımızla da bağdaşmayan dayatmalara karşı çıkılacağı vurgulanmıştır.

Bildiride, alınan kararlar şu şekilde açıklanmıştır.

"...Emek Platformu, halkımızın temsilcisi ve sözcüsüdür. Parlamentomuzun sağlıklı işletilmesi ve siyasi partilerimizin kendi çıkarlarını bir kenara bırakarak, ülkemize karşı sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamada Emek Platformu'na büyük görev düşmektedir.

** Emek Platformu Başkanları, gerek çalışanların, gerekse halkın güncel ve ivedi sorunlarını görüşmüş, sorunları ve çözüm önerilerini bir yandan kamuoyuna, bir yandan da hükümete iletme kararı almıştır.*

** Milletvekilleri için son derece özel ve cömert düzenlemeler getiren ve kamuoyunda "kıyak emeklilik" olarak bilinen 4505 sayılı Kanun, çalışanların ve halkın vicdanını rencide etmiş, Parlamente'ye olan güveni zedelemiştir. Emek Platformu bu yasanın Cumhurbaşkanı tarafından yeniden görüşülmek üzere TBMM'ye iade edilmesini talep etmektedir.*

** Memur emeklilerinin ve kamu çalışanlarının yaşamlarını çok güç koşullarda sürdürdükleri bir dönemde, 2000 yılını ilk altı aylık dönemi için yüzde 15 maaş artışının yoksulluk ve sefaleti daha da artırdığı, açıklanan son enflasyon rakamlarıyla bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, memur emeklilerine ve kamu çalışanlarına, insan onuruna yakışan bir yaşam düzeyine ulaşmalarını sağlayacak bir ek zam yapılması kaçınılmaz hale gelmiştir.*

** Hükümet, kamu çalışanlarının toplu sözleşme ve grev haklarının önündeki engelleri kaldırmalı, sendikal hakları ILO Sözleşmelerine ve yetkili organ kararlarına uygun hale getirecek biçimde düzenlemelidir.*

** 1988 yılı Nisan ayında Yasa zoruyla çalışanların ücretlerinden kesilmeye başlanan ve kamuoyunda zorunlu tasarruf olarak bilinen fonun çok düşük oranlarda faizlendirildiği, nema ödemelerinin başladığı bu günlerde bir kez daha görülmüştür. Fonda biriken ana para ve nemalar çalışanlara derhal ödenmeli ve yüzde 3'lük işveren ve devlet katkısı da ücretlere eklenmelidir.*

** Sosyal güvenlik kuruluşları demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulmalı ve çalışanların demokratik bir biçimde yönetimde temsili sağlanmalıdır. Sosyal güvenlik kuruluşlarında ve politikalarında yapılacak düzenlemeler sosyal tarafların mutabakatıyla belirlenmelidir.*

** MAİ, Tahkim ve Çok Taraflı Yatırım Garanti Kuruluşu (MIGA) gibi ulusal bağımsızlığımızı tehdit eden ve ülke kaynaklarını yabancı sermayeye peşkeş çeken düzenlemeler yeniden gözden geçirilmelidir.*

** Türkiye, nükleer teknolojiye sahip olmalıdır. Fakat bunun bedeli, pahalılık, çevre kirliliği, dünyada terk edilen teknolojiler ve dışa bağımlılık yaratan nükleer santraller olmamalıdır.*

** Yağma ve talan biçiminde sürdürülen ve ülkemizin ulusal savunması ve ekonomisi açısından büyük zararlar veren özelleştirme uygulamalarına son verilerek özelleştirme konusunda yargı organlarınca verilmiş yürütmeyi durdurma ve iptal kararları, hukuk devleti anlayışının bir gereği olarak, derhal uygulanmalıdır. Kaynaklar üretime, yatırıma ve istihdama yönlendirilmelidir."*

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu Toplantısı

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 19.Çalışma Dönemi'ndeki ilk olağan toplantısını depremzedelere destek olmak ve bölgedeki sorunları yerinde incelemek amacıyla 14 Şubat 2000 günü, Adapazarı'nda gerçekleştirmiştir. Deprem bölgesindeki sorunlar ile ağırlıklı olarak özel sektörde yenilecek toplu iş sözleşmelerinin değerlendirildiği toplantıda, imzalanan kamu toplu iş sözleşmelerindeki son durum ele alınmış ve çalışma hayatı ile ilgili yeni yasal düzenlemeler tartışılmıştır.

Başkanlar Kurulu toplantısının açış konuşmasını yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Adapazarı'nda biraraya gelmesinin nedenini, kamuoyunun dikkatini depremzedelerin sorunlarına çekmek olarak açıklamış, TÜRK-İŞ'in bütün sendikalarıyla birlikte hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm depremzedelerin yardımına koştuğunu, maddi-manevi desteği sağladığını belirtmiştir. Depremzedeler için sağlanan ciddi desteğin henüz bu büyük acının giderilmesini sağlayamadığına dikkat çeken TÜRK-İŞ Genel Başkanı, "TÜRK-İŞ olarak tüm yetkililere ve kamuoyumuza hala süren bu büyük acının azaltılması konusundaki katkıların kararlı bir biçimde sürdürülmesi çağrısını" yapmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, TÜRK-İŞ'in gündemindeki sorunların başında işsizlik, enflasyon, özelleştirme, geçici işçiler, işçi alacakları, asgari ücret, zorunlu tasarruf fonu, iş güvencesi, işçi-memur ayırımı, SSK'daki olumsuzluklar ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanmakta olan bazı yasal düzenlemeler olduğunu belirtirken, 80 milyon 682 bin lira olarak belirlenen asgari ücret ile ilgili olarak dar ve sabit gelirlilere, bu ücreti layık görenlerin, milletvekilleri ve bazı üst düzey bürokratlar için yaptıkları "kıyak emeklilik" düzenlemesinden duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir.

Önümüzde zor ve çetin günlerin gündemde olduğuna işşaret eden TÜRK-İŞ Genel Başkanı, özetle şu değerlendirmelere yer vermiştir.

"... Başkanlar Kurulumuz, kamuoyumuzun dikkatini depremzedelerin sorunlarına çekmek amacıyla Adapazarı'nda toplanmaktadır. 17 Ağustos Adapazarı, Gölcük, Yalova, İzmit depreminde, resmi rakamlara göre, 17.424 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 43.953 vatandaşımız yaralanmıştır. Bu depremde 244.383 ev ve işyeri büyük hasar görmüştür. 12 Kasım Düzce, Kaynaşlı, Bolu depreminde ise 832 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 4948 vatandaşımız yaralanmış, 40 bin konut ve işyeri hasar görmüştür.

1-5 Aralık 1999 günleri toplanan 18.Genel Kurulumuzun ardından ülkemizde önemli gelişmeler oldu. Helsinki Zirvesinde Türkiye'nin aday üyeliğe kabulü önemli ve olumlu bir gelişmedir. Hükümetimiz, tam üyelik koşullarını bir an önce yerine getirmeli ve Türkiye, Avrupa Birliği'nin eşit hak ve yükümlülüklerle sahip bir üyesi olmalıdır. TÜRK-İŞ olarak Avrupa Birliği saflarına bir an önce katılabilmemiz için, ulusal ve uluslararası düzeylerde kendi sahamızda üzerimize düşen görev ve sorumlulukları yerine getiriyoruz ve getireceğiz. Avrupa Birliği'ne üyeliğin önşartlarından biri, ülkede sosyal diyalogun sağlıklı bir biçimde işlemesidir. Bugün Türkiye'de bunu yeterince göremiyoruz. Dileğimiz, ülkemizde huzurun ve istikrarın güçlenmesine de büyük katkısı bulunacak sosyal diyalog platformlarının oluşturulması ve işletilmesidir.

Burada bir konuyu bir kez daha gündeme getirmek istiyorum. Bugün ülkemizde bir aylık asgari ücret 80 milyon 682 bin liradır. İşçi ve Bağ-Kur emeklilerine her ay gerçekleşen enflasyon oranında bir zam verilirken, memurlara ve memur emeklilerine altı aylık dönem için yüzde 15 oranında bir zam yapılmıştır. Bu saydığım kitle nüfusun yüzde 50'sinin üzerindedir. Dar ve sabit gelirli bu insanlar yoksullukla, enflasyonla, her türlü diğer sorunla karşı karşıyadır. Bu insanlara bu oranlarda zammı layık gören Hükümetimiz ve Meclisimiz, üzülererek ifade etmek istiyorum ki, milletvekillerimiz için "kıyak emeklilik" adı verilen düzenlemeyi yine getirmiştir. Ayrıca, bu uygulamanın iptalini önlemek amacıyla, bu kez yasanın kapsamı genişletilerek, bu çevrelere "sus payı" verilmek istenmiştir. Değerli milletvekillerine bu haklar tanınsın; buna birşey demiyoruz. Ama yukarıda saydığım emeklilere, memurlara, işçilere de bu oranlarda zam yapılsın. Diğer taraftan, halkımızın düşüncelerini dile getiren TÜRK-İŞ'e karşı bazı milletvekillerinin hasmane bakışları ve rahatsız edici bazı ifadeleri de tasvip edilir ve hoşgörölür bir davranış değildir.

Ayrıca ikinci bir üzüntümüzü de belirtmek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanımız, halkımızın bütün tepkilerine rağmen, benzeri düzenlemelerin Anayasa Mahkemesi tarafından geçmişte 8 kez iptal edilmiş olmasına rağmen, bu yasaı onaylamıştır. Görünen o ki, bizim üzerine toz kondurmadığımız parlamenter sistemimiz ve Parlamentomuz, kişisel çıkar hesapları nedeniyle sayın milletvekillerinin kendileri tarafından yıpratılmaktadır; halkın nezdinde itibar kaybına uğramaktadır..."

Toplantıdan sonra yayınlanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu bildirisinde, 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremlerinin acılarının giderilmesi için yapılan katkıların kararlı bir biçimde sürdürülmesi, yardımların en verimli ve amacına uygun biçimde kullanılması ve yeniden inşa faaliyetlerinde geçmiş depremlerdeki hataların tekrarlanmaması talep edilmiştir.

Yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinin 2000 yılı zamlarının, hedeflenen enflasyon oranı doğrultusunda değiştirilmesi konusunda Hükümetin önerilerinin görüşme konusu bile yapılmayacağının belirtildiği bildiride, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, özgür toplu pazarlık düzenini ortadan kaldıracak IMF dayatmalarını kesinlikle reddettiğini vurgulamıştır.

Bildiride, uluslararası ve yerli tekellerin baskısıyla yağma ve talan biçiminde sürdürülen özelleştirmenin durdurulması, sorunlara taraflarla görüşülerek ülke yararına çözümler aranması da talep edilmiştir.

Bildiride özetle şu görüşlere yer verilmiştir.

"...İşçi çıkışları, taşeronlaşma, işçi kiralama ve sendikasıızlaştırma girişimleri önlenmeli; iş güvencesi, 158 sayılı ILO Sözleşmesi doğrultusunda sağlanmalı, kaçak işçilikle etkili bir biçimde mücadele edilmelidir. Bazı kamu işyerlerinde yeniden gündeme gelen res'en emeklilik girişimleri durdurulmalıdır.

RTÜK Yasasında yer alan ve gazete ve televizyon saatlerine kamu ihalelerine girmesini engelleyen düzenleme korunmalı ve uygulanmalıdır.

Hükümet, geçici işçilerin kadroya geçirilmesi veya çalışma sürelerinin işin gerektirdiği biçimde arttırılması için gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.

İşçilerin birikmiş aylık, ikramiye, fazla mesai ve diğer alacakları ödenmelidir.

Tüm çalışanların ve öncelikle de depremzedelerin Zorunlu Tasarruf Fonu'ndaki paraları ve nemaları haksahiplerine ödenmeli, depremzede işçilere işverenlerce kredi açılmalıdır.

Daha önce 8 kez iptal edilmesine rağmen, milletvekillerine ve bu kez ek olarak üst düzey kamu görevlilerine özel emeklilik hakları getiren yasanın Sayın Cumhurbaşkanı tarafından onaylanması, Cumhurbaşkanlığı seçimleri konusunda kuşkular yaratmıştır. Bu Yasa, Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararının yayınlanması sonrasında iptal talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne götürülmelidir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından 4 Ocak 2000 tarihinde sayın Başbakan'a sunulan taleplerin gereği yerine getirilmelidir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan yasa tasarı taslakları, tarafların görüşü alınmadan hazırlanmış; sosyal güvenlik sistemimizin, emeklilerimizin ve sağlık hizmetlerinden yararlananların sorunlarını daha da ağırlaştıracak; özelleştirmeyi teşvik edici ve SSK'yı daha da bağımlı hale getirecek düzenlemeler içermektedir. Başkanlar Kurulumuz, özel iş bulma bürolarına da karşıdır. Bu tasarı taslakları geri çekilmelidir.

Ülkemizde toplumsal barışın ve istikrarın korunmasının yolu, bu haklı ve meşru taleplerimizin kabulünden geçmektedir. Bu taleplerimizin kabul edilmemesi durumunda, demokratik mücadelemiz, geçmişte olduğu gibi, kararlı bir biçimde yeniden başlatılacaktır.

Başkanlar Kurulumuz, Petrol-İş Sendikası'nın sendikalaşma hakkı için İstanbul'daki Kimya Teknik işyerinde 188 gündür sürdürdüğü grevi ve diğer tüm meşru ve demokratik eylemleri desteklemektedir."

"Kötü Koşullarda Çalışan ve Yaşayan Çocuklar" Toplantısı

TÜRK-İŞ ile ILO Türkiye Temsilciliği tarafından ortaklaşa düzenlenen "Kötü Koşullarda Çalışan ve Yaşayan Çocuklar - Çocuktan Çocuğa Eğitim Programı" Değerlendirme Toplantısı," 24-25 Şubat 2000 tarihlerinde Ankara'da, TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde yapılmıştır.

TÜRK-İŞ ve TİSK Genel Başkanları, UNICEF ve ILO Türkiye temsilcileri ile Devlet Bakanı Hasan GEMİCİ'nin açış konuşmalarını yaptığı toplantıya, TÜRK-İŞ Adana, Bursa, İzmir Bölge Temsilcileri ile konuyla ilgili kişi ve kurumlar katılmışlardır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı toplantıyı açış konuşmasında, yoksulluğun, gelir dağılımı adaletsizliğinin, işsizliğin ve göçün önlenmesine yönelik politikaların çocuk işçiliğini de azaltacağını vurgulamış ve görüşlerini özetle şöyle dile getirmiştir.

"Dünyada bugün 250 milyon dolayında çocuk, işyerlerinde işçi olarak çalışmaktadır. Türkiye'de çalışan çocukların sayısı da her geçen gün artmaktadır. Diğer taraftan, ailesinden koparak sokaklarda yaşayan çocukların sayısında da hızlı bir artış gözlenmektedir.

Bazı ülkelerde çocuklar, 250 yıl öncesinin İngiltere'sinde olduğu gibi, maden ocaklarında işçilik yapmaktadır. Birçok ülkede çocuklar savaşın yıkıntıları arasında

hurda toplamakta, yiyeceklerini çöplerden çıkarmaktadır. Sudan'da çocuklar köle olarak satılmaktadır. Pakistan'da ve Hindistan'da çocuklar, 10-15 yıllık kiralarda, ayaklarından zincirlenerek halı tezgahlarında çalıştırılmaktadır. Tayland'da çocuklar fuhuşa zorlanmaktadır.

Türkiye'de sorun bu boyutlarda kesinlikle değildir; ancak bu durum bizi tedbirsizliğe itmemelidir.

Sorunumuz büyüktür; her geçen gün daha da büyümektedir.

Hangi anne, çocuğunu okuldan alıp bir atelyenin kirine, yağına ve tehlikesine göndermek ister ? Hangi baba, çocuğunun gelişme çağında, onu bir işyerine işçi olarak vermeyi, her türlü tehlikeyi bile bile onu sokaklarda çalıştırmayı isteyerek kabullenir ?

Çocuk işçinin ücreti düşüktür. Çocuk işçi, yasalara saygı göstermeyen bazı işverenler karşısında hakkını korumaktan acizdir. Bir çocuğun sendikada örgütlenmesini bekleyemezsiniz. Ayrıca çocuk işçilerin büyük çoğunluğu zaten biçimde kaçak olarak çalıştırılmaktadır. Çaresizlik içinde çalışma hayatına itilen çocuk işçi, işbaşı yaptığı anda, babasının işini elinden almaktadır. Böylece, gelecekte büyük ümitler beslediğimiz çocuklarımızın ve ülkemizin geleceği tehlikeye sokulmaktadır. Bazı işverenler için "ucuz işçi" olan çocuk emeği, ülkemize çok pahalıya mal olmaktadır.

Bu tehdit karşısında sendikalarımız da, yasalara saygılı işverenlerimiz de, hükümetlerimiz de birlikte tavır almalıdır ve almaktadır.

Çocuğun yeri okuldur; evidir, çocuk bahçesidir. İlköğretimin 8 yıla çıkarılması, çocuk işçiliğin önlenmesi açısından önemli bir adımdır. Çocukların asgari çalışma yaşını 15 olarak kabul eden 138 sayılı ILO sözleşmesinin ülkemiz tarafından onaylanmış olması da önemli bir gelişmedir.

Ancak bu konudaki yasal düzenlemelerin tam olarak uygulanmasının sağlanması da gerekmektedir. Beklediğimiz diğer bir adım ise, ILO'nun 182 sayılı Sözleşmesinin de ülkemiz tarafından onaylanmasıdır.

Eğitimin paralı hale getirilmesi, çocukların okuldan alınarak işyerlerinde çalışmaya zorlanması eğilimini güçlendirmektedir.

Her alanda ve özellikle de eğitim alanında sosyal devlet anlayışının hayata geçirilmesi, çocuk işçilik sorununun çözümüne katkıda bulunacaktır..."

Sivil İnsiyatif Toplantısı

Sivil İnsiyatif Genel Başkanları, 24 Şubat 2000 tarihinde yapacakları toplantı öncesinde, hükümeti oluşturan siyasi partilerin Genel Başkanları'nı ziyaret ederek, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in yasal temelini oluşturulmasını ve sivil toplum kuruluşlarının önündeki engellerin kaldırılmasını istemişlerdir.

DİSK'in İnsiyatif'ten çekilme kararı nedeniyle katılmadığı oluşum, 16 Şubat 2000 günü MHP Genel Başkanı, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Devlet Bahçeli ile ANAP Genel Başkanı Mesut YILMAZ'ı ziyaret etmiştir. Görüşmede, hükümetin uygulamaya koyduğu ekonomik istikrar programının kamuoyu desteği

olmadan başarıya ulaşmayacağı bildirilmiş ve bu konuda sivil toplum kuruluşları ile diyalog kurulmasının yararlı olacağı iletilmiştir. Sivil İnsiyatif Genel Başkanları, 21 Şubat 2000 tarihinde Başbakan Bülent ECEVİT'e yapılan ziyarette ise, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in bir an evvel yasal temele kavuşturulması gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

TOBB'un dönem başkanlığı ve ev sahipliğinde, 24 Şubat 2000 günü yapılan Sivil İnsiyatif toplantısında, Ekonomik ve Sosyal Konsey yasa taslağı, ulusal istihdam politikalarının oluşturulması, sosyal güvenlik yasa tasarıları, zorunlu tasarruf ve konut edindirme yardımı hesaplarındaki birikimler ile İnsiyatif'in çalışma esasları görüşülmüştür.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, toplantıda yaptığı konuşmada, farklı çıkar grupları olarak Sivil İnsiyatif'te biraraya gelinmesinin iktidar için bir şans olduğuna dikkat çekmiştir. İş güvencesinin sağlanmaması durumunda üretimde verimliliğin düşeceğini ifade eden TÜRK-İŞ Genel Başkanı, taşeronlaşmanın yoğun olarak yaşandığı Türkiye'de, çalışanlara iş güvencesi verilmemesini büyük ve temel bir eksiklik olarak anımsatmıştır.

Toplantıdan sonra yayınlanan bildiride, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in yasa ile kurularak etkili bir toplumsal diyalog platformu olarak işletilmesi gereği vurgulanmış ve aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir.

" Ülkemizin dünyada ve bölgemizdeki büyük gücünü daha da artıracak biçimde potansiyelimizin hayata geçirilmesinin ön şartı, toplumsal ve siyasal istikrardır. Sivil İnsiyatif bu anlayış doğrultusunda ülkemizin ve halkımızın umudu olmuştur. Ekonomik ve Sosyal Konsey bu anlayış doğrultusunda yasa ile kurularak etkili bir toplumsal diyalog platformu olarak işletilmelidir. Tarafımızdan Sayın Başbakan'a sunulmuş bulunan ilkeler doğrultusunda bir yasal dayanağı olan konseyin oluşturulması ülkemizin sorunlarının çözümüne önemli katkılarda bulunacaktır. Sivil İnsiyatif bu temelde çalışmaları sürdürmektedir.*

** Hükümet ülkemizin çıkarları doğrultusunda bir ulusal istihdam politikasını sivil insiyatif ile görüşerek belirlemeli ve uygulamalıdır. Sivil İnsiyatif ülkemizin önde gelen sorunları arasında yer alan istihdam sorununun çözümü için kendi içinde çalışmalar yapmaya karar vermiş olup, bu konuda Hükümetle işbirliği yapmaya hazırdır. Ülkemizde kendi vatandaşlarımız arasında işsizliğin arttığı şartlarda yabancıların yürürlükteki mevzuatı açıkça ihlal ederek çalışmaları istihdam sorunlarımızı daha da ağırlaştırmaktadır. Bu uygulama önlenmelidir. Giderek yaygınlaşan kaçak işçi istihdamı ise haksız rekabete, devletimizin vergi kaybına, Sosyal Sigortalar Kurumunun prim kaybına ve yasalarda yer alan işçi hak ve özgürlüklerinin kullanılabilmesine engel olmaktadır. Bu uygulamanın önlenmesi için, mahsup sistemine dayalı kayıtlı istihdama yönelik teşvik sistemi uygulamaya konulmalı ve ücretliler ve işverenler üzerindeki sosyal güvenlik ve fon yükleri azaltılmalıdır. İşçiler yasalarda yer alan sendikal hak ve özgürlüklerini kullanmalı bunun önündeki engeller kaldırılmalı, sendikal çalışma teşvik edilmelidir.*

** İstihdamın artırılmasında büyük katkısı olan Organize sanayi bölgeleri teşvik edilmeli, geliştirilmeli, güçlendirilmeli ve bu konudaki bürokratik formaliteler azaltılarak engeller kaldırılmalıdır. İşyeri kurmanın ve yürütmenin bürokrasisi azaltılmalı, SSK ve BAĞ-KUR, sanayi bölgelerinde kuracağı bürolar aracılığıyla hizmeti işletmelere götürmelidir.*

* Özelleştirmede sadece fiyat konusu değil, üretimi, istihdamı ve teknolojiyi geliştirecek tekliflere öncelik verilmeli ve konunun sosyal boyutu göz ardı edilmemelidir. Sivil İnisiyatif özelleştirme uygulamalarını takip edecek ve denetleyecektir.

* Ulusal istihdam politikasının temel dayanaklarından olan Mesleki ve Teknik Eğitim konusunda Sivil İnisiyatif oluşturarak örgütlerimiz işbirliği yapacaktır.

* Ülkemizin tarım ve sanayi ürünlerinin tüketicide bir sosyal sorumluluk doğmasını sağlayacak şekilde tüketimin teşviki temin edilmelidir.

* Ülkemize kaçak sanayi ve tarım ürünü girişi engellenmelidir. Sınır ticaretine imkan veren yasal mevzuatın sınır illeri için uygulanması sağlanmalıdır.

* Çiftçilerin ve işçilerin devletten ve belediyelerden alacaklarının öncelikle ödenmesi, ekonominin canlanmasına ve istihdamın artırılmasına önemli katkılarda bulunacaktır.

* Sivil İnisiyatif Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan yasa tasarılarının incelenmesi konusunda gerekli çalışmaları yapmaktadır. Temsil ettiğimiz kitleyi ilgilendiren Kanun tasarısı ve teklif hazırlıklarının öncelikle taraflarla görüşülmesinin toplumsal barışın sağlanması açısından önemi vardır.

* Ülkemizin iş ahlakının daha da geliştirilmesi büyük önem kazanmıştır. Sivil İnisiyatif bu konuda kamuoyunun bilinçlendirilmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapacaktır.

* Erzincan depreminde uygulandığı gibi, zorunlu tasarruf fonunda biriken ana para ve nemaları hak sahibi depremzedelere öncelikle ödenmelidir. Zorunlu tasarruf fonundaki birikimin diğer hak sahiplerine ödenmesi ise 1 Haziran 2000 tarihinden önce gerçekleştirilmelidir.

* Tüm toplum kesimlerinin ortak sorunu olan enflasyonun düşürülmesi konusunda Sivil İnisiyatif üzerine düşen denetleme ve takip görevini yapacaktır.

* Sivil inisiyatif ülkemizin ve halkımızın umududur. Örgütlerimizin yetkilerini daraltan müdahaleler Sivil toplum örgütlerini zayıflatmakta, dolayısıyla bundan Türkiye zarar görmektedir. Sivil toplum üzerindeki idari ve siyasi baskılara son verilmelidir."

"Avrupa Birliği Yolunda Sosyal Diyalog" Forumu

Sivil İnisiyatif ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun ortaklaşa düzenlediği "AB Yolunda Sosyal Diyalog" konulu forum, 22 Şubat 2000 tarihinde, Kızılcahamam'da yapılmıştır.

Forum'da ülkemizin sorunlarının çözümünde ve AB'ne tam üyelik kriterlerinin yerine getirilmesinde sosyal diyalog ve işbirliğinin önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Forum'da konuşan TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, iş güvencesinin yaşama geçirilmesi ve kaçak işçilikle etkin bir şekilde mücadele edilmesinin sosyal diyalogu daha da güçlendireceğini vurgulamıştır.

Form sonrasında basına yapılan açıklamada şu belirlemelere yer verilmiştir.

“ Diyalogun kurumsallaşması açısından ülkemizde demokratik katılımcı bir Ekonomik Sosyal Konsey’in yasal zemininin oluşturulması toplantıda ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Örgütlerimiz 20 Şubat 2000 tarihinde örgüt başkanlarımızı kabulünde Sayın Başbakan’ın Ekonomik Sosyal Konsey’in yasalaşmasına yönelik olumlu yaklaşımının vakit geçirilmeksizin yasa taslağı biçiminde TBMM’ye sevk edilmesi gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Hükümet sosyal diyalogun en önemli tarafı olan ve ülkemizin çoğunluğunu temsil eden Sivil İnisiyatif oluşturulan örgütlerin potansiyellerinden daha fazla yararlanmanın, karar süreçlerinde katkı ve katılımlarından faydalanmanın kurumsal alt yapısı oluşturulmalıdır.

Sivil İnisiyatif oluşturulan örgütler de, temsil ettikleri kitlelerin ve ülkemizin ortak çıkarları doğrultusunda kendi aralarında işbirliğinin güçlendirmelidirler.

Örgütlerimizin yetkilerini daraltan müdahaleler Sivil Toplum Örgütlerini zayıflatmakta, dolayısıyla bundan Türkiye zarar görmektedir. Sivil Toplum Örgütleri üzerindeki idari ve siyasi baskılara son verilmelidir.

Sivil İnisiyatif, ülkemizin AB üyeliğine uyum sürecinde gerçekleşmesi kaçınılmaz olan düzenlerin takipçisi olacaktır.”

TÜRK-İŞ Alternatif SSK Tasarısı

TÜRK-İŞ, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından SSK’nın yeniden yapılandırılmasına ilişkin olarak hazırlanan ve Bakanlık tarafından görüş istenen tasarı taslağını, Kurum’u tümüyle işlevsiz hale getirmeye yönelik olması nedeniyle benimsememiş ve alternatif bir tasarı hazırlayarak Hükümete sunmuştur.

TÜRK-İŞ alternatif SSK Tasarısı TÜRK-İŞ Genel Başkanı başkanlığındaki Yönetim Kurulu üyeleri tarafından 24 Şubat 2000 günü Orman Bakanı Nami ÇAĞAN ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar OKUYAN’a, 25 Şubat 2000 tarihinde ise Maliye Bakanı Sümer ORAL’a ziyarette iletilmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, ziyaretlerde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın TÜRK-İŞ’ten tasarı taslağı ile ilgili görüş isteme aşamasında taslağı Bakanlar Kurulu’na sunduğunu hatırlatmıştır. SSK’nın yaşadığı sıkıntının asıl kaynağının Kurum’a yapılan politik müdahaleler olduğunu tekrarlayan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan taslağın yasalaşması halinde Kurum’un özerkleşeceğini ve siyasi müdahalelerden arınacağını bildirmiştir.

TÜRK-İŞ Özelleştirme Toplantısı : Özelleştirme Eylem Programı

TÜRK-İŞ 18. Genel Kurulu, özelleştirmeyi, mücadele edilmesi gereken öncelikli ve acil ikinci talep olarak konumlandırmıştır. Genel Kurul sonrası ilk Başkanlar Kurulu toplantısında da konuyla ilgili olarak “Uluslararası ve yerli tekellerin baskısıyla yağma ve talan biçiminde sürdürülen özelleştirme durdurulmalı, kamu kurum ve kuruluşlarının sorunlarına, taraflarla görüşülerek ülke

yararına çözümler aranmalıdır, öncelikle POAŞ'ın özelleştirilme süreci durdurulmalıdır" denilmiştir.

Bu kararlar doğrultusunda özelleştirmeye karşı alınması gereken tavrı belirlemek amacıyla 28 Şubat 2000 tarihinde, TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde bir toplantı yapılmıştır. Toplantıya Konfederasyonumuz üyesi özelleştirme muhatabı 16 sendika (T.Maden-İş, Petrol-İş, Tekgıda-İş, Teksif, Deri-İş, Ağaç-İş, Selüloz-İş, Basisen, Türk Metal, Dok Gemi-İş, Yol-İş, Tes-İş, Demiryol-İş, Denizciler, Liman-İş, Haber-İş, Hava-İş, Toleyis) Genel Başkanları katılmışlardır.

Yalnızca sıradan bir ekonomik işleyiş değil, geniş bir sosyal yansımayı beraberinde getiren özelleştirmelere karşı verilen mücadelenin ayrıntılı olarak tartışıldığı toplantıda, özelleştirme karşıtı mücadele ile iş güvencesinin sağlanması, zorunlu tasarruf ve konut edindirme fonunda biriken paraların hak sahiplerine iadesi, kaçak işçiliğin önlenmesi ve SSK Yasası'nda yapılmak istenen değişikliklerde TÜRK-İŞ'in taleplerinin esas alınması mücadelesinin berleştirilmesi görüşü ağırlık kazanmıştır.

Toplantıda, Petrol-İş Sendikasının örgütlü bulunduğu Petrol Ofisi (POAŞ) işyerinde sürdürülen özelleştirme karşıtı çabaların desteklenmesi benimsenmiş ve bu çerçevede, TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu'nun, POAŞ ihalesinin yapılacağı 3 Mart 2000 Cuma günü, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda demokratik tepkisini gösterme kararı alınmıştır.

TÜRK-İŞ taleplerinin bir kez daha Başbakan Bülent ECEVİT'e iletilerek duyarsızlığın devam etmesi halinde bir "Eylem Programı"nın başlatılmasının kararlaştırıldığı toplantıda, eylem programının içeriğinin ve takviminin Kurban Bayramı sonrasında yapılacak Başkanlar Kurulu toplantısında kesinleştirileceği bildirilmiştir.

Taslak program, bölge toplantı ve mitinglerinin yapılmasını, sendika yöneticilerinin bulundukları bölgelerden Ankara'ya yürümesini ve Ankara'da geniş katılımlı bir eylem yapılmasını kapsamaktadır.

POAŞ İhalesini Protesto

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu başkanlığındaki Başkanlar Kurulu üyeleri, POAŞ ihalesinin yapıldığı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı önünde bir basın toplantısı yaparak bu girişimin durdurulmasını istemişlerdir.

Toplantı öncesinde TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından yapılan basın açıklamasında, POAŞ özelleştirilmesi başta olmak üzere, özelleştirmelerin durdurulması, kamu kesiminin sorunlarının sosyal devlet anlayışı içinde, ulusal çıkarlarımız doğrultusunda ve işçi-işveren tarafları ile görüşülerek çözüme kavuşturulması istenmiştir.

Açıklamada, ulusal ekonomi ve ulusal savunmamız açısından stratejik açıdan son derece önemli olan POAŞ'ın özelleştirilmesine kesinlikle karşı olduğu yinelenirken, bugün gerçekleştirilecek eylem, ulusal çıkarlarımız ve işçi sınıfı çıkarları

doğrultusunda verilecek meşru ve demokratik mücadelenin ilk adımı olarak değerlendirilmiştir.

Açıklamada özetle şu görüşlere yer verilmiştir.

"İMF'ye 9 Aralık 1999 günü verilen Niyet mektubu'nun gereklerinden biri bugün yerine getirilerek ulusal çıkarlarımıza büyük zarar verilmektedir. Petrol Ofisi'nin özelleştirilmesi, yalnızca doğrudan işyerindeki işçileri ilgilendiren bir sorun değildir. Petrol Ofisi, stratejik önemi nedeniyle hem ulusal ekonomimiz, hem de ulusal savunmamız açısından son derece önemlidir.

Seçimler öncesinde meydanlarda KİT'lerin özertleştirilmesini savunanlara, ama bugün en hızlı özelleştirmeci kesilenlere soruyoruz : Bugüne kadarki özelleştirmeler sonucunda hangi işçiye yeni iş imkanı sağlanmıştır ? Hangi işyerinde üretim, üretkenlik ve istihdam artmıştır ? Özelleştirmeler ülkemizin hangi sorununu çözmüştür ? İşsizlik azalmış mıdır ? Ekonomimiz düze çıkmış mıdır ? Enflasyon düşürülebilmiş midir ?

Bugüne kadar Türkiye'de yapılan özelleştirmeler, taraflarla görüşülmeden gerçekleştirilen bir yağma ve talandır; kamu kaynaklarının küçük bir yerli ve yabancı azınlığa peşkeş çekilmesidir; binlerce işçinin işinden edilmesidir, Türkiye Cumhuriyeti'nin zayıflatılmasıdır. Bugün POAŞ'ta yapılan da bunların aynısıdır.

Petrol Ofisi, ülke ekonomisi açısından stratejik önemde bir görevi yerine getirmektedir. 21. yüzyılın enerji savaşlarıyla geçeceği bilinmektedir. POAŞ'ın özelleştirilmesi, Türkiye'yi zayıflatacaktır.

Petrol Ofisi, ülke bütünlüğünün sağlanması ve bir kamu hizmeti olan petrol ürünlerinin dağıtımının tüm ülkede gerçekleştirilebilmesi açısından son derece önemlidir.

Petrol Ofisi, karlı bir kuruluş olarak, ülkemizde büyük ağırlığa sahiptir. POAŞ'ın 1999 yılı cirosu 1 katrilyon 320 trilyon lira, karı 111 trilyon liradır. POAŞ'ın bugün elinde 308 milyon Dolar nakiti bulunmaktadır.

Petrol Ofisi'nin özelleştirilmesi için geçmişte konulna değer, gerçek değer çok altındadır.

Özelleştirme uygulamaları, ulusötesi sermayenin ulus devleti zayıflatma çabalarının bir parçasıdır. TÜRK-İŞ, sosyal devlet anlayışının hayata geçirilmesinde büyük öneme sahip kamu kurum ve kuruluşlarına sahip çıkarak, aynı zamanda ulusal bir görevde yerine getirmektedir.

Haklı ve meşru taleplerimizin kabul edilmemesi durumunda, Başkanlar Kurulumuzda alınan karar doğrultusunda, demokratik mücadelemiz, geçmişte olduğu gibi, kararlı bir biçimde sürdürülecektir."

İçişleri Bakanı'na Açık Mektup

POAŞ'ın satılmasına karşı demokratik tepkisini koymak isteyen TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'na güvenlik güçlerine alınan tavır, İçişleri Bakanı Sadettin TANTAN'a gönderilen açık mektup ile kınanmıştır.

7 Mart 2000 tarihli TÜRK-İŞ Genel Başkanı imzalı mektupta, şu ifadelere yer verilmiştir.

"... Ülkemizin ve halkımızın sorunlarını herşeyin üzerinde tutan TÜRK-İŞ, bugün ülkemizde tüm kesimlerin özgürce yaşayabileceği demokratik hak ve özgürlüklerin savunucusu ve takipçisidir.

Ülkemiz son yıllarda demokrasi ve hukuk devleti açısından sorunlarla dolu bir dönem geçirmiştir. TÜRK-İŞ bu dönemde üzerine düşen tüm görevleri eksiksiz yerine getirerek ülkemizin geleceği ve halkımızın mutluluğu için Türkiye'ye ve demokrasiye sahip çıkmış, ülkemizi ortaçağ karanlığına götürmek isteyen güçlere karşı demokratik yollardan mücadele vermiş ve bu sorumlu ve özverili yaklaşımla tüm halkımızın gönlünde bir kez daha taht kurmuştur.

TÜRK-İŞ bugüne kadar ülkemizin ve halkımızın yararına atılan her adımın yanında olmuş, ama atılan adımların ülke ve halk yararına olmadığını gördüğünde demokratik tepkisini ortaya koymuştur. Koyduğu her demokratik tepkide, yasalara uygunluk çerçevesinde hareket eden TÜRK-İŞ, kimi zaman yüzbinlerce işçiyi Kızılay Meydanı'na toplamış, ancak tüm dünyaya parmak ısırtacak bir şekilde bir tek kişinin burnu kanamadan herkesin evine dönmesini sağlamıştır. Bu TÜRK-İŞ'in olduğu kadar güvenlik güçlerimizin de sağduyulu davranışı sonucunda gerçekleşmiştir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkemiz açısından milli bir servet olarak gördüğümüz POAŞ'ın özelleştirilmesine karşıdır. TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, POAŞ'ın özelleştirilmesine karşı demokratik tepkisini, ihalenin yapılacağı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı bahçesinde bir basın toplantısı yaparak dile getirme kararı almış, bu kararı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ilgili birim müdürleri ile görüşmüş ve 3 Mart 2000 günü Müsteşarlık önüne gelinmiştir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu ve bir grup sendika yöneticimiz, Müsteşarlık önünde, zırhlı Çevik Kuvvet tarafından karşılanmış, Polis Müdürleri, daha önce hiç görüşülmemiş ve anlaşmaya varılmamış gibi bizim Müsteşarlık bahçesine girmemizi sert bir şekilde engellemişlerdir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak ben ve TÜRK-İŞ'in diğer yöneticileri Çevik Kuvvet tarafından itilip kakılmanın, tekmelenmenin üzüntüsünü, kendimiz adına değil, Türk Ulusu adına yaşamaktayız..."

TÜRK-İŞ Bölge Temsilcileri ve Ankara Şube Başkanları Toplantıları

TÜRK-İŞ 2000 yılı teşkilatlandırma çalışmaları ile ilgili olarak TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri'nin başkanlığında, 2 Şubat 2000 tarihinde Bölge Temsilcileri Toplantısı, 22 Şubat 2000 tarihinde de Ankara Şube Başkanları Toplantısı yapılmıştır. Her iki toplantı TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde düzenlenmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri, TÜRK-İŞ Bölge Temsilcilerinin katıldığı toplantının açılışında, bölge temsilciliklerinin fiziki eksikliklerinin giderilerek daha aktif çalışmalar yapması gerektiğini belirtmiş ve Bölge ve İl Temsilcilikleri yönetmeliğinin revize edilerek uygun hale getirileceği ifade etmiştir. Bölge Temsilcilerinin sorunlarının ve alternatif önerilerinin tartışıldığı toplantıda, temsilciliklerin bilgi iletişimi ve değişimi konusuna önem verilerek, üç aylık aralarla

şube başkanları ile de görüşülerek sorunları içeren bir raporu TÜRK-İŞ'e iletmeleri kararlaştırılmıştır.

Üye sendikaların Ankara'da bulunan Şube Başkanlarının katıldığı Ankara Şube Başkanları toplantısının açış konuşmasını yapan Genel Teşkilatlandırma Sekreteri, geçtiğimiz yıl içinde yapılan eylemlerde Şube Başkanlarına gösterdikleri çaba nedeniyle teşekkür etmiş ve siyasi iktidarın önümüze koyduğu engelleri aşmada "sen, ben yok, biz varız!" ilkesinin hayata geçirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ankara Şube Başkanları Toplantısına katılan TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri, konuşmasında TÜRK-İŞ topluluğunda örgüt disiplininin önemine değinirken, Yüksek Hakem Kurulu, Ekonomik ve Sosyal Konsey ile pekçok konu hakkında bilgi vermiş, iş güvencesi karşısında kıdem tazminatını ortadan kaldırmak isteyen politikalara karşı eyleme hazırlıklı olunması çağrısını yapmıştır.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

2000 yılı TÜRK-İŞ Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri deprem felaketine maruz kalan kadınlarımızın sağlık ve güncel sorunlarını tartışmak amacıyla, İzmit'te gerçekleştirilmiştir.

Bu çerçevede, "Beslenmenin Önemi", "Depremi Kadın ve Çocuklar Üzerinde Bıraktığı Olumsuz Etkiler" ile "Kadın Sağlığı" konularının ele alındığı bir seminer düzenlenmiştir.

Seminerin açılışını yapan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri, 2000'li yılların kadınların her alanda her sektörde yer alacakları, ağırlıklarını koruyacakları bir yüzyıl olacağını vurgularken, kadın emeği ile şu değerlendirmeleri yapmıştır.

"...Kadın emeğinin düşük ücretli emek olarak bilinmesinin nedenlerinden biri de kadınların büyük bir bölümünün ev-içi sorumluluklarından dolayı kısmi zamanlı (part-time) işlerde çalışmak istemeleridir.

Kadın genelde çocuk sahibi olmadan çalışma hayatına girmekte, çocuk sahibi olunca işinden ayrılmaktadır. Bu nedenle, kadınların birçoğu kısmi zamanlı çalışmayı tercih etmekte, hem çalışıp hem de çocuk bakımı ve aile sorumluluğunu üstlenmektedir.

Bu çalışma şekli başlangıçta çözüm gibi görünse de, işgücü piyasasında kadını ikinci sınıfa sokan koşulları artırmakta, kadınların sigortasız, sendikasız, iş güvencesinden yoksun olarak düşük ücretle çalışmalarına neden olmaktadır.

Kadınların genç yaşta çalışma hayatına girmeleri, sonradan anne olmaları ve aile sorumluluklarından dolayı çalışma hayatından ayrılmaları, kadınların çalışma koşullarını da olumsuz etkilemektedir.

Kadınlar tekrar çalışma hayatına dönmek istediklerinde, düşük statülü, güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmakta, bilgi ve yetenekleri de körelmektedir.

Dünyanın hemen her tarafında çalışan kadınların gebelikleri halinde işlerini kaybetme, gelirden yoksun kalma, yetersiz sağlık şartlarının yol açtığı hastalıklara yakalanma riski ve tehlikesiyle karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir.

Buradan hareketle, dünyadaki kadınların yüzde 70'inin çocuk bakım dönemlerinde ev dışında çalıştıkları gerçeği gözönünü alındığında, dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar için analığın korunmasının hayati bir önem taşıdığı ortaya çıkmaktadır.

103 nolu ILO Sözleşmesi analığın korunmasını öngörmüştür. Anayasamızın 41.maddesinin de ailenin korunmasını emrettiğini hatırlatmak istiyorum.

Kadınlar uyumludur, kadın sabırlıdır, kadın mücadelecidir aynı zamanda. Sendika yöneticiliğinde bunlar çok önemli vasıflardır. Sendikal demokrasiyi, çağdaş sendikacılığı ancak kadın işçilerimizin aktif katılımlarıyla yaratabileceğimize inanıyorum.

Biz TÜRK-İŞ olarak da, hızlı bir gelişme sürecine girmemiz için kadınların klasik eğitim ve hayat boyu eğitim anlayışı ile eğitim düzeylerinin yükseltilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasında, toplumun gelişmesinde en önemli faktör, kadınların eğitim düzeyleriyle, çalışma hayatındaki rolleriyle ve etkin katılımlarıyla bir düzeye gelmeleridir..."

4207 Sayılı Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Yönelik Kanun Tasarısını Değiştirme Çabalarına Tepki

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, yabancı sigara tekellerinin, Formula-1 yarışları adı altında 4207 Sayılı Tütün Mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Yönelik Kanun Tasarısı'nı değiştirmeye yönelik olarak artan bir oranda yürüttükleri siyasi ve ekonomik lobicilik faaliyetleri hakkında, 9 Mart 2000 tarihinde bir açıklama yaparak izin verilmeyeceğini bildirmiştir.

Açıklamada, yabancı sigara tekellerinin, Tekel'i ve yabancı sigara alışkanlığını tüm ülkeye yayarak Türk tütüncülüğünü yok etme çabası içinde olduğunu vurgulayan TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, kısa bir süre sonra tütünde de dışa bağımlı bir Türkiye yaratılmak istendiğine dikkat çekmiş ve şu değerlendirmeyi yapmıştır.

"...Avrupa Birliği tarafından 2006 yılından itibaren tüm Avrupa'da yapılması yasaklanan Formula-1 yarışları için yeni ülke olarak Türkiye düşünülmektedir. Bu yarışların iddia edildiği gibi turizmi arttırmadığı, ancak tüm dünyada naklen televizyon yayını için kullanıldığı bilinmektedir.

Yabancı tütün tekelleri, Türkiye'de yerli tütünle üretilen sigaraların piyasadan kalkmasını ve Türk tütünlerinin yabancı harmanlı sigaralarda yüzde 15'lik dolgu maddesi olmasını istemektedirler. Bu ise 500 bin tütün eken aileden, 450 bin ailenin tütün ekemez hale gelerek, ekonomik ve sosyal açıdan yok olması demektir.

Yıllardır yabancı sigara logoları kullanılarak, ormanlarda düzenlenen jip yarışları, spor müsabakalarının sponsorluğu, güzellik yarışmaları ile marka imajını beyinlere

yerleştirmeye çalışan sigara tekelleri, 4207 Sayılı kanunu değiştirmeye ve yabancı içki reklamlarının ise hemen her türlü mecrada yayınlanmasını önleyen kanun tasarısını ortadan kaldırmaya yönelik olarak artan bir oranda siyasi ve ekonomik olarak lobicilik faaliyetlerini yürütmektedirler. Her iki düzenleme de Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyumu nedeniyle hazırlanmıştır. Bu düzenlemeleri ortadan kaldırmaya yönelik her türlü faaliyetin karşısında olacağız. Konu hakkında yasal önlemlerin yanı sıra, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu olarak konuyu Avrupa Birliği'ne de taşımamız gerekirse, bunu da yapacağımızdan kimsenin kuşkusu olmamalıdır."

Medyanın Özelleştirme Tutumuna Tepki

TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi dolayısıyla kimi basın organlarında Petrol-İş'e ve tüm sendikal harekete karşı geliştirilen kampanya TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun 23 Mart 2000 tarihli açıklaması ile kınanmıştır.

Açıklamada, sendikalara karşı açılan bu cephe, TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesine ilişkin ön yargılı bir tutumun ötesinde, örgütlenme hakkına ve demokrasinin temel kurumlarına saldırının açık bir habercisi olarak nitelendirilmiş ve şu değerlendirme yapılmıştır.

"...Ulusal ekonominin en temel ve stratejik sanayi işletmesinin halka arz adıyla büyük sermaye gruplarına devri ve bazı medya kuruluşlarının ilgisini çekmiş ve dev bir reklam kampanyasına dönüştürülmüştür.

Özelleştirme sermayenin tabana yayılmasının bir aracı olamaz. Kaldı ki sermayeyi tabana yayma mevcut gelir bölüşüm politikaları ile asla gerçeklik kazanamayacak içi boşaltılmış bir hedeftir. TÜPRAŞ işçisi bu yalan yoluyla sanki sendikasıyla arasında bir çıkar çatışması varmış gibi bir pozisyona düşürülmektedir. Siyasal sorumluların asıl amacı spekülasyonla sarsılan bir borsaya yeni kurbanlar eklemek yerine en geniş kesimlerin refahını nasıl arttırılacağı konusunda fikir üretmek olmalıdır.

KİT'ler bugüne kadar yanlış politikalarla yıpratıldı ve açıkları kapatma aracı olarak görüldü. Yatırım kararları engellendi, kaynakları sömürüldü, yüksek maliyetlerle iç ve dış borçlanmaya itildi. En üzücüsü de bütçenin yatırım ödenekleri ve KİT'lere transferi azalırken bunların yerine kamu yararına harcamalar değil faiz ödemeleri aldı. İzlenen yanlış ekonomi politikaları sonucunda yaşanan dar boğazların nedeni KİT'lerde arandı. Doğrusu KİT'ler bu olumsuz müdahalelere rağmen görevlerini yapmaya devam etmiş ve etmektedirler.

Halkın kendi öz kaynaklarını yağma ve talan biçiminde sorumsuzca satılması sürecine işçiler sendikaları ile el ele vererek gereken tepkilerini göstermektedirler ve göstereceklerdir."

Milli Prodüktivite Merkezi 39. Genel Kurulu

Milli Prodüktivite Merkezi'nin 39.Genel Kurulu 29 Mart 2000 tarihinde, MPM Genel Merkezi'nde yapılmıştır. 1999 yılı çalışmaları ile 2000 yılına ilişkin iş programının görüşülerek tartışıldığı Genel Kurul'un açılışında işçi kesimi adına TÜRK-İŞ Genel Sekreteri bir konuşma yapmıştır.

Verimlilik artışında ve rekabet gücünde uzun vadeli başarının ön koşulun işçiye saygı, işçiye insanca yaşama ve çalışma koşullarının yaratılmasına ve söz hakkı tanınmasına bağlı olduğunu vurgulayan TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, çağdaş teknolojileri ihmal ederek işçilerin yoğun bir biçimde sömürülmesine dayalı yöntemlerin ülke ekonomisine ve geleceğine ciddi zararlar vereceğini ifade etmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, MPM'nin çalışmalarında bu tür konulara da ağırlık verilmesinin önemine işaret ederken, işyerinde toplumsal barışın sağlanmasının ve verimliliğin artırılmasının öncelikli yolunu işçinin geleceğini işyerinde görmesi olarak hatırlatmış ve özetle şu değerlendirmelere yer vermiştir.

"...Kaçak işçilik, kötü çalışma koşulları, düşük ücret gösterme, işçilerin hak ve özgürlüklerini kısıtlama, sendikal örgütlenmeyi engelleme gibi uygulamalar, verimlilik artışının düşmanıdır. Bu uygulamalar sosyal damping olarak kabul edildiğinden, sanayimizin ihracat gücüne büyük darbeye indirecektir.

İşçi haklarına ve sendikal hak ve özgürlüklere saygı ile yönetime katılma ise işyerinde yaratacağı toplumsal barış ve huzur ile verimliliğin artışına büyük katkılarda bulunacaktır. Türkiye'nin tam üyelik için çaba gösterdiği Avrupa Birliği ülkelerinde geçerli olan anlayış da budur.

Türkiye de bugün işgüvencesi yoktur.

Türkiye, onayladığı 158 sayılı ILO Sözleşmesi ile iş güvencesi sağlamayı taahhüt etmiştir. Bu taahhüt yerine getirilmeli, ILO sözleşmesiyle uyumlu bir düzenleme en kısa sürede yapılmalıdır.

MPM'nin Avrupa Birliği ülkelerinde işgüvencesi konusunda yapacağı çalışmalar, işverenlerimize ışık tutacaktır.

Kaçak işçilikle ve çocuk emeği ile mücadele de önemli hedeflerimizden biridir.

Kaçak işçilik ve çocuk emeği sosyal damping unsurlarıdır. Sanayicimiz daha düşük maliyetle mal üretmede bu tür yasadışı yollara başvurursa, Türkiye karşı tüketici boykotlarına neden olabilir. MPM'nin kaçak işçilik ve çocuk emeği ile mücadelede de önemli görevleri bulunmaktadır.

İşçi sağlığı ve işgüvenliği konusundaki yetersizlikler büyük kayıplara ve tazminatlara yol açmaktadır. MPM'nin bu konudaki uzmanlık kuruluşlarıyla işbirliği içinde yapacağı çalışmalar, sanayimizin rekabet gücünü daha da artıracaktır.

İşçi haklarına ve sendikal hak ve özgürlüklere sahip, işyerinde toplumsal barışı ve huzuru sağlayacak, işçilerin yaratıcılıklarının üretimde yeniliklere ve maliyete düşüklere yansımaya katkıda bulunacaktır. MPM'nin sendikacılık hareketinin daha da güçlendirilmesi için göstereceği çabalar işverenlerimize de yarar sağlayacaktır.

Üretkenliği artırmanın ve birim maliyetleri düşürmenin yolu, işçinin kendisine işletme ile özleştirmesinden geçmektedir. Bunun başaramadığı durumlarda ortaya çıkan başarılar, sınırlı ve kısa ömürlüdür.

Sosyal Güvenlik alanındaki sorunlarda gündemimizde önemli bir yer tutmaktadır.

Güçlü bir sosyal güvenlik sisteminden yararlanan işçinin üretime katkısı verimliliği çok daha yüksek olacaktır.

Özelleştirme uygulamalarının ekonomimiz ve işçilerimiz üzerindeki etkileri de önemli bir inceleme konusudur.

MPM'nin yaptığı bazı araştırmalar, bazı çevrelerin tüm baltalama çalışmalarına rağmen, kamu kesiminde verimliliğin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

MPM'nin özelleştirilen işletmelerde istihdam sendikalaşma ve verimlilik konusunda yapacağı araştırmalar da bu konudaki tartışmalara ışık tutacaktır.

Dileğimiz, MPM'nin kamuoyundaki saygın yerini önümüzdeki yıllarda daha da geliştirmesi ve ekonomimizin sorunlarının çözümüne önemli katkılarda bulunmasıdır..."

2000 YILI TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ

Bilindiği gibi, Konfederasyonumuz Araştırma Merkezinde üye Sendikalarımızın yıl içinde bağitlayacakları toplu iş sözleşmeleriyle ilgili olarak teknik çalışmalar yapılmakta, prosedür izlenmekte ve gelişmeler değerlendirilmektedir.

2000 yılında yenilenecek toplu iş sözleşmelerini kapsayan bu çalışmada da, yeni dönem toplu iş sözleşmeleri, yürürlük tarihleri, kamu/özel sektör ayrımı, işyeri/işletme ve yararlanan işçi sayılarıyla ücretler bakımından ele alınmaktadır.

Üye sendikalarımızdan elde edilen ve Aralık 1999 dönemine ait veriler itibariyle, 2000 yılında toplam 692 kamu (677'si belediye işyerleri) işyeri-işletmesinde 98.436; 478 özel işyeri/işletmede 207.494 işçinin yararlandığı 1170 toplu iş sözleşmesi bağitlanacaktır.

Kamu ve özel birlikte ele alındığında, toplam 1170 işyeri/işletmede 305.930 işçiyi ilgilendiren toplu iş sözleşmelerinin yenileneceği görülmektedir.

Özel sektör toplu iş sözleşmeleri kapsamındaki işçiler, oransal olarak yenilenecek toplu iş sözleşmelerinin yüzde 67.8 gibi önemli bir bölümünü oluştururken, kamu sektörü kapsamındaki işçiler, yüzde 32.2'sini meydana getirmektedir.

2000 yılı toplu iş sözleşmeleri yürürlük tarihleri bakımından değerlendirildiğinde, tekstil ve metal işkollarındaki grup toplu iş sözleşmeleriyle çakışan Eylül ayının en yoğun ay olduğu göze çarpmaktadır.

2000 yılında yenilenecek toplu iş sözleşmelerinin ücretlerine ilişkin olarak sunulan rakamlar ise, 1999 Aralık itibariyle ortalama brüt çıplak ücretleri göstermektedir. Bu verilere göre, 2000 yılı toplu iş sözleşmelerinde, 1999 Aralık itibariyle ortalama ücretler 150 milyon ile 380 milyon lira arasında değişmektedir.

2000 yılının ikinci yarısında yürürlük süresi bitecek olan toplu iş sözleşmelerin son altı ay ücret artışlarının yansıtılması durumunda, ortalama ücretlerde de yükselmeler söz konusudur. Süresi biten kamu ve özel kesim toplu iş sözleşmelerinde, ücret artışları, tüketici fiyatlarına endekslenmiştir.

2000 YILINDA YENİLENECEK TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİN DAĞILIMI

SENDİKA	KAMU		ÖZEL	
	İşyeri/işletme Sayısı	İşçi Sayısı	İşyeri/işletme Sayısı	İşçi Sayısı
TARIM-İŞ	1	18	1	89
T.MADEN-İŞ			13	1683
PETROL-İŞ			30	5063
TEKGIDA-İŞ			55	11678
TEKSİF			136	54000
DERİ-İŞ			4	554
AĞAÇ-İŞ			8	1105
SELÜLOZ-İŞ			11	1706
BASIN-İŞ			3	48
BASİSEN			10	17797
ÇİMSE-İŞ			61	7276
KRİSTAL-İŞ			2	217
TÜRK METAL	1	3901	2	78208
DOKGEMİ-İŞ			1	200
YOL-İŞ	3	94	11	3459
TES-İŞ	2	7084		
TEZKOOP-İŞ	8	1313	47	4727
T.KOOP-İŞ	1	250	6	10568
TÜMTİS			24	295
DEMİRYOL-İŞ	1	643		
T. DENİZCİLER			13	520
LİMAN-İŞ				
SAGLIK-İŞ			15	690
TOLEYİS	3	1133	17	5688
T. HARB-İŞ			4	1550
TGS			4	418
BELEDİYE-İŞ	677	84000		
Toplam	692	98.436	478	207.494

İŞYERİ SAYISI İŞÇİ SAYISI

GENEL TOPLAM 1170 305.930

Toplu İş Sözleşme Sürecinde Yaşanan Zorluklar

2000 yılında yenilenecek toplu iş sözleşmeler ile ilgili yönlendirmeler, serbest toplu pazarlık sistemine açık bir müdahale olarak değerlendirilmiştir. Özellikle, Hükümetin 2000 yılı hedeflerinin, temel ölçü alınması yönündeki yönlendirmeler ve işverenlerin çıkışları, toplu iş sözleşme görüşmelerinin tıkanmasını getirmiştir.

2000 yılı, ağırlıklı olarak özel kesimi toplu iş sözleşmelerinin yenileceği bir yıldır. Hükümetin açıklamaları, özel kesim işverenlerini cesaretlendirirken, işçi sendikalarının ise, tepkesine neden olmuştur.

2000 yılında yenilenecek toplu iş sözleşmelerinden görüşmeleri başlayan, uyuşmazlık sürecinde olan veya grev kararı alınan işyerleri için başlangıçta birinci altı ay yüzde 15, ikinci altı ay yüzde 10 ücret zammı önerilmiştir. İşveren kesimi, bu ölçüleri Hükümetin 2000 yılı programına göre belirlediklerini ifade etmektedirler. İşçi sendikaları ise, müdahale anlamına gelen bu tür yönlendirmeler ile işverenlerin cesaretlendirildiğine ve uyuşmazlığa gitmede en önemli etken olduğuna dikkat çekmiştir. Hükümetin yönlendirmelerinden de anlaşılacağı gibi, bugün için güçsüz kesim yerine güçlü kesimin korunduğu bir dönem yaşanmaktadır.

Çimse İş Sendikası tarafından alınan ve çimento üretimini durduracak olan greve çıkma kararlılığı karşısında, işveren tarafının hedeflenen enflasyon önerisinden vazgeçmesi sonucu, grup toplu iş sözleşmesi anlaşma ile sonuçlanmıştır.

Birinci altı ay yüzde 30, ikinci altı ay TÜFE, üçüncü altı ay TÜFE artı 3 puan, dördüncü altı ay TÜFE artışlarına endeksli ücret artışları sağlanmıştır.

Hükümetin hedefinin gerçekçi olmadığı, üç aylık dönemdeki fiyat artışlarından anlaşılmıştır. Hükümetin ve işverenlerin amacı, hedeflenen enflasyon artışı ile ücretleri düşürmek ve satın alma gücünü kısımdır. İşçi sendikaları, toplu iş sözleşme görüşmelerinde, gerçekçi olmayan bu tür önerileri kabul etmemiş ve işveren kesimini sorumlu ve yapıcı olmaya çağırmıştır.

Taşeron Çalıştırma Önlenmelidir

Toplu iş sözleşmelerinin kapsamını daraltan taşeron uygulaması giderek yaygınlık kazanmaktadır. Bu tür çalıştırmalar, sendikasılaştırmanın bir aracı olarak kullanılmaktadır. Bazı işlerin taşeron eliyle yürütülmesi, işyerlerinde ücret eşitsizliği yanında, çalışma barışını da olumsuz yönde etkileyen bir sonuç getirmiştir. İşçilerin sendika hakkının kullanılmasını engelleyen bu tür uygulamalar ile emek üzerinden haksız kazançlar sağlanmaktadır.

Yürürlükteki yasaların, işçiyi yeterince korumaması sonucu, işveren kesiminin keyfi uygulamalarını artırmaktadır. Özellikle, işlerin parçalanması ve taşeron eliyle yürütülmesi, sömürüyü ve sendikasılaştırmayı getirmektedir.

Önemli olan, işveren karşısında güçsüz konumda olan çalışanların haklarını koruyacak yasaların çıkmasıdır. Ülkemizin saygınlığını artırmak için, bu tür yasaların çıkmasında kararlılık gösterilmelidir. Her şeyden önce, iş güvencesinin sağlanması, çalışma hayatında sosyal barışın ve işçi-işveren dengesinin sağlanması bakımından da bir zorunluluk görülmektedir.

Ücret Artışlarında “Hedeflenen Enflasyon” Yaklaşımı

9 Aralık 1999 günü, Koalisyon Hükümeti tarafından IMF’ye verilen Niyet Mektubu temelinde yapılan stand-by düzenlemesi çerçevesinde 2000 yılında enflasyonun yüzde 25 oranında artması hedeflenmiş ve kamu çalışanları için ücret artışlarının hedeflenen enflasyon dikkate alınarak belirlenmesi öngörülmüştür. Kamu çalışanlarına ilk altı aylık dönem için ücret zammı bu hedef doğrultusunda yüzde 15 olarak uygulanmıştır. Ücret/maaş artışlarında öngörülen enflasyon hedefi, işveren kesimince de emsal alınarak gecikmeden benimsenmiş, 2000 yılı toplu iş sözleşme (TİS) politikası durumuna getirilmiştir. Hatta daha önce imzalanmış olan TİS’lerin 2000 yılı ücret zamları dahi yeniden pazarlık konusu yapılmak ve artış oranları düşürülmek istenmiştir.

Artış oranının düşük öngörülmesi bir yana, ücret artışlarına yaşanan değil de hedeflenen, bir başka ifadeyle öngörülen enflasyona göre zam yapılması yaklaşımı, öncelikle serbest toplu pazarlık düzeni ile çelişen, ekonomik ve sosyal açıdan da ücretli /maaşlıların aleyhine sonuçlar getiren bir politikadır.

Ülkemizde 1980’li yıllardan bu yana ekonominin ve toplumun en önemli yapısal sorunlarından biri olarak varlığını korumakta olan yüksek enflasyon, çalışanların yaşam düzeyini doğrudan etkilemektedir. Elde ettikleri ücret geliri ile kendilerinin ve ailelerinin geçimlerini sağlamayı amaç edinen işçilerin, bu konudaki en alt düzeydeki talepleri, varolan yaşama standartlarını korunması, gelir dağılımındaki adaletsizliğin düzeltilmesi ve - varsa - sağlanan refah artışından pay almaktır. Dolayısıyla fiyatların hızla yükseldiği, geçim koşullarının buna bağlı olarak ağırlaştığı bir ortamda en azından gerçekleşen fiyat artışını karşılayacak bir ücret zammı oranının belirlenmesi asgari bir gerekliliktir.

Toplu iş sözleşmelerinde, öngörülen (hedeflenen) enflasyona göre ücret artışı başlıca iki yönden önem kazanmaktadır:

* Serbest toplu pazarlık düzenine müdahaleye, ücret belirlemede yeni bir geleneğin oluşmasına ve sendikaların işlevinin geriletilmesine yol açabilecektir.

- Hedeflenen enflasyona bağlanmış bir ücret sistemi, toplu iş sözleşmesini hukuki olarak ortadan kaldırmamakta ve ancak toplu iş sözleşmelerinin ücret gibi can alıcı maddelerinin görüşülmesini gündem dışına taşımaktadır.

- 18 Nisan seçimleri öncesi kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde kabul edilmeyen ve uyuşmazlık konusu olan “ öngörülen enflasyona göre ücret zammı” hükmü bu kez hazırlığa erken başlanarak getirilmektedir.

- Bu uygulama diğer olumsuzluklar örneğin performans bazlı ücret sistemi getirebilir.

- Çalışanların daha sonraki dönemi tepkisiz karşılamalarına neden olabilir.

* İkinci önemli etkisi gerçek ücretlerde düşüş getirmesidir.

- Yaşanan enflasyon telafi edilmemektedir.

- Öngörülen enflasyon asla gerçekleşecek enflasyon anlamına gelmediğinden ve her zaman gerçekleşenin hep altında hedeflendiğinden hem yaşanan ve hem de yaşanacak enflasyon açılarından gerçek ücret kaybı sözkonusudur.

Bu arada devletin bir kurumu olan Devlet İstatistik Enstitüsü'nün siyasal müdahaleye açık oluşu, enflasyona ilişkin endeks rakamlarının geçerlik ve güvenilirliklerini de tartışılır kılmaktadır. Kaldı ki Türkiye'de İstanbul Ticaret Odası'nın İstanbul'da yaptığı dışında ücretliler geçinme endeksi yoktur.

Sonuç olarak, 2000 yılı özel sektör işçileri ve kamu çalışanları açılarından karşı çıkışların, uyuşmazlıkların yüksek olacağını, özellikle kamu toplu iş sözleşmelerinin yenileceği 2001'deki zorlukları tahmin durum değişmediği sürece zor değildir.

III. TÜRK-İŞ ÇALIŞMA BİRİMLERİNİN ETKİNLİKLERİ

1. ARAŞTIRMA MERKEZİNİN ÇALIŞMALARI

Araştırma Merkezimiz, 18. Çalışma Döneminin sonlarındaki dönemde yoğun bir araştırma etkinliği gerçekleştirerek, TÜRK-İŞ Yıllığı 99, Ekonomide Durum 6 ve Genel Kurul Çalışma Raporu olmak üzere toplam hacmi 3000 sayfaya ulaşan bir yayını sendikal kamuoyuna ve topluma sunmuştur. Genel Kurul sonrası dönemde bu çalışmaların dağıtımı ve okuyucuya ulaştırılması üzerinde yoğunlaşmıştır.

Aralık 1999- Şubat 2000 arasındaki dönemin en yoğun faaliyeti ise, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının Hazırlıkları çerçevesinde Devlet Planlama Teşkilatı'nın çağrısı üzerine kurulan çok sayıda Özel İhtisas Komisyonu'na TÜRK-İŞ adına çeşitli düzeylerde katılımı ve rapor ve görüşler sunulması olmuştur.

Özelleştirmeye karşı yükselen mücadele, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların gerçekleştirdikleri çeşitli yerel toplantılara Merkezimizin bilgi ve konuşmacı sağlayarak katılımını da gerektirmiştir. Aynı şekilde, bağlı sendikalarımızın eğitim seminerlerine de katkı verilmeye çalışılmıştır.

Çeşitli konularda farklı kuruluşların düzenlediği toplantılara konuşmacı veya temsilci olarak TÜRK-İŞ adına katılan Araştırma Merkezi Müdür ve Yardımcıları, bu görevlerini başarıyla yerine getirmişlerdir.

Ankara'da yaşayan dört kişilik ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması zorunlu aylık harcamaların hesaplanmasına bilimsel ölçütler esas alınarak devam edilmiş ve sonuçlar basın bülteniyle sendikalarımıza ve kamuoyuna duyurulmuştur.

Yüksek Hakem Kurulu çalışmaları izlenerek Kurula intikal eden toplu iş sözleşmelerinin ön çalışması yapılmış ve bağtlanan sözleşme sonuçları sendikalara duyurulmuştur.

Üye sendikalarımız ile başta üniversitelerimiz olmak üzere çeşitli kuruluşlardan gelen bilgi taleplerinin karşılanmasına devam edilmiştir. Tüketici fiyatları endeksi başta olmak üzere, çeşitli ekonomik ve sosyal göstergeler ve gelişmeler üye sendikalarımıza duyurulmuştur.

Çeşitli konularda yazılar makalelerle TÜRK-İŞ Dergisi içerik yönünden desteklenmeye devam edilmiştir.

2- SOSYAL GÜVENLİK ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ 19. Çalışma Döneminin başlaması ile birlikte sosyal güvenlik kuruluşlarının yeniden yapılandırılması ve hazırlanan Kanun Tasarıları tartışılmaya başlanmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından TÜRK-İŞ'e gönderilen SSK'nın Kuruluş Kanununda değişiklikler getiren Kanun Tasarı Taslağı, Yönetim Kurulu ile birlikte oluşturulan teknik çalışma grubu tarafından incelenmiş, madde bazında yapılan değerlendirmeler sonucu kabul edilemez bulunmuştur.

Bu durum karşısında TÜRK-İŞ, alternatif bir Tasarı Taslağı hazırlamış ve Hükümete sunmuştur.

4447 SAYILI KANUNA TEPKİLER

Diğer taraftan 8.9.1999 tarihinde yürürlüğe giren ve 506 sayılı Yasa'da da değişiklikler getiren olan 4447 sayılı Yasaya tepkiler devam etmektedir.

Anayasal bir hak ve devlet içinde uyulması gereken bir ödev olan sosyal güvenlik haklarının geliştirilmesi bir yana, hak kayıplarını getiren değişiklikler yapılmıştır.

Yeni yasaya göre emekli olma koşullarının ağırlaştırılması ve aylık bağlama oranlarının aleyhte değiştirilmesi sonucu, sistem uzun ve pahalı bir yapıya dönüştürülmüş, aylıkların tespitinde de eski mevzuata göre hak kaybı söz konusudur.

IMF ve Dünya Bankası'nın önerileri doğrultusunda hazırlanan yeni sosyal güvenlik sistemi ile emeklilik hakkını kazanmak çok ağır koşullara bağlanmıştır.

İş güvencesinin olmadığı ve çalışma koşullarının çok ağır olduğu bir dönemde yaşın ve prim gün sayılarının yukarılara çekilmesi, emeklilik hakkının kazanılmasını güçleştirmiştir

Sigorta prim kesintilerinin oransal olarak yüksekliği yanında (işçi hissesi %14, işveren hissesi %19.5) prime esas kazançların tavanı yüksek belirlenmiştir. Bu durum, 2000 itibarıyla, işçi ve işveren bakımından prim yüklerini aşırı derecede artıracak olması, Hükümeti de yeni arayışlara götürmüştür.

Yeni sistemde, katsayı ve gösterge tablosunun kaldırılması nedeniyle, prim artışlarının aylıklara yansımaları uygulamasına da son verilmiş ve işçi ve Bağ-Kur tarafından ödenen aylıkların artışı aylık TÜFE'ye endekslenmiştir.

Sosyal güvenlik yasası, sosyal güvenlik kuruluşları kapsamında bulunan aylık alanların ve sigortalıların kazanılmış haklarını önemli ölçüde geriye götüren değişiklikleri öngörmüştür.

Zorunlu Tasarruf Kesintileri ve Birikimlerin Hak Sahiplerine Ödenmesi

Çalışanların kazanılmış haklarını etkileyen ve müstesna bir özellik taşıyan yüzde 2 ve yüzde 3 oranlarının işçi ve işveren payları olarak bilinen zorunlu tasarruf kesinti oranlarının 1 Haziran 2000 itibarıyla işsizlik sigortasına aktarılması, çalışanlar açısından bir hak kaybı olmuştur. Özellikle, işçi adına kesilen yüzde 3 kesinti oranının işçi ücretlerine eklenmeden, uygulamaya son verilmesi ve fondaki birikimlerin ne şekilde hak sahiplerine ödeneceğinin açıklığa kavuşturulmaması, tepki ile karşılanmıştır. TÜRK-İŞ'in bu konudaki uyarıları ve girişimleri dikkate alınmamış, Sayın Cumhurbaşkanı'nın da Yasayı onaylaması, önceki kararlarına ters düşmüştür.

Prime Esas Kazanlar

Ocak 2000 tarihinden itibaren prime esas günlük kazancın alt sınırı 4.000.000-TL olarak belirlenirken, üst sınırı da alt sınırın 3 katı olarak belirlenmiştir. Her yılın Nisan ayında prime esas günlük kazancın alt sınırı, bir önceki yılın enflasyon (TÜFE) ve GSYİH büyüme oranı kadar artırılacaktır. Üst sınırın alt sınırın 5 katına kadar çıkarılması konusunda Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Aylıkların Fiyat Artışına Endekslenmesi

Aylıkların artırılmasının aylık tüketici fiyat artışlarına endekslenmesi, aylıkların yetersizliği dikkate alındığında, emekli, dul ve yetimlerini yeterince koruyan bir sisten olmamıştır. Bu yöntemin benimsenmesi için, işçi emekli aylıklarının iyileştirilmesi, intibak hakkının sağlanması öncelik taşımaktadır. Emekli aylıklarındaki yetersizlikler, en önemli şikayet konusu olarak gündemde bulunmaktadır.

BİREYSEL EMEKLİLİK

Bireysel emeklilik, mevcut sosyal güvenlik kuruluşlarının güçlendirilmesini engelleyecek bir düzenlemedir. Ülkemizdeki gelir dağılımının sonuçları bellidir. Gelir dağılımının bozuk olduğu ülkemizde, özel sigortacılık programlarının geniş kitlelerinin sorunlarına çözüm getirmesi mümkün değildir. Ticari bir yaklaşımla getirilmek istenen özel sigorta programları ile özellikle, SSK'nın zayıflatılması amaçlanmaktadır.

Sosyal güvenlik sisteminin yerine özel sigortacılığın yaygınlaştırılması ve sosyal güvenliğin zayıflatılması da sistemin bütünü açısından bakıldığında bir tür özelleştirme değildir. Özel emeklilik programlarında sigortalı bir gelir getiren bir kaynak olarak görülmektedir. Oysa, sosyal güvenliğin temelinde, ticari değil, toplumun güvenliği anlayışı bulunmaktadır.

Anayasal bir hak olan sosyal güvenliğin herkese sağlanması için, Devlete önemli yükümlölükler verilmiştir. Devlet, bu yükümlölüğü sağlayacak tedbirleri almalı, herkese, sosyal güvenlik hakkını sağlamalıdır. Devletin, bu yükümlölüğünü yerine getirmeden, yeni kaoslara getirecek bir sistem olan bireysel emekliliğı teşvik etmesi, katkıda bulunması, sosyal güvenlik hakkına kavuşmamış milyonlarca insanımıza yapılacak en büyük haksızlık olacaktır.

Bireysel emeklilikte bir de, zorunluluk koşulunun getirilmek istenmesi, mevcut sosyal güvenlik kuruluşlarını daha da zayıflatacak bir araç olacaktır.

Bu gerekçelerle, TÜRK-İŞ özel sigorta programlarına karşı çıkmaktadır.

4792 SAYILI KANUN İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Kaldırılması ve Bazı Maddeler Eklenmesi, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılması, Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun ile ilgili Değişiklikler Hakkında Kanun TASARI TASLAğI ile ilgili olarak görüş istenmiştir.

Tasari Taslağı incelendiğinde, Kurumun gerçek sahibi olan sosyal tarafların gerek Genel Kurulda, gerekse Yönetim Kurulu'nda temsil edilmesi etkisiz bir statüye dönüştürölmektedir. Tasari Taslağında, bugüne kadar uygulanan çoğunluk ilkesi terk edilmekte ve sosyal tarafları kendi aralarında tartışmalara götürecek bir yapı getirilmektedir.

Tasari Taslağında, 9/7/1945 tarih ve 4792 sayılı Kanunla öngörölen Sosyal Sigortalar Kurumu'nun idari kuruluşu, "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı" olarak yeniden düzenlenmektedir. Başkanlığa bağlı olarak, sigorta ve sağlık kolları için iki ayrı Genel Müdürlük oluşturulmaktadır.

Başkanlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı SOSYAL GÜVENLİK KURUMU 'nun ilgili kuruluşu olarak belirlenmiştir. Tasari içinde bu Kurulun kuruluşu ve görevleri hakkında yasal bir düzenleme yer almamaktadır.

Dikkati çeken değişiklik olarak delege sayısı azalmakta ve Genel Kurulun şeklen korunması gibi bir durum söz konusudur. Mevcut duruma göre, TÜRK-İŞ ve TİSK 93 delege ile temsil edilmekte ve Genel kurulun bir yaptırımını olmamasına rağmen bir tartışma zemini bulunmaktadır. Bu özellik ortadan kaldırıldığı gibi, çoğunluk ilkesi zedelenmekte ve yeni tartışmaların yaşanmasına yol açacak bir düzenleme getirilmektedir.

Yönetim Kurulu üyesi olmak için, seçimle gelenler dahil çalışma hayatı ile ilgili en az 4 yıl yüksek öğrenim görmüş ve en az 12 yıl fiili hizmetinin bulunması zorunludur denilmektedir. Buradaki amaç, sendikacı kökenli olan temsilcilerin önünü kesmek ve tam bir bürokrat yapıyı getirmektir. Bu koşullar ile sendikaların etkisi zayıflatılmak istenmekte ve Kurunun yönetiminde tek söz sahibinin Hükümet olması amaçlanmaktadır.

İşçi emeklilerini temsilen Yönetim Kurulunda bulunan üye Tasarıda yer almamış, Yönetim kurulunda kamu çalışanlarının temsili getirilmiştir.

Tasarının temel özelliği, Kurumu gerçek sahiplerinin yönetmesi yerine Devletin yönetmesi ve özerk yapıdan uzaklaşması olarak özetlenebilir.

Tasarıda öngörülen yapı ile, Kurumun geleceği belirsiz olmakta ve özel sigortacılık için zemin hazırlanmaktadır.

Kanun Tasarısında, Sosyal Sigortalar kurumuna Yönetim Kurulunun teklifi, Bakanlığın onayı ve Bakanlar kurulu Kararı ile kamu tüzel kişiliğine haiz, mali ve idari bakımdan özerk Kuruma sağlık hizmeti vermekle görevli sağlık işletmesi kurulması veya mevcut sağlık tesislerinin sağlık işletmesine dönüşmesine imkan tanınmaktadır.

Sağlık işletmesinin çalışma koşulları, organları, görev ve yetkileri, denetim usulleri ve personelin ve çalışma usullerinin Yönetmelikle belirlenmesi getirilmektedir. Sağlık tesislerinin sağlık işletmesine dönüştürülmesi ve koşulların yönetmelikle yapılacak olması, siyasi bir tasarrufun sağlanmasına zemin hazırlamaktadır. Sağlık hizmetlerinin ticari bir anlayışla satın alınması veya verilmesi gibi bir yapı getirilmek istenmektedir.

Tasarı Taslağı, sağlık hizmetlerini özelleştirmeye hazırlık olarak da yorumlanabilir.

TÜRK-İŞ'in Alternatif Tasarısı

TÜRK-İŞ, Bakanlık tarafından görüş istenen Tasarı Taslağını genel olarak benimsememiş ve alternatif tasarı hazırlayarak Hükümete sunmuştur.

TÜRK-İŞ ve Bakanlık tarafından hazırlanan ve 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununda değişiklikler yapan Tasarı Taslaklarında, köklü farklılıklar bulunmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan Taslakta, mevcut Kanundaki yapı özerklik yönünde geliştirilmiştir. Kurumun en yüksek karar organı olarak Genel Kurul görülmüş ve siyasi etkilemelerden uzak bir Yönetim Kurulu'nun oluşması sağlanmıştır.

Genel Kurulun oluşumunda, sosyal tarafların temsili geniş tutulmuştur. Genel Kurul, sekiz kişilik Yönetim Kurulu'nun Başkan dahil 6 üyesini seçmektedir. Başkan, Bakan yerine Genel kurula karşı sorumlu tutulmuştur.

Kurumun özerkliğinin bir gereği olarak, siyasal baskılardan uzak ve sosyal tarafların birlikte yönettiği ve sadece Genel Kurula karşı sorumlu olan bir Yönetim Kurulu ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca, Genel Kurul adına Yönetim Kurulunu denetleyecek bir denetim kurulu oluşturulmuştur.

Bakanlık Tasarısında ise, Başkanı siyasal iktidar atamakta ve Yönetim kurulu kararlarının çoğu için Bakan onayına sunulma koşulu getirilmektedir.

Bakanlık Tasarısında, Yönetim Kurulundaki siyasal iktidarın etkisi daha da artmış ve sosyal tarafların temsil ve etkisi azaltılmıştır.

Bakanlık Tasarısında, Genel Kurul bir istişari zemin olarak görülmüş ve hiçbir yaptırımı olmayan bir konuma getirilmiştir.

Bakanlık Tasarısında, özerk yapı öngörülmemiş ve Kurumun gerçek sahiplerinin karar organlarındaki temsili etkisiz bir konuma getirilmiştir.

TÜRK-İŞ Tasarısında, sağlık hizmetleri Kurumun vazgeçilmez bir kolu olarak görülmüş ve hastane statüsünün korunması ön planda tutulmuştur. Hastanelerin, sağlık işletmesine dönüştürülmesine karşı çıkmıştır. Doktorların özlük haklarının tam verilmesi koşuluyla, tam gün çalışma esası getirilmiştir. Hastanelerin Yönetim Kurulunda, Bakanlık Tasarısından farklı olarak, Başhekim, Hastane Müdürü ile işçi, işveren ve emekli temsilcilerinin bulunması öngörülmüştür.

Bakanlık Tasarısında ise, Hastane Yönetim kurulunda, mülki idare amiri ve temsilcisin, Belediye Başkanı veya temsilcisinin de yer alması özerk statüye aykırı bir tasarruftur.

Mevcut durumda ve Bakanlık Tasarısında gayrimenkul satışları Yönetim Kurulunun yetkisinde iken, TÜRK-İŞ Tasarısında Genel Kurulun yetkisine verilmiştir.

Bu değerlendirmelerden de anlaşılacağı gibi, birbirinden nitelik olarak çok farklı hazırlanmış iki Tasarı bulunmaktadır.

**TÜRK-İŞ VE BAKANLIK TARAFINDAN HAZIRLANAN
SOSYAL SİGORTALAR KURUMU KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASI HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞI KARŞILAŞTIRMASI**

TÜRK-İŞ TASARISI	BAKANLIK TASARISI
STATÜ	STATÜ
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na "bağlı" ibaresi "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu" şeklinde değiştirilmiştir. TÜRK-İŞ, Sosyal Güvenlik Kurumu'nun oluşumuna karşıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili kuruluşu olarak farklı bir şekilde düzenlenmiştir. Bakanlık, ayrı bir yasayla Bakanlığa bağlı Sosyal Güvenlik Kurumu'nu oluşturmakta, SSK için öngörülen Bakanlık ise bu Kurumun ilgili kuruluşu olarak düzenlenmiştir.
BAŞKANLIK	BAŞKANLIK
Başkanı, Genel Kurul seçer. Başkanın olmadığı hallerde Başkanlığa Başkan yardımcısı vekalet eder. Başkan, yargıya intikal etmiş konularla ilgili olarak görevde kalmasında sakınca görülen hallerde, Denetim Kurulunca geçici olarak görevden uzaklaştırılabilir.	Başkan, müşterek kararname ile atanır. Başkanını olmadığı hallerde, Genel Müdürlerden birisini Bakan vekil olarak görevlendirir. Başkan, 657 sayılı Yasada belirtilen şartlardan birisini kaybettiğinin veya ağır hizmet kusuru işlediğinin tespit edilmesi halinde atanmasına ilişkin usulle görevden alınır.
ATANMA USUL VE ŞARTLARI	ATANMA USUL VE ŞARTLARI
Başkan Yardımcısı, Genel Müdürler, Genel Müdür yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanları, şube ve sigorta müdürleri, başhekimler ve hastane müdürlerinin; atama, göreve son verme ve terfi işlemleri Başkanın önerisi üzerine Yönetim Kurulu tarafından yapılır.	Genel Müdürler ve Genel Müdür Yardımcıları ve Teftiş Kurulu Başkanları, müşterek kararname ile atanır. Hukuk müşavirleri ile 1-4 üncü dereceli kadrolara atanacaklar, Başkanın teklifi üzerine Yönetim Kurulunca atanır. Yukarıda sayılanların dışındaki Kurum personeli Başkan tarafından atanır.
Kurumun diğer personelinin atama, göreve son verme ve terfi işlemleri,	

Başkanın başkanlığında, Başkan Yardımcısı, Sigorta Hizmetleri Genel müdürü, Sağlık Hizmetleri Genel müdürü ile Personel Dairesi Başkanından oluşacak Atama kurulu tarafından yapılır. Organları arasında yönetim kurulu bulunan hastanelerin, başhekim ve hastane müdürleri dışındaki personelin atama, göreve son verme ve terfi işlemleri ise hastane yönetim kurulu tarafından yapılır. Atama yetkisi Kurum Yönetim Kuruluna ait olan ünvanlar hariç, Kuruma alınacak personelin seçiminde ve unvan yükseltilmesinde ÖYSM tarafından yazılı sınav yapılması esastır.	Başkanın yetkileri geniş tutulmuştur.
YÖNETİM KURULU	YÖNETİM KURULU
Yönetim Kurulu, başkan dahil sekiz üyeden oluşur. Başkan, Genel kurulca seçilir. Bakanlık temsilcisi atanır. Hazine temsilcisi atanır. 2 üye işçi temsilcisi, Genel kurulca seçilir. 2 üye işveren temsilcisi, Genel kurulca seçilir. 1 üye emekli temsilcisi, Genel kurulca seçilir.	Yönetim kurulu, başkan dahil sekiz üyeden oluşmaktadır. Başkan, müşterek kararname ile atanır Bakanlık temsilcisi atanır. Hazine temsilcisi atanır. Sigorta Genel müdürü atanır. Sağlık İşleri Genel müdürü atanır. İşçi temsilcisi, Genel Kurulca seçilir. İşveren temsilcisi, Genel kurulca seçilir. Başkanlık çalışanları temsilcisi Genel Kurulca seçilir.
Yönetim Kurulunda sosyal taraflar ağırlıklı olarak temsil edilmektedir.	Yönetim Kurulunda sosyal taraflar azınlıkta temsil edilmektedir.
YÖNETİM KURULUNUN GÖREVLERİ	YÖNETİM KURULUNUN GÖREVLERİ
Temel kural olarak, Genel Kurula karşı sorumludur. Yıllık konsolide bütçesi ile yatırım programı tekliflerini Genel Kurulun onayına sunmak, Kurum Bütçesinin bölümleri arasında uygun görülen aktarmaları yapmak, Kurum bilançosunu ve faaliyet raporunu Genel kurulun onayına sunmak, Atama Kurulunun kararlarını incelemek, şikayetleri değerlendirmek ve gereğini yapmak.	Yıllık konsolide bütçe ile memur ve hizmetliler kadrolarını tespit ederek Bakanın onayına sunmak, Kurumun yönetim giderleri bütçeleri içinde uygun görülen aktarmalar yapmak, bölümler arasındaki ek ve olağanüstü ödenek tekliflerinden uygun gördüklerini Bakanın onayına sunmak, Başkanlıkça hazırlanan Başkanlık bilançosunu ve faaliyet raporunu inceleyip görüşü ile birlikte Bakanın onayına sunmak.
GENEL KURULUN OLUŞUMU VE GÖREVLERİ	GENEL KURULUN OLUŞUMU VE GÖREVLERİ

Genel kurul, karar organı olarak düzenlenmiştir. Genel kurula katılacak delege sayısı ve dağılımı bakımından sosyal taraflar çoğunlukta yer almıştır. Delege dağılımı şöyledir. + Üniversiteleri temsilen 5 öğretim üyesi, + En fazla işçiyi ve işvereni temsil eden işçi ve işveren kuruluşlarınca belirlenecek en az 50'şer işçi ve işveren temsilcileri, + Kurumdan yaşlılık, malullük, ölüm aylığı ile sürekli iş göremezlik geliri almakta olanlardan en fazla üyeyi temsil eden kuruluş tarafından seçilecek 10 üye. Başkan dahil, 6 Yönetim Kurulu Üyesini seçer. Gayrimenkullerin satılmasına karar vermek, Hastanelerin kurulmasına karar vermek, Denetim Kurulu üyelerini seçmek, Norm kadroları karara bağlamak, Bütçe ve yatırım programlarını incelemek ve karara bağlamak.	Genel kurul, istişari bir platform olarak görülmüştür. Delege sayısı sınırlı tutulmuştur. Delege dağılımı şöyledir. + Üniversiteleri temsilen 2 öğretim üyesi, + Üye sayıları itibarıyla en fazla üyeye sahip ilk üç sıradaki işçi Konfederasyonlarınca belirlenecek toplam 15 temsilci, + Üye sayıları itibarıyla en fazla üyeye sahip işveren konfederasyonunca belirlenecek 15 temsilci, +Kurumdan yaşlılık, malullük, ölüm aylığı ile sürekli iş göremezlik geliri almakta olanlardan en fazla üyeyi temsil eden kuruluş tarafından seçilecek 4 üye. Genel Kurul, Yönetim Kurulunda bulunan işçi, işveren ve Başkanlık temsilcilerini seçer.
DENETİM KURULU Denetim Kurulu bulunmamaktadır.	DENETİM KURULU Denetim Kurulu bulunmamaktadır.
HASTANELERİN STATÜSÜ VE YÖNETİM ŞEKLİ Sağlık hizmetlerinin Yönetim Kurulu, o il veya ilçedeki mülti amir başkanlığında; Belediye Başkanı veya temsilcisi, işletme Müdürü, Başhekim, Teknik ve Destek Hizmetleri Müdürü, işçi ve işveren temsilcisi ile işletmede çalışanları temsilen bir üyeden oluşur.	HASTANELERİN STATÜSÜ VE YÖNETİM ŞEKLİ Sağlık hizmetleri Kurumun ayrılmaz bir koldur. Hastanelerin Yönetim kurulunda oluşumunda, işçi, işveren ve emekli temsilcileri ile Başhekim, Hastane Müdürü, ve hastane çalışanlarını temsilen bir üye bulunur. Hastanelerde görev alacak hekimlerin tam gün çalışmaları esastır.

3-EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Genel Eğitim Sekreterliğimizce dönem içinde yürütülen faaliyetler aşağıda gösterilmiştir

A- TÜRK-İŞ 2000 YILI EĞİTİM PROGRAMLARI ÖN HAZIRLIKLARI
Genel Eğitim Sekreterliğince, Sendikal Hak ve Özgürlükleri Koruma ve Geliştirme başta olmak üzere, çalışma hayatını ilgilendiren güncel konular, Çevre ve İşçi Sağlığı –İş Güvenliği ,Kadın İşçiler,Çocuk İşçiler ve Diğer konuları içerir seminer program hazırlıkları başlamış ve yürütülmektedir.

B- İŞ GÜVENCESİ PANELİ

25 Mart 2000 tarihinde Ankara da , TÜRK-İŞ,HAK-İŞ,DİSK,ILO ve İŞ MÜFETTİŞLERİ DERNEĞİ tarafından Ortaklaşa”İŞ GÜVENCESİ PANELİ” düzenlendi. 300 civarında Sendikacı,müfettiş ve konunun katıldığı Panelin Açış Konuşmaları, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Hüseyin KARAKOÇ , Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar OKUYAN,HAK-İŞ Genel Başkanı, Salim USLU, DİSK Genel Başkanı Vahdettin KARABAĞ , ILO Türkiye Temsilcisi Gülay ASLANTEPE ve İş Müfettişleri Derneği Genel Başkanı Filiz ANIK tarafından yapıldı.

Birinci Oturum

Oturum başkanlığını Prof. Dr. Gürhan FİŞEK’İN yaptığı Panelde; Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr . Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU” 158 SAYILI ILO SÖZLEŞMESİ VE İŞ GÜVENCESİ “konusunda,Gazi Üniversitesi İ.İ.B.fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof.Dr. Kadir ARICI “TÜRKİYE’DE İŞÇİNİN FESHE KARŞI KORUNMASININ KIDEM TAZMİNATI VE İŞSİZLİK SİGORTASI İLE İLİŞKİSİ”konusunda, 9 Eylül Üniversitesi İİ.B. Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof.Dr. Fevzi DEMİR “İŞÇİNİN SENDİKAL NEDENLERLE FESHE KARŞI KORUNMASI VE BİR MODEL ÖNERİSİ” konularında birer konuşma yaptılar.

İkinci Oturum

Prof.Dr.Alpaslan IŞIKLI tarafından yönetilen ikinci oturumda TÜRK-İŞ adına TÜRK-İŞ Hukuk Danışmanı Hüseyin EKMEKÇİOĞLU da bir konuşma yaptı.

C- 8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ ETKİNLİKLERİ

8 Mart 2000 tarihinde Dünya Kadınlar Günü nedeniyle, deprem Bölgesi olan İzmit de Kadınların Sağlık Sorunları konulu bir toplantı tertip edilmiştir.

Toplantıya TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalardan, bayan sendika yöneticileri, kadın komite üyeleri kadın temsilci ve işçilerin yanı sıra özellikle çadır kentlerde yaşayan bayanlar olmak üzere toplam 200 kişi seminere katılmıştır.

Seminerin açış konuşmalarını Türk_ış Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ, Türk_ış İl Temsilcisi ve Selüloz-İş Sendikamız Genel Başkanı Ergin ALŞAN ve Tür-İş Bölge Temsilcisi Faruk BÜYÜKKUCAK yapmışlardır.

Açış konuşmalarının ardından, "DEPREM VE DEPREMİN KADIN VE ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİLERİ" konusunda İstanbul Çapa Tıp Fakültesi Öğretim üyelerinden Uz.Psikolog Dilek ARI, "depremin kadın sağlığı üzerindeki etkileri" konusunda İstanbul Ün.Çapa Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof.Dr.Yıldız TÜMERDEM ve "DEPREM BÖLGESİNDE GIDA HİJYENİ VE BESLENME" konusunda da Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Prof.Dr. Yasemin BEYHAN birer konuşma yapmışlardır.

D- 8 Mart 2000 Bursa da düzenlenen Dünya Kadınlar Günü Semineri

8 Mart 2000 tarihinde Bursa da düzenlenen seminere ,Bursa da kurulu Sendikalarımıza bağlı 60 bayan katılmıştır.

Seminer açış konuşmaları,Bölge Temsilcimiz , Mehmet Kanca, Osman Gazi Kaymakamı tarafından yapılan seminere kurumları ve sendikalarımızı temsilen yöneticiler de katılmıştır.

Seminerde; SSK hekimlerinden "ÇOCUK HASTALIKLARI VE ÖNLEMLERİ" konusunda, Dr. Sultan GÜRSU, "çocuk ağız ve diş sağlığı" konusunda Dr.Kadriye YILDIRM," AİLE DAYANIŞMASI VE ÇOCUK PSİKOLOJİSİ" konusunda Dr. Can YAVAŞCAOĞLU, " DOĞUM ÖNCESİ GEBELİK VE DOĞUM SONRASI ANNE SAĞLIĞI" konusunda Dr. Faruk DİNÇŞAHİN ve Bölge Çalışma iş Müfettişlerinden Emine ER " ÇALIŞMA HAYATINDA TİS VE KADIN" kanolarında birer konuşma yaptılar.

E- ÇEVRE VE İŞÇİ SAĞLIĞI – İŞ GÜVENLİĞİ ÇALIŞMALARI

14 Nisan 2000 tarihinde Ankara da TÜRK-İŞ salonlarında “TÜR-İŞ ÇEVRE VE İŞÇİ SAĞLIĞI-İŞ GÜVENLİĞİ DAİMİ DANIŞMA KURULU” altında bir kurul oluşturma çalışmaları başlatılmıştır.

Kurulun Kuruluş Gerekçe ve Amaçları:

Ülkemizde var olan İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları sorunları,Çevre sorunları ile birleşerek daha da ciddi boyutlara ulaşmıştır.

Bu sorunların çözümünde güçlerin,bilgilerin ,deneyim ve görüşlerin birleştirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle,konunun tarafları ve uzmanlarının belli zaman ve program dahilinde bir araya gelerek,konu ile ilgili eksikler,teknolojik yenilikler ve eğitim konusunda koordinasyonun sağlanması konularında çalışmalar yapabilecek bir kurulun kurulmasında yarar görülmüş ve İlgili Bakanlık,kuruluş,Üniversite öğretim üyeleri ile kişisel destek için uzman ve Emekli öğretim üyelerinin katılımı için davet yazıları gönderilmiş ve çalışmalar sürdürülmektedir.

F- YAYIN ÇALIŞMALARI

2000 Yılı Eğitim Faaliyetlerinde Yararlanmak Üzere;

-İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ MEVZUATI

-ÇEVRE VE İŞÇİ SAĞLIĞI DERS NOTU

-İŞ KAZALARINDAN KORUNMA YÖNTEMLERİ

-ÇALIŞMA HAYATI VE BESLENME

-18 NOLU İŞÇİ SAĞLIĞI KİTAPÇIK

yukarıda belirtilen yayınların basım hazırlıkları başlamıştır. Seminer konularına göre diğer yayınların basımı da gerçekleştirilecektir.

Ayrıca, seminerlere katılan kursiyerlere verilmek üzere,

-BLOKNOT , KALEM, ÇANTA, KRAVAT İĞNESİ,ROZET gibi alım hazırlıkları başlatılmıştır.

G- TOPLANTILARA UZMAN DESTEĞİ

Genel Eğitim Sekreterliğimiz bünyesindeki uzmanlar kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen toplantı ve komisyon çalışmalarına TÜRK-İŞ adına destek vermeye devam etmektedirler.

ÇALIŞAN ÇOCUKLAR BÜROSU FAALİYETLERİ

TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu, "Çok Yönlü Eylem Programı" başlığı altında sürdürdüğü ve temel çalışma alanını "Çocuktan Çocuğa-Aileden Aileye Eğitim"i oluşturduğu çalışmaları 24-25 Şubat 2000 günlerinde gerçekleştirdiği toplantıyla tamamlamıştır.

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir'de gerçekleştirilen eğitimlerden, farklı alan ve işkollarında çalışan yaklaşık 300 çalışan çocuk ile çocukları çalışan yaklaşık 200 işçi ailesi yararlanmıştır.

Çalışan çocuklara ve ailelerine gönüllü uzmanlar tarafından verilen eğitimlerde şu konular işlenmiştir: Çocuk İşçilik, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Genel Sağlık, Beslenme, İlk yardım, İşçi Sağlığı-İş Güvenliği.

24-25 Şubat 2000 günlerinde yapılan toplantının ilk gününde, ILO tarafından kabul edilen "En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi" başlıklı 182 sayılı Sözleşme üzerinde durulmuştur. Toplantının açılış konuşmalarını TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, TİSK Başkanı Refik Baydur, UNICEF Türkiye Temsilcisi Philippe Heffinck, ILO Türkiye Temsilcisi Gülay Aslantepe ve Devlet Bakanı Hasan Gemici yaptılar. Toplantıya sunulan bildirilerde ve tartışmalarda 182 sayılı ILO Sözleşmesi Türkiye ve IPEC (Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı) boyutlarıyla değerlendirildi.

Toplantının ikinci gününde, bölgelerde gerçekleştirilen eğitimler bölge sorumlularının sunuşlarıyla değerlendirildi. Toplantı TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç'ın kapanış konuşmasıyla sona erdi.

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK'le birlikte, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın 80. yıldönümünde, Çocuk İşçiliğine Karşı Ulusal Yürüyüş'ün hazırlıklarını sürdürmektedir.

Çocuk İşçiliği konusunda kamuoyunun duyarlılığını artırmak, konuyu ulusal gündeme getirmek, başta ILO'nun 182 sayılı Sözleşmesi olmak üzere, uluslararası sözleşmelerin onaylanmasını, onaylanan sözleşmelerin ulusal mevzuata yansıtılması, çalışan çocukların koşullarının iyileştirilmesi ve ailelerin ekonomik durumlarının düzeltilmesine yönelik sosyal politikaların uygulanması talepleri Ulusal Yürüyüş'ün amaçları arasındadır.

11 ilde gerçekleştirilecek olan Ulusal Yürüyüş Ankara'da TBMM Başkanını ziyaretle sona erecektir.

4-TEŞKİLATLANMA ÇALIŞMALARI

Konfederasyonumuzun 18.Genel Kurulunda alınan örgütlenme çalışmalarının mümkün olduğu kadar yaygınlaştırılması ve üyelere benimsetilerek, konfederasyon, üye sendikalarımız ve şubelerimiz ile birlikte çalışması ilkesi geçtiğimiz dönem yürüttüğümüz faaliyetlere de ışık tutmuştur.

Bu amaçla; Türk-İş'in 18.Genel Kurulunda hazırlanan eğitim ve teşkilatlanma komisyonu önerileri ile genel kurulumuz sırasında sendikalarımız tarafından dile getirilen sorunları çözmek amacıyla Türk-İş Genel Merkezi ile Sendikalarımız, Şubelerimiz ve Bölge ve İl Temsilciliklerimiz ile yapılacak çalışmalar bir programa bağlanmıştır.

Öncelikle sendikalarımızdan kendi iş kolları ile ilgili örgütlenme sorunları ile sendikal alanda yapılması gereken çalışmalar konusunda görüşleri istenmiştir. Sendikalarımızdan gelen raporlar değerlendirilerek, örgütlenme önündeki yasal ve idari sorunlar ile teşkilatlanma konusunda yapılabilecek çalışmalar ele alınmıştır. Sendikalarımız örgütlenme önündeki yasal ve idari engellere ilave olarak başta noterlik kurumunun düzenlenmesi ve dayanışma aidatının arttırılması konuları da olmak üzere aşağıda özet olarak belirtilen konular üzerinde çalışmalar yapılmasını istemişlerdir.

Noterlik kurumunun düzenlenmesi : İşçinin sendikaya üye olabilmesinin veya üyelikten ayrılmasının noter onayına bağlanması üyelik işlemini uzatmakta ve büyük bir gider kaybına neden olmaktadır. Özellikle sahte üye kayıt fişleri ile aksi yargı kararına bırakılan üye kayıt fişlerinin inandırıcılığı yitirilmektedir.

Birden fazla sendikaya üye olunması durumunda en son üyeliğin geçerli olabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılabilmesi için, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Noterler Birliği ile görüşmeler yapılması gerektiği bildirilmiştir.

Kaçak işçi çalıştıran işverenlere verilen cezaların caydırıcılıktan uzak olduğu ifade edilmiştir.

İşyerinde yetki alınmasının yıllar sürmesi işçinin sendika ile bağıni koparmaktadır. Bir diğer konuda Toplu Sözleşme yapma yetkisinin alınmasında işyerinde yüzde 51 oranında işçinin üye olması gerekliliğine rağmen geçici işçilerde işe girdiğinde yüzde 51'lik yetkinin alınması güçleşebilmektedir. Bu nedenle geçici işçilerinde sendikalara üye olması ile ilgili çalışmalar hızlandırılmalıdır.

17 nolu işkolunda (Tezkoop-İş-Koop-İş) birçok işyerinin genellikle 1-3 kişi arasında işçi çalıştırması sonuçta toplam 170.000 işyerinde örgütlenme sıkıntısı getirmektedir. Sigortalı olan her işçinin o işkolunda bulunan sendikalardan birine üye olması konusunda yasal düzenleme istenmektedir. Bu işkolunda yüzde on barajının kaldırılmasının gerekliliği raporlarda ifade edilmiştir.

Dayanışma aidatının üyelik aidatı miktarının 2/3 olması yerine dayanışma aidatının üyelik aidatının 2 misli olması gerektiği ifade edilmiştir.

Orman işkolunda geçici mevsimlik işçilerin de 12 ay çalışma süresi kapsamına alınması gerekmektedir

Emekli işçi arkadaşlarımız ile ve onların kurdukları dernekler ile daha yakın bir işbirliğine gidilerek, onların tüketimden gelen gücü ile seçmen gücü organize edilmelidir.

Sendikalarımızdan alınan bu raporlar nihai bir rapor şeklinde değerlendirilerek Yönetim Kurulumuza bilgi verilmiştir. Bu çalışmalar sonrasında, Türk-İş Bölge Temsilcileri ile 2 Şubat 2000 tarihinde bir toplantı yapılarak, bölge temsilciliklerimizin özellikle örgütlenme konusunda sendika şubeleri ile daha aktif bir çalışma yürütmeleri istenmiştir. Sosyal Sigortalar Kurumu sağlık tesisleri ile ilgili bilgilerini derlendiği toplantıda, kaçak işçilik konusunda daha dikkatli ve bilgi toplayıcı ve şikayet mekanizmalarının da sonuna kadar kullanılacağı bir çalışma yapılması istendi. Bölge temsilciliklerimizden teşkilatlanma konusunda, şubeleri motive edici, destek veren ve diğer şubelerle ortaklaşa güç birliği içinde çalışmalar yapması talep edilmiştir. Toplantı sonrasında bölge temsilciliklerimizden gelen raporların daha düzenli ve tek bir format halinde hazırlanmasına geçilmiş ve bu raporların her üç ayda bir bölge temsilciliklerimiz tarafından genel merkezimize iletilmesi istenmiştir.

Bölge temsilciliklerinin fiziki ve personel eksikliklerinin de derlendiği toplantıda, bölge temsilciliklerinin 3 veya en geç dört ayda bir kendi görev bölgelerinde bulunan şube başkanları ile bir araya gelerek sorunları tespit edip, genel merkeze bildirmeleri kararlaştırılmıştır.

Türk-İş Ana Tüzüğünde en son genel kurulumuzda yapılan değişiklikler ve bu değişiklikler doğrultusunda hazırlanacak olan yeni tüzüğümüzün kapsamında bölge ve il temsilciliklerimiz ile ilgili yönetmeliklerin revize edilmesi ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır.

Bölge temsilciliklerimiz kendi bölgelerinde teşkilatlanmamış ve belirli büyüklükte olan işyerleri ile ilgili olarak bir döküm çalışmasını halen yürütmektedirler.

Daha kolay ulaşım ve iletişim açısından bazı illerin bağlı bulunduğu bölge temsilciliklerinin değiştirilmesi ile ilgili çalışmalar yönetim kurulumuzun bilgisine sunulmuştur.

22 Şubat 2000 tarihinde Türk-İş'e bağlı sendikalarımızın Ankara'da bulunan Şube Başkanları ile bir toplantı yapılmıştır. Türk-İş Genel Mali Sekreteri Mustafa Kumlu ve Türk-İş Ankara İl Temsilcisinin de katıldığı toplantıda, Ankara Şubelerinin geçtiğimiz dönem içinde Ankara'da yapılan eylemlere verdiği destek nedeniyle teşekkür edilmiş ve yeni eylemlere hazır olunması istenmiştir.

Şeker işkolunda çalışan geçici işçilerin konfederasyon genel merkezimizi ziyaretleri sırasında kendileri ile görüşülerek, sorunları ele alınmış ve bu sorunlara Şeker-İş Sendikası Genel Merkezi yetkilileri ile görüşülerek çözümler aranmasına gayret edilmiştir.

Diğer taraftan, aynı iş kolunda bulunan sendikalarımızın işyerlerinde örgütlenme sorunları konusunda, sendikalarımızın yöneticileri ile birkaç kez

görüşülerek soruna Türk-İş ilkeleri ve Ana Tüzüğüümüz kapsamında çözüm bulunmasına çalışılmıştır.

Kanal Ey televizyonu tarafından yapılan Çalışma Dünyası adlı programa iştirak edilerek, Türk-İş'in özelleştirme, taşeronlaştırma hakkında görüşleri bildirilmiştir.

Türk-İş Teşkilat Albümü 2000'nin hazırlıklarının bitirildiği ve baskıya verildiği sırada, Sağlık-İş Sendikamızın aldığı genel kurul kararı nedeniyle, teşkilat albümünün baskısı durdurulmuştur. Ayrıca seçim, emeklilik, istifa gibi nedenlerden ötürü yeni il temsilcilerinin atanmasını takiben teşkilat albümü en kısa sürede hazırlanarak dağıtılacaktır.

Tüketicinin Korunması Çalışmaları

Türk-İş Ana Tüzüğünde yapılan değişiklikle tüketicinin korunması ile ilgili çalışmalar Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğinin görev alanına tevdi edilmiştir.

Bu amaçla öncelikle, Türk-İş öncülüğünde bölge temsilciliklerimizde kurulan tüketici dernekleri ile eğitim çalışmalarına başlanmıştır. Adana ve Eskişehir'de kurulan tüketici derneklerimiz ile tüketici eğitimi ve bilinçli tüketici konusunda eğitim çalışmaları yürütülmüş ve bu eğitimlere toplam 400 işçimiz katılmıştır.

Eskişehir Tüketici Derneğimiz yeni bir eğitim düzenlemesi içine girmiş ve işyerlerinde çalışan işçi ve memurlara yönelik olarak eğitim çalışmaları başlatmıştır. İlk olarak Köy Hizmetleri Bölge ve İl Müdürlüklerinde çalışan işçilere yönelik olarak iki ayrı seminer düzenlenmiştir. İşyerlerinde işverenlerimiz ile ortaklaşa yürütülen bu eğitim çalışmalarında, salon, yemek, çay gibi maliyetler işverenler tarafından karşılanmaktadır. Türk-İş eğitmen göndererek seminerlere katkıda bulunmuştur. Bu seminerlerin önümüzdeki aylar içinde de devam etmesi kararlaştırılmıştır.

Türk-İş tarafından geçtiğimiz dönem bastırılan Bilinçli Tüketici adlı kitaba gelen yoğun talep doğrultusunda kitap yeniden basılacaktır.

Türk-İş Tüketici Bürosu, geçtiğimiz dönem içinde bir televizyon programına ilave olarak üç kez de TRT-1 radyo programında yapılan tüketici programına katılarak, Türk-İş tarafından yapılan tüketicinin korunması çalışmaları konusunda bilgi vermiştir. Bu programlar sonrasında Türk-İş Uzmanı TRT Genel Müdürlüğü çalışanlarına verilen bir eğitim programına davet edilerek Türk-İş ve Tüketicinin Korunması, Bilinçli Tüketim konusunda bir ders verilmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci 5.Yıllık Kalkınma Planı Tüketicinin Korunması komisyonuna iştirak edilerek, özelleştirme sonrasında tüketici sorunlarının arttığı konusundaki görüşlerimizin raporlara geçmesi sağlanmıştır.

Türk-İş Tüketici Bürosu, üyesi olduğumuz Uluslararası Tüketici Birlikleri Örgütü çalışmaları doğrultusunda, 15 Mart 2000 Dünya Tüketici Hakları Günü ile ilgili olarak, " Genetik yapısı değiştirilmiş gıda ürünleri " konusunda bir bülten hazırlayarak bu bülteni basınımıza ve tüketici derneklerimize göndermiştir.

Diğer taraftan, 22-23 Mart 2000 tarihleri arasında düzenlenen 4.Tüketici Konseyi Çalışmalarına hukuk müşavirlerimiz ve tüketici uzmanı ile iştirak edilerek, başta kapıdan yapılan satışlar olmak üzere, 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda yapılacak değişiklikler konusunda konfederasyonumuz görüşleri yansıtılmıştır.

TEKEL'in ürettiği yerli sigaraların satışlarının azaltılması ve kanuna aykırı bir şekilde yabancı sigaraların reklamının yapılmasına imkan sağlayacak ve esas amacı otomobil yarışı görüntüsünde sigara reklamı yapmak olan Formula-1 otomobil yarışları ile ilgili olarak bir basın bülteni hazırlanarak, bu konuda TÜRK-İŞ'in görüşleri yansıtılmıştır. Esas amacı yabancı sigara reklamları yapmak olan bu tür etkinliklerin halen yürürlükte olan 4207 sayılı tütün mamullerinin zararlarının önlenmesine dair kanunda yer alan sigara ürünlerinin her türlü reklamının yapılmasının yasaklanmasına dair hükümlere aykırı olacağı Genel Sekreterimiz tarafından yapılan bir açıklama ile kınanmıştır.

5. HUKUK MERKEZİ ÇALIŞMALARI

A) BÜRO ÇALIŞMALARI

- 1) Türk-İş Hukuk Bürosu olarak , çalışma hayatını ilgilendiren mevzuat ve Yargıtay Kararları Hukuk Bülteni adı altında düzenli olarak derlenmekte, gündemi oluşturan yada genel anlamı ile çalışma hayatını ilgilendiren konulara ilişkin hukuki yorumlar da zaman zaman bülten bünyesinde yer almaktadır. Hukuk Bülteninin en son olarak 48. Sayısı (Ocak 2000) derlenerek bastırılmış ve Türk-İş Dergisi ile beraber üyelerimize gönderilmiştir.
- 2) DPT (Devlet Planlama Teşkilatı)'de yapılan ve çalışma hayatına ilişkin sorunlar ve muhtemel çözüm önerilerini içeren toplantılara Türk-İş Araştırma Bürosu ile beraberce hazırlanarak katılmış, konfederasyonumuzun konulara ilişkin görüş ve önerileri dile getirilmiştir.
- 3) Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun gereğince yılda bir kez toplanan Tüketici Konseyinin 4. Toplantısına Türk-İş Teşkilatlanma Sekreterliğinin organizasyonunda katılmış ve Tüketici mevzuatındaki son gelişmeler takip edilmiştir.
- 4) Çalışma hayatına ve İş Hukukuna ilişkin çeşitli sorunların tartışıldığı toplantı ve seminerlere katılmıştır.
- 5) 17 Şubat 1998 tarihinde toplanan Türk-İş Hukukçular Kurulunun yapmış olduğu çalışmaların derlenmesi ile oluşturulan "İş Güvencesi Yasa Taslağı" Hukuk Büromuzca derlenerek metin haline getirilmiş ve teşkilatımıza gönderilmişti. Bu dönem içerisinde de 27 Mart 2000 tarihinde Konfederasyonumuz Genel Merkezinde toplanan Türk-İş Hukukçular Kurulunda, bir kez daha "İş Güvencesi Yasa Taslağı" görüşülmüş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca bu toplantıda ; konu genişletilerek, iş akdinin haksız feshi karşısında işçinin korunması ve yargı denetimi (İş Güvencesi), işverenin bildirimsiz fesih hakkının kullanımında objektif sınırlandırmalar getirilmesi, toplu çıkarmalarda çağdaş mevzuata paralellik sağlanması, sendika yöneticileri için Sendikalar Kanunun 29. maddesinde öngörülen güvencenin son günlerde yargı kararlarındaki çelişkilerde gözetilerek yeniden düzenlenmesi, iş yeri sendika temsilcisinin güvencesinin sağlamlaştırılması ve bu konularla ilgili olarak çalışmalar yapılmış, kanunda öngörülen yaptırımların günün koşullarına göre caydırıcı hale getirilmesi konuları ele alınmış olup hazırlanan taslak Türk-İş Başkanlar Kuruluna Sunulacak hale getirilmiştir.
- 6) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca, Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Kaldırılması ve Bazı Maddeler Eklenmesi, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılması, Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun İle İlgili Değişiklikler Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı adı altında; konunun sosyal taraflarından birisini oluşturan Konfederasyonumuzun bilgisi ve katkısı olmaksızın tek taraflı olarak bir tasarı hazırlanmış ve bir yazı ekinde Konfederasyonumuza gönderilmiştir.

Bakanlık tarafından hazırlanan Tasarı Taslağı Hukuk Büromuzca incelendiğinde ; bu taslak ile SSK., özerk bir yapıya kavuşturulmak bir yana bilakis, Bakanlığın "bağlı Kuruluşu" olma statüsünden uzaklaştırılarak, Bakanlığın "ilgili Kuruluşu" statüsüne indirildiği görülmüştür. Ülkemizin Genel Bütçeden sonra en büyük bütçesine sahip olan bu Kuruluşu yönetim bakımından Bakanlığın küçük bir ünitesi haline dönüştürülmektedir. Bu tasarı ile Kuruma vücut veren çalışan / çalıştıran (işçi-işveren) kesiminin etkinliği ortadan kaldırılmış, kurumla ilgili olmayan kuruluşlara temsil imkanı getirilmiştir.

Tasarı Taslağında merkezi yönetimden uzaklaşarak, yerinde yönetime ağırlık verildiği iddiası ileri sürülmekte ise de aksine, yönetim tam anlamı ile Bakanlığa sıkı sıkıya bağlı kılınmıştır. Bu Tasarı Taslağı gerçekçi değildir. Kurumun temel sorunu olan -idari ve mali bakımdan özerklik - ilkesini gerçekleştirmekten uzaktır. Bu nedenlerle, Bakanlık tarafından hazırlanan Tasarı Taslağı Konfederasyonumuz tarafından benimsenmemiştir.

Bunun yerine, Hukuk Büromuz bu konunun uzmanlarının katkıları ile bir çalışma yapmış, Yönetim Kurulumuz bu çalışmalara katılarak hazırlanacak taslakta nelerin getirilmesi gerektiğini tespit etmiştir. Konfederasyonumuz, seçimle işbaşına getirilecek bir yönetim modelinin benimsendiği bir taslak üzerinde durmuş, daha önce hazırlanan tasarılar gözden geçirilerek Bakanlık tarafından hazırlanan Tasarı Taslağına bir alternatif tasarı taslağı çıkarılmıştır. Bu alternatif tasarımız, SSK. Yönetiminde, seçimle işbaşına getirilecek bir yönetim modelini benimsemiştir. Bu model, Genel Kurula ibra yetkisi tanıyan, Kurumun mali ve idari işlemlerinin ciddi biçimde denetlenmesini sağlayan, Yönetimde işçi / işveren temsilini güçlendiren, Kurum hizmetlerini iki ayrı grup halinde sınıflandırıp yerinde yönetime ağırlık veren, Kurumu her türlü politik etkilerden ve baskılardan koruyan, Kurumun mal varlığını ve edinimlerini ekonomik kurallara uygun verimli biçimde değerlendiren bir düzenlemeyi içermektedir.

Konfederasyonumuzca hazırlanan bu metin, Yönetim kurulumuz tarafından Maliye Bakanına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanına, Orman Bakanı ile konu ile ilgili Devlet Bakanına bizzat takdim edilmiştir. Ayrıca anılan taslak metin, TBMM 'nde grubu bulunan Siyasi Partilerin Grup Başkan Vekillerine sunulmuştur.

- 7) Anayasa Mahkemesi tarafından Konfederasyona gönderilen yayınlar incelenmiş, gerekli yazışmalar yapılmıştır.
- 8) Hakkında yüz kızartıcı suçtan kesinleşmiş hüküm bulunması nedeniyle Konfederasyonumuzdaki Genel Mali Sekreterlik görevi kendiliğinden sona ermiş bulunan Enver TOÇOĞLU, konfederasyonumuza göndermiş olduğu, Ankara 25. Noterliğinin 21.01.2000 gün ve 03197 yevmiye numaralı ihtarnamesi ile kendisinin Konfederasyonumuzdan 270,000,000,-TL alacaklı olduğunu, bu alacağı 1 hafta içerisinde ödenmez ise yasal yollardan tahsil edeceğini bildirmiştir. Hukuk Büromuz bu ihtarnameye gerekli cevabı vermiştir. Bu kişi tarafından şu ana kadar açılan bir alacak davası yoktur.

- 9) Bir kısım Spor Toto çalışanının Konfederasyonumuza başvurarak, kendileri hakkında çıkarılan "4460 sayılı Spor Toto Teşkilat Müdürlüğünün İstihdam Fazlası Personelinin Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Kadrolarına Atamalarının Yapılması Hakkında Kanunun" tümünün iptali için kendilerine hukuki yardım yapılmasını istemişler, Hukuk Büromuzda gerekli çalışmaları yaparak bu kişilerin mağduriyetlerinin önlenmesi için Anayasa Mahkemesine sunulmak üzere bir dilekçe hazırlamış ve kendilerine yardımcı olunmuştur.
- 10) Bağlı sendikalar, işçiler ve üçüncü şahıslardan gelen çeşitli soru ve sorunlara ilişkin araştırma yapılarak yazılı ve şifahi olarak gerekli yanıtlar verilmiştir.

B) TARAFI OLDUĞUMUZ DAVALAR;

- 1) 8 Ağustos 1995 ve 20 Eylül 1995 tarihli eylemlerimizle ilgili olarak "kanun dışı grev kararı almak ve uygulamak" suçundan dolayı, Konfederasyonumuz Başkanlar Kurulu üyeleri, Genel Merkez yöneticileri ile bağlı sendikalarımızın başkan ve yöneticileri aleyhine, 4.4.1996 tarihli Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi ile Ankara 10. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 1996/426 esas numarası ile açılan ceza davası 8.3.2000 duruşmasında verilen BERAAT KARARI ile sona ermiştir. (gerekçeli karar yazıldığında, karar metni tüm teşkilatımıza ayrıca gönderilecektir.) Verilen karar demokratik mücadelemizde haklı olduğumuzu bir kez daha kamuoyu nezdinde ispatlamıştır.
- 2) Konfederasyonumuz genel Başkanı Bayram MERAL aleyhine hakaret içerikli yayınlar yapan BTV televizyonu, Öncü Gazetesi, Özgür Bakış Gazetesi ve Akit Gazetesi aleyhine davalar açılmış olup, açılan bu davalardan BTV televizyonu aleyhine açılan dava davanın kabulü ile Özgür Bakış Gazetesine açılan dava ise davanın reddi ile sona ermiştir. Sona eren davalar şu an temyiz incelemesindedir. Öncü gazetesi ve Akit Gazetesi aleyhlerine açılan davalar ise halen devam etmektedir.
- 3) Konfederasyonumuz önceki Genel Sekreteri merhum Şemsi DENİZER'i öldürmek suçundan sanık Cengiz BALIK'ın Burdur Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamasında, Şemsi DENİZER Konfederasyonumuzdaki görevi sırasında öldürüldüğü için, işlenen suç dolayısı ile Konfederasyonumuzunda bu suçtan zarar gördüğü gerçeğinden hareketle davaya müdahil olarak kabulümüz için dilekçe verilerek duruşmalara katılmış ancak sayın mahkeme davanın 2. duruşmasında gerek merhumun başkanı bulunduğu üyemiz Genel Maden-İş Sendikası ve gerekse Konfederasyonumuzun işlenen suç dolayısı ile doğrudan zarar görmediğinden bahisle müdahale taleplerimizi red etmiştir. Dava halen devam etmektedir.
- 4) Konfederasyonumuz üyesi Kristal-İş Sendikası aleyhine Mersin İş mahkemesi nezdinde iki ayrı tazminat davası açılmıştır. Bu davalar mahiyetleri itibari ile tüm teşkilatımızı ilgilendiren davalardır. Edindiğimiz bilgilere göre Lüleburgaz'da da benzer mahiyette davalar açılmıştır.

Davalar, 13 Ağustos 1999 tarihli eylemlere ilişkindir. Bilindiği üzere 30 Temmuz 1999 tarihinde toplanan Türk-İş Başkanlar Kurulu ; hükümetçe, tüm çalışanların kaderi ile ilgili önemli yasaların çıkarılmaya hazırlandığını, hükümetin Sosyal Güvenlik Yasasında değişiklik yapmak istediğini ancak bu değişikliklerin işçi kesiminin hak ve çıkarlarını gözetmeksizin yapılmak istendiğini belirterek, bu dönemde hükümetin konfederasyonumuzun konuya ilişkin olumlu önerilerini dinlenmediğini artık yapılacak tek şeyin işçi arkadaşlarımızın düşünce ve kanaatlerini toplu olarak açıklama hak ve hürriyetlerini kullanması olduğunu bununda Anayasal bir hak olduğunu dile getirmiş idi.

Bunun neticesinde ulusal düzeyde örgütlü bulunan üyemiz sendikalarda ülkemizin her tarafında üyelerine bu haklarını kullanarak baskı oluşturmalarını sağlamıştır. Bağlı sendikalarımızdan Kristal-İş Sendikamızda örgütlü bulunduğu işyerlerinde bu haklı mesajı vermiş ancak işveren tarafı olan Anadolu Cam ve Paşabahçe Cam Şirketleri daha önce benzeri görülmemiş bir uygulama yaparak hem eylemde bulun işçileri cezalandırmış hem de olağanüstü zararlara uğradığından bahisle Kristal-İş Sendikamız aleyhine fahiş miktarlarda tazminat davaları açmıştır.

Kristal-İş Sendikamızda bu davalar dolayısı ile sorumluluğun sadece kendilerine izafe edilemeyeceğini, Başkanlar Kurulumuz kararları doğrultusunda hareket ettiğini belirterek davanın Türk-İş aleyhine de yönlendirilmesi gerektiğinden bahisle davayı Konfederasyonumuza ihbar etmiştir. Bu ihbar üzerine Hukuk Büromuz, davanın görüldüğü Mersin İş Mahkemesine hitaben bir cevap hazırlayarak göndermiştir. 03.05.2000 tarihinde yapılacak olan duruşmasına tarafımızca katılacaktır.

6- DIŞ İLİŞKİLER MERKEZİ ÇALIŞMALARI

Konfederasyonumuz dış ilişkileri 18.Genel Kuruldan sonra faaliyetlerine devam etmiştir. TÜRK-İŞ'in dış ilişkiler faaliyetleri gerek üyesi bulunduğumuz üs kuruluşlar, AB-Türkiye Karma İstişare Komitesi gerekse dost ve kardeş örgütlerle sürdürülmüştür.

ETUC, Balkanlar İstikrar Pakti Toplantısı

ETUC'un Eylül 1999 tarihinden beri çalışmalarını sürdürdüğü Balkanlar İstikrar Pakti: Sosyal boyut çalışma grubu toplantısı 28-29 Ocak 2000 tarihleri arasında Budapeşte'de yapılmıştır. Türkiye'de ETUC üyesi olan TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK ve KESK'i temsilen Genel Başkanlık danışmanı Yıldırım KOÇ katılmıştır. Bu toplantıya ICFTU, Macaristan, Yunanistan, Romanya, Türkiye, Hırvatistan, Arnavutluk, Yugoslavya, Makedonya, Bulgaristan ve Karadağ ile Friedrich Ebert Vakfı'nın temsilcisi katılmışlardır. Toplantıda söz alan Yıldırım KOÇ, Balkan ülkelerinde iş güvencesi, kaçak işçilikle mücadele, çocuk emeği ve ILO sözleşmelerinin onaylanması ve uygulanmasını sağlama konularının gündeme alınmasını talep etmiştir.

ETUC temsilcisi Peter SEIDENECK, Balkanlar İstikrar Pakti: Sosyal Boyut Çalışma grubunun görevi ve bu toplantının gündemini teşkil eden konuları şöyledir demiştir:

- Balkan Bölgesinde Demokratikleşme sürecinde sendikalarının rolü
- Sosyal Diyalog, üçlü yapılan ve Toplumsal ortaklık
- Ekonomik Reform, Özelleştirme, Gölge Ekonomi ve Yolsuzluk
- Bölgesel işbirliği, yeniden inşa ve bütünleşme

Toplantıdaki görüşmeler sırasında çeşitli ülkelerden temsilcilerin yaptıkları konuşmalarda, Balkan paktının sosyal boyutunun eksikliğinin önemli sorun yarattığı ifade edilmiştir. Hükümetlerin bu konuda yaptıkları çalışmaların ülke sendikalarına duyurulmasında büyük eksikliklerin yaşandığını belirtilip, bu eksikliklerin giderilmesi istenilmiştir. TÜRK-İŞ temsilcisi Yıldırım KOÇ'un önerisi üzerine, Balkanlar Pakti İstikrar Pakti çalışma grubunun 2000 yılının ikinci yarısındaki toplantısının Türkiye'de yapılması ve bu toplantıda Balkan ülkelerinde ekonomik ve sosyal konseylere ilişkin deneyimlerin tartışılması ilke olarak kabul edildi.

SİVİL TOPLUM, DEMOKRATİKLEŞME, KATILIM VE GÜNEY-DOĞU AVRUPA İSTİKRAR PAKETİ TOPLANTISI

Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi tarafından 21-22 Ocak 2000 günleri Yunanistan'ın Selanik Kentinde düzenlenen "Sivil Toplum, Demokratikleşme, Katılım ve Güney-Doğu Asya İstikrar Paketi" toplantısına TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL ve Genel Başkanlık Danışmanı Yıldırım KOÇ katılmışlardır.

Toplantının ilk günü Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi Başkanı Beatrice Rangoni Machiavelli, Yunan Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Miltiadis Papaionnou, Portekiz Dışişleri Bakanı Jaima Gama ve AB Bölgeler Komitesi Başkan Yardımcısı Jos Chabert yaptıkları konuşmalarla açıldı. Ardından "Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmanın Temeli Olarak Sivil Toplum ve Sosyal Diyalog" konusunda bir açık oturum gerçekleştirildi. Daha sonra yapılan açık oturumlar da aşağıda belirtilen konularda oldu: Bölgede Ekonomik ve Sosyal Reformlar ve Avrupa Birliği Müktesebatı; Royaumont Ülkelerinde Ekonomik ve Sosyal Örgütlenmenin Güçlendirilmesi; Konferansın Genel Değerlendirmesi. Toplantıda TÜRK-İŞ adına aşağıdaki konuşma yapıldı.

"Sayın Başkan,
Sivil Toplum Örgütlerinin Değerli Temsilcileri,

"Konuşmamın başlangıcında bize gösterilen konukseverlik nedeniyle ev sahiplerimize teşekkür etmek istiyorum.

"Konuşmamda, karşı karşıya bulunduğumuz sorunların çözümünde sendikaların oynayabilecekleri rolü vurgulamak istiyorum. Sendikalar, diğer sivil toplum örgütlerinden farklıdır; çünkü temsil ettikleri işçilerin, demokratikleşmede ve sosyal diyalogda hayati çıkarları bulunmaktadır.

"Sendikaların ve demokrasinin varlığının önkoşulu siyasi istikrardır. 1990'lı yıllarda bu bölgede istikrara yönelik en büyük tehdit, etnik düşmanlıklardan geliyordu. Etnik düşmanlıkların ana panzehiri veya bu sorunun çözümünün gerçek yolu, değişik etnik kökenlerden işçiler arasındaki kardeşliktir. Bu konuyla ilgili olarak Branislav Canak'ın bir konuşmasına atıfta bulunmak istiyorum. Yugoslavya'daki Nezavinost Sendikasının genel başkanı Canak, geçen yıl Temmuz ayı başlarında Helsinki'deki ETUC Genel Kurulunda yaptığı konuşmasında, Yugoslavya'daki işçilerin işçi kimliğinden uzaklaştırılmasının bu ülkedeki trajik olaylara neden olduğunu belirtmişti.

"Bu nedenle, bölgede karşı karşıya bulunduğumuz birçok sorunun çözümünde sendikalara büyük görevler düşmektedir.

"Diğer taraftan, bir dizi etmene bağlı olarak sendikalar ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Ulusötesi sermaye ile başedebilmek giderek daha da zorlaşmaktadır. Standart dışı veya atipik çalışma biçimleri, özelleştirme ve taşeronluk uygulamaları, durumu daha da kötüleştirmektedir. Bölgedeki ülkelerin tümünde kaçak işçilik artmaktadır. Bu nedenle, sivil toplumu güçlendirme ve demokratikleşmeyi kolaylaştırma ve hızlandırma doğrultusundaki herhangi bir girişim, sendikaların sorunlarından işe başlamalı, örgütlenme özgürlüğü, toplu pazarlık ve grev hakları ve iş güvencesi sorunlarını ele almalıdır.

"Güney-Doğu Avrupa'nın sorunlarıyla uğraşılırken, sendikaların artan zorluklarına ve temel sendikal hak ve özgürlüklerin kullanılmasının önündeki engellerin kaldırılmasına gereken önemin verileceğini umut ediyorum. Verimli bir sosyal diyalogun ön şartı budur. Teşekkür ederim."

Genel Başkan Bayram MERAL, toplantı nedeniyle Selanik'te bulunan diğer ülke sendika yöneticileriyle de ikili görüşmeler yaptı.

BULGARİSTAN İŞÇİ SENDİKALARI **KONFEDERASYONU- PODKREPA'NIN** **KONGRESİ**

Bulgaristan İşçi Sendikaları Konfederasyonu- PODKREPA'nın 5.Genel Kurulu 8-11 Şubat 2000 tarihleri arasında Sofya'da yapılmıştır.

TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Mali Sekreter Mustafa KUMLU ve Dış ilişkiler Uzmanı Uğraş GÖK katılmışlardır. Dini törenle açılışı yapılan Genel Kurulun ülkenin ekonomik durumunun ve konfederasyonun kuruluşundan bu yana geldiği noktayı değerlendirilmesi olmuştur.

PODKREPA'ya, Türk işçileri, Genel Başkan Bayram MERAL ve Yönetim Kurulu Üyelerinin adına kongre çalışmalarının ve alınan kararların başarılı ve verimli olması dilekleri iletilmiştir.

Bulgaristan'daki Türkiye Büyükelçisiyle yapılan görüşmede iki ülkenin arasındaki ilişkiler, Bulgaristan'daki Türk yatırımlar hakkında bilgiler vermiş ve ülkede yaşayan Türk azınlığı ve çalışan Türk vatandaşlarının çalışmaları hakkında bilgi ve değerlendirmeler yapılmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Mustafa KUMLU, Bulgaristan ulusal radyosunda Türk azınlığı için yapılan günlük programa, TÜRK-İŞ'i ve faaliyetleri hakkında bilgiler vermiştir.

ETUC Genel Sekreter Yardımcısı Jean LAPEYRE ile yapılan görüşmede; Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş sürecine ve Avrupa Birliği ülkeleri ile ilişkilerinin geliştirilmesine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Avrupa Birliği- Türkiye Karma İstişare Komitesinin Toplantısı

Avrupa Birliği-Türkiye Karma İstişare Komitesi- KİK 9.Toplantısı 17-18 Şubat 2000 tarihleri arasında Brüksel'de yapılmıştır. Türk-İş'i temsilen Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ ve Dış ilişkiler uzmanı Nevres YÜCEL katılmışlardır.

Toplantının Gündemi şöyle idi:

- 1- Taslak gündemin kabulü
- 2-17 Eylül 1999'da Trabzon'da yapılan 8.KİK toplantısının tutanaklarının kabulü
- 3- AB-Türkiye ilişkilerinin durumu:
 - Katılım ortaklığı süreci ve içeriği
 - Avrupa Birliği programlarının ve uygulamalarının Türkiye'ye açılmasına yönelik Finansal perspektifler ve süreçler
- 4- Avrupa Birliği'ne ve AB mevzuatına uyum konusunda ekonomik ve sosyal ortaklara düşen rol ve sorumluluklar.
- 5- Göç sorunu: Türkiye örneği
- 6- Hizmetlerin serbestleşmesi (mali sektör)
- 7- Türkiye'de Ekonomik ve Sosyal Konsey'in Kurulması
- 8- Diğer konular
- 9- Bir sonraki toplantının yeri ve zamanı

Göç konusunda rapor hazırlayan Salim USLU ve Giacomina CASSINA hazırladıkları raporu sunmuşlardır. Rapor'da Göç konusunun boyutları iç göç, dış göç ve seyahat özgürlüğünün sağlanması istenmiştir.

AB komisyonundan Van der LINDEN, Türkiye'nin eşit haklara sahip bir AB adayı olduğunu ve üyelik işlem komisyonu kurulacağını belirtmiştir.

Türkiye'nin AB nezdindeki daimi temsilcisi Büyükelçi Nihat AKYOL bir konuşma yaparak, AB entegrasyonunda ekonomik ve sosyal aktörlerin destek ve katkılarının büyük önem taşıdığını vurgulamıştır.

Türkiye'nin AB üyeliğine hazırlık çalışmalarında eğitim, özellikle kadınların eğitimi için projelerin geliştirilmesine, AB-Türkiye Komisyonlarının kurulmasına, AB müktesebatı üzerine çalışmaların yapılmasına ve bu çalışmaların konfederasyonlar düzeyinde ETUC ve ayrıca sendikaların üyesi olduğu ITS'lerle beraber yapılmasına ve ayrıca sendikalar, işverenler, tüketici dernekleri ve diğer sivil toplum örgütlerinin AB'deki karşıtları ile teknik konularda derin bir işbirliği yapması gerektiğine değinilmiştir.

Gelecek toplantının, Haziran ayının sonlarında Türkiye temas grubu tarafından tesbit edilecek bir yerde yapılması kararlaştırılmıştır.

ETUC YÖNETİM KURULU TOPLANTISI

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Yönetim Kurulu toplantısı 21-22 Mart 2000 günleri Portekiz'in başkenti Lizbon'da yapılmıştır. Toplantıya TÜRK-İŞ Genel Başkanı ve ETUC Yönetim Kurulu üyesi Bayram MERAL ve Başkanlık danışmanı Yıldırım KOÇ katılmışlardır.

Genel Sekreter Emilio Gabaglio Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun çalışmaları hakkında bilgi verdi. Özellikle Avrupa İşverenler Örgütü (UNICE) ve Avrupa Parlamentosu ile olan ilişkileri anlattı. Ekonomik ve Sosyal Komite ile ilişkilerin geliştirilmesi zorunluluğuna değindi.

Toplantıda, Makedonya Sendikalar Konseyi'nin gözlemci statüde Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na katılması önerisi tartışıldı ve karar bir sonraki toplantıya bırakıldı.

Toplantıda en önemli konu, daha sonraki günlerde Lizbon'da toplanacak olan Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'ne sunulacak taleplerin yer aldığı metin taslağının incelenmesi ve karara bağlanmasıydı. "Tam İstihdam Stratejisi İçin Yeni Bir Fırsat" başlıklı belge, bazı değişikliklerle kabul edildi.

Portekiz Başbakanı da Yönetim Kurulu toplantısına katılarak bir konuşma yaptı ve Avrupa Birliği'nin sorunlarına değindi.

Yönetim Kurulu toplantısında, Avrupa Birliği ülkelerinde geçici iş uygulamasının hızla yaygınlaştığına dikkat çekerek, bu konuda ETUC üyelerinin birlikte tavır alması gerektiği belirtildi.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Yönetim Kurulu, 2000 yılında tam istihdamın gerçekleştirilmesi, sosyal hakların genişletilmesi ve kadın ve erkek işçilerin hakları konusundaki farklılıkların sona erdirilmesi için bir kampanya başlatma kararı aldı. Toplantı sırasında ETUC yöneticileri ve çeşitli ülkelerin sendikalarının yöneticileriyle ikili görüşmeler gerçekleştirildi.

T Ü R K - İ Ş

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

29.02.2000 TARİHLİ MALİ RAPORU

1 – 5 Aralık 1999 Tarihinde yapılan Genel Kurula sunulan Mali Raporu göre, Bankalardaki Mevduat hesaplarımızda (Fon Hesapları hariç) 433.939.325.378.-TL. bulunmakta idi. Genel Kurula girerken Sendikalarımızdan aidat alacaklarımızın tamamı tahsil edilip Ana Tüzük gereği eski yöneticilere Hizmet Ödeneği olarak 61.835.491.940.-TL, Genel Kurul giderleri olarak 113.276.300.034.-TL ve diğer cari giderlerimiz ödendikten sonra 29-02-2000 tarihi itibariyle Bankalardaki Mevduat hesaplarımız 325.964.045.690.-TL.lik artışla 759.903.371.068.-TL.ye ulaşmıştır.

29.02.2000 tarihi itibariyle TÜRK-İŞ Konfederasyonu Mali İşlemler neticesi, Muhasebe Hesap Planımızdaki sıraya göre aşağıya çıkarılmıştır.

1) KASA HESABI

01.01.2000 tarihinden 29.02.2000 tarihine kadar;

Tahsilat toplamı	26.496.762.831.-
Ödemeler toplamı	<u>24.152.234.714.-</u>
29.02.2000 tarihli mevcut.....	2.344.528.117.-

2) ALINAN ÇEKLER HESABI

Ağaç-İş Sendikası'ndan üyelik aidatına karşılık 6.686.703.000.-TL.lik çek alınmıştır.

3) BANKALAR HESABI

01.01.2000 tarihinden 29.02.2000 tarihine kadar;

Banka hesaplarımıza yatırılan	4.880.964.921.154.-
Banka hesaplarımızdan çekilen	<u>1.247.059.096.507.-</u>
29.02.2000 tarihli mevcut...	3.633.905.824.647.-

29.02.2000 TARİHİ İTİBARIYLA BANKA MEVCUTLARI DÖKÜMÜ

Bankalar Hesabı

Vadesiz Hesaplar..... **42.754.313.371.-**

1) Vakıfbank 2000001 nolu hesap	33.249.828.961.-
2) Ziraat Bank. Yenişehir Şb.440556 hesap.	9.430.221.683.-
3) İş Bankası Yenişehir 372 hs.	<u>74.262.727.-</u>
Vadesiz Hesaplar Toplamı.....	42.754.313.371.-

Vadeli Hesaplar..... **759.903.371.068.-**

1) Vakıfbank 1001505 vadeli hesap	123.899.196.000.-
2) Vakıfbank 1001899 Hesabı	93.610.589.161.-
3) Vakıfbank 1002059 Hesabı	58.767.850.654.-
4) Vakıfbank 1001921 Hesabı	31.180.742.901.-
5) Vakıfbank 1002039 Hesabı	60.521.564.790.-
6) Vakıfbank 1001938 Hesabı	137.265.948.000.-
7) Vakıfbank 1002016 Hesabı	75.322.217.508.-
8) Vakıfbank 1002063 Hesabı	125.402.563.000.-
9) Vakıfbank 1002066 Hesabı	<u>53.932.699.054.-</u>
Vadeli Mevduat Toplamı.....	759.903.371.068.-

Banka Fon Hesapları.....**2.831.248.140.208.-****A) Vadesiz Fon Hesapları****1.964.915.448.-**

- 1). Deprem Yardım Hes.2001970
- 2) Vakıfbank Grev Yard.Hs.200600 Hs.
- 3) Vakıfbank Çalışan Çocuk Eylem Hs.

1.-
188.025.456.-
1.776.889.991.-

TOPLAM**1.964.915.448.-****B) Vadeli Fon Hesapları****2.829.283.224.760.-**

- 1) Vakıfbank Ulusal İhtiyaç Fon
- 2) Vakıfbank Ceza Paraları Hes.
- 3) Vakıfbank Deprem Yard.Hes.

30.685.810.601.-
30.000.000.000.-
2.768.597.414.159.-

TOPLAM**2.829.283.224.760.-****BANKALAR HESABI GENEL TOPLAMI...****3.633.905.824.647.-****=====****4) DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAK HESABI**

4.1 Su, Elektrik güvence paralarından 1.335.834.TL ve Sendikalara Tahakkuk eden alacak bakiyemiz 186.621.506.597.TL ile birlikte toplam 187.052.894.333.-TL.dir.

4.2 Şüpheli Alacaklar

Muammer GÜR

430.051.702.-

5) DİĞER DÖNEN VARLIKLAR (AVANSLAR HESABI)

Verilen iş ve personel avansları ile Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimize gönderilen sarf avansları bu grupta işleme tabi tutulmuştur. Avanslar Hesabının 29.02.2000 tarihli bakiyesi 19.412.910.638.-TL.dir.

5.1 (195) İş Avansları

Tabldot, oto benzin, tamir, çay ocağı, baskı işleri, bina, tamir, onarım gibi işlerin yer aldığı bu hesapta grubunun bakiyesi 13.450.981.000.-TL.dir.

Oto Alım Avansı	13.204.500.000.-
Ceza Paraları Avansı	50.000.000.-
Oto Benzin Avansı	196.481.000.-
TOPLAM	13.450.981.000.-

5.2 (195) Bölge Temsilcilik Avansları

29.02.2000 tarihi itibariyle Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz avans bakiyeleri aşağıya çıkarılmıştır.

İstanbul Bölge Temsilciliği	843.123.195.-
Eskişehir Bölge Temsilciliği	746.039.970.-
İzmir Bölge Temsilciliği	1.718.840.765.-
Adana Bölge Temsilciliği	529.501.200.-
Sivas Bölge Temsilciliği	169.246.000.-
Samsun Bölge Temsilciliği	43.579.547.-
Diyarbakır Bölge Temsilciliği	213.275.824.-
Bursa Bölge Temsilciliği	702.538.453.-
Erzurum Bölge Temsilciliği	585.009.482.-
Eğitim Merkezi	386.272.192.-
TOPLAM.....	5.937.426.628.-

5.3.(196) Personel Avansları

29.02.2000 tarihi itibarıyla bu bölümde yer alan Yurt İçi ve Yurt Dışı seyahat avansları ile Personel avansları tutarı 24.503.000.-TL.dir.

AVANSLARIN DÖKÜMÜ

İş Avansları	13.450.981.000.-
Bölge Temsilcilik Avansları	5.937.426.628.-
Personel Avansları	24.503.000.-
Toplam.....	19.412.910.638.-

6) MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI

Bu ana hesap içerisinde (252) BİNALAR HESABI (254) TAŞIT ARAÇLARI HESABI ve (255) DEMİRBAŞLAR HESABI olmak üzere 3 ana hesabın 29.02.2000 tarihli bakiyeleri toplamı 592.278.058.132.-TL. olup dökümü aşağıya çıkartılmıştır.

6.1 (252) Binalar Hesabı

Genel Merkezimiz ve Samsun Eğitim Merkezi binaları ile Bölge Temsilciliklerimiz daireleri, Ankara'da bulunan 4 adet lojman ve Necatibey Caddesinde bulunan 2 adet dairenin kayıtlı değerleri 455.313.250.000.-TL.dir.

Merkez Binası	225.000.000.000.-
Ankara Necatibey Cad.2 daire	22.000.000.000.-
İstanbul Bölge Binası	58.000.000.000.-
Eskişehir "	4.000.000.000.-
İzmir "	9.200.000.000.-
Adana 1 nolu bina	1.450.000.000.-
Adana 2 nolu bina	5.145.000.000.-
Sivas Bölge Binası	1.100.000.000.-
Samsun Bölge Binası	4.000.000.000.-
Diyarbakır "	2.405.000.000.-
Bursa Bölge (yeni bina)	23.068.250.000.-
Bursa "	5.000.000.000.-
Eğitim Sitesi	25.545.000.000.-
1 nolu lojman	11.600.000.000.-
2 nolu lojman	10.000.000.000.-
3 nolu lojman	10.000.000.000.-
4 nolu lojman	37.800.000.000.-
Toplam.....	455.313.250.000.-

6.2 (254) Taşıt Araçları Hesabı

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimiz hizmet otoları kayıtlı değerleri 65.342.751.968.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez Araçları	43.881.641.230.-
İstanbul Bölge Temsilciliği Araçları	6.935.607.000.-
Eskişehir Bölge Temsilciliği Araçları	67.893.135.-
İzmir Bölge Temsilciliği Araçları	8.000.000.000.-
Adana Bölge Temsilciliği Araçları	1.529.475.860.-
Sivas Bölge Temsilciliği Araçları	96.155.000.-
Samsun Bölge Temsilciliği Araçları	810.000.000.-
Diyarbakır Bölge Temsilciliği Araçları	1.860.000.000.-
Bursa Bölge Temsilciliği Araçları	301.979.743.-
Erzurum Bölge Temsilciliği Araçları	1.860.000.000.-
Toplam.....	65.342.751.968.-

6.3 (255) Demirbaşlar Hesabı

Genel Merkezimiz, Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz hizmetinde kullanılmakta olan demirbaşlarımızın kayıtlı değeri 71.622.056.164.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez demirbaşları	54.643.250.974.-
Lojman Demirbaşları	4.461.704.800.-
İstanbul Bölge Tems.Demirbaşları	4.873.325.767.-
Eskişehir "	170.293.184.-
İzmir "	1.223.532.282.-
Adana "	2.173.212.068.-
Sivas "	44.722.958.-
Samsun "	928.580.993.-
Diyarbakır "	159.920.393.-
Bursa "	2.415.997.919.-
Erzurum "	8.166.000.-
Eğitim Merkezi Demirbaşları	519.348.826.-
Toplam.....	71.622.056.164.-

MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI DÖKÜMÜ

Binalar Hesabı	455.313.250.000.-
Taşıt Araçları Hesabı	65.342.751.968.-
Demirbaşlar Hesabı	71.622.056.164.-
Toplam.....	592.278.058.132.-

7) ÖDENECEK VERGİ ve DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

Bu bölüm içerisinde (360) ÖDENECEK VERGİ ve FONLAR, (361) ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ ve (369) ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER olmak üzere 3 yardımcı hesaba ayrılan bu bölümün emanetler hesabında 29.02.2000 tarihi itibarıyla yapılan yasal kesintilerin toplam tutarı 28.200.751.710.-TL. olup ayrıntılı dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

7.1 (360) Ödenecek Vergi ve Fonlar

Gelir Vergisi	14.221.492.696.-
Stopajlar	764.782.098.-
Damga Vergisi	917.172.288.-
Fon Vergileri	77.146.910.-
TOPLAM.....	15.980.593.992.-

7.2 (361) Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri

SSK Prim Kesintileri İşçi Hissesi	3.594.070.345.-
SSK Prim Kesintileri İşveren Hissesi	5.831.467.974.-
Zorunlu Tasarruf Fonu İşçi Hissesi	436.547.759.-
Zorunlu Tasarruf Fonu İşveren Hiss.	654.821.640.-
TOPLAM.....	10.516.907.718.-

7.3 (369) Ödenecek Diğer Yükümlülükler

Sendika Aidatları	1.623.850.000.-
İcra Kesintileri	79.400.000.-
TOPLAM.....	1.703.250.000.-

8) ÖZEL FONLAR

28.02.2000 tarihi itibarıyla Fon Hesaplarımızın bakiyesi 2.831.173.260.208.-TL. olup dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

8.1 Grev ve Yardımlaşma Fonu

Grevde olan işçilerimize yardım amacı ile açılan bu hesabımızın 29.02.2000 tarihi itibarıyla bakiyesi 188.025.456.-TL.dir.

8.2 Ulusal İhtiyaçlar Yardım Fonu

Üye Kuruluşlarımız ve üyelerince tesis edilmiş bulunan Fon Hesabının 29.02.2000 tarihli bakiyesi 30.685.810.601.-TL.dir.

8.3 Deprem Yardım Fonu

Afete uğrayan üyelerimize yardım amacı ile tesis edilmiş bulunan Fon Hesabının 29.02.2000 tarihli bakiyesi 2.768.597.414.160.-TL'dir.

8.4 Ceza Paraları Hesabı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitim Seminerleri için gönderdiği paranın 2902 2000 tarihi itibarıyla bakiyesi 29.925.120.000.-TL'dir.

8.5 Çalışan Çocuklar Hesabı

ILO tarafından Türkiye'de Çalışan Çocuklar için gönderilen fon hesabının bakiyesi 1.776.899.991.-TL.

FONLAR HESABI DÖKÜMÜ

Grev ve Yardımlaşma Fonu	188.025.456.-
Ulusal İhtiyaçlar Yardım Fonu	30.685.810.601.-
Deprem Yardım Fonu	2.768.597.414.160.-
Çalışan Çocuklar Fonu	1.776.899.991.-
Ceza Paraları Hesabı	29.925.120.000.-
TOPLAM	2.831.173.260.208.-

9) GEÇMİŞ YILLAR KARLARI

Konfederasyonumuzun 29.02.2000 tarihi itibarıyla bakiye arzeden ve sonraki hesap döneminde Bilanço Devir Hesabında gösterilen bu birikmiş gelirler bakiyemiz 1.627.544.432.166.-TL'dir.

10) DÖNEM NET KARI

01.01.2000 tarihinden 29.02.2000 tarihine kadar Mali İşlemler neticesinde 212.968.554.084.-TL gelire karşın 258.206.079.301.-TL gider (harcama) yapılmıştır. 2 Aylık süre içerisinde Öz varlıklarımızda 45.237.525.217.-TL azalma olması bazı Sendikalarımızın toplam tutarı 186.621.506.797.-TL.yi bulan aidatlarını süresi içerisinde göndermemelerinden kaynaklanmaktadır.

11) DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

Bu ana hesap içerisinde GELİRLERİMİZ 3 bölümde açıklanacaktır.

11.1 (642) Faiz Gelirleri

Bankalardaki Vadeli ve Vadesiz hesaplarımıza 01.01.2000 – 29.02.2000 tarihleri arasında 86.170.192.884.-TL. banka faiz geliri sağlanmıştır.

11.2 (648) Üyelik Aidatları

TÜRK-İŞ gelirlerinin esasını üyelik aidatları teşkil etmektedir. 2 Aylık süre içerisinde tahakkuk ettirilen Üyelik aidatı 125.297.611.200.-TL'dir. Üye Kuruluşlarımız itibarıyla yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

**TEŞKİLATIMIZIN 01.01.2000 – 29.02.2000 TARİHLERİ
İTİBARIYLA ÜYELİK AİDATI ÖDEMELERİ**

TEŞKİLATIN ADI	ÖDEDİĞİ
TARIM-İŞ	4.680.000.000.-
ORMAN-İŞ	7.581.000.000.-
TÜRKİYE MADEN-İŞ	7.119.000.000.-
GENEL MADEN-İŞ	9.682.326.550.-
PETROL-İŞ	15.444.000.000.-
TEKGIDA-İŞ	14.976.000.000.-
ŞEKER-İŞ	-----
TEKSİF	-----
DERİ-İŞ	1.350.540.000.-
AĞAÇ-İŞ	864.302.400.-
SELÜLOZ-İŞ	2.234.970.000.-
BASIN-İŞ	620.658.000.-
BASİSEN	8.081.280.000.-
BASS	2.657.160.000.-
TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ	1.591.200.000.-
KRİSTAL-İŞ	-----
TÜRK METAL	-----
DOKGEMİ-İŞ	-----
TÜRKİYE YOL-İŞ	34.927.199.344.-
TES-İŞ	22.014.720.000.-
TEZKOOP-İŞ	4.101.000.000.-
TÜRK KOOP-İŞ	4.502.869.200.-
TÜMTİS	-----
DEMİRYOL-İŞ	12.355.480.800.-
T.DENİZCİLER	2.239.920.000.-
HAVA-İŞ	-----
LİMAN-İŞ	-----
HABER-İŞ	10.692.297.000.-
SAĞLIK-İŞ	2.658.240.000.-
TOLEYİS	3.376.440.000.-
TÜRK HARB-İŞ	6.676.640.000.-
TGS	294.840.000.-
BELEDİYE-İŞ	-----
TÜRK-SEN	-----
HÜR-İŞ	-----
TOPLAM.....	180.722.083.294.-

12) GİDER ÇEŞİTLERİ

12.1 (791) Yönetici Ücret, Yolluk ve Ödenek Giderleri

Yönetim Kurulu ücret, ikramiye ve yolluk olarak toplam 15.375.235.657.-TL. ödeme yapılmıştır.

12.2 (791) Personel Ücret, Yolluk ve Ödenek Giderleri

Personel Ücret Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimizde görev yapan personele ücret, ikramiye ve sosyal yardım olarak yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

Y e r i	Ödenen Miktar
Merkez personeli ücret giderleri	76.228.133.872.-
İstanbul Bölge personeli ücret giderleri	5.190.717.000.-
Eskişehir "	5.125.809.000.-
İzmir "	4.925.752.500.-
Adana "	4.307.881.500.-
Sivas "	3.000.666.000.-
Samsun "	3.898.582.500.-
Diyarbakır "	4.270.771.500.-
Bursa "	2.877.243.000.-
Erzurum "	2.598.262.500.-
Samsun Eğitim Merk.Pers.Ücret Giderleri	9.108.877.886.-
Toplam.....	121.532.697.258.-

12.3 Personel Yolluk Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilcilikleri ile Samsun Eğitim Merkezi Personeline yapılan yolluk ödemeleri, vasıta ücretleri ve vergiler dahil olmak üzere aşağıya çıkarılmıştır.

Y e r i	Ödenen Miktar
Merkez personeli Yolluk Gideri	3.493.895.957.-
Bölge Personeli Yolluk Gideri	5.515.822.925.-
Eğitim Merkezi Personeli Yolluk Gideri	1.350.978.800.-
Diğer Görevli Yolluk Gideri	253.281.970.-
Toplam.....	10.613.979.652.-

12.4 Personel T.İ.S. Giderleri

Merkez Personeli Tabldot giderleri, evlenme, doğum, vefat yardımları ile akti feshedilen veya emekli olup işten ayrılan personele tazminat olarak toplam 66.354.136.947.-TL ödeme yapılmıştır.

12.5 İdari Giderler

Genel Merkez, Bölge Temsilcilikleri ve Samsun Eğitim Merkezimizin Haberleşme, kırtasiye, yayın, ulaşım, bina, toplantı, demirbaş tamir ve sosyal amaçlı giderleri olarak yapılan harcamalar aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez İdari Giderleri

Kırtasiye, Yayın Giderleri	3.816.011.159.-
Ulaşım Giderleri	4.425.782.406.-
Bina Giderleri	6.097.078.790.-
Haberleşme Giderleri	5.153.012.263.-
Konuk-Toplantı Giderleri	5.090.812.500.-
Demirbaş Tamir-Onarım Gider.	482.412.500.-
Sosyal Amaçlı Giderler	3.014.413.170.-
Genel Kurul Giderleri	303.000.000.-
Diğer Giderler	409.672.930.-
TOPLAM	28.792.195.718.-

Bölge Temsilcilikleri İdari Giderler

İstanbul Bölge İdari Gid.	1.254.242.853.-
Eskişehir Bölge İdari Gid.	742.885.030.-
İzmir Bölge İdari Gid.	1.038.845.013.-
Adana Bölge İdari Gid.	624.112.675.-
Sivas Bölge İdari Gid.	215.532.000.-
Samsun Bölge İdari Gid.	343.089.000.-
Diyarbakır Bölge İdari Gid.	588.025.708.-
Bursa Bölge İdari Gid.	983.998.002.-
Erzurum Bölge İdari Gid.	115.250.000.-
Eğitim Merkezi İdari Gid.	736.643.271.-
Eğitim Seminer Giderleri	3.734.074.125.-
TOPLAM	10.376.697.677.-

12.6 (794) Diğer Giderler

Konfederasyonumuzun üyesi bulunduğu ICFTU ve TUAC'a 2000 Yılı içerisinde 5.161.136.372.- TL. üyelik aidatı ödenmiştir.

ICFTU	1.770.856.372.-
TUAC	3.390.280.000.-
TOPLAM.....	5.161.136.372.-

GİDERLER DÖKÜMÜ

Yönetici Ücret, İkramiye Giderleri	12.457.164.154.-
Yönetim Kurulu Yolluk Gideri	2.523.371.503.-
Genel Başkan Temsil Gideri	394.700.000.-
Personel Ücret, İkramiye Gid.	121.532.697.258.-
Personel Yolluk Giderleri	10.613.979.652.-
Personel TİS Giderleri	66.354.136.967.-
Dışarıdan Sağlanan Fay. Ve Hizm.	39.168.893.395.-
Aidat Giderleri	5.161.136.372.-
TOPLAM	258.206.079.301.-

13) NAZIM HESAPLAR

Deprem Yardım Fonu Hesabında bulunan 2.768.597.414.160.-TL.nin dışında Uluslararası Sendikal Kuruluşların gönderdiği;

USD Doları	35.436
EURO	10.718
İsviçre Frankı	55.239
Avustralya Doları	1.000
İngiliz Sterlini	15.000
Norveç Kronu	6.250

Yabancı para bulunmaktadır.

29-02-2000 tarihi itibariyle çıkartılan Bilanço ve Mali Raporumuzu onayınıza sunarız.

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
29-02-2000 TARİHLİ BİLANÇOSU
AKTİF (VARLIKLAR)

1- DÖNEN VARLIKLAR	3.849.402.860.735.-
A- Hazır Değerler	3.642.937.055.764.-
1- Kasa	2.344.528.117.-
2- Bankalar	3.633.905.824.647.-
3- Alınan Çekler	6.686.703.000.-
B- Diğer Alacaklar	186.622.842.631.-
1- Verilen Depozito ve Tem.	1.335.834.-
2- Sendikalardan Alacaklar	186.621.506.797.-
C- Şüpheli Alacaklar	430.051.702.-
1- Muammer Gür Hes.	430.051.702.-
D- Diğer Dönen Varlıklar	19.412.910.638.-
1- İş Avansları	19.388.407.638.-
2- Personel Avansları	24.503.000.-
 II- DURAN VARLIKLAR	 592.278.058.132.-
E- Maddi Duran Varlıklar	592.278.058.132.-
1- Binalar	455.313.250.000.-
2- Taşıtlar	65.342.751.968.-
3- Demirbaşlar	71.622.056.164.-
 III- DÖNEM NET KAR-ZARAR	 45.237.525.217.-
 AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	 4.486.918.444.084.-

PASİF (KAYNAKLAR)

1- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	28.200.751.710.-
F- Ödenecek Vergi ve Diğer Yük.	28.200.751.710.-
 II- ÖZKAYNAKLAR	 4.458.717.692.374.-
G- Geçmiş Yıllar Karları	1.627.544.432.166.-
H- Özel Fonlar	2.831.173.260.208.-
 PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	 4.486.918.444.084.-

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
29-02-2000 TARİHLİ GELİR-GİDER TABLOSU

GELİR TABLOSU HESAPLARI

64- DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR ve KAR.	212.968.554.084.-
642- Faiz Gelirleri	86.170.192.884.-
648- Üyelik Aidatları	125.297.611.200.-
649- Diğer Olağan Gelirler	1.500.750.000.-
DÖNEM NET KAR-ZARAR	45.237.525.217.-

GELİR HESAPLARI TOPLAMI **258.206.079.301.-**

MALİYET HESAPLARI

79- GİDER ÇEŞİTLERİ	258.206.079.301.-
791- İşçi Ücret ve Giderleri	213.876.049.534.-
793- Dış. Sağ.Fayda ve Hizm.	39.168.893.395.-
794- Çeşitli Giderler	5.161.136.372.-

MALİYET HESAPLARI TOPLAMI **258.206.079.301.-**